Histoires du Zohar

Une anthologie d'histoires et de paraboles tirées du saint Zohar de Rabbi Chimon ben Yo'haï de mémoire bénie.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

Morceaux choisis et traduits en hébreu
par
David Chalom Batsri
et
traduits en français
par
Yo'hanan Lederman.

Premier volume
(Zohar sur la Genèse)

haktav institute מכון הכתב
Jérusalem - 5753 (1993)

כל הזכויות שמורות

haktav institute

for torah research and the publication of manuscripts and printed works

p.o.b. 6040, jerusalem, israel

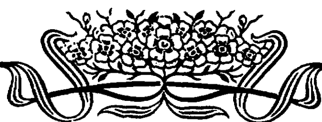

מכון הכתב

לחקר תורה והוצאת כתבי יד וספרים

ת.ד 6040, ירושלים, ישראל

טל: 02-280-735 פקס: 894317

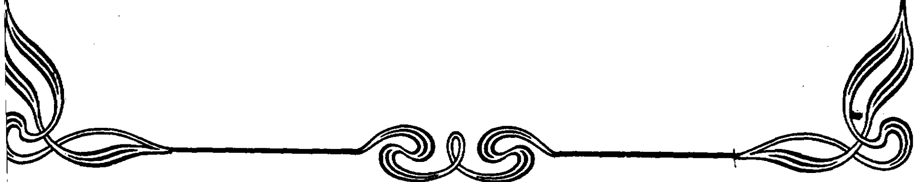

ספר זה מוקדש
לעלוי נשמת

אליהו בן יעקב ואסתר צפרה
נלב"ע ביום כ"ד בשבט תשנ"ג
ת.נ.צ.ב.ה

מאת אשתו **איווט וילדיה** הי"ו

Ce livre est dédié
à la mémoire de
ELIE J. SAFRA
Décédé le 14.2.93
par sa femme Yvette et ses enfants.

B"H

Approbation du maître de tout Israel, le président du tribunal, et de nos maîtres, les princes de la Tora : le tribunal de justice [Bet din tsedeq] de Jérusalem.

Jérusalem 9 Tevet 5741.

Nous désirons exprimer, par la présente, la louange qui revient à l'honorable livre "Histoires du Zohar" ; fruit du labeur d'un homme pur et grand, le Rabbin David Batsri, un des chefs de l'académie "Ahavat Chalom" de Jérusalem, fameuse pour son enseignement exotérique et ésotérique.

Dans cet ouvrage ont été rassemblées toutes les saintes histoires mentionnées dans le Zohar, le Zohar 'hadach et dans les Tiqounim. Il s'agit d'une précieuse anthologie pleine de morale et d'amour de Dieu. Ce livre éveille le coeur à l'adoration de Dieu - dans la crainte et dans l'amour - ainsi qu'à l'étude de la Tora.

Il [le R. Batsri] a composé une agréable traduction-commentaire afin de permettre au lecteur de lire aisément la langue du Zohar et son profit est considérable. Par conséquent,

nos mains se sont jointes à lui pour l'imprimer et le difuser en Israel, afin de faire mériter la multitude. Que l'auteur soit béni pour son honorable travail !

Selon les voeux du tribunal de justice de Jérusalem :

déclare : Moché Arié Fraynd, vice-président.
déclare : Israel Moché, fils du saint Yossef Tsvi Dushinsky.
déclare : Israel Yaqov Fisher.
déclare : Abraham David Horowitz.
déclare : Benyamin Rabinowitch.

Je me joins aux paroles d'approbations données par les sages du tribunal de justice au précieux livre mentionné ci-dessus [...]. Que soient nombreux ceux qui viendront prendre cette bénédiction dans leurs demeures et qu'ils en jouissent ! Puissions-nous mériter la rédemption approchante, ainsi que la venue du Messie et que la connaissance [de Dieu] se répande !

Signé dans l'attente du salut : Its'haq Yaqov Weiss, président du tribunal de justice de Jérusalem.

B''H

Approbation du doyen des cabalistes, Rabbi Aaron Slatky (de mémoire bénie).

Kislev 5736.

Combien notoire est le jour où se révèle la lumière cachée du Saint Zohar, l'oeuvre du saint maître Rabbi Chimon bar Yo'haî, car tous les adhérents de la Tora désirent ardemment jouir de la splendeur de ses saints discours. Sa fortune est bien élevée et l'étude du Zohar dépasse toute autre étude. Car même celui qui ne comprend pas ou qui se trompe dans sa lecture, profite néanmoins de la réparation de son âme et son coeur s'embrase à l'adoration de Dieu [...]. A plus forte raison celui qui mérite de pénétrer ses mystères.

C'est d'un bien grand mérite dont nous a fait profiter le maître cabaliste, l'honorable Rabbin David Chalom Batsri, l'un des fondateurs de la sainte académie ''Ahavat

Chalom". Il a accomplit une grande action et avec beaucoup de science a sélectionné et traduit en hébreu toutes les merveilleuses histoires du Zohar. Son intention est recommandable [car il veut] éveiller les coeurs de nos frères de la maison d'Israel à l'étude des actions des justes [afin] que l'on marche sur leurs traces et que l'on se conduise comme eux [...].

Il est donc possible maintenant à tout un chacun et même pour celui qui ne comprend pas l'araméen du Zohar de jouir de ce trésor d'actes recommandables, de morale élevée, de la crainte des cieux, de la connaissance de la Tora cachée dans les histoires merveilleuses du saint Zohar.

Que ce soit la volonté de Dieu qu'il réussisse à propager la Tora et qu'il fasse mériter la multitude par cet ouvrage et par encore d'autres écrits. Amen.

Signé avec la bénédiction de la Tora : Aaron Abraham Slatky.

B"H

Note du traducteur

Lorsqu'il y a déjà quelques années, je lisais pour la première fois, les "Histoires du Zohar", je fus immédiatement ravi par l'atmosphère quasi-magique qui se dégage de cet ouvrage. Un peu plus tard, je rêvais de le traduire et c'est à mes yeux véritablement l'effet d'un miracle si cette traduction m'a été finalement confiée. Je rends grâce au Ciel - ainsi qu'à mon ami Jean Jacques Gugenheim, qui fut l'instrument de la providence - pour ce mérite extraordinaire.

En ce qui concerne la méthode de traduction, j'ai essayé de conserver la phraséologie de l'araméen, sans toutefois tomber dans le piège d'un littéralisme excessif. Et ceci, afin de donner au lecteur francophone le goût de la langue laconique du Zohar. Néanmoins lorsque ce langage devenait trop "télégraphique", j'ai ajouté entre crochets [ ] les mots nécéssaires à une compréhension adéquate du texte (les crochets avec pointillés [...] indiquent, quant à eux, une omission du texte).

Les noms propres bibliques sont orthographiés selon la Bible du Rabbinat Français (Colbo, Paris, 1966) et les noms propres de l'époque talmudique sont translitérés phonétiquement (en voici les principales caractéristiques) :

beth = b
beth (sans daguech) = v
vav = v
'heth = 'h
yod = î/y
kaph = k
kaph (sans daguech) = kh
pé = p
pé (sans daguech) = ph
tsadé = ts
qoph = q
chin = ch

Mes bénédictions les plus chaleureuses vont vers MM. Benloulou et Messica qui ont si gentiment assuré la relecture du manuscrit.

Yo'hanan Lederman, Jérusalem 15 Av 7553 (1993)

Index des histoires.

1. Importance du niveau de Rabbi Chimon ben Yo'haî. Rabbi 'Hiya voit Rabbi Chimon dans le jardin d'Eden. Le Messie vient à lui et l'appelle "Maître". Le Messie dit à Rabbi Chimon : Heureux est ton sort car ta doctrine se monte à trois cent soixante dix lumières.

2. Rabbi Elazar et Rabbi Abba sont en route, ils voient Rav Hamnouna l'Ancien de l'autre monde. A partir de ce jour, Rabbi Chimon appelle Rabbi Elazar et Rabbi Abba : "Penouel".

3. Rabbi Chimon est assis et il s'occupe des secrets de la Tora la nuit de la fête des Semaines [Chavouot].

4. Un philosophe des nations pose à Rabbi Elazar plusieurs questions. Après cela, il se convertit et il fait partie des sages et des justes de cet endroit.

5. Abraham invite tous les grands de sa génération le jour où il sèvre Isaac son fils. Il fait un grand banquet et le Satan accuse.

6. Rabbi Pin'has ben Yaîr, le beau-père de Rabbi Chimon ben Yo'haî, va l'accueillir lors de sa sortie de la grotte, après que des oiseaux lui aient annoncé qu'il était sorti avec Rabbi Elazar son fils.

7. Rabbi Chimon ben Yo'haî se rend à Tibériade avec les collègues et ils rencontrent Rabbi Pin'has. Rabbi Chimon dit beaucoup de paroles de la Tora. Rabbi Pin'has l'embrasse et dit: Béni soit le Compatissant qui m'a amené ici.

8. Rabbi Chimon voit des impies qui se pervertissent en public. Il leur jette un regard et ils meurent.

9. Il faut prier avant de prendre la route. Quelqu'un se moque du commandement de la circoncision ; Rabbi Yéva l'Ancien lui jette un regard et il devient un tas d'ossement.

10. Rabbi 'Hiya et Rabbi Yéhouda trouvent les ossements des morts du déluge.

11. Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi arrivent au mont Ararat ; ils y voient les restes de la

génération du déluge.

12. Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi marchent aux alentours de la ville ; ils rencontrent un homme qui va acheter les quatres espèces [pour la fête des Tabernacles] et qui leur transmet des secrets de la Tora.

13. Raison pour laquelle le Saint béni soit-il a anéanti la génération du déluge, y compris les animaux, les bêtes sauvages et les oiseaux.

14. Réprimande - suivie d'une parabole - envers ceux qui font dans l'obscurité de mauvaises actions et qui s'imaginent qu'ils ne sont pas vus.

15. Rabbi 'Hizqiya est en route lorqu'il rencontre Rabbi Yessa et un enfant leur dit des secrets de la Tora.

16. Rabbi Yéhouda se lève à minuit à Mata-Me'hassia. Un Juif qui se trouve là lui révèle beaucoup de secrets de la Tora et s'excuse d'être obligé de faire du commerce et de ne pas toujours étudier.

17. Rabbi Chimon s'étonne que les gens du monde ne cherchent pas à comprendre les choses de la Tora ; à savoir comment le monde existe.

18. Rabbi Chimon voit comment un maître d'école se lave les mains avec beaucoup d'eau : il le bénit et celui-ci devient très riche.

19. Sur l'importance de l'étude désintéressée de la Tora. Un célibataire vient chez Rabbi Abba étudier la Tora afin de s'enrichir.

20. Rabbi 'Hiya et Rabbi 'Hagaî vont étudier la Tora chez Rabbi Elazar. Lorsque Rabbi Elazar commence à enseigner les secrets de la Tora, arrive un feu qui l'entoure.

21. Rabbi Abba et son fils Yaqov se rendent à Tibériade. En chemin, ils couchent dans le village de Tarcha où se déroule une circoncision. Ils étudient là-bas toute la nuit.

22. Décès de Rabbi Eliezer le Grand ; ses dernières paroles à Rabbi Aqiva et à ses collègues venus le visiter.

23. Importance de la récitation du rituel des sacrifices et du rite de l'encens.

24. Rabbi A'ha annule une épidémie qui sévissait en ville en récitant le rite de l'encens.

25. Arrivée des anges à Sodome. Les habitants de Sodome enduisent de miel la fille de Loth.

26. Parabole illustrant la conduite du mauvais penchant ; comment il séduit les gens et comment lui échapper.

27. Rabbi Yéhouda et Rabbi Yossi sont en route. Rabbi Yossi pénètre dans une grotte et y trouve un livre transmit à Adam, le premier homme. Alors qu'ils commencent à l'étudier, un feu sort et un vent violent passe et le livre disparaît.

. Durant l'époque de Rabbi Yossi les voleurs ne tuent pas les Juifs ; leur récompense.

29. Rabbi Eliezer va accueillir Rabban Yo'hanan ben Zakaî son maître, le premier jour du mois.

30. Grandeur de Rabbi Chimon ben Yo'haï.

31. Rabbi Yéhouda se lève à minuit et va trouver Rabbi Its'haq pour étudier la Tora. 'Hizqiya son fils l'accompagne alors qu'il est encore enfant. Ils donnent beaucoup de nouvelles interprétations.

32. Rabbi Elazar ben Arakh se morfond car il voit que l'exil dure jusqu'au sixième millénaire.

33. Explication de la vente du droit d'aînesse à Jacob.

34. Les vêtements d'Adam le premier homme, parviennent à Nimrod et à Esaù. Ce qui arrive lorsque Jacob les revêts.

35. Les bénédictions d'Isaac à Jacob notre ancêtre.

36. Chaque parole de la Tora contient des secrets de la sagesse supérieure.

37. Jacob, notre ancêtre repousse les bénédictions de la présence divine et de son

père pour le futur, afin d'aider ses descendants lorsque se rassembleront les nations. Parabole du roi qui possédait plusieurs puissants corps d'armées.

38. Rabbi Its'haq est assis à l'entrée de la grotte Apiqouta lorsque passe un homme et ses deux fils : les descendants de Rabbi Tsadoq le Faible. Il entend de leur bouche beaucoup de secrets de la Tora et de la prophétie.

39. Elie [le prophète] vient trouver Rabbi 'Hiya et l'informe que Jérusalem sera détruite mais que le décret peut être retardé à cause de la sainteté de leur étude.

40. Rabbi Chimon s'en va dans la campagne. Il rencontre Rabbi Abba, Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi. Lorsqu'il les voit, il leur dit des interprétations nouvelles de la Tora. Ensuite chacun donne son interprétation sur l'importance et la grandeur de Rabbi Chimon ben Yo'haî.

41. Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi sont en route et étudient la Tora. Ils rencontrent un individu

en provenance d'Arqa.

42. Parabole du roi sur l'exil d'Israel.

43. Rabbi Its'haq et Rabbi Yessa l'Ancien sont en route. Ils rencontrent un homme accompagné d'un enfant, dont les deux fils ont été faits prisonniers par l'armée venue dans sa ville. Celui-ci fait mériter les gens du commandement de la rédemption des prisonniers. Entre-temps il dit des nouvelles interprétations de la Tora. Rabbi Yessa loue ses paroles.

44. L'envoi de Jacob notre ancêtre à Esaü expliqué par une parabole. Beor le père de Balaam était le fils de Laban l'Araméen.

45. Les justes qui s'occupent de la Tora avec désintéressement meurent par un baiser et non pas par l'intermédiaire de l'ange de la mort. Les justes ne sont pas rendus impurs [par la mort].

46. Lors de la rédemption le Saint béni soit-il apportera la lumière petit à petit et non pas d'un seul coup.

47. Rabbi 'Hizqiya trouve Rabbi Yossi en train de cuisiner. Il voit la fumée qui s'échappe de son plat. Ils commencent à s'entretenir du secret de la fumée de l'encens et des sacrifices qui s'élevait toujours sur l'autel.

48. Celui qui suit les chemins du Saint béni soit-il n'a rien à craindre des démons.

49. Rabbi 'Hiya monte de Babylonie en Israel et son visage respendit comme le soleil. Il reconnaß8ßt celui qui étudie la Tora avec désintéressement et celui qui étudie la Tora avec intêret. Rabbi Yossi dit : Lorsqu'un homme constate que les mauvaises pensées l'assaillent, il doit étudier la Tora et elles passent.

50. Lorsqu'un homme pardonne à ceux qui lui font du mal, des miracles sont accomplis pour lui et il est sauvé de la mort.

51. Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi sont en route lorsqu'ils voient un homme enveloppé dans un châle de prière alors qu'une arme est cachée sous lui. Ils ne peuvent discerner la nature de cet homme.

52. Secret du sommeil du roi David qui dormait seulement [le temps de] soixante souffles car le roi David vit et existe [éternellement].

53. Pendant la vie de Rabbi Chimon ben Yo'haî les secrets de la Tora sont révélés. Après son décès, les sources de la sagesse sont closes.

54. Trente jours avant la mort de l'homme on annonce en haut que son temps de mourir est arrivé.

55. Rabbi Chimon sauve Rabbi Its'haq de l'ange de la mort et il reste en vie.

56. Rabbi Yossi et Rabbi 'Hiya sont en route. Ils voient un homme qui se tient près d'une rivière avec un oiseau sur la tête. C'est une allusion à l'exil. Ils entendent ensuite une voix qui annonce la rédemption future.

57. Lors de la fête des Tabernacles [Soukot], Israel sort avec les signes du saint Roi, car ils ont gagné le procès.

58. Rabbi Abba court entendre les paroles de la Tora de la bouche de Rabbi Chimon ben Yo'haï.

59. Rabbi Chimon ben Yo'haï dit des secrets de la Tora aux collègues de Babylonie.

60. Raison pour laquelle après le décès du père, c'est le fils qui doit lui couvrir les yeux de poussière.

61. Rabbi Yéhouda l'Ancien voit en songe son vêtement au jardin d'Eden.

62. Rabbi 'Hizqiya, Rabbi Yossi et Rabbi Yéhouda sont en route et chacun d'entre eux donne beaucoup de nouvelles interprétations de la Tora. Ensuite, ils pénètrent dans une grotte et s'y occupent de la Tora toute la nuit.

63. Rabbi Yossi et Rabbi Yessa ne savent pas le secret du verset (Genèse 49:20) : D'Aser, le pain excellent [...], jusqu'à ce qu'ils viennent à Rabbi Chimon.

64. Rabbi Yéhouda et Rabbi Its'haq sont

en chemin et rencontrent le fils du Rav Hamnouna l'Ancien qui n'était encore qu'un enfant. Celui-ci leur dit beaucoup de secrets de la Tora.

65. Rabbi Abba et Rabbi Yossi sont assis et étudient la Tora pendant la nuit. Le fils de l'aubergiste vient leur dire beaucoup de nouvelles interprétations de la Tora. Ils déclarent qu'il deviendra certainement chef d'académie : c'est Rabbi Bon.

66. Sur l'mportance de l'étude de la Tora et de ses nouvelles interprétations.

67. Rabbi Yossi et Rabbi 'Hizqiya sont en route pour voir Rabbi Chimon. Sur le chemin, ils voient un serpent qui tue un homme. Ils se disent qu'il a accomplit la mission du Saint béni soit-il.

68. Rabbi Elazar et Rabbi Abba sont assis dans une grotte et étudient la Tora. Ils entendent la voix de Rabbi Chimon et sortent à sa rencontre. Rabbi Chimon déclare qu'il a vu la présence divine des parois de la grotte. Ils s'assoient pour

étudier les secrets de la Tora. Ensuite, ils arrivent en ville et Rabbi Chimon dit qu'une maison va s'effondrer sur deux accusateurs et cela se produit.

1.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi étaient en route lorsqu'ils arrivèrent dans un champ [Rabbi 'Hiya commença à étudier les paroles de la Tora et Rabbi Yossi lui dit que cela avait déjà été énoncé par Rabbi Chimon, alors] Rabbi 'Hiya se coucha à terre et embrassa la poussière, il pleura puis il dit : O poussière, comme ta nuque est raide, comme tu es arrogante, car tu as avalé tout ce qui est beau, tu as mangé et réduit tous les piliers lumineux du monde, comme tu es arrogante ! Tu as avalé la sainte lampe qui éclairait le monde ! Le grand maître et chef qui par son mérite soutenait le monde a été avalé par toi ! Rabbi Chimon, lumière de la lampe, lumière des univers, tu as été avalé par la terre mais tu soutiens et conduis le monde ! Il se tut pendant un moment puis il reprit : O poussière ne soit pas fière, les piliers du monde ne t'ont pas été donnés, car Rabbi Chimon n'a pas été avalé par toi !

Rabbi 'Hiya se leva en pleurs puis il partit accompagné de Rabbi Yossi. A partir de

ce moment il jeûna pendant quarante jours, afin de voir Rabbi Chimon. On lui dit : Tu n'as pas la permission de le voir. Il pleura et jeûna quarante autres jours et, dans une vision, on lui montra Rabbi Chimon et son fils Rabbi Elazar qui étudiaient les paroles de Rabbi Yossi, et il y avait plusieurs milliers [de personnes] qui écoutaient leurs enseignements.

Sur ce, il vit plusieurs [anges] ailés, grands et supérieurs. Rabbi Chimon et son fils Rabbi Elazar les chevauchèrent puis ils s'envolèrent vers l'académie céleste et les [anges] ailés les enseignaient. Il [R. 'Hiya] vit qu'ils [R. Chimon et R. Elazar] se régénéraient et qu'ils brillaient plus fort que l'éclat de la lumière du soleil.

Rabbi Chimon prit la parole et dit : Que Rabbi 'Hiya entre et qu'il voit comment le Saint béni soit-il régénérera le visage des juste dans le [monde] futur. Heureux celui qui entre ici sans honte ! Heureux celui qui, résistant à tout, peut se tenir dans ce monde comme une colonne ! Et il [R. 'Hiya] se vit entrer, puis Rabbi Elazar et le reste des colonnes [les

justes] se levèrent [afin d'honorer R. 'Hiya], mais il était embarrassé et il entra en se faufilant et il vint s'asseoir aux pieds de Rabbi Chimon.

Une voix sortit et dit : Baisse les yeux, ne lève point la tête et ne regarde pas ! Puis il vit une lumière qui éclairait au loin et la voix reprit et dit : [Etres supérieurs] cachés et hermétiques aux yeux ouverts, vous qui flottez dans tout l'univers, regardez et voyez ! [Etres] inférieurs endormis, aux yeux clos, reveillez-vous ! Qui parmi vous a transformé l'obscurité en lumière et l'amertume en douceur avant de venir ici ? Qui parmi vous s'est assagit journellement à la lumière qui éclaire [au moment où le Saint béni soit-il commande de faire sortir la présence divine de l'exil], lorsqu'il se glorifie et qu'il s'appelle roi de tous les rois du monde ? Celui qui n'a pas aspiré à cela, chaque jour dans ce bas-monde, n'a pas de part ici !

Sur ce, il vit plusieurs de ses collègues autour des colonnes, et il vit qu'ils montaient vers l'académie céleste : certains montaient alors que d'autres descendaient. Mais au dessus de

tous il vit un des [êtres] ailés qui venait et qui prononça un serment, car il avait entendu derrière le rideau céleste [que le Saint béni soit-il se souvient chaque jour de la présence divine] assise dans la poussière. C'est à ce moment qu'il donne un coup de pied dans trois cent quatre vingt dix firmaments, et qu'ils sont alors tous effrayés et secoués devant lui. Puis il pleure et verse des larmes à ce propos. Celles-ci tombent - brûlantes comme le feu - dans l'océan. C'est de ces larmes que se dresse le préposé de l'océan - lui qui sanctifie le nom du saint roi - et qui accepte d'avaler toutes les eaux de la création et de les rassembler en lui au moment où se grouperont tous les peuples contre la nation sainte, lorsque les eaux se sécheront afin que celle-ci passe à pied sec.

Ensuite, il entendit une voix qui disait : Faites place, faites place ! Voici le roi Messie qui vient à l'académie de Rabbi Chimon, car tous les justes qui s'y trouvent sont des chefs d'académies ! Ces académies sont connues et tous leurs membres montent de l'académie d'ici-bas, vers la céleste. Le Messie visite chacune d'elles et il autorise la Tora

de la bouche des sages. Au moment où entra le Messie entouré des chefs d'académies couronnés de gloire, à ce moment même, les collègues se levèrent - ainsi que Rabbi Chimon dont la lumière s'élevait jusqu'aux hauteurs du firmament. Il [le Messie] lui dit : Sois heureux, Maître, toi dont la Tora se monte à trois cent soixante dix lumières - dont chacune se divise en six cent treize raisons - qui montent et qui s'immergent dans les rivières de pur baume ! C'est le Saint béni soit-il qui autorise la Tora de ton académie, ainsi que celles du roi Ezéchias roi de Judée et d'Ahiyya de Chilo. Je ne suis pas venu autoriser ton académie, mais je suis entré avec le maître ailé, car je sais qu'il n'entre dans aucune académie ormis la tienne.

C'est alors que Rabbi Chimon lui parla du serment fait par le maître ailé. Le Messie trembla et éleva la voix et les cieux tremblèrent de pair avec le Léviatan et on eut cru que le monde allait se retourner.

C'est alors qu'il [le Messie] vit Rabbi 'Hiya aux pieds de Rabbi Chimon et il s'écria : Qui a laissé entrer ici un homme, encore habillé

des vêtements du bas-monde ? Rabbi Chimon répondit : C'est Rabbi 'Hiya, la lumière de la lampe de la Tora. Il [le Messie] dit : Qu'il rassemble ses enfants et qu'ils résident dans ton académie. Rabbi Chimon dit : Qu'on lui laisse le temps. On lui accorda du temps puis il sortit de là tout secoué et les larmes aux yeux.

Rabbi 'Hiya trembla, pleura et dit : Heureux le sort des justes dans ce monde-là ! Heureux le sort du fils de Yo'haï qui a mérité tout cela ! C'est à son propos qu'il est écrit (Proverbes 8:20) : [...] Il y a de quoi faire hériter ceux qui m'aiment, je remplirai leurs trésors." (Zohar, vol. 1, p. 3b-4b)

א

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. כַּד מָטוּ לְחָד בֵּי חָקַל וכו'. אִשְׁתַּטַּח רִבִּי חִיָּיא בְּאַרְעָא וְנָשַׁק לְעַפְרָא וּבָכָה וְאָמַר, עַפְרָא עַפְרָא כַּמָּה אַתְּ קְשֵׁי קְדַל. כַּמָּה אַתְּ בְּחָצִיפוּ, דְּכָל מָחֲמַדֵּי עֵינָא יִתְבְּלוּן בָּךְ. כָּל עַמּוּדֵי נְהוֹרִין דְּעָלְמָא תֵּיכוּל וְתֵידוּק. כַּמָּה אַתְּ חֲצִיפָא. בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא דַּהֲוָה נְהִיר עַלְמָא, שַׁלִּיטָא רַבְרְבָא מְמַנָּא, דִּזְכוּתֵיהּ מְקַיֵּים עָלְמָא אִתְבְּלֵי בָּךְ. רִבִּי שִׁמְעוֹן נְהִירוּ דְּבוֹצִינָא נְהִירוּ דְּעָלְמִין אַנְתְּ בָּלֵי בְּעַפְרָא, וְאַנְתְּ קַיָּים וְנָהֵג עַלְמָא. אִשְׁתּוֹמַם רִגְעָא חֲדָא וְאָמַר,

א.

רבי חייא ורבי יוסי, היו הולכים בדרך, כשהגיעו לשדה אחד וכו', [התחיל רבי חייא לעסוק בדברי תורה, ורבי יוסי אמר לו שכך אמר רבי שמעון, כששמע רבי חייא זאת], השתטח רבי חייא על הארץ ונשק את העפר, ובכה ואמר: עפר עפר כמה קשה עורף אתה, כמה חצוף אתה, שכל מחמדי עין יתבלו בך, כל עמודי מאורי העולם, תאכל ותטחון, כמה אתה חצוף, המאור הקדוש שהיה מאיר את העולם, השליט הגדול והממונה, שבזכותו מתקיים העולם, יתבלה בך, רבי שמעון, אור המאור, אור העולמות, אתה בלה בעפר, ואתה מקיים ומנהיג העולם. השתומם רגע אחד.

עַפְרָא עַפְרָא לָא תִתְגָאֵי, דְלָא יִתְמַסְרוּן בָּךְ עַמּוּדִין דְּעַלְמָא דְהָא רִבִּי שִׁמְעוֹן לָא אִתְבְּלֵי בָּךְ.

קָם רִבִּי חִיָּיא וְהָוָה בָּכֵי. אָזַל וְרִבִּי יוֹסֵי עִמֵּיהּ. מֵהַהוּא יוֹמָא אִתְעַנֵּי אַרְבְּעִין יוֹמִין לְמֶחֱמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ לֵיהּ לֵית אַנְתְּ רַשָּׁאי לְמֶחֱמֵי לֵיהּ. בָּכָה וְאִתְעַנֵּי אַרְבְּעִין יוֹמִין אַחֲרָנִין. אַחְזִיאוּ לֵיהּ בְּחִזְוָוא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ דְהָווֹ לָעָאן בְּמִלָּה דָא דְאָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וַהֲווֹ כַּמָּה אַלְפִין צַיְיתִין לְמִלּוּלֵיהּ.

אַדְּהָכִי חָמָא כַּמָּה גַּדְפִין רַבְרְבִין עִלָּאִין, וּסְלִיקוּ עֲלַיְיהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּסְלִיקוּ לְמְתִיבְתָּא דִרְקִיעָא. וְכָל אִלֵּין גַּדְפִין הֲווֹ

ואמר: עפר עפר לא תתגאה, לא ימסרו בך עמודי העולם, שהרי רבי שמעון לא בלה בך.

קם רבי חייא והיה בוכה, הלך ורבי יוסי עמו, מאותו היום התענה ארבעים יום, כדי לראות את רבי שמעון. אמרו לו: אין אתה רשאי לראות אותו. בכה והתענה ארבעים יום אחרים, הראו לו במחזה, את רבי שמעון ורבי אלעזר בנו, שהיו לומדים בדבר זה שאמר רבי יוסי, והיו כמה אלפים מקשיבים לדבריו.

בתוך כך ראה כמה [מלאכים בעלי] כנפים, גדולות עליונות, ועלו עליהם רבי שמעון ורבי אלעזר בנו, ועלו לישיבה של הרקיע, וכל אלו הכנפים היו מחכים להם, ראה

מְחַכָּאן לְהוּ. חָמָא דְמִתְהַדְּרָן וּמִתְחַדְּשָׁן בְּזִיוָון וּנְהִירוּ יַתִּיר מִנְּהוֹרָא דְזִיוָא דְשִׁמְשָׁא.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר: יֵיעוּל רִבִּי חִיָּיא וְלֶחֱמֵי בְּכַמָּה דְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדְּתָא אַנְפֵּי צַדִּיקַיָּיא לְזִמְנָא דְאָתֵי. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְעָאל הָכָא בְלָא כִסּוּפָא, וְזַכָּאָה מָאן דְקָאִים בְּהַהוּא עַלְמָא כְּעַמּוּדָא תַקִּיף בְּכֹלָּא. וְחָמָא דְהָוָה עָאל וַהֲוָה קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאָר עַמּוּדִין דְיַתְבִין תָּמָן, וְהוּא הָוָה כָסִיף וְאַשְׁמִיט גַּרְמֵיהּ וְעָאל וְיָתִיב לְרַגְלוֹי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן.

קָלָא נָפִיק וְאָמַר, מָאִיךְ עֵינָךְ לָא תִזְקוֹף רֵישָׁךְ וְלָא תִסְתַּכָּל. מָאִיךְ עֵינוֹי וְחָמָא נְהוֹרָא דְהָוָה נָהִיר

[שרבי שמעון ורבי אלעזר], חוזרים ומתחדשים בזיווּם, והאירו יותר מאור זיו השמש.

פתח רבי שמעון ואמר: יכנס רבי חייא ויראה, עד כמה עתיד הקדוש ברוך הוא, לחדש פני הצדיקים לעתיד לבא. אשריו מי שנכנס לכאן בלא בושה, ואשריו מי שעומד באותו עולם כעמוד חזק בכל, וראה [רבי חייא את עצמו] שהיה נכנס, והיה קם רבי אלעזר, ושאר העמודים שיושבים שם,[היו קמים מפני כבודו של רבי חייא],והוא היה מתבייש, והשמיט עצמו, ונכנס וישב לרגליו של רבי שמעון.

קול יצא ואמר: השפל עיניך, לא תזקוף ראשך, ולא תסתכל. השפיל עיניו, וראה אור שהיה מאיר למרחוק,

לְמֶרְחוֹק. קָלָא אַהְדָר כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר עִלָּאִין טְמִירִין סְתִימִין פְּקִיחֵי עֵינָא, אִינוּן דִּמְשָׁטְטָן בְּכָל עָלְמָא אִסְתַּכָּלוּ וַחֲמוּ, תַּתָּאִין (נ"א: תַּנָּאִין) דְּמִיכִין סְתִימִין בְּחוֹרֵיכוֹן אִתְּעָרוּ, מָאן מִנְּכוֹן דִּי חֲשׁוֹכָא מְהַפְּכָן לִנְהוֹרָא, וְטַעְמִין מְרִירָא לְמִתְקָא עַד לָא יֵיתוּן הָכָא, מָאן מִנְּכוֹן דִּמְחַכָּאן בְּכָל יוֹמָא לִנְהוֹרָא דְּנָהִיר בְּשַׁעְתָּא דְּמַלְכָּא פָּקִיד לְאַיַּלְתָּא, וְאִתְיַקַּר וְאִתְקְרֵי מַלְכָּא מִכָּל מַלְכִין דְּעַלְמָא. מָאן דְּלָא מְצַפֶּה דָא בְּכָל יוֹמָא בְּהַהוּא עַלְמָא, לֵית לֵיהּ חוּלָקָא הָכָא.

אַדְּהָכִי חָמָא כַּמָּה מִן חַבְרַיָּיא סַחֲרָנֵיהּ כָּל אִינוּן עַמּוּדִין דְּקַיְימִין. וְחָמָא דְּסָלִיקוּ לוֹן לִמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, אִלֵּין סַלְקִין וְאִלֵּין נַחְתִּין,

והקול חזר כמקודם ואמר: עליונים נסתרים וסתומים, פקוחי העינים, המשוטטים בכל העולם, הסתכלו וראו, תחתונים שישנים, סתומי העינים, התעוררו, מי מכם שחשכה מהפכים לאורה, וטועמים מרים למתוקים, עוד לפני שבאו לכאן, מי מכם, שמחכים בכל יום לאור שמאיר, [בשעה שהקדוש ברוך הוא פוקד להוציא את השכינה מהגלות] ומתכבד, ונקרא [הקדוש ברוך הוא] מלך מכל מלכי העולם, ומי שלא מחכה לזה בכל יום, [בעודו] באותו העולם, אין לו חלק כאן.

בתוך כך ראה כמה מהחברים, מסביב כל אותן עמודים העומדים, וראה שהעלו אותם לישיבת הרקיע, אלו עולים

וְעֵילָּא דְכֻלְּהוּ חָמָא מָארֵי דְגַדְפֵי דְהָוָה אָתֵי וְהוּא אוֹמֵי אוֹמָאָה, דְשָׁמַע מֵאֲחוֹרֵי פַּרְגוֹדָא, דְמַלְכָּא מַפְקַד בְּכָל יוֹמָא וְדָכִיר לְאַיַּלְתָּא דִי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וּבָעַט בְּעִיטִין בְּהַהִיא שַׁעְתָּא בִתְלַת מֵאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וְכֻלְּהוּ מְרַתְּתִין וְזָעִין קַמֵּיהּ. וְאוֹרִיד דִּמְעִין עַל דָּא, וְנַפְלֵי אִינוּן דִּמְעִין רְתִיחָן כְּאֶשָּׁא לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, וּמֵאִינוּן דִּמְעִין קָאִים הַהוּא מְמַנָּא דְיַמָּא וְאִתְקַיָּים וְקַדִּישׁ שְׁמֵיהּ דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְקַבִּיל עָלֵיהּ לְמִבְלַע כָּל מֵימוֹי דִבְרֵאשִׁית, וְיִכְנוֹשׁ לְהוּ לְגַוֵּיהּ בְּשַׁעְתָּא דְיִתְכַּנְשׁוּן כָּל עַמְמַיָּא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא וְיִנְגְּבוּן מַיָּא וְיַעַבְרוּן בְּנִגְּיבוּ.

ואלו יורדים, ולמעלה מכולם, ראה את בעל הכנפים שהיה בא, והוא נשבע שבועה, ששמע מאחרי הפרגוד וכו׳, [שהקדוש ברוך הוא פוקד בכל יום וזוכר את השכינה] השוכבת לעפר, ובועט בעיטות באותה שעה, בשלש מאות ותשעים רקיעים [כמנין שמים], וכולם מרתתים וזעים מפניו, ומוריד דמעות על זה, ונופלים אותם הדמעות, רותחות כאש, לתוך הים הגדול, ומאותם הדמעות קם אותו הממונה על הים, ומקדש את שם המלך הקדוש, ומקבל עליו, לבלוע את כל מימי בראשית, ויאסוף אותם לתוכו, בשעה שיתאספו כל העמים על העם הקדוש, ויתיבשו המים, ויעברו ביבשה.

אַדְּהָכִי שָׁמַע קָלָא דְאָמַר,פַּנּוּן אָתָר פַּנּוּן אָתָר דְּהָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא אָתֵי לְמְתִיבְתָּא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִין דְּכָל צַדִּיקַיָּיא דְתַמָּן רֵישֵׁי מְתִיבְתָּא, וְאִינוּן מְתִיבְתֵּי דְתַמָּן רְשִׁימִין אִינוּן, וְכָל אִינוּן חַבְרִין דִּי בְּכָל מְתִיבְתָּא סַלְקִין מִמְּתִיבְתָּא דְהָכָא לְמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא, וּמָשִׁיחַ אָתֵי בְּכָל אִינוּן מְתִיבְתֵּי וְחָתִים אוֹרַיְיתָא מִפּוּמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן. וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא אָתֵי מָשִׁיחַ מִתְעַטַּר מִן רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי בְּעִטְרִין עִלָּאִין. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא קָמוּ כָּל אִינוּן חַבְרַיָּיא וְקָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְהֲוָה סָלִיק נְהוֹרֵיהּ עַד רוּם רְקִיעָא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי זַכָּאָה אַנְתְּ דְּאוֹרַיְיתָךְ סַלְקָא בִּתְלַת מְאָה וְשִׁבְעִין נְהוֹרִין, וְכָל נְהוֹרָא וּנְהוֹרָא אִתְפָּרְשָׁא לְשִׁית מְאָה וּתְלֵיסָר טַעְמִין, סַלְקִין וְאִסְתַּחְיָין

בתוך כך שמע קול שאמר: פנו מקום פנו מקום, כי המלך המשיח בא לישיבתו של רבי שמעון, משום שכל הצדיקים [הנמצאים] שם [הם] ראשי ישיבות, ואותן הישיבות שם, ידועות הם, וכל אותם החברים שבכל ישיבה, עולים מהישיבה שבכאן, לישיבת הרקיע, ומשיח בא בכל אלו הישיבות, וחותם תורה מפיהם של החכמים, ובאותה שעה בא המשיח, מעוטר מראשי הישיבות, בעטרות עליונות, באותה שעה, קמו כל אותם החברים, וקם רבי שמעון, [מפני כבודו של המשיח] והיה עולה אורו, עד רום הרקיע. אמר לו [המשיח]: רבי, אשריך, שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות, וכל אור ואור מתחלק לשש מאות ושלש עשרה טעמים, ועולים וטובלים, בנהרות של

בְּנַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא, וְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ חָתִים אוֹרַיְיתָא מִמְּתִיבְתָּךְ וּמִמְּתִיבְתָּא דְחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וּמִגוֹ מְתִיבְתָּא דַאֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי, וַאֲנָא לָא אָתֵינָא לְמֶחְתַּם מִמְּתִיבְתָּךְ, אֶלָּא מָארֵי דְגַדְפִּין אָתֵי הָכָא, דְהָא יְדַעְנָא דְלָא יֵיעוּל גוֹ מְתִיבְתָּא אַחֲרִיתִי אֶלָּא בִּמְתִיבְתָּךְ.

בְּהַהִיא שַׁעְתָּא סָח לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן הַהוּא אוֹמָאָה דְאוֹמֵי מָארֵי דְגַדְפִּין, כְּדֵין אִזְדַעְזַע מָשִׁיחַ וְאָרִים קָלֵיהּ, וְאִזְדַעְזְעוּ רְקִיעִין וְאִזְדַעְזָע יַמָּא רַבָּא, וְאִזְדַעְזָע לִוְיָתָן, וְחָשִׁיב עַלְמָא לְאִתְהַפְּכָא. אַדְּהָכִי חָמָא לְרִבִּי חִיָּיא לְרַגְלוֹי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר מָאן יָהִיב הָכָא בַּר נָשׁ לָבִישׁ מַדָּא דְהַהוּא עַלְמָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן דָּא אִיהוּ רִבִּי חִיָּיא נְהִירוּ דְבוֹצִינָא

אפרסמון טהור, והקדוש ברוך הוא, הוא חותם תורה מישיבתך, ומישיבת חזקיה מלך יהודה, ומתוך ישיבת אחיה השלוני, ואני לא באתי לחתום מישיבתך, אלא בעל הכנפים יבא לכאן, שהרי ידעתי שלא יכנס תוך ישיבות אחרות אלא בישיבתך.

באותה שעה סיפר לו רבי שמעון: אותה השבועה שנשבע בעל הכנפים, אז הזדעזע המשיח, והרים קולו, והזדעזעו הרקיעים, והזדעזע הים הגדול, והזדעזע הלויתן, וחשב העולם להתהפך.

בתוך כך ראה את רבי חייא לרגליו של רבי שמעון, אמר: מי הביא כאן בן אדם, לבוש מלבוש של אותו העולם. אמר

דְּאוֹרַיְיתָא, אָמַר לֵיהּ יִתְכְּנַשׁ הוּא וּבְנוֹהִי וְלֶיהֱווֹן מִמְּתִיבְתָּא דִּילָךְ אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן זִמְנָא יִתְיְיהִיב לֵיהּ. יָהֲבוּ לֵיהּ זִמְנָא וְנָפַק מִתַּמָּן מִזְדַּעְזָע וְזַלְגִין עֵינוֹי דִּמְעִין. אִזְדַּעְזַע רִבִּי חִיָּיא וּבָכָה וְאָמַר, זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי דְּזָכָה לְכַךְ, עֲלֵיהּ כְּתִיב (מִשְׁלֵי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. [הקדמת הזהר דף ג ע"ב — ד ע"ב].

רבי שמעון: זה הוא רבי חייא, אור נר התורה. אמר לו: יאסף הוא ובניו, ויהיו מהישיבה שלך, אמר רבי שמעון: זמן יתנו לו. נתנו לו זמן, ויצא משם מזועזע וזולגים עיניו דמעות.

הזדעזע רבי חייא, ובכה ואמר: אשרי חלקם של הצדיקים בעולם ההוא, ואשרי חלקו של בר יוחאי, שזכה לכך, עליו כתוב, "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא", (משלי ח).

2.

"Rabbi Elazar, accompagné de Rabbi Abba, était en route afin de rendre visite à son beau-père, Rabbi Yossi ben Chimon ben Leqounia et un porteur les accompagnait. Rabbi Abba dit : Commençons à parler de la Tora, car le moment est venu de préparer notre route. Rabbi Elazar prit la parole et dit [des paroles de la Tora puis il fut suivit par le porteur. Lorsqu'il eut terminé] Rabbi Elazar et Rabbi Abba descendirent [de leurs montures] et l'embrassèrent, puis ils dirent : Comment se fait-il que tu possèdes toute cette sagesse et que tu nous suit comme porteur ? Qui es tu ? Il leur dit : De me demandez pas qui je suis, mais allons vous et moi et occupons nous de la Tora ; que chacun dise des paroles de sagesse afin d'éclairer le chemin. Ils lui dirent : Qui t'a envoyé ici, afin de charger les ânes ? [...] Tu ne nous a pas dit, ni ton nom ni le lieu de ta résidence ? Il leur dit : Mon habitation me convient parfaitement, c'est une tour grande et précieuse, qui vole dans l'espace. Dans cette tour vivent Dieu et un malheureux, c'est là où j'habitais, mais j'ai

été expulsé et c'est ainsi que je suis devenu porteur.

Rabbi Abba et Rabbi Elazar l'inspectaient et ses paroles leur semblaient douces comme la manne et comme le miel. Ils lui dirent : Si tu nous révèle le nom de ton père, nous embrasserons la poussière de tes pieds. Il leur dit : Pourquoi? Je n'ai pas coutume de m'enorgueillir à cause de la Tora, mais sachez que mon père vivait dans la mer et qu'il était un grand poisson qui contournait l'océan, d'un bout à l'autre. Il était grand et honorable, vieux et rassasié de jours et il pouvait avaler tous les poissons de la mer et ensuite les rejeter vivants et remplis de bonnes choses. Il traversait la mer en un instant par sa force et il me projeta telle une flèche dans le bras d'un vaillant homme, puis il me cacha dans l'endroit dont je vous ai parlé. Quand à lui il est retourné dans son lieu et il est caché dans l'océan.

Rabbi Elazar réfléchit sur ses paroles puis il lui dit : Tu es le fils de la sainte lampe ! Tu es le fils de Rav Hamnouna l'Ancien ! Tu es le fils de la lumière de la Tora et tu portes

derrière nous ?! Ils pleurèrent en coeur et l'embrassèrent puis ils partirent [ensemble]. Ils lui dirent : Si cela est agréable à notre maître, qu'il nous dise son nom. Il prit la parole et il dit [des paroles de la Tora et lorsqu'il eut terminé] Rabbi Elazar et Rabbi Abba tombèrent devant lui, après quoi il ne le virent plus. Ils se levèrent et scrutèrent de tous les côtés mais ils ne le virent plus. Ils s'assirent et pleurèrent et ils ne purent plus se parler.

Après un moment, Rabbi Abba dit : L'enseignement qui nous apprend que les justes - qui marchent en s'entretenant des paroles de la Tora - ont droit à la visite des purs de l'autre monde, est véritable. Il est certain que c'est Rav Hamnouna l'Ancien lui-même qui est venu de l'autre monde nous révéler ces choses. Et avant que nous puissions le reconnaître, il est parti et il s'est caché. Ils se levèrent et voulurent charger les ânes mais ils ne purent y aller. Ils essayèrent encore mais ne purent y aller. C'est alors qu'ils prirent peur et délaisserent les ânes, de sorte que jusqu'à ce jour on appelle ce lieu : "L'endroit des ânes".

Rabbi Elazar prit la parole et dit (Psaumes 31: 20) : Ah ! qu'elle est grande ta bonté que tu tiens en réserve pour tes adorateurs [...]. Combien est grande et précieuse la bonté supérieure que le Saint béni soit-il a prévu pour les hommes - aux purs supérieurs, aux craignants du péché qui s'occupent de la Tora - lorsqu'ils entreront dans le monde [futur]. Il n'est pas écrit "ta bonté" mais "ta grande bonté". Et quelle est-elle? [C'est celle dont il est dit (Psaume 145:7)] : Ils ne tarissent pas sur la gloire de ta grande bonté [...] - il s'agit des "Délices de la vie" qui proviennent du monde futur, de la Vie des mondes [Dieu] qui est "la gloire de ta grande bonté". Et c'est ce qui est écrit (Isaïe 63:7) : [...] Le bien immense qu'il a fait à la maison d'Israel. [Le verset précité du Psaume 31:20 continue] : Tu témoignes à ceux qui ont foi en toi, en face des fils de l'homme. Il s'agit du jardin d'Eden inférieur, là où se trouvent tous les justes vivant par l'esprit, habillé d'un vêtement précieux, ressemblant à leur propre image de ce bas-monde ; voilà la signification de "en face des fils de l'homme". Ils vivent là et volent dans l'espace et montent dans l'académie céleste, dans le jardin d'Eden supérieur. Ils volent et s'immersent dans

les rosées des fleuves de baume pur, puis ils redescendent vers le bas [jardin d'Eden inférieur]. Quelquefois ils se montrent aux hommes afin - comme les anges supérieurs - d'accomplir pour eux des miracles. C'est ainsi que nous avons présentement vu la lumière de la lampe supérieure, mais nous n'avons pas eu le mérite de voir et de connaître plus des secrets de la sagesse.

Rabbi Abba prit la parole et dit (Juges 13:22) : Manoah dit à sa femme : Nous sommes morts car c'est un être divin que nous avons vu ! Or même si Manoah ignorait la fonction [de l'ange], il se disait que puisqu'il est écrit (Exode 33: 20) : Nul homme ne peut me voir et vivre. - Nous avons vu et nous allons certainement mourir. Quant à nous [continua R. Abba], nous avons eu le mérite de voir cette lumière, elle marchait avec nous, elle était dans ce bas-monde. C'est le Saint béni soit-il qui nous l'a envoyée pour nous révéler les secrets de la sagesse. Heureux est notre sort !

Ils marchèrent et parvinrent à une montagne. Le soleil était sur le point de se coucher, et

les branches des arbres de cette montagne se heurtaient l'une dans l'autre ; elles chantaient la louange. Alors qu'ils marchaient, ils entendirent une forte voix qui disait : Saints fils de Dieu [âmes des justes], ceux qui ont été dispersés parmi les vivants de ce bas-monde, ces lampes, adeptes de l'académie, entrez prenez place, afin de vous distraire avec votre maître dans la Tora ! Ils prirent peur et se tinrent là, puis ils s'assirent.

Sur ce, la voix sortit comme auparavant, et elle dit : Puissants rochers ! Marteaux élevés ! Voici le maître des couleurs, des broderies dessinées, qui est assis sur le siège ! Entrez et rassemblez vous ! Au même moment, ils entendirent la forte voix des branches des arbres qui disait (Psaume 29:5) : La voix de l'Eternel brise les cèdres [...]. Rabbi Elazar et Rabbi Abba tombèrent sur leur visage et une grande peur s'abattit sur eux. Ils se lévèrent affolés et partirent et ils n'entendirent plus rien. Ils se mirent en route et s'éloignèrent de cette montagne.

Lorsqu'ils arrivèrent chez Rabbi Yossi ben Rabbi Chimon ben Leqounia, ils virent Rabbi

Chimon ben Yo'haï, ils s'en réjouirent et Rabbi Chimon se réjouit avec eux. Il leur dit : Vous avez certainement eu des miracles en chemin, ainsi que des signes supérieurs, car je dormais et je vous ai vus, ainsi que Benaïahou fils de Joïada qui vous envoyait deux couronnes par l'entremise d'un vieillard, afin de vous couronner. Pour sur, le Saint béni soit-il était sur ce chemin, de plus, je vois vos visages transformés. Rabbi Yossi dit : Ce que vous avez dit est vrai : Le sage vaut mieux qu'un prophète. Rabbi Elazar vint, il plaça sa tête entre les genoux de son père et raconta toute l'histoire.

Rabbi Chimon eut peur, il pleura et dit (Habacuc 3:2) : Seigneur, j'ai entendu ton message et j'ai été pris de crainte [...], ce verset à été énoncé par Habacuc au moment où il vit sa mort, puis sa résurrection par Elisée [...].

Rabbi Chimon pleura et dit : Moi aussi, après ce que j'ai entendu, je crains le Saint béni soit-il. Il éleva les bras au dessus de sa tête et dit : Vous avez mérité de voir face à face Rabbi Hamnouna l'Ancien, la lumière de la Tora,

mais moi je ne l'ai pas mérité. Il tomba sur sa face et il vit [R. Hamnouna] qui déracinait des montagnes et allumait des lampes dans le palais du roi Messie. Il [R. Hamnouna] lui dit : Maître, dans ce monde-ci tu seras le voisin des décisionnaires, face au Saint béni soit-il. A partir de ce jour il [R. Chimon] appela Rabbi Elazar son fils et Rabbi Abba "Penouel" [Face divine], ainsi qu'il est écrit (Genèse 32:31) : Parce que j'ai vu un être divin face à face [panim el panim]." (Zohar, vol. 1, p. 5a-7b)

ב

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְמֶחֱמֵי לְרִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְקוּנְיָא חֲמוּי וְרִבִּי אַבָּא בַּהֲדֵיהּ, וַהֲוָה טָעִין חָד גַּבְרָא אֲבַתְרַיְיהוּ, אָמַר רִבִּי אַבָּא נִפְתַּח פִּתְחִין דְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא שַׁעְתָּא וְעִידָּנָא הוּא לְאִתְתַּקְּנָא בְּאָרְחָן. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר וכו׳. נַחְתּוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוּהוּ, אָמְרוּ וּמַה כָּל חָכְמְתָא דָּא אִית תְּחוֹת יָדָךְ וְאַתְּ טָעִין אֲבַתְרָן, אָמְרוּ לֵיהּ מָאן אַנְתְּ, אָמַר לוֹן לָא תִּשְׁאֲלוּן מָאן אֲנָא אֶלָּא אֲנָא וְאַתּוּן נֵזִיל וְנִתְעַסָּק בְּאוֹרַיְיתָא, וְכָל חָד יֵימָא מִלִּין דְּחָכְמְתָא לְאַנְהָרָא אוֹרְחָא, אָמְרוּ לֵיהּ מָאן יְהַב לָךְ לְמֵיזַל הָכָא וּלְמֶהֱוֵי טָעִין בְּחָמָרֵי,

ב.

רבי אלעזר, היה הולך לראות, את רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא חמיו, ורבי אבא עמו, ואיש אחד היה מחמר אחריהם. אמר רבי אבא: נפתח בפתחי התורה, שהרי השעה והזמן הוא להתקן בדרכנו. פתח רבי אלעזר ואמר: וכו׳ [דברי תורה, ואחר כך התחיל גם זה שטעון החמורים לומר דברי תורה, וכששיים], ירדו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקוהו, אמרו: ומה כל החכמה הזאת יש תחת ידך, ואתה טוען אחרנו. אמרו לו: מי אתה, אמר להם: לא תשאלו מי אני, אלא אני ואתם נלך ונעסוק בתורה, וכל אחד יאמר דברי חכמה, להאיר את הדרך. אמרו לו: מי נתן לך ללכת כאן,

אָמַר לוֹן וכו׳, דְפִקוּדָא דְמַלְכָּא אִיהוּ, עַד דְיֵיתֵי הַהוּא דְטָעִין חֲמָרֵי, אַמְרֵי לֵיהּ הָא שְׁמָךְ לָא אֲמַרְתְּ לָן, אָתָר בֵּית מוֹתְבָךְ מָאי הוּא, אָמַר לוֹן אָתָר בֵּית מוֹתְבִי אִיהוּ טָב וְעַיְילָא לְגַבָּאי, וְאִיהוּ מִגְדָל חָד דְפָרַח בְּאַוִירָא רַב וְיַקִירָא, וְאִינוּן דְדַיְירִין בֵּיהּ בְּהָאי מִגְדְלָא, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחָד מִסְכְּנָא, וְדָא הוּא אָתָר בֵּית מוֹתְבִי, וְגָלֵינָא (נ״א: וְעָלֵינָא) מִתָּמָן וַאֲנָא טָעִין חֲמָרֵי, אַשְׁגָחוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֵּיהּ וְאַטְעִים לוֹן מִלוֹי דְהָווֹ מְתִיקִין כְּמַנָּא וְדוּבְשָׁא, אָמְרוּ לֵיהּ שְׁמָא דְאָבוּךְ אִי תֵימָא נַנְשִׁיק עַפְרָא דְרַגְלָךְ, אָמַר לוֹן וְאַמַּאי, לָאו אוֹרַח דִילִי

להיות טעון בחמורים. אמר להם: וכו׳ פקודת המלך הוא, עד שיבוא אותו שטוען חמורים*. אמרו לו: הרי שמך לא אמרת לנו, מקום מושבך איפה הוא, אמר להם: מקום מושבי הוא טוב ומעולה בשבילי, והוא מגדל אחד הפורח באויר, גדול ומכובד, ואותם שדרים בו באותו מגדל הם הקדוש ברוך הוא ועני אחד, וזה הוא מקום בית מושבי, וגליתי משם, ואני מחמר.

התבוננו רבי אבא ורבי אלעזר בו, והטעים להם דבריו שהיו מתוקים כמן וכדבש. אמרו לו: שם אביך אם תאמר, ננשק עפר רגלך. אמר להם: ולמה, אין דרכי בכך להתגאות

*הוא סוד ״עני ורוכב על החמור״ (זכרי׳ ט), הכוונה על מלך המשיח שיבוא במהרה בימינו אמן.

בְּכַךְ לְאִתְגָּאָה בְּאוֹרַיְיתָא, אֲבָל אַבָּא דִילִי הֲוָה דִיּוּרֵיהּ בְּיַמָּא רַבָּא, וְאִיהוּ הֲוָה חָד נוּנָא דְהֲוָה אַסְחַר יַמָּא רַבָּא מִסִּטְרָא דָא לְסִטְרָא דָא, וְהָוָה רַב וְיַקִּירָא וְעַתִּיק יוֹמִין, עַד דַהֲוָה בָלַע כָּל שְׁאָר נוּנִין דְיַמָּא, וּלְבָתַר אַפִּיק לוֹן חַיִּין וְקַיָּימִין מַלְיָין מִכָּל טָבִין דְעַלְמָא, וְשָׁאט יַמָּא בְרִגְעָא חָדָא בְּתָקְפֵיהּ, וְאַפִּיק לִי כְּגִירָא בִידָא דִגְבַר תַּקִיף, וְטָמִיר לִי בְהַהוּא אָתָר דְאָמָרִית לְכוּ, וְהוּא תָּב לְאַתְרֵיהּ וְאַגְנִיז בְּהַהוּא יַמָּא.

אִשְׁגַּח רִבִּי אֶלְעָזָר בְּמִלּוֹי, אָמַר לֵיהּ אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אַנְתְּ הוּא בְּרֵיהּ דִנְהִירוּ דְאוֹרַיְיתָא, וְאַנְתְּ טָעִין אֲבַתְרָן, בָּכוּ כַּחֲדָא וּנְשָׁקוּהוּ, וְאַזְלוּ.

בתורה, אבל אבי היה מושבו בים הגדול, והוא היה דג אחד, שהיה מסובב את הים הגדול, מצד זה לצד זה, והיה גדול ומכובד, וזקן ושבע ימים, עד שהיה בולע כל שאר דגי הים, ואחר כך מוציא אותם חיים וקיימים, מלאים מכל טובות העולם, והיה שט את הים ברגע אחד בחוזקו, והוציא אותי כחץ ביד איש גבור וחזק, והחביאני באותו מקום שאמרתי לכם, והוא שב למקומו ונגנז באותו ים.

התבונן רבי אלעזר בדבריו, אמר לו: אתה הוא בנו של המאור הקדוש, אתה הוא בנו של רב המנונא סבא, אתה הוא בנו של אור התורה, ואתה טעון אחרינו, בכו כאחד ונשקוהו, והלכו [ביחד]. אמרו לו: אם נוח לפניך מורינו, להודיע לנו

אָמְרוּ לֵיהּ אִי נִיחָא קַמֵּי מָרָנָא לְאוֹדְעָא לָן שְׁמֵיהּ, פָּתַח וְאָמַר וכו׳ נַפְלוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא קַמֵּיהּ, אַדְּהָכִי וְהָכִי לָא חָמוּ לֵיהּ, קָמוּ וְאִסְתַּכָּלוּ לְכָל סִטְרִין וְלָא חָמוּ לֵיהּ, יַתְבוּ וּבָכוּ וְלָא יְכִילוּ לְמַלְּלָא דָא לְדָא.

לְבָתַר שַׁעְתָּא אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי הָא דְתָנֵינָן דִּבְכָל אָרְחָא דְצַדִּיקַיָּיא אַזְלִין וּמִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא בֵּינַיְיהוּ, דְּאִינוּן זַכָּאִין דְּהַהוּא עַלְמָא אַתְיָין לְגַבֵּיהוֹן, וַדַּאי דָא הוּא רַב הַמְנוּנָא סָבָא דְּאָתָא לְגַבָּן מֵהַהוּא עַלְמָא לְגַלָּאָה לָן מִלִּין אִלֵּין, וְעַד לָא נִשְׁתְּמוֹדָע בֵּיהּ אָזַל לֵיהּ וְאִתְכַּסֵּי מִנָּן, קָמוּ

שמו, פתח ואמר וכו׳ [דברי תורה, וכשסיים], נפלו רבי אלעזר ורבי אבא לפניו, ובין כך ובין כך, לא ראוהו, קמו והסתכלו לכל הצדדים, ולא ראו אותו. ישבו ובכו, ולא יכלו לדבר זה לזה.

לאחר שעה, אמר רבי אבא: ודאי זה ששנינו, שבכל דרך שהצדיקים הולכים, ודברי תורה ביניהם אז אותם הצדיקים של עולם ההוא באים אצלם, ודאי זה הוא רב המנונא סבא*, שבא אלינו מעולם ההוא לגלות לנו דברים אלו, ועד שלא נכיר אותו, הלך לו, והתכסה מאתנו. קמו, והיו רוצים לטעון

*עתה הבינו שהוא רבי המנונא עצמו, ולא בנו, כמו שחשבו מקודם.

וַהֲווֹ בָּעוּ לְמִטְעַן לַחֲמָרֵי וְלָא אַזְלוּ, בָּעוּ לְמִטְעָן וְלָא אַזְלוּ, דָּחֲלוּ וְאַנְחוּ לוֹן לְחָמָרֵי, וְעַד יוֹמָא הֲווֹ קָרָאן לְהַהוּא אָתָר דוּךְ דְּחָמָרֵי.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמַר מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ וְגוֹמֵר. כַּמָּה הוּא טָבָא עִלָּאָה וְיַקִּירָא דְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד גַּבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, לְאִינוּן זַכָּאִין עִלָּאִין דַּחֲלֵי חֶטְאָה דְמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כַּד עָאלִין לְהַהוּא עַלְמָא, טוּבְךָ לָא כְתִיב אֶלָּא רַב טוּבְךָ. וּמָאן אִיהוּ, זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ, וְדָא אִיהוּ עִנּוּגָא דְחַיִּין דְּנַגְדִּין מֵעַלְמָא דְאָתֵי לְגַבֵּי חַי עַלְמִין, דְּאִיהוּ זֵכֶר רַב טוּבְךָ, וַדַּאי אִיהוּ וְרַב טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל וגו׳. פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, דָּא גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא, דְּכָל צַדִּיקַיָּיא

את החמורים, ולא הלכו, רצו לטעון, ולא הלכו, פחדו, ועזבו את החמורים, ועד היום היו קוראים את המקום ההוא, מקום החמורים.

פתח רבי אלעזר ואמר: "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" וגו׳ (תהלים לא), כמה הוא הטובה העליונה ויקרה, שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לבני האדם, לאותם זכאים העליונים, יראי חטא שעוסקים בתורה, כשנכנסים לעולם ההוא. טובך לא כתוב, אלא "רב טובך", ומה הוא: "זכר רב טובך יביעו", וזהו עונג של חיים, שנמשכים מעולם הבא, אצל חי העולמים, שהוא "זכר רב טובך", וזה הוא, "ורב טוב לבית ישראל" וגו׳ (ישעיהו סג) וכו׳, "פעלת לחוסים בך"

תַּמָּן קַיְימֵי בְּרוּחָא דְאִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשׁ יְקָר כְּגַוְנָא וְדִיוּקְנָא דְהַאי עָלְמָא וְדָא אִיהוּ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, בְּהַהוּא דִיוּקְנָא דִבְנֵי אָדָם דְּהָאי עַלְמָא, וְקַיְימֵי תָמָּן וּפַרְחֵי בְּאַוִּירָא וְסַלְקֵי לְגוֹ מְתִיבְתָּא דִרְקִיעָא, בְּהַהוּא גַּן עֵדֶן דִלְעֵילָּא וּפַרְחֵי וְאִסְתַּחְיָין בְּטַלֵּי נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַכְיָא וְנַחְתֵי וְשָׁרָאן לְתַתָּא, וּלְזִמְנִין אִתְחֲזוּן נֶגֶד בְּנֵי אָדָם לְמֶעְבַּד לוֹן נִסִּין כְּמַלְאָכִין עִלָּאִין, כְּגוֹוְנָא דְחָזֵינָא הַשְׁתָּא נְהִירוּ דְבוּצִינָא עִלָּאָה, וְלָא זָכֵינָא לְאִסְתַּכְּלָא וּלְמִנְדַע רָזִין דְחָכְמְתָא יַתִּיר.

פָּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ, אַף עַל גַּב דְּמָנוֹחַ לָא

נגד בני אדם, זהו גן עדן התחתון, שכל הצדיקים שם נמצאים, ברוח שמתלבש, בלבוש נכבד, כדוגמא וצורה שהיו בעולם הזה, וזהו נגד בני אדם, באותו צורה של בני אדם של העולם הזה, ונמצאים שם, ועפים באויר, ועולים לתוך ישיבת הרקיע, באותו גן עדן של מעלה, ועפים וטובלים בנהרי טל, של אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה [בגן עדן התחתון], ולפעמים נראים נגד בני אדם, לעשות להם נסים, כמו מלאכים עליונים, כמו שראינו עתה האור של נר העליון, ולא זכינו להסתכל ולדעת סודות של החכמה יותר.

פתח רבי אבא ואמר: "ויאמר מנוח אל אשתו, מות נמות כי אלקים ראינו" (שופטים יג), אף על פי שמנוח לא היה

הָוָה יָדַע מָאי עֲבִדְתֵּיהּ, אָמַר הוֹאִיל וּכְתִיב כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחַי, וְאָנָן וַדַּאי חֲזֵינָן וּבְגִין כַּךְ מוֹת נָמוּת, וְאָנָן חֲמֵינָן וְזָכֵינָן לִנְהוֹרָא דָא דְהָוָה אֲזִיל בַּהֲדָן וְנִתְקַיָּים בְּעַלְמָא, דְהָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁדְרֵיהּ לְגַבָּאן לְאוֹדְעָא לָן רָזִין דְחָכְמְתָא דְגַלֵּי, זַכָּאָה חוּלָקָנָא.

אֲזָלוּ מָטוּ לְחַד טוּרָא וְהָוָה נָטֵי שִׁמְשָׁא, שָׁרוּ עַנְפִין דְאִילָנָא דְטוּרָא לְאַקָּשָׁא דָא בְּדָא וְאַמְרֵי שִׁירָתָא. עַד דְהָווֹ אַזְלֵי שַׁמְעוּ חָד קָלָא תַּקִּיפָא דְהָוָה אָמַר, בְּנֵי אֱלָהִין קַדִּישִׁין אִינוּן דְאִתְבְּדָרוּ בֵּינֵי חַיָּיא דְהָאי עַלְמָא, אִינוּן בּוּצִינִין בְּנֵי מְתִיבְתָּא אִתְכְּנָשׁוּ לְדוּכְתַּיְיכוּ לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא

יודע מה מעשיו, אמר היות וכתוב: "כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג), ודאי אנחנו ראינו, ומשום כך "מות נמות" ואנחנו ראינו וזכינו לאור זה, שהיה הולך עמנו, ונתקיים בעולם, שהרי הקדוש ברוך הוא שלחו אצלנו, להודיע לנו סודות של החכמה שגילה, אשרי חלקנו.

הלכו, הגיעו להר אחד, והיתה השמש נוטה לשקוע, התחילו ענפי האילנות של ההר להקיש זה בזה, ואמרו שירה, בעוד שהיו הולכים שמעו קול אחד חזק, שהיה אומר: בני אלקים קדושים [דהיינו נשמות הצדיקים], אותם שהתפזרו, בין החיים של העולם הזה, אותם המאורות, בני הישיבה, התאספו למקומכם להשתעשע עם אדוניכם בתורה, הם פחדו, ועמדו במקומם, וישבו.

בְּמָארֵיכוֹן בְּאוֹרַיְיתָא, דָּחִילוּ אִלֵּין וְקָאִימוּ בְּדוּכְתַּיְיהוּ וְיַתְבוּ.

אַדְהָכִי נָפַק קָלָא כְּמִלְּקַדְמִין וְאָמַר, טִנָּרִין תַּקִּיפִין פַּטִּישִׁין רָמָאִין הָא מָארֵי דְגוֹוָנִין מְרֻקָּמָא בְּצִיוּרִין קָאִים עַל אִצְטְוָונָא עוּלוּ וְאִתְכְּנָשׁוּ. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא שְׁמָעוּ קַל עַנְפֵי דְּאִילָנִין רַב וְתַקִּיף וַהֲווֹ אַמְרֵי קוֹל יְיָ שׁוֹבֵר אֲרָזִים. נַפְלוּ עַל אַנְפַּיְיהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, וּדְחִילוּ סַגְיָא נָפַל עֲלַיְיהוּ. קָמוּ בִּבְהִילוּ וְאַזְלוּ וְלֹא שְׁמָעוּ מִידִי, נַפְקוּ מִן טוּרָא וְאַזְלוּ.

כַּד מָטוּ לְבֵי רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְקוּנְיָא, חָמוּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי תַּמָּן חַדוּ. חַדָּא

בתוך כך יצא קול כמקודם, ואמר: סלעים חזקים, פטישים גבוהים, הרי אדון, של צבעים, מרוקם בציורים, עומד על העמוד*, הכנסו והתאספו, באותה שעה, שמעו קול גדול וחזק של ענפי האילנות, והיו אומרים: "קול ה' שובר ארזים" (תהילים כט), נפלו על פניהם, רבי אלעזר ורבי אבא, ויראה גדולה נפלה עליהם, קמו בבהלה והלכו, ולא שמעו דבר, יצאו מן ההר והלכו.

כשהגיעו אצל רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, ראו את רבי שמעון בן יוחאי שם, שמחו, ושמח רבי שמעון. אמר

*הוא כסא גבוה לישב עליו השלטון. (דרך אמת).

רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹן וַדַּאי אָרְחָא דְנִסִּין וְאָתִין עִלָּאִין קָא עֲבַרְתּוּן דְּאָנָא דָמִיכְנָא הַשְׁתָּא וְחָמֵינָא לְכוּ וְלִבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, דְקָא מְשַׁדֵּר לְכוּ תְּרֵין עִטְרִין עַל יְדָא דְחַד סָבָא לְאַעְטְרָא לְכוּ, וַדַּאי בְּאָרְחָא דָא קֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הֲוָה, וְתוּ דְחָמֵינָא אַנְפַּיְיכוּ מְשַׁנְיָין, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי יֵאוֹת אֲמַרְתּוּן דְּחָכָם עָדִיף מִנָּבִיא, אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר וְשַׁוֵּי רֵישֵׁיהּ בֵּין בִּרְכוֹי דְאָבוּי וְשָׂח עוֹבָדָא.

דָחִיל רִבִּי שִׁמְעוֹן וּבָכָה, אָמַר, יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי, הַאי קְרָא חֲבַקּוּק אֲמָרוֹ בְּשַׁעְתָּא דְחָמָא מִיתָתֵיהּ וְאִתְקַיָּים עַל יְדָא דֶאֱלִישָׁע וכו׳. בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אוּף אֲנָא מִמָּה דְשְׁמַעְנָא

להם: ודאי דרך של נסים, ואותות עליונות עברתם, שאני נרדמתי עתה, וראיתי אתכם, ואת בניהו בן יהוידע, שהיה שולח לכם שני עטרות, על ידי זקן אחד, לעטר אתכם. ודאי בדרך זה הקדוש ברוך הוא היה. ועוד, שאני רואה פניכם משונים. אמר רבי יוסי: נכון מה שאמרתם שחכם עדיף מנביא, בא רבי אלעזר ושם ראשו בין ברכי אביו, וספר [את] המעשה.

פחד רבי שמעון ובכה, אמר: "ה׳ שמעתי שמעך יראתי" (חבקוק ג), מקרא זה חבקוק אמרו, בשעה שראה מותו, ואת התחייה שלו, על ידי אלישע וכו׳.

בכה רבי שמעון ואמר: גם אני ממה שאני שמעתי, אני ירא מהקדוש ברוך הוא, נשא ידיו על ראשו ואמר: ומה רב

דָחִילְנָא לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זָקִיף יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ וְאָמַר, וּמָה רַב הַמְנוּנָא סָבָא נְהִירוּ דְאוֹרַיְיתָא זְכִיתוּן אַתּוּן לְמֶחֱמֵי אַפִּין בְּאַפִּין וְלָא זָכֵינָא בֵּיהּ, נָפַל עַל אַנְפּוֹי וְחָמָא לֵיהּ מְעַקֵּר טוּרִין מַנְהִיר שַׁרְגִין בְּהֵיכְלָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי בְּהַהוּא עַלְמָא תֶּהוֹן שְׁבָבִין מָארֵי אוּלְפָנִין קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵהַהוּא יוֹמָא הֲוָה קָארֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּלְרִבִּי אַבָּא פְּנִיאֵ״ל כְּמָא דְאַתְּ אָמֵר כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים [הקדמת הזהר ד״ה ז׳ ע״ב].

המנונא סבא, אור התורה, זכיתם אתם לראותו, פנים בפנים, ואני לא זכיתי בו, נפל על פניו, וראה אותו עוקר הרים, מאיר נרות, בהיכל מלך המשיח. אמר לו: רבי בעולם ההוא, תהיו שכנים לבעלי הוראה, לפני הקדוש ברוך הוא, מאותו יום היה קורא לרבי אלעזר בנו, ולרבי אבא, פניא״ל, כמו שכתוב: ״כי ראיתי אלהים פנים אל פנים״ (בראשית לב).

3.

"Rabbi Chimon était assis, travaillant à l'étude de la Tora, pendant la nuit de la Fiancée [la veille de Chavouot]. Car il a été enseigné : Tous les collègues du palais de la Fiancée, doivent cette nuit de la Fiancée - qui est invitée le lendemain à l'intérieur du dais nuptial avec son époux - être avec elle, toute cette nuit-là et se réjouir avec elle de sa réparation. Car elle répare tous ceux qui travaillent dans la Tora : du Pentateuque aux Prophètes, des Prophètes aux Hagiographes, dans les investigations [drachot] de l'Ecriture, dans les secrets de la Tora, Ce sont là ses prescriptions réparatrices et ses bijoux. Elle, et les jeunes files qui l'accompagnent font leur entrée avec elle à leur tête - elle répare en elles - elle se réjouit avec elles pendant toute cette nuit-là. Le jour suivant, elle n'entre pas sans elles sous le dais nuptial. Ceux-là s'apellent "Invités de la noce". Après qu'elle soit entrée sous le dais nuptial, le Saint béni soit-il questionne à leur propos et les bénis, puis il les couronne du diadème de la Fiancée. Heureux est leur sort !

Et Rabbi Chimon et tous les collègues se réjouissaient dans la joie de la Tora et chacun d'eux donnait des nouvelles interprétations de la Tora. Rabbi Chimon était heureux ainsi que le reste des collègues. Rabbi Chimon leur dit : Mes enfants, Heureux votre sort, car demain la Fiancée n'entrera pas sous le dais nuptial sans vous ! Car ceux qui s'occupent de sa réparation, cette nuit-là et se réjouissent en elle, seront tous inscrits dans le livre des Mémoires, et le Saint béni soit-il les bénit avec soixante dix bénédictions et diadèmes venus du monde supérieur. Rabbi Chimon prit la parole et dit (Psaume 19:2) : Les cieux racontent la gloire de Dieu [...]. [...] Alors qu'ils étaient encore assis, Rabbi Elazar et Rabbi Abba firent leur entrée. Il [R.Chimon] leur dit : Certes, le visage de la présence divine [anpé chkhinta] vient d'entrer. C'est ainsi que je vous appelle "Penouel", car vous avez vu le visage de la présence divine face à face [...]. Asseyez vous, honorables, asseyez vous et renouvellons la réparation de la Fiancée pendant cette nuit. Car celui qui se joint à elle cette nuit-ci sera protégé en haut et en bas pendant toute l'année, il terminera son année en paix. C'est à leur propos qu'il

est écrit (Psaume 34:8) : Un ange du Seigneur est posté près de ceux qui le craignent et les fait échapper au danger. Gôutez et voyez que l'Eternel est bon [...].

Rabbi Chimon dit aux collègues : Les participants de ces noces, c'est à dire chacun d'entre vous, parera la Fiancée d'un bijou. Il dit à son fils Rabbi Elazar : Elazar, fait un cadeau à la Fiancée. Car demain tu la verras entrer sous le dais nuptial avec ces mêmes chants et louanges qui lui ont été donnés par les collègues du palais, lorsqu'ils se tiendront devant Lui." (Zohar, vol. 1, p. 8a-10a)

ג

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּלֵילְיָא דְּכַלָּה וכו׳. דִּתְנֵינָן כָּל אִינוּן חַבְרַיָּיא דִּבְנֵי הֵיכְלָא דְכַלָּה, אִצְטְרִיכוּ בְּהַהוּא לֵילְיָא דְּכַלָּה אִזְדַּמְנַת לְמֶהֱוֵי לְיוֹמָא אַחֲרָא גוֹ חוּפָּה בְּבַעְלָהּ, לְמֶהֱוֵי עִמָּהּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, וּלְמֶחְדֵי עִמָּהּ בְּתִקּוּנָהָא דְאִיהִי אִתְתַּקְנַת, לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא מִתּוֹרָה לַנְּבִאִים וּמִנְּבִאִים לַכְּתוּבִים וּבַדְּרָשׁוֹת דִּקְרָאֵי וּבְרָזֵי דְחָכְמְתָא, בְּגִין דְּאִלֵּין אִינוּן תִּקּוּנִין דִּילָהּ וְתַכְשִׁיטָהָא, וְאִיהִי וְעוּלֵמְתָּהָא עָאלַת וְקַיְימַת

ג.

רבי שמעון, היה יושב ועוסק בתורה בלילה דכלה וכו׳, [בליל התקדש חג השבועות], ששנינו: כל החברים של בני היכל הכלה, צריכים באותה לילה שהכלה מזומנת להיות למחר תוך החופה עם בעלה*, להיות עמה כל אותה הלילה, ולשמוח עמה בתקוניה, שהיא נתקנת בהם לעסוק בתורה, מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובדרשות המקרא, ובסודות התורה, משום שאלו הם תקונים שלה ותכשיטיה, והיא ונערותיה, נכנסת ועומדת על ראשיהם, ונתקנת בהם,

*כדוגמת קבלת התורה, שהשכינה יצאה לקראתם, כחתן היוצא לקראת כלה. עיין רש״י שמות י״ט י״ז.

עַל רֵישֵׁיהוֹן וְאִתְתַּקְנַת בְּהוּ וְחָדַת בְּהוּ כָּל הַהוּא לֵילְיָא, וּלְיוֹמָא אַחֲרָא לָא עָאלַת לַחוּפָּה אֶלָּא בַּהֲדַיְיהוּ, וְאִלֵּין אִקְרוּן בְּנֵי חוּפְּתָא, וְכֵיוָן דְעָאלַת לְחוּפְּתָא, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁאִיל עֲלַיְיהוּ וּמְבָרֵךְ לוֹן וּמְעַטֵּר לוֹן בְּעִטְרָהָא דְכַלָּה זַכָּאָה חוּלָקְהוֹן.

וְהָוָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא, מְרַנְּנִין בְּרִנָּה דְאוֹרַיְיתָא וּמְחַדְּשָׁן מִלִּין דְאוֹרַיְיתָא כָּל חָד וְחָד מִנַּיְיהוּ, וְהָוָה חֲדֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְכָל שְׁאָר חַבְרַיָּיא, אָמַר לוֹן רִבִּי שִׁמְעוֹן, בָּנַי, זַכָּאָה חוּלָקְכוֹן, בְּגִין דִלְמָחָר לָא תֵעוּל כַּלָּה לַחוּפָּה אֶלָּא בַּהֲדַיְיכוּ, בְּגִין דְכֻלְּהוּ דִמְתַקְּנִין תִּקּוּנָהָא בְּהָאי לֵילְיָא וְחָדָאן בָּהּ, כֻּלְּהוּ יְהוֹן רְשִׁימִין וּכְתִיבִין בְּסִפְרָא דְדָכְרָנַיָּא, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרֵךְ לוֹן

ושמחה בהם כל אותו הלילה, ולמחרת אינה נכנסת לחופה, אלא עמהם, ואלו נקראים בני חופתה, וכיון שנכנסת לחופה, הקדוש ברוך הוא, שואל עליהם, ומברך אותם, ומעטר אותם כעטרות של הכלה, אשרי חלקם.

והיה רבי שמעון וכל החברים מרננים ברנה של התורה, ומחדשים דברי תורה, כל אחד ואחד מהם, והיה שמח רבי שמעון, וכל שאר החברים. אמר להם רבי שמעון: בני, אשרי חלקכם, כי למחר לא תכנס הכלה לחופה, אלא עמכם, כי כל אלו, שמתקנים תקוניה בזאת הלילה, ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרונות, והקדוש ברוך הוא, מברך אותם בשבעים ברכות ועטרות, של העולם העליון.

בְּשִׁבְעִין בִּרְכָאָן וְעִטְרִין דְּעַלְמָא עִלָּאָה. פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וגו׳ עַד דְּהָווֹ יַתְבֵי עָאלוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא, אָמַר לוֹן וַדַּאי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא אַתְיָין וְעַל דָּא פְּנִי״אֵל קָרֵינָא לְכוּ, דְּהָא חֲמִיתוּן אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא אַפִּין בְּאַפִּין וכו׳. תִּיבוּ יַקִּירִין תִּיבוּ וּנְחַדֵּשׁ תִּקּוּן דְּכַלָּה בְּהָאי לֵילְיָא, דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּתַּף בַּהֲדָהּ בְּהָאי לֵילְיָא, יְהֵא נָטִיר עֵילָּא וְתַתָּא כָּל הַהִיא שַׁתָּא וְיַפִּיק שַׁתָּא בִּשְׁלָם, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ.

פתח רבי שמעון ואמר: ״השמים מספרים כבוד אל״ וגו׳ (תהילים יט), וכו׳, [ודרש דברי תורה על פסוק זה], בעוד שהיו יושבים, נכנסו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא, אמר להם: ודאי פני השכינה באה, ועל כן פניא״ל קורא אני לכם, שהרי ראיתם פני השכינה, פנים בפנים*, שבו נכבדים, שבו ונחדש תקון הכלה בלילה זה שכל מי שמשתתף עמה, בלילה הזה, יהיה שמור למעלה ולמטה, כל אותה השנה, ויוציא את השנה בשלום, עליהם כתוב, ״חונה מלאך ה׳ סביב ליראיו ויחלצם, טעמו וראו כי טוב ה׳״ (תהלים לד) וכו׳.

*עיין לעיל אות ב׳, במעשה דהמחמר ששם קרא רבי שמעון לרבי אלעזר ולרבי אבא: פניא״ל אות ב.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא בְּנֵי הִלּוּלָא דָא, כָּל חָד מִנְּכוֹן יְקַשֵּׁט קִשּׁוּטָא חַד לַכַּלָּה, אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֶלְעָזָר הַב נְבַזְבְּזָא חָד לַכַּלָּה, דְּהָא לְמָחָר אִסְתַּכַּל (נ"א: בָּהּ) כַּד יֵעוּל לַחוּפָּה בְּאִינוּן שִׁירִין וּשְׁבָחִין דְּיָהֲבוּ לָהּ בְּנֵי הֵיכְלָא לְקַיְּימָא קַמֵּיהּ, פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר וכו' [הקדמת הזהר דף ח ע"א י ע"א].

אמר רבי שמעון לחברים: בני החתונה הזאת, כל אחד ואחד מכם, יקשט קשוט אחד לכלה, אמר לרבי אלעזר בנו: אלעזר, תן מתנה אחת לכלה, כי למחר תסתכל כשתכנס לחופה, באותם שירים ושבחות, שנתנו לה בני ההיכל לעמוד לפניו. פתח רבי אלעזר ואמר וכו'.

4.

"Rabbi Elazar dit [à R. Chimon] : Quelle est la louange exprimée par le verset (Jérémie 10:7) : Qui ne te vénérerait, ô roi des nations, comme cela t'es dû ? Il lui répondit : Elazar, ce verset a été expliqué de différentes façons qui ne sont pas bonnes, car il est écrit (Jérémie 10:8) : Assurément, parmi tous les sages des nations et dans tous leurs royaumes - ceci vient donner un argument aux impies qui pensent que le Saint béni soit-il ne connaît pas les pensées intimes de leurs coeurs. Et c'est pourquoi il faut publier leur stupidité. Une fois, un des philosophes des nations vint me trouver et me dit: Vous assurez que votre Dieu règne au plus haut des cieux, que toutes les armées et les camps [angéliques] ne peuvent l'appréhender et ne connaisent pas son lieu. Or ce verset (Jérémie 10:7) : Assurément, parmi tous les sages des nations et dans tous leurs royaumes, nul n'est semblable à toi - ne semble pas accroître sa gloire outre mesure. Car pourquoi cette comparaison à l'homme, lui qui n'a pas de consistance ? De plus, vous dites (Deutéronome 34:10) : Il n'a plus paru,

en Israel, un prophète tel que Moïse - [de là, il est possible de déduire qu'uniquement] en Israel, il ne s'est pas élevé de tel prophète, mais que parmi les nations il s'en est élevé un ! Ainsi, je peux expliquer [le verset précité de Jerémie] en disant que si Dieu ne trouve pas son pareil parmi les nations, il le trouve en Israel. Et le Dieu qui trouve son pareil parmi Israel n'est pas un Dieu maître ! Inspecte bien le verset et tu verras que je l'ai interprété comme il faut.

Je lui ai répondu : Tu as certes bien parlé, et qui ressuscite les morts sinon le Saint béni soit-il ? Mais pourtant Elie et Elisée sont venus et ils ont ressuscité les morts ! Qui fait tomber la pluie sinon le Saint béni soit-il ? Mais pourtant Elie est venu et l'a arrêtée puis il l'a fait tomber par sa prière ! Qui a fait le ciel et la terre sinon le Saint béni soit-il ? Pourtant Abraham est venu et ils ont été établis grâce à son mérite ! Qui dirige le soleil sinon le Saint béni soit-il ? Pourtant Josué est venu et il l'a arrêté, il décréta son stationnement et il fut écouté, ainsi qu'il est écrit (Josué 10:13) : Et le soleil s'arrêta et la lune fit halte. Tout comme le

Saint béni soit-il décrète des jugements, ainsi Moïse, lui aussi, décréta des jugements qui se réalisèrent. De plus, le Saint béni soit-il décrète des châtiments et les justes d'Israel les annulent, ainsi qu'il est écrit (2 Samuel 23:3) : [...] Le juste régne [sur la] crainte de Dieu. Plus encore, il [Dieu] nous a commandé de marcher dans ses voies et de l'imiter en tout. Sur ce, le philosophe est allé se convertir au village de Cha'hlaïm où on l'appelle Yossi le Petit. Il étudie beaucoup la Tora et fait partie des sages et des justes de cet endroit.

Inspectons maintenant les Ecritures. Il est écrit (Isaïe 40:17) : Toutes les nations sont comme rien devant lui [..] - quel avantage [y a t'il pour Dieu] ici ? Il est encore écrit (Jérémie 10:7) : Qui ne te vénérerait, ô roi des nations [...]? Est-il roi des nations et non pas roi d'Israel ? Mais [en realité], partout le Saint béni soit-il veut être loué par Israel et n'attribue son nom qu'à Israel, ainsi qu'il est écrit (Exode 5:1) : Dieu d'Israel - (Exode 5:3) : Dieu des Hébreux. Et n'est-il pas écrit (Isaïe 44:6) : Ainsi parle l'Eternel, roi d'Israel [...] - Il est donc véritablement roi d'Israel ! Mais les nations du monde disent : Nous avons

d'autres protecteurs dans les cieux, car votre roi ne règne que sur vous et non pas sur nous ! [C'est pour cette raison que] vient le verset (Jérémie 10:7) : Qui ne te vénérerait, ô roi des nations [...] - car le roi élevé les subjugue et les frappe, afin d'accomplir parmi eux sa volonté. [Le verset de Jérémie 10:7 continue] : [...] Comme cela t'es dû - afin qu'il te craignent en haut et en bas. [Jérémie 10:7] : [...] Parmi tous les sages des nations [...] - Il s'agit des grands princes [célestes] qui sont appointés sur eux. [Jérémie 10:7] : [...] Et dans tous leurs royaumes [...] - Ils ne peuvent faire la moindre chose, à moins qu'il ne l'ordonne, ainsi qu'il est dit (Daniel 4:32) : [...] Il agit à sa volonté avec l'armée du ciel et les hôtes de la terre [...]." (Zohar, vol. 1, p. 10a)

ד

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, הָאי קְרָא דִכְתִיב מִי לֹא יִירָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה. מָאי שְׁבָחָא אִיהוּ, אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר הָאי קְרָא בְּכַמָּה דוּכְתֵּי אִתְּמָר, אֲבָל וַדָּאי לָאו אִיהוּ (נ"א: הָכִי) דִּכְתִיב כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם, דְּהָא אָתָא לְמִפְתַּח פּוּמָּא דְחַיָּיבִין, דְּחַשְׁבִין דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יָדַע הִרְהוּרִין וּמַחֲשָׁבִין דִּילְהוֹן, וּבְגִין כַּךְ אִית לְאוֹדְעָא שְׁטוּתָא דִּילְהוֹן. דִּזְמְנָא חָדָא אָתָא פִּילוֹסוֹפָא חָדָא דְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם לְגַבָּאי, אָמַר לִי אַתּוּן אַמְרִין דֶּאֱלָהֲכוֹן שָׁלִיט בְּכָל רוּמֵי שְׁמַיָּא, כֻּלְּהוֹן חֵילִין וּמַשִּׁרְיָין לָא אַדְבְּקָן וְלָא יַדְעֵי אָתַר

ד.

אמר לו רבי אלעזר [לרבי שמעון]: פסוק הזה שכתוב: "מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה" (ירמיה י'), איזה שבח הוא זה. אמר לו [רבי שמעון]: אלעזר בני מקרא זה נאמר בכמה מקומות, אבל ודאי אינו כך, שכתוב: "כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם, מאין כמוך," שזה בא לתת פתחון פה לרשעים, שחושבים שהקב"ה אינו יודע את ההרהורים, והמחשבות שלהם, ובשביל זה יש להודיע שטות שלהם. שפעם אחת, בא פילוסוף אחד מאומות העולם אצלי, אמר לי: אתם אומרים שאלוהיכם שולט בכל רום השמים, וכל החיילות והמחנות של המלאכים, לא משיגים, ולא יודעים

דִילֵיהּ. הָאי קְרָא לָא אַסְגֵי יְקָרֵיהּ כָּל כַּךְ, דִכְתִיב, כִּי בְכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ. מָאי שְׁקוּלָא דָא לִבְנֵי נָשָׁא דִי לֵית לוֹן קִיוּמָא, וְתוּ דְאַתּוּן אַמְרִין וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם אֲבָל בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם קָם, אוּף הָכִי אֲנָא אִימָא בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם אֵין כָּמוֹהוּ, אֲבָל בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אִית, אִי הָכִי אֱלָהָא דְאִית בְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כְּוָותֵיהּ לָאו אִיהוּ אֱלָהָא שַׁלִיטָא, אִסְתַּכַּל בַּקְרָא וְתִשְׁכַּח דְדַיְיקְנָא כִּדְקָא יָאוּת.

אֲמֵינָא לֵיהּ, וַדַאי שַׁפִּיר קָא אֲמַרְתְּ, מָאן מְחַיֶּה מֵתִים אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוּדוֹי, אָתָא אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע וְאַחְיוּ מֵתַיָּא, מָאן מוֹרִיד גְּשָׁמִים אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוּדוֹי. אָתָא

את מקומו, ומקרא זה, לא מגדיל את כבודו כל כך, שכתוב: כי בכל חכמי הגויים, ובכל מלכותם מאין כמוך, מה הדמיון הזה לבני אדם, שאין להם קיום. ועוד שאתם אומרים: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, [שהוא בלעם הרשע], גם אני אסביר בכל חכמי הגוים אין כמוהו, אבל בחכמי ישראל יש כמוהו, אם כן, אלוה שיש בחכמי ישראל כמותו, איננו אלוה עליון שליט, תעיין בפסוק ותמצא שדייקתי נכון.

אמרתי לו: בודאי יפה אמרת, מי מחיה מתים, רק הקדוש ברוך הוא לבדו, באו אליהו ואלישע והחיו מתים. מי מוריד גשמים, רק הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אליהו ועצר אותם,

אֱלִיָּהוּ וּמָנַע לוֹן וְנָחִית לוֹן בִּצְלוֹתֵיהּ, מָאן עָבַד שְׁמַיָּא וְאַרְעָא אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. אָתָא אַבְרָהָם וְאִתְקַיָּמוּ בְּקִיּוּמוֹהִי בְּגִינֵיהּ. מָאן מַנְהִיג שִׁמְשָׁא אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָתָא יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁכִיךְ לֵיהּ וּפַקִּיד לֵיהּ דְּיֵקוּם עַל קִיּוּמֵיהּ וְאִשְׁתְּכָךְ, וּכְתִיב וַיִּדּוֹם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד. קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזַר דִּין, אוּף הָכִי מֹשֶׁה גָּזִיר גְּזַר דִּין וְאִתְקַיָּמוּ, וְתוּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוֹזֵר גִּזְרִין וְצַדִּיקַיָּיא דְיִשְׂרָאֵל מְבַטְּלִין לוֹן דִּכְתִיב צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים. וְתוּ דְּאִיהוּ פַּקִּיד לוֹן לְמֵהַךְ בְּאוֹרְחוֹי מַמָּשׁ לְאִתְדָּמָא לֵיהּ בְּכֹלָּא. אָזַל הַהוּא פִילוֹסוֹפָא וְאִתְגַּיַּיר בִּכְפַר שַׁחֲלַיִם וְקָרוֹן לֵיהּ יוֹסֵי קְטִינָאָה,

והוריד אותם בתפלתו. מי ברא שמים וארץ, רק הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אברהם ונתקיימו בזכותו. מי מנהיג את השמש רק הקדוש ברוך הוא , בא יהושע והעמיד אותו, וגזר עליו שיעמוד על עומדו ועמד, כמו שכתוב: "וידום השמש וירח עמד" (יהושע י). הקדוש ברוך הוא גוזר גזר דין כמו כן משה גוזר גזר דין, ונתקימו. ועוד שהקדוש ברוך הוא גוזר גזירות, והצדיקים של ישראל מבטלים אותם, כמו שכתוב: "צדיק משל יראת אלהים" (שמו"ב כג). ועוד שהוא מצוה להם ללכת בדרכיו ממש, להתדמות לו בכל. הלך אותו הפילוסוף והתגייר, בכפר שחליים, וקראו לו יוסי קטינאה, ולמד הרבה תורה, והוא בין החכמים והצדיקים, שבאותו המקום.

וְאוֹלִיף אוֹרַיְיתָא סַגְיָא וְאִיהוּ בֵּין חַכִּימִין וְזַכָּאִין דְּהַהוּא אֲתָר.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בִּקְרָא. וְהָא כְּתִיב כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ, מָאי רִיבּוּיָא הָכָא, אֶלָּא מִי לֹא יִירָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם, וְכִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם אִיהוּ וְלָאו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְּכָל אֲתָר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאִשְׁתַּבְּחָא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָא אִתְקְרֵי אֶלָּא עַל יִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֱלֹהֵי הָעִבְרִים, וּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַדָּאי. אָמְרוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם, פַּטְרוֹן אַחֲרָן אִית לָן בִּשְׁמַיָּא, דְּהָא מַלְכֵּיכוֹן לָא שָׁלִיט אֶלָּא עֲלַיְיכוּ בִּלְחוֹדֵיכוֹן וְעָלָנָא לָא שָׁלִיט, אָתָא קְרָא וְאָמַר מִי לֹא יִירָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם, מַלְכָּא עִלָּאָה לְרַדָּאָה לוֹן וּלְאַלְקָאָה

עתה יש להסתכל במקרא, והרי כתוב: "כל הגוים כאין נגדו" (ישעיה מ), מה היתרון כאן. אלא "מי לא יראך מלך הגוים", וכי מלך הגוים הוא, ולא מלך ישראל, אלא בכל מקום, הקדוש ברוך הוא, רוצה להשתבח בישראל, ולא נקרא אלא על ישראל בלבד, שכתוב: "אלהי ישראל", "אלהי העברים" (שמות ה), וכתוב: "כה אמר ה' מלך ישראל" (ישעיה מד), "מלך ישראל" ודאי, אמרו אומות העולם, אדון אחר יש לנו בשמים, שהרי המלך שלכם, לא שולט אלא עליכם בלבד, ועלינו לא שולט, בא הכתוב ואמר: "מי לא יראך מלך הגוים", מלך עליון, לרדות אותם, ולהלקות אותם, ולעשות בהם כרצונו, "כי לך יאתה", ליראה

לוֹן וּלְמֶעְבַּד בְּהוֹן רְעוּתֵיהּ. כִּי לְךָ יָאָתָה לְדָחֲלָא מִנָּךְ לְעֵילָא וְתַתָּא. כִּי בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם אִלֵּין שַׁלִּיטִין רַבְרְבָן דִּי מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ וּבְכָל מַלְכוּתָם וכו׳. לֵית בְּהוּ דְּיַעְבִּיד אֲפִילוּ מִלָּה זְעֵירָא, אֶלָּא כְּמָה דְּפַקִּיד לוֹן, דִּכְתִיב וּכְמִצְבְּיֵיהּ עָבֵד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדָיְירֵי אַרְעָא. [הקדמת הזהר דף י ע״א].

ממך למעלה ולמטה, ״כי בכל חכמי הגוים״, אלו השליטים הגדולים שממונים עליהם, ובכל מלכותם וכו׳, ואין בהם שיעשה אפילו דבר קטן, אלא כמו שמצוה אותם, כמו שכתוב: וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא (דניאל ד)

5.

"Rabbi Chimon prit la parole et dit : Celui qui se réjouit pendant les fêtes et qui n'y donne pas la part du Saint béni soit-il, est haï par le mauvais oeil-Satan. Celui-ci l'accuse et le fait disparaître de ce monde et il lui cause beaucoup de mal.

La part du Saint bénit soit-il consiste à réjouir les malheureux, chacun selon sa possibilité. Car en ces jours là, le Saint béni soit-il vient voir ses "instruments brisés" [les pauvres]. Lorsqu'il constate qu'ils n'ont rien pour se réjouir, il pleure sur eux, puis il remonte vers le haut et veut [alors] détruire le monde. Viennent alors les élèves de l'académie et ils lui disent : Maître du monde, tu es le Compassionné et le Gracieux, que ton amour se déploie sur tes enfants ! Il leur dit : N'ai-je pas crée le monde par la bonté, ainsi qu'il est écrit (Psaume 89:3) : Car, dis-je, la bonté aura une durée éternelle [...] - et c'est sur cela que l'univers subsiste. Les anges supérieurs

disent devant lui : Maître du monde ! Que vienne l'accusateur [Satan] et qu'il demande l'autorisation de poursuivre cet homme - celui qui a mangé et qui a bu, lui qui aurait pu faire du bien aux malheureux mais qui ne leur a rien donné !

Y a t'il quelqu'un de plus grand qu'Abraham dans ce monde, lui qui a fait du bien aux créatures ? Pourtant le jour où il fit un banquet, il est écrit (Genèse 21:8) : L'enfant grandit, il fut sevré. Abraham fit un grand festin le jour où l'on sevra Isaac. Abraham fit donc un banquet et il invita tous les grands de la génération au repas. Il a été enseigné : L'accusateur vient inspecter chaque repas de festivité : si l'hôte a d'abord fait du bien aux pauvres et s'ils se trouvent dans la maison, alors l'accusateur quitte cette demeure et n'y entre pas. Mais si ce n'est pas le cas, il y pénètre et constate le tumulte de la joie sans les pauvres, puis il remonte vers le haut et il accuse à ce propos.

Après qu'Abraham eut invité tous les grands de la génération, l'accusateur descendit et se plaça près de la porte sous l'apparence d'un pauvre, mais personne ne fit attention à lui. Abraham servait les rois et les grands. Quant à Sara, elle allaitait tous les enfants, car personne ne voulait croire qu'elle avait accouché, mais tous disaient qu'il s'agissait d'un enfant trouvé dans la rue. C'est pour cette raison qu'ils avaient amené leurs enfants avec eux. Sara les prenait et les allaitait en public, ainsi qu'il est écrit (Genèse 21:7) : Qui eût dit à Abraham que Sara allaiterait des enfants ? Il est bien dit "enfants" [au pluriel] ! L'accusateur se tenait près de la porte et il entendit Sara qui disait (Genèse 21:6) : Dieu a ri de moi [...]. Immédiatement l'accusateur monta devant le Saint béni soit-il et il lui dit : Maître du monde, tu appelles Abraham "Mon bien-aimé" mais il est en train de faire un festin et il ne t'a rien donné, ni à toi ni aux pauvres ! Il n'a même pas sacrifié une colombe, de plus Sara dit que tu t'es moqué d'elle !

Le Saint béni soit-il dit : Qui dans le monde est pareil à Abraham ? [le Satan] ne partit pas de là avant d'avoir transformé cette fête. Le Saint béni soit-il commanda de sacrifier Isaac et il fut décrété que Sara mourrait de chagrin à cause de son fils. Et tout ce malheur vint du fait que l'on n'avait rien donné aux pauvres." (Zohar, vol. 1, p. 10b-11a)

ה

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר כָּל מָאן דְחָדֵי בְּאִינוּן מוֹעֲדַיָּיא וְלָא יְהִיב חוּלָקֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא רַע עַיִן שָׂטָן שׂוֹנֵא אוֹתוֹ, וְקָא מְקַטְרֵג לֵיהּ וְסַלִּיק לֵיהּ מֵעַלְמָא, וְכַמָּה עָקוּ עַל עָקוּ מְסַבֵּב לֵיהּ.

חוּלָקֵיהּ דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶחֱדֵי לְמִסְכְּנֵא כְּפוּם מַה דְיָכִיל לְמֶעְבַּד, בְּגִין דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמַיָּיא אִלֵּין אָתֵי לְמֶחֱמֵי לְאִינוּן מָאנִין תְּבִירִין דִילֵיהּ, וְעָאל עֲלַיְיהוּ וְחָמֵי דְלָא אִית לְהוֹן לְמֶחֱדֵי וּבָכֵי עֲלַיְיהוּ, סָלִיק לְעֵילָא וּבָעֵי לְחָרְבָא עַלְמָא, אָתָאן בְּנֵי מְתִיבְתָּא קַמֵּיהּ וְאַמְרֵי רִבּוֹן

ה.

פתח רבי שמעון ואמר: כל מי ששמח באלו המועדים, ולא נותן חלקו להקדוש ברוך הוא, אותו רע עין, שטן, שונא אותו ומקטרג עליו, ומסלק אותו מן העולם, וכמה צרות על צרות מסבב לו.

חלקו של הקדוש ברוך הוא, הוא לשמח לעניים, כפי מה שיכול לעשות, משום שהקדוש ברוך הוא, בא בימים אלו, לראות לאותם כלים שבורים שלו, ונכנס אצלם, ורואה שאין להם לשמוח, ובוכה עליהם, עולה למעלה, להחריב העולם, באים בני הישיבה לפניו, [היינו נשמות הצדיקים], ואומרים:

עַלְמָא, רַחוּם וְחַנּוּן אִתְקְרִיאַת יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עַל בְּנָךְ. אָמַר לוֹן וְכִי עַלְמָא לָא עֲבָדִית לֵיהּ אֶלָּא עַל חֶסֶד, דִּכְתִיב אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, וְעַלְמָא עַל דָּא קַיְימָא, אַמְרֵי קַמֵּיהּ מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי רִבּוֹן עַלְמָא הָא פְּלַנְיָא דְּאָכִיל וְרָוֵי וְיָכִיל לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם מִסְכְּנֵי, וְלָא יָהִיב לוֹן מִידִי, אָתֵי הַהוּא מְקַטְרְגָא וְתָבַע רְשׁוּ וְרָדַף אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהוּא בַּר נָשׁ.

מָאן לָן בְּעַלְמָא גָּדוֹל מֵאַבְרָהָם דְּעָבַד טִיבוּ לְכֹל בִּרְיָין, בְּיוֹמָא דְעָבַד מִשְׁתָּיָא מַה כְּתִיב וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת יִצְחָק. עָבַד אַבְרָהָם מִשְׁתְּיָא וְקָרָא לְכָל רַבְרְבֵי דָּרָא לְהַהִיא סְעוּדָתָא, וְתָנֵינָן בְּכָל סְעוּדָתָא דְחֶדְוָה

רבון העולם, רחום וחנון נקראת, יתגלגלו רחמיך על בניך. אמר להם: וכי לא עשיתי את העולם, אלא על חסד, שכתוב: "אמרתי עולם חסד יבנה" (תהלים פט), והעולם על זה קיים. אומרים לפניו מלאכים העליונים: רבון העולם, הרי פלוני, שאוכל ושותה, ויכול לעשות טובות עם העניים, ואינו נותן להם דבר, בא אותו מקטרג, ותובע רשות, ורודף אחר אותו אדם.

מי לנו גדול בעולם מאברהם, שעשה טובות לכל הבריות, ביום שעשה משתה, מה כתוב: "ויגדל הילד, ויגמל, ויעש אברהם משתה גדול, ביום הגמל את יצחק" (בראשית כא), עשה אברהם משתה, וקרא לכל גדולי הדור, לאותה הסעודה. ושנינו: בכל סעודה של שמחה, אותו המקטרג

הַהוּא מְקַטְרְגָא אָזִיל וְחָמֵי, אִי הַהוּא בַּר נָשׁ אַקְדִים טִיבוּ לְמִסְכְּנֵי וּמִסְכְּנֵי בְּבֵיתָא, הַהוּא מְקַטְרְגָא אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא בֵּיתָא וְלָא עָאל תַּמָּן, וְאִי לָאו, עָאל תַּמָּן וְחָמֵי עִרְבּוּבְיָא דְחֶדְוָה בְּלָא מִסְכְּנֵי וּבְלָא טִיבוּ דְאַקְדִים לְמִסְכְּנֵי, סָלִיק לְעֵילָּא וּמְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ.

אַבְרָהָם כֵּיוָן דְזַמִּין לְרַבְרְבֵי דָרָא, נָחַת מְקַטְרְגָא וְקָם עַל פִּתְחָא כְּגַוְונָא דְמִסְכְּנָא, וְלָא הֲוָה מָאן דְאַשְׁגַּח בֵּיהּ. אַבְרָהָם הֲוָה מְשַׁמֵּשׁ לְאִינוּן מַלְכִין וְרַבְרְבִין, שָׂרָה אוֹנִיקַת בְּנִין לְכוּלְּהוּ, דְלָא הֲווֹ מְהֵימְנִין כַּד אִיהִי אוֹלִידַת, אֶלָּא אָמְרוּ אֲסוּפִי הוּא, וּמִן שׁוּקָא אַיְיתִיאוּ לֵיהּ, בְּגִין כַּךְ אַתְיָין בְּנַיְיהוּ בַּהֲדַיְיהוּ וְנַטְלַת לוֹן שָׂרָה וְאוֹנִיקַת לוֹן קַמַּיְיהוּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה

הולך ורואה, אם אותו אדם הקדים טובות לעניים, ועניים בביתו, אותו המקטרג פורש מאותו בית, ולא נכנס שם, ואם לא, נכנס לשם, ורואה ערבוב של שמחה בלי עניים, ובלי טובות שהקדים לעניים, עולה למעלה ומקטרג עליו.

אברהם כיון שהזמין לגדולי הדור, ירד המקטרג ועמד על הפתח, כצורת עני, ולא היה שם מי שישגיח עליו, אברהם היה משמש לאותם מלכים וגדולים, שרה הניקה בנים לכולם, שלא היו מאמינים שהיא ילדה, אלא אמרו אסופי הוא, ומן השוק הביאו אותו, משום כך הביאו בניהם עמהם, ולקחה אותם שרה, והניקה אותם לפניהם, זהו שכתוב: "מי

בָּנִים שָׂרָה, בָּנִים וַדַּאי, וְהַהוּא מְקַטְרְגָא עַל פִּתְחָא, אָמְרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. מִיָּד סָלִיק הַהוּא מְקַטְרְגָא קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לֵיהּ, רִבּוֹן עָלְמָא אַתְּ אֲמַרְתְּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, עָבַד סְעוּדָתָא וְלָא יָהִיב לָךְ מִידִי, וְלָאו לְמִסְכְּנֵי, וְלָא קָרִיב קֳדָמָךְ אֲפִילוּ יוֹנָה חָד, וְתוּ אָמְרַת שָׂרָה דְּחָיְיכַתְּ בָּהּ.

אָמַר לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָאן בְּעָלְמָא כְּאַבְרָהָם, וְלָא זָז מִתַּמָּן עַד דְּבִלְבֵּל כָּל הַהִיא חֶדְוָה, וּפַקִּיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִקְרַב לְיִצְחָק קָרְבְּנָא, וְאִתְגְּזַר עַל שָׂרָה דְּתָמוּת עַל צַעְרָא דִּבְרָהּ, כָּל הַהוּא צַעְרָא גָּרִים דְּלָא יָהִיב מִידִי לְמִסְכְּנֵי [הקדמת הזהר דף י ע"ב י"א ע"א].

מלל לאברהם הניקה בנים שרה" (בראשית כא), בנים ודאי, ואותו מקטרג עמד על הפתח, ושמע ששרה אמרה: "צחוק עשה לי אלהים", מיד עלה אותו מקטרג לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר לו: רבון העולם, אתה אמרת "אברהם אוהבי", עשה סעודה, ולא נתן לך דבר ולא לעניים ולא הקריב לפניך אפילו יונה אחת. ועוד אומרת שרה, שצחקת בה, [כמ"ש צחוק עשה לי אלהים].

אמר לו הקדוש ברוך הוא: מי בעולם כאברהם, ולא זז משם עד שבלבל כל אותה שמחה, וצוה הקדוש ברוך הוא, להקריב את יצחק קרבן, ונגזר על שרה שתמות, על צער של בנה, כל אותו הצער, נגרם שלא נתן דבר לעניים.

6.

"Rabbi Pin'has [ben Yaïr] se trouvait en présence de Rabbi Re'houmaï, sur la rive de la mer de Guénossar [le lac de Tibériade] ; il était vieux et rassasié de jours et ses yeux ne voyaient plus. Il dit à Rabbi Pin'has : J'ai certainement entendu que notre collègue Yo'haï possède une pierre précieuse. J'ai vu la lumière de cette pierre qui sortait comme la lumière du soleil tirée de son réceptacle et elle éclaire tout l'univers [...]. et cette lumière est toute contenue dans ta demeure [la fille de R. Pin'has était mariée avec R. Chimon]. De cette lumière contenue dans ta maison, pointe une menue lumière qui sort à l'extérieur et qui illumine le monde [R. Elazar, le fils de R. Chimon]. Heureux est ton sort ! Va, mon enfant ! Cherche la pierre qui éclaire le monde, car l'heure t'est propice !

[R. Pin'has] le quitta et alors qu'il allait s'embarquer en compagnie de deux hommes, il vit deux oiseaux qui venaient en volant sur la mer. Il éleva la voix vers eux et dit : Oh oiseaux qui planez sur la mer, avez vous vu le lieu du fils de Yo'haï ? Il attendit un instant, puis il reprit : Oh oiseaux, allez et revenez à moi ! Ils s'envolèrent et partant sur la mer ils disparurent.

Avant qu'il ne puisse redescendre [du bateau] les oiseaux étaient déjà là, avec dans le bec de l'un d'eux un billet sur lequel il était écrit : Voici que le fils de Yo'haï est sorti de la grotte, accompagné de Rabbi Elazar son fils. [Rabbi Pin'has] alla le trouver et il le trouva transformé alors que son corps était couvert de moisi. Il pleura avec lui puis il dit : Quel malheur de te voir ainsi ! Il lui répondit : Heureux est mon sort pour que tu me voies ainsi ! Car si tu ne me voyais pas ainsi, je ne serai pas qui je suis !" (Zohar, vol. 1, p. 11a-11b)

ו

רִבִּי פִּינְחָס, הֲוָה שָׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרִבִּי רְחוּמָאי בְּכֵיף יַמָּא דְּגִנּוֹסָר, וּבַר נָשׁ רַב וּקְשִׁישָׁא דְיוֹמִין הֲוָה וְעֵינוֹי אִסְתַּלָּקוּ לְמֶחֱמֵי. אָמַר לְרִבִּי פִּינְחָס, וַדַּאי שְׁמַעְנָא דְּיוֹחָאי חַבְרָנָא אִית לֵיהּ מַרְגָּלִית אֶבֶן טָבָא, וְאִסְתַּכָּלִית בִּנְהוֹרָא דְּהַהִיא מַרְגָּלִית נַפְקָא כִּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא מִנַּרְתִּיקָהּ, וְנָהֲרָא כָּל עַלְמָא, וְהַהוּא נְהוֹרָא קָאִים מִשְּׁמַיָּא לְאַרְעָא וְנָהִיר כָּל עַלְמָא, וכו׳. וְהַהוּא נְהוֹרָא כָּלִיל כֹּלָא בְּבֵיתָךְ וּמִנְּהוֹרָא דְּאִתְכְּלִיל בְּבֵיתָךְ נָפַק נְהִירוּ דָּקִיק וּזְעֵיר, וְנָפִיק לְבַר וְנָהִיר כָּל עַלְמָא, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, פּוּק

ו.

רבי פנחס היה מצוי לפני רבי רחומאי, בשפת ים גנוסר הוא היה בן אדם גדול, זקן ושבע ימים ועיניו כהו מלראות. אמר לרבי פנחס: בודאי שמעתי שחברנו יוחאי, יש לו מרגלית, אבן טובה, והסתכלתי באורה של אותה המרגלית, יצאה כאור השמש מנרתיקה, והאירה את כל העולם, ואותו אור עומד מהשמים לארץ, ומאיר את כל העולם, ואותו האור כולו, כלול בביתך, [כלומר שבתו של רבי פנחס היתה נשואה לרבי שמעון בן יוחאי], ומהאור שכלול בביתך, יוצא אור דק וקטן, ויוצא לחוץ ומאיר לכל העולם, [שהוא רבי אלעזר בן רבי שמעון בן יוחאי], אשרי חלקך, צא בני צא, לך

בְּרִי פּוּק זִיל אֲבַתְרֵיהּ דְּהַהִיא מַרְגָּלִית דְּנָהִיר עַלְמָא, דְּהָא שַׁעְתָּא קַיְימָא לָךְ.

נָפַק מִקַּמֵּיהּ, וְקָאִים לְמֵיעַל בְּהַהִיא אַרְבָּא וּתְרֵין גּוּבְרִין בַּהֲדֵיהּ, חָמָא תְּרֵין צִפֳּרִין דַּהֲווֹ אַתְיָין וְטָסִין עַל יַמָּא, רָמָא לוֹן קָלָא וְאָמַר צִפֳּרִין צִפֳּרִין דְּאַתּוּן טָאסִין עַל יַמָּא, חֲמִיתוּן דּוּךְ דְּבַר יוֹחָאי תַּמָּן, אִשְׁתָּהֵי פּוּרְתָּא, אָמַר צִפֳּרִין צִפֳּרִין זִילוּ וְאָתִיבוּ לִי, פָּרְחוּ וְאַזְלוּ עָאלוּ בְּיַמָּא וְאַזְלֵי לְהוֹן, עַד דְּנָפַק, הָא אִינוּן צִפֳּרִין אַתְיָין וּבְפוּמָא דְּחָדָא מִנַּיְיהוּ פִּתְקָא חָדָא, וּכְתִיב בְּגַוָּוהּ דְּהָא בַּר יוֹחָאי נָפַק מִן מְעַרְתָּא וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אָזַל לְגַבֵּיהּ

אחרי אותה המרגלית, שמאירה לעולם, מכיון שהשעה עומדת לך.

[רבי פנחס] יצא מלפניו, ועמד ליכנס באותה הספינה, ושני אנשים עמו. [בכדי לחפש את רבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, שברחו, ולא ידעו איפה הם, ולכן יצא רבי פנחס בן יאיר לבקשם באיי הים, והנה] ראה שתי צפרים, שהיו באות ומעופפות על הים, הרים קולו להם ואמר: צפורים צפורים, שאתם מעופפים על הים, האם ראיתם את המקום שבר יוחאי נמצא שם. המתין מעט, אמר: צפורים צפורים לכו והשיבו לי, פרחו והלכו, נכנסו בים והלכו להם.

בטרם שיצא [שירד לספינה], והנה הצפורים באו, ובפה של אחד מהם פתק, וכתוב בתוכה: שבר יוחאי יצא מן המערה, [יחד עם] רבי אלעזר בנו. הלך אצלו, ומצא אותו

וְאַשְׁכַּח לֵיהּ מְשַׁנְיָא וְגוּפֵיהּ מַלְיָיא חֲלוּדִין, בָּכָה בַּהֲדֵיהּ וְאָמַר וַוי דְחָמִיתָךְ בְּכָךְ, אָמַר זַכָּאָה חוּלָקִי דְחָמֵית לִי בְּכָךְ, דְאִלְמָלֵא לָא חֲמֵיתָא לִי בְּכָךְ לָא הֲוֵינָא בְּכָךְ [ח״א די״א ע״א]

משונה, וגופו מלא פצעים, [מרוב שנים שישב במערה, שהיה מוכרח לישב שם תוך החול, כדי לכסות עירומו ולעסוק בתורה], בכה עליו, ואמר: אוי לי שראיתיך בכך, אמר [ענה לו רבי שמעון:] אשרי חלקי, שראיתני בכך, שאם לא ראית אותי בכך, לא הייתי זוכה לכך.

7.

"Rabbi Chimon était en route pour Tibériade. Il était accompagné de Rabbi Yossi, de Rabbi Yéhouda et de Rabbi 'Hiya. Sur ce, ils virent Rabbi Pin'has qui arrivait. Après qu'ils furent réunis, ils descendirent pour s'asseoir sous un des arbres de la montagne. Rabbi Pin'has dit : Maintenant que nous sommes assis, nous voulons entendre de ces paroles sublimes que tu prononces tous les jours.

Rabbi Chimon prit la parole et dit [des paroles de la Tora et lorsqu'il eût terminé] Rabbi Pin'has dit : Même la peau et les nageoires qui sont un noeud impénétrable sont ouverts par toi [...]. Ils voulurent partir et se levèrent mais Rabbi Chimon dit : J'ai quelque chose à ajouter [il dit alors d'autres paroles de la Tora et lorsqu'il termina] Rabbi Pin'has vint l'embrasser, puis il dit : Béni soit le Compatissant qui m'a fait venir ici ! Ils raccompagnèrent [ensuite] Rabbi Pin'has sur une distance de trois kilomètres. Puis Rabbi Chimon et les collègues s'en retournèrent." (Zohar, vol. 1, p. 49b-51a)

ז

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל לְטְבַרְיָה, וַהֲווֹ עִמֵּיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי חִיָּיא. אַדְּהָכִי חָמוּ לֵיהּ לְרִבִּי פִּנְחָס דְּהֲוָה אָתֵי, כֵּיוָן דְּאִתְחַבָּרוּ כַּחֲדָא, נַחְתּוּ וְיַתְבוּ תְּחוֹת אִילָנָא חָד מֵאִילָנֵי טוּרָא, אָמַר רִבִּי פִּינְחָס הָא יָתִיבְנָא. מֵאִלֵּין מִילֵּי מַעַלְיָיתָא דְּאַתְּ אָמֵר בְּכָל יוֹמָא בָּעֵינָא לְמִשְׁמַע.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר וכו׳, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס אֲפִילוּ בִּקְלִיפֵי סַנְפִּירֵי קִטְרָא לָא פַּתְחֵי פִּטְרָא קַמָּךְ וכו׳, בָּעוּ לְמֵיזַל, קָמוּ, אָמַר רִבִּי

ז.

רבי שמעון, היה הולך לטבריה, והיו עמו רבי יוסי ורבי יהודא ורבי חייא. בתוך כך ראו את רבי פנחס שהוא בא, כיון שנתחברו יחד, ירדו וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר, אמר רבי פנחס: הרי אנחנו יושבים ורצוננו לשמוע מאותם דברים הנעלים, שאתה אומר בכל יום. פתח רבי שמעון ואמר: [דברי תורה, וכשסיים] אמר רבי פנחס: אפילו בסבך של קשקשת וסנפיר, לא יפתחו פה להתעטר לפניך, [ופירש בדרך אמת: אפילו בדברים הפשוטים, שהם כקליפה לסודות התורה, הבהירים בקשר של ספירים, אין פתחון פה לדבר בהם לפניך, ומלת סנפירי לשון ספיר, דאמרו חכמינו זכרונם לברכה, הלוחות של סנפרינון היו] וכו׳, רצו ללכת. וקמו,

שִׁמְעוֹן מִלָּה הָכָא גַּבָּן וכו׳, אָתָא רִבִּי פִּנְחָס וּנְשָׁקֵיהּ אָמַר בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאִיעֲרַעְנָא הָכָא. אַזְלוּ עִמֵּיהּ דְּרִבִּי פִּנְחָס תְּלַת מִילִין, אַהְדָּרוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרַיָּיא [ח״א דמ״ט ע״ב נ״א ע״א].

אמר רבי שמעון: יש לי עוד מה לפרש [ואמר עוד דברי תורה, וכשסיים] בא רבי פנחס, ונשקו, אמר: ברוך הרחמן שזימנני כאן. הלכו עם רבי פנחס שלשה מילין, וחזרו רבי שמעון והחברים.

8.

"Rabbi Chimon se promenait un jour à la porte de Tibériade lorqu'il vit des hommes qui tiraient des flèches d'arc contre des vases d'argile [ces hommes gaspillaient leur semence]. Il dit : Pourquoi péchent-ils en public et provoquent ainsi la colère de leur Maître ? Il leur jeta un regard puis ils furent jetés dans la mer et moururent.

Viens et vois : Toute transgression éxécutée en public repousse la présence divine de la terre ; elle quitte sa demeure terrestre. Quant à ceux-là, ils vont la tête haute, ils transgressent publiquement et ils repoussent la présence divine de ce monde. Voilà donc que le Saint béni soit-il les a repoussé et les a retranché. C'est à ce propos qu'il est écrit (Proverbes 25:4-5) : Ote de l'argent les scories, et il en sortira un un vase pour l'orfèvre ; ôte le méchant de devant le roi, et son trône sera affermi par la justice." (Zohar, vol. 1, p. 57b)

ח

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל יוֹמָא חָד בְּפִילֵי דְטְבַרְיָא, חָמָא בְּנֵי נָשָׁא דַהֲווֹ מְקַטְרֵי בְקִיטְרָא דְקַשְׁתָּא בְקוּלְפָא דְקַנְסִיר, אָמַר וּמָה חוֹבָא דָא בְּאִתְגַּלְיָיא לְאַרְגָּזָא לְמָרֵיהוֹן, יְהִיב עֵינוֹי בְּהוּ וְאִתְרְמִיוּ לְגוֹ יַמָּא וּמִיתוּ.

תָּא חֲזֵי כָּל חוֹבָא דְאִתְעֲבִיד בְּאִתְגַּלְיָיא, דָחֵי לָהּ לִשְׁכִינְתָּא מֵאַרְעָא וּסְלִיקַת דִּיוּרָהּ מֵעַלְמָא, וְאִלֵּין הֲווֹ אַזְלִין בְּרֵישָׁא זָקִיף, וַעֲבְדֵי חוֹבַיְיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא וְדָחוּ לָהּ לִשְׁכִינְתָּא מֵעַלְמָא, עַד דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָחָא לוֹן וְאַעְבִּיר לוֹן מִנֵּיהּ, וְעַל

ח.

רבי שמעון, היה מהלך יום אחד, בשערי טבריה, ראה בני אדם, שהיו מקשרים חצים בקשרי הקשת, ויורים לתוך [כדים של] חרס, [כלומר שהיו מוציאים זרע לבטלה בפרהסיא], אמר: ומה חטא זה בגלוי, להרגיז את אדונם, נתן עיניו בהם, והושלכו לתוך הים, ומתו.

בוא וראה, כל חטא שנעשה בגלוי, דוחה את השכינה מן הארץ, ומסלק [את] משכנה מן העולם, [לכן] אלו שהיו הולכים בראש זקוף, ועושים חטאם בגלוי, ודחו את השכינה מן העולם, עד שהקדוש ברוך הוא, דחה אותם, והעביר

דָּא כְּתִיב הָגוֹ רָשָׁע לִפְנֵי מֶלֶךְ וְגוֹמֵר, הָגוֹ סִיגִים מִכָּסֶף וְגוֹמֵר [דנ"ז ע"ב].

אותם ממנו, ועל זה כתוב: "הגו רשע לפני מלך" וגו' (משלי כה) "הגו סיגים מכסף" וגו' (שם).

9.

"Rabbi Chimon était en chemin accompagné de son fils, Rabbi Elazar, de Rabbi Yossi et de Rabbi 'Hiya. Alors qu'ils marchaient Rabbi Elazar dit à son père : Le chemin est prêt devant nous et nous devons écouter des paroles de la Tora.

Rabbi Chimon prit la parole et dit (Ecclésiaste 10:3) : Même en chemin, quand l'insensé s'avance, l'esprit lui fait défaut [...] - lorsqu'un homme veut préparer son chemin face au Saint béni soit-il, avant de prendre la route, il doit prendre conseil avec lui et prier, ainsi qu'il est écrit (Psaume 85:14): La justice marche au-devant de lui, et trace la route devant ses pas - et ceci afin que la présence divine ne se sépare pas de lui. Qu'est-il écrit à propos de celui qui ne croit pas à son Maître ? (Ecclésiaste 10:3) : Même en chemin, quand l'insensé s'avance, l'esprit lui fait défaut [...]. Que signifie "l'esprit" ? Il s'agit du Saint béni soit-il qui ne l'accompagne pas en chemin et son soutien lui manque en cours de route.

Ceci, car cet homme ne croit pas en son Maître ; avant de partir il ne demande pas l'aide du Saint béni soit-il. Il ne s'entretient pas des paroles de la Tora et c'est pour cela qu'il est appelé "manquant d'esprit", car il ne marche pas avec son Maître et celui-ci ne l'accompagne pas. [Ecclésiaste 10:3] : [...] Il dit de chacun : c'est un sot - même lorsqu'il entend des paroles de vérité touchant à son Maître, il déclare qu'il est insensé de s'occuper de telles choses.

Une fois, on demanda à un homme concernant le signe de la sainte alliance inscrite dans la chair de l'homme [la circoncision] et il répondit qu'elle n'est pas authentique. Rabbi Yéva l'Ancien l'entendit, le regarda et le transforma en un tas d'ossements. Quant à nous qui marchons avec l'aide du Saint béni soit-il, nous devons nous entretenir des paroles de la Tora." (Zohar, vol. 1, p. 58b-59a)

ט

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲווֹ עִמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לַאֲבוּהִי אָרְחָא מְתַקְּנָא קַמָּן בָּעֵינָן לְמִשְׁמַע מִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר. וְגַם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהַסָּכָל הוֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר וְגוֹמֵר. כַּד בַּר נָשׁ בָּעֵי לְאַתְקְנָא אָרְחֵיהּ קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד לָא יִפּוּק לְאָרְחָא בָּעֵי לְאַמְלְכָא בֵּיהּ, וּלְצַלֵּי קַמֵּיהּ עַל אָרְחֵיהּ, כְּמָה דְתָנֵינָן דִּכְתִיב צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו, דְּהָא שְׁכִינְתָּא לָא אִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ, וּמָאן

ט.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיו עמו רבי אלעזר בנו, ורבי יוסי ורבי חייא. בעוד שהיו הולכים, אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך נכונה לפנינו, ואנו רוצים לשמוע דברי תורה.

פתח רבי שמעון ואמר: [כתוב] "גם בדרך כשהסכל הולך, לבו חסר" וגו' (קהלת י, ג,), כאשר האדם רוצה להכין דרכו לפני הקב"ה, לפני שיוצא לדרך, צריך להימלך בו, ולהתפלל לפניו, על דרכו, כמו שכתוב: "צדק לפניו יהלך, וישם לדרך פעמיו" (תהלים פה), שהשכינה לא תפרוש ממנו, ומי שאינו מאמין ברבונו, מה כתוב בו: "וגם בדרך

דְּאִיהוּ לָא מְהֵימְנָא בְּמָרֵיהּ מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וְגַם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהַסָּכָל הוֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר, מָאן לִבּוֹ, דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא יְהַךְ עִמֵּיהּ בְּאָרְחָא, וְגָרַע מִן סִיַּעְתֵּיהּ בְּאָרְחֵיהּ, בְּגִין דְּהַהוּא בַּר נָשׁ דְּלָא מְהֵימָן בֵּיהּ בְּמָרֵיהּ, עַד לָא יִפּוֹק בְּאָרְחָא לָא בָעֵי סִיַּעְתָּא דְּמָרֵיהּ, וַאֲפִילוּ בְּאָרְחָא כַּד אִיהוּ אָזִיל, לָא אִשְׁתַּדַּל בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וּבְגִינֵי כַּךְ לִבּוֹ חָסֵר, דְּלָא אָזִיל בַּהֲדֵיהּ דְּמָרֵיהּ וְלָא אִשְׁתְּכַח בְּאָרְחֵיהּ, וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא, אֲפִילוּ כַּד שָׁמַע מִלָּה דִּמְהֵימְנוּתָא דְּמָארֵיהּ, הוּא אָמַר דְּטִפְּשׁוּתָא הוּא לְאִשְׁתַּדְּלָא בֵּיהּ.

כְּהָאי דְּשָׁאִילוּ לְבַר נָשׁ, עַל אָת קְיָימָא דִּרְשִׁימָא בְּבִשְׂרֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאָמַר לָאו אִיהוּ מְהֵימְנוּתָא, שָׁמַע רַב יֵיבָא סָבָא וְאִסְתַּכַּל בֵּיהּ

שהסכל הולך, לבו חסר", מהו [הפירוש] לבו, זהו הקדוש ברוך הוא, שלא הולך עמו בדרך, וחסר מעזרתו בדרך, בגלל שהאיש ההוא, אינו מאמין ברבונו, שלפני שיצא לדרך, לא ביקש עזרה מהקדוש ברוך הוא, ואפילו בדרך שהוא הולך, ואינו עוסק בדברי תורה, ומפני זה הוא נקרא לבו חסר, שלא הלך עם רבונו, ולכן רבונו אינו הולך עמו בדרך, "ואמר לכל סכל הוא", אפילו כשהוא שומע דברי אמונה ברבונו אומר שטפשות הוא לעסוק בזה.

כמו ששאלו לאדם [אחד], על אות ברית קודש הרשום בבשר האדם, ואמר, שאין זה אמונה, שמע רב ייבא סבא,

וְאִתְעֲבִיד תַּלָּא דְגַרְמֵי, וַאֲנָן בְּהָאי אוֹרְחָא בְּסִיַּעְתָּא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵינָן לְמֵימַר מִילֵּי דְאוֹרַיְיתָא.

[בראשית דף נח ע״ב נט ע״א].

והסתכל בו, ועשאו גל של עצמות*. ואנחנו [נמצאים] בדרך זה בעזרת הקדוש ברוך הוא, צריכים אנו לומר דברי תורה.

*פירש בדרך אמת אדם אחד היה מהרהר על מצות מילה, ואמר שאין זה מצוה כלל, ואינה בכלל מצות האמונה, ובשביל זה נתן ר׳ ייבא סבא עיניו בו וענשו, שנעשה גל עצמות כמבואר.

10.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi Yéhouda étaient en route et ils arrivèrent près de grandes montagnes. Ils trouvèrent, entre ces montagnes, des ossements d'hommes de l'époque du déluge. Ils comptèrent trois cents pas [de longueur] pour un os ! Remplis d'étonnement, ils déclarèrent : Voilà donc ce que disent les collègues : Ceux-ci [les gens de l'époque du déluge] n'avaient pas peur du jugement du Saint béni soit-il, ainsi qu'il est écrit (Job 21:14) : Ils disent à Dieu : laisse-nous, nous n'avons nulle envie de connaître tes voies. Que faisaient-ils ? Ils bouchaient les sources de l'abîme de leurs pieds. Les eaux sortaient alors bouillantes et ils ne pouvaient pas résister, ils lâchaient prise, tombaient à terre et mourraient." (Zohar, vol. 1, p. 62a)

י

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יְהוּדָה הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, וּמָטוּ לְגַבֵּי טוּרִין רַבְרְבָן, וְאַשְׁכָּחוּ בֵּינֵי טוּרַיָּא גַּרְמֵי בְּנֵי נָשָׁא דְּהָווֹ מֵאִינוּן בְּנֵי טוֹפָנָא, וּפְסָעוּ תְּלַת מְאָה פְּסִיעָן בְּגַרְמָא חָדָא, תַּוְהוּ אָמְרוּ הַיְינוּ דְּאַמְרוּ חַבְרָנָא, דְּאִינוּן לָא הָווֹ מִסְתָּפוּ מִדִּינָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דִכְתִיב וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפַצְנוּ, מָה עַבְדוּ, הָווֹ סָתִימִין בְּרַגְלַיְיהוּ מַבּוּעֵי תְהוֹמָא, וּמַיִין נַפְקִין רְתִיחָן וְלֹא יְכִילוּ לְמֵיקָם בְּהוּ, עַד דְּהָווֹ נִשְׁמָטִין וְנַפְלֵי בְּאַרְעָא וּמָיְיתִין [נח דף סב ע"א].

י

רבי חייא ורבי יהודא, היו הולכים בדרך, והגיעו אל הרים גדולים, ומצאו בין ההרים, עצמות בני אדם, שהיו מאותם של בני המבול, ופסעו שלש מאות פסיעות, בתוך עצם אחד, תמהו ואמרו: זהו שאמרו החברים, שהם [אנשי דור המבול], לא היו יראים מדינו של הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב: "ויאמרו לאל סור ממנו, ודעת דרכיך לא חפצנו" (איוב כא), מה עשו, היו סותמים ברגליהם את מעיינות התהום, אבל המים יצאו רותחים, ולא יכלו לעמוד בהם, עד שהיו נשמטים ונופלים על הארץ, ומתים.

11.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi étaient en chemin lorsqu'ils arrivèrent aux montagnes du Kurdistan. Là, ils virent sur la route, des traces de crevasses qui dataient de l'époque du déluge. Rabbi 'Hiya dit à Rabbi Yossi : Ces crevasses datent de l'époque du déluge et le Saint béni soit-il les laisse là pour les générations à venir afin que les transgressions des impies ne soient pas effacées. Ainsi le Saint béni soit-il se conduit-il : il veut que l'on se rappelle, en haut et en bas, des justes qui accomplissent sa volonté, et que leur mémoire ne s'oublie pas pour des générations. Il en va de même pour les impies qui ne réalisent pas sa volonté [et ceci] afin que l'on n'oublie pas leurs transgressions. [Il veut] que l'on se souvienne de leurs péchés, de leur mauvais souvenir pour des générations. C'est ce que dit l'Ecriture (Jérémie 2:22) : [...] Ton crime reste ineffaçable devant moi dit le Seigneur, l'Eternel." (Zohar, vol. 1, p. 63a)

יא

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא. אִעְרָעוּ בְּהַנֵּי טוּרֵי דְקַרְדוּ, חָמוּ רְשִׁימִין בְּקִיעִין בְּאָרְחָא, דְהָווֹ מִן יוֹמֵי דְטוּפָנָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא לְרִבִּי יוֹסֵי, הַנֵּי בְקִיעִין דְּהָווֹ מִיּוֹמוֹי דְטוּפָנָא, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבִיק לוֹן לְדָרֵי דָרִין, בְּגִין דְלָא יִתְמְחֵי חוֹבֵיהוֹן דְרַשִׁיעַיָּיא קַמֵּיהּ, דְּכַךְ אָרְחוֹי דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְזַכָּאִין דְּעָבְדִין רְעוּתֵיהּ בָּעֵי דְיִדְכְּרוּן לְהוּ לְעֵילָא וְתַתָּא, וְלָא יִתְנְשֵׁי דוּכְרָנֵיהוֹן לְדָרֵי דָרִין לְטָב. כְּגוֹוָנָא דָא לְרַשִׁיעַיָּיא דְלָא עָבְדִין

יא.

רבי חייא ורבי יוסי, היו הולכים בדרך, ופגעו בהרי אררט, ראו סמני בקעים בדרך, שהיו מימי המבול. אמר לו רבי חייא לרבי יוסי: בקעים הללו, הם מימי המבול, והקדוש ברוך הוא הניח אותם לדורי דורות, בכדי שלא ימחו מלפניו עונותיהם של הרשעים, שכך דרכו של הקדוש ברוך הוא, שלהצדיקים שעושים רצונו, רוצה שיזכירו אותם למעלה ולמטה, ולא ישכח זכרונם לדורי דורות, כעין זה לרשעים,

רְעוּתֵיהּ, בְּגִין דְלָא יִתְנְשֵׁי חוֹבַיְיהוּ וּלְאַדְכְּרָא עוּנְשַׁיְיהוּ וְדוּכְרָנֵיהוֹן לְבִישׁ לְדָרֵי דָרִין הַיְינוּ דִכְתִיב נֶכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי וְגוֹמֵר. [נח דף סג ע"א].

שאינם עושים רצונו, [רוצה ג"כ שיזכירו אותם], כדי שלא ישכחו עוונותיהם, ולזכור עונשם, וזכרונם לרע, לדורי דורות, וזה מאמר שכתוב: "נכתם עונך לפני" וגו' (ירמי' ב).

12.

"Alors que [Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi] étaient encore en chemin, ils virent un Juif qui arrivait. Rabbi Yossi dit : Cet homme est Juif. Lorsque celui-ci arriva près d'eux ils lui posèrent la question et il leur répondit : Je suis chargé de mission pour un commandement [chalia'h mitsva]. Nous habitons au village de Ramin et comme la fête des Tabernacles [Soukot] approche, nous avons besoin d'une branche de palmier [loulav] et des espèces qui l'accompagnent ; je suis donc en route pour les couper afin de pouvoir réaliser ce commandement. Ils partirent ensuite ensemble. Ce Juif leur dit : C'est par l'entremise des quatres espèces du loulav que nous intercédons pour le monde, mais avez vous entendu une autre interprétation quand à la nécéssité de la fête ? Ils lui répondirent : Les collègues se sont déjà prononcés à ce propos, mais si tu connais une nouvelle interprétation, communique la nous. Il leur dit : L'endroit où nous habitons n'est qu'un hameau, mais tous y apprennent

la Tora. Il s'y trouve un élève rabbinique du nom de Rabbi Its'haq bar Yossi de 'Hozaa, qui chaque jour nous enseigne de nouvelles interprétations [il leur fit ensuite une démonstration]. Rabbi Yossi et Rabbi 'Hiya s'exclamèrent : Le Saint béni soit-il a préparé cette route pour nous ! Heureux êtes-vous d'étudier la Tora ! Ils vinrent l'embrasser et Rabbi Yossi lui attribua le verset [Isaïe 54:13] : Tous tes enfants seront des disciples de l'Eternel [...].

Rabbi Yossi pleura et dit : Heureuse est la génération dans laquelle se trouve Rabbi Chimon ! Car c'est grâce au mérite de Rabbi Chimon que nous avons pu entendre, dans ces montagnes, des choses supérieures ! Rabbi Yossi ajouta : Cet homme est venu à nous afin de nous informer de ces choses ; c'est le Saint béni soit-il qui l'a envoyé ! Lorsqu'ils racontèrent toutes ces choses à Rabbi Chimon, il dit : Certes, cet homme a bien parlé." (Zohar, vol. 1,p. 63b-64b)

יב.

עַד דְּהָווֹ אַזְלֵי, חָמוּ חָד יוּדָאִי דְּהָוָה אָתֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָאִי בַּר נָשׁ יוּדָאִי אִיהוּ וְאִתְחֲזֵי. כַּד מָטָא גַבַּיְיהוּ שָׁאִילוּ לֵיהּ, אָמַר לוֹן שְׁלִיחָא דְמִצְוָה אֲנָא, דְּהָא אֲנָן דַיְירֵי בִּכְפָר דְּרָאמִין, וּמָטֵי זִמְנָא דְחָג וְאָנָן צְרִיכִין לוּלָב וְזִינִין דְּעִמֵּיהּ, וְאָנָא אָזִיל לְקַטְעָא לוֹן לְמִצְוָה, אַזְלוּ כַּחֲדָא, אָמַר לְהוּ הַהוּא יוּדָאִי, הַנֵּי אַרְבַּע מִינִין דְּלוּלָב דְּכֻלְּהוּ אָתָאן לְרַצוּיֵי עַלְמָא, (נ״א עַל מַיָּא) שְׁמַעְתּוּן אֲמַאי אֲנָן צְרִיכִין לוֹן בְּחַג, אָמְרוּ לֵיהּ כְּבַר אִתְעָרוּ בְהוּ חַבְרַיָּיא, אֲבָל אִי מִלָּה חַדְתָּא אִיהוּ תְּחוֹת יָדָךְ

יב.

בעוד שהיו דולכים [רבי חייא ורבי יוסי], ראו שהיה בא יהודי אחד. אמר רבי יוסי: זה האדם יהודי הוא. כשהגיע אליהם, שאלו אותו, אמר להם: שליח מצוה אני, כי אנו דרים בכפר דראמין, והגיע זמן חג [הסוכות], ואנחנו צריכים לולב והמינים שעמו, ואני הולך לקצץ אותם למצוה. הלכו ביחד. אמר להם היהודי הזה: אלו ארבע מינים שבלולב, שבכולם באים לרצות בעד העולם, השמעתם למה אנו צריכים להם בחג. אמרו לו: כבר התעוררו בהם החברים, אבל אם יש דבר חדש תחת ידך, אמור אותו. אמר להם:

אִימָּא לָהּ, אָמַר לוֹן וַדַּאי הַהוּא אֲתַר דְּאֲנַן דַּיְירֵי בֵיהּ הוּא זְעֵיר, וְכֻלְּהוּ עַסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִית עֲלָן צוּרְבָא מֵרַבָּנָן רִבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵי מֵחוּזָאָה שְׁמֵיהּ, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אָמַר לָן מִילִּין חַדְתִּין בְּאוֹרַיְיתָא וכו׳. אָמְרוּ רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְקִין אוֹרְחָא קַמָּן, זַכָּאִין אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אָתוּ נַשְׁקוּהוּ, קָרָא עָלֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ וכו׳. בָּכָה רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, זַכָּאָה דָּרָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן שַׁרְיָיא בְּגַוֵּיהּ, דְּהָא זְכוּתָא דִילֵיהּ אַזְמִין לָן בְּטוּרֵי מִילִּין עִלָּאִין כְּאִילֵּין, עַד כָּאן, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָאי בַּר נָשׁ לְאוֹדְעָא לָן מִילִּין אִלֵּין קָא אָתֵי, וְשַׁדְרֵיהּ קֻדְשָׁא

המקום הזה שאנו דרים בו, הוא קטן, וכולם עוסקים בתורה, ויש עלינו תלמיד חכם, ששמו רבי יצחק בר יוסי מחוזאה, ובכל יום ויום מחדש לנו חדושי תורה, [ואחר כך אמר להם כל מיני חדושים]. אמרו רבי יוסי ורבי חייא: הקדוש ברוך הוא הכין את הדרך לפנינו, אשריהם העוסקים בתורה, באו ונשקוהו, וקרא עליו רבי יוסי: "וכל בניך למודי ה׳ ורב שלום בניך" (ישעיה נד).

בכה רבי יוסי ואמר: אשרי הדור שרבי שמעון נמצא בתוכו, כי בזכותו של רבי שמעון, נזדמן לנו לשמוע בהרים דברים עליונים כאלו. אמר רבי יוסי: אדם זה בא אלינו, רק להודיע לנו דברים הללו, כי הקדוש ברוך הוא שלחו אלינו.

בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּן, כַּד אָתוּ וְסִדְּרוּ מִילִּין קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר וַדַּאי שַׁפִּיר קָא אָמַר [דף סג ע״ב ס״ד ע״ב].

וכשבאו וספרו הדברים לפני רבי שמעון, אמר: ודאי יפה הוא אומר.

13.

"Un jour que Rabbi Yossi se trouvait en présence de Rabbi Chimon, il lui demanda : Pourquoi le Saint béni soit-il fit-il périr toutes les bêtes des champs et les oiseaux du ciel avec tous les impies ? Ce sont les hommes qui ont péché, qu'ont fait les animaux et les oiseaux du ciel, ainsi que les autres créatures ? Il lui dit : Car il est écrit (Genèse 6:12) : [...] Toute créature avait perverti sa voie sur la terre. - Ils étaient tous pervertis ; ils abandonnaient leurs espèces et s'unissaient les uns aux autres.

Viens et vois : Ce sont les impies du monde qui ont causé la destruction de toutes les créatures. Ils désiraient nier l'oeuvre de la création ; ce sont eux qui incitèrent toutes les créatures à se corrompre, ainsi qu'ils le faisaient eux-mêmes. Le Saint béni soit-il dit : Vous avez voulu nier l'oeuvre de mes mains, alors je vais agréer votre désir et (Genèse 7:4) : [...] J'effacerai de la surface du sol tous les êtres que j'ai créés. Le monde va revenir à l'eau, à son état primordial. Après cela, je créerai d'autres créatures dans le monde, ainsi que cela doit être." (Zohar, vol. 1, p. 68a)

יג.

רִבִּי יוֹסֵי הֲוָה שְׁכִיחַ קַמֵּיהּ דְרִבִּי שִׁמְעוֹן יוֹמָא חָד,
אָמַר לֵיהּ מָאי חָמָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה כָּל חֵיוַות בָּרָא וְעוֹפֵי שְׁמַיָּא עִמְּהוֹן דְּחַיָּיבַיָּיא, אִי בְּנֵי נָשָׁא חָטָאן, בְּעִירֵי וְעוֹפֵי שְׁמַיָּיא וּשְׁאַר בִּרְיָין מַה חָטוּ, אָמַר לֵיהּ בְּגִין דִּכְתִיב כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ, כֻּלְּהוּ הָווֹ מְחַבְּלֵי אָרְחַיְיהוּ, דְשַׁבְקוּ זִינַיְיהוּ וְדָבְקוּ בְּזִינָא אַחֲרָא.

תָּא חָזֵי אִינוּן חַיָּיבֵי עַלְמָא גַּרְמוּ הָכִי לְכָל בִּרְיָין,
וּבָעוֹן (לְאַשְׁכָּחָא) לְאַכְחָשָׁא עוֹבָדָא דִבְרֵאשִׁית, וְאִינוּן גָּרְמוּ לְכָל בִּרְיָין לְחַבְּלָא

יג.

רבי יוסי היה מצוי לפני רבי שמעון, יום אחד, אמר לו: מה ראה הקדוש ברוך הוא, לכלות כל חיות השדה ועוף השמים עם הרשעים, אם בני אדם חטאו, בהמות ועופות השמים ושאר הבריות, מה חטאו. אמר לו: משום שכתוב: "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" (בראשית ו), כולם היו משחיתים דרכם, עזבו מינם, ודבקו במין אחר.

בא וראה: אותם הרשעים שבעולם, גרמו כך לכל הבריות, ורצו להכחיש מעשה בראשית, והם גרמו לכל

אוֹרְחַיְיהוּ, כְּמוֹ דְאִינוּן מְחַבְּלָן, אָמַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתּוּן בָּעִיתוּ (לְאַשְׁכָּחָא) לְאַכְחָשָׁא עוֹבָדֵי יְדִי, אֲנָא אַשְׁלִים רְעוּתָא דִילְכוֹן וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אַהְדָר עַלְמָא לְמַיִין כְּמָה דְהָוָה בְקַדְמִיתָא, מַיִין בְּמַיִין וְהָא אִתְּמַר, וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה אַעְבִּיד בִּרְיָין אַחֲרָנִין בְּעָלְמָא כִּדְקָא יָאוּת. [נח דף סח ע״א].

הבריות, להשחית דרכם, כמו שהם משחיתים, אמר הקדוש ברוך הוא, אתם רציתם להכחיש מעשה ידי, אני אשלים רצונכם, "ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי, מעל פני האדמה" (שם), אחזיר העולם למים, כמו שהיה בתחילה, מים במים, וזה למדנו, מכאן והלאה, אעשה בריות אחרות בעולם כראוי.

14.

"Rabbi 'Hiya prit la parole et dit (Jérémie 23:24) : Quelqu'un peut-il se cacher dans un lieu occulte, sans que je le voie ? dit l'Eternel [...]. Combien de gens ont-ils le coeur fermé et les yeux clos, car ils ne prêtent pas attention et ne connaissent pas la gloire de leur Maître, à propos duquel il est écrit (Jérémie 23:24) : [...] Est-ce que je ne remplis pas le ciel et la terre ? dit l'Eternel. Comment les hommes peuvent-ils se cacher de leur méchanceté et dire : Qui me voit et qui le sait ? Ainsi qu'il est écrit (Isaïe 29: 15) : [...] Ils travaillent dans les ténèbres [...]. Où peuvent-ils se cacher de Lui ?

[Voici la parabole] d'un roi qui construisit un palais où il se fit des chambres cachées et fortifiées. Puis vint le jour où les gens du palais se révoltèrent contre le roi. Celui-ci les encercla de ses troupes. Que firent-ils ? Ils pénétrèrent dans les souterrains fortifiés et s'y cachèrent. Le roi dit alors : C'est moi qui les ai construits et vous voulez vous y

cacher ?! C'est ce qui est écrit (Jérémie 23:24) : Quelqu'un peut-il se cacher dans un lieu occulte, sans que je le voie ? dit l'Eternel [...]. - C'est moi qui ai construit ces souterrains fortifiés ; j'ai fait la lumière et les ténèbres, comment pouvez-vous vous dissimuler de moi ?" (Zohar, vol. 1, p. 68a)

יד.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, אִם יִסָּתֵר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ, כַּמָּה אִינוּן בְּנֵי נָשָׁא אַטִימֵי לִבָּא וּסְתִימֵי עַיְינִין, דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא יַדְעִין בִּיקָרָא דְמָארֵיהוֹן דִּכְתִיב בֵּיהּ הֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא, הֵיךְ בָּעוּן בְּנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּתְּרָא מֵחוֹבַיְיהוּ וְאַמְרֵי מִי רוֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ, וּכְתִיב וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם, לְאָן יִתְטַמְּרוּן מִקַּמֵּיהּ.

יד.

רבי חייא פתח ואמר: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'" (ירמיה כג), כמה הם בני אדם בלב אטום, ועינים סתומות, שאינם משגיחים, ואינם יודעים בכבוד אדונם, שכתוב בו: "הלא את השמים ואת הארץ אני מלא" איך רוצים בני אדם להסתר מחטאתם, ואומרים: מי רואנו ומי יודענו, וכתוב: "והיה במחשך מעשיהם" (ישעיה כט), לאן יסתרו מפניו.

לְמַלְכָּא דְבָנָה פְּלַטְרִין, וְעָבַד תְּחוֹת אַרְעָא טְמִירִין פְּצִירִין, לְיוֹמִין מָרְדוּ בְּנֵי פַּלְטְרִין בְּמַלְכָּא, אַסְחַר (אַצְעַר) עֲלַיְיהוּ מַלְכָּא בְּגַיְיסוֹי, מַה עַבְדוּ, עָאלוּ וְטַמִירוּ גַרְמַיְיהוּ תְּחוֹת נוּקְבֵי פְּסִירִין, אָמַר מַלְכָּא, אֲנָא עָבְדִית לוֹן, וּמְקַמָּאי אַתּוּן בָּעָאן לְאִתְטַמְּרָא, הָדָא הוּא דִכְתִיב אִם יִסָּתֵר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְיָ, אֲנָא הוּא דְעָבְדִית נוּקְבֵי פְּצִירִין, וְעָבְדִית חֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא, וְאַתּוּן הֵיךְ יַכְלִין לְאִתְטַמְּרָא מְקַמָּאי. [נח דף סח ע״א].

[משל] למלך שבנה ארמון, ועשה תחת הארץ חדרים נסתרים חזקים, לימים מרדו בני הארמון במלך, והקיף עליהם המלך בחייליו, מה עשו, נכנסו והסתירו עצמם תוך המחילות המבוצרות, אמר המלך: אני עשיתי אותם, ומלפני אתם רוצים להסתתר, זהו שכתוב: ״אם יסתר איש במסתרים, ואני לא אראנו נאם ה׳״, אני הוא שעשיתי המחילות המבוצרות, ועשיתי אור וחושך, ואתם איך יכולים להסתתר מפני.

15.

"Rabbi 'Hizqiya se rendait un jour de Cappadoce à Lod, lorsqu'il rencontra Rabbi Yessa qui lui dit : Je suis étonné de te trouver seul, car il a été enseigné qu'un homme ne doit pas prendre la route solitairement. Il lui dit : Un enfant m'accompagne et il me suit. Il lui dit : Je m'étonne [encore] de ce que tu sois accompagné de quelqu'un avec qui tu ne peux t'entretenir de la Tora, car il a été enseigné : Celui qui voyage sans paroles de la Tora se met en danger. Il lui répondit : Cela est bien vrai !

Sur ce, arriva l'enfant en question. Rabbi Yessa lui dit : Mon enfant, de quel endroit viens-tu ? Il lui répondit : De la ville de Lod. J'ai entendu dire que ce sage s'y rendais et je me suis proposé de le servir et de l'accompagner. Il lui demanda : Mon fils, connais-tu des choses de la Tora ? Il lui dit : J'en connais, car mon père enseigne la section des sacrifices et je prête l'oreille lorsqu'il

étudie avec mon frère qui est plus âgé que moi. Rabbi Yessa lui dit : Mon enfant, dis-moi [et l'enfant lui révéla des secrets de la Tora].

Rabbi Yessa vint l'embrasser, puis il s'exclama : Tu possèdes tout cela et je l'ignorais ! Il ajouta : Je me détournes de mon chemin et je viens avec toi. Et ils s'en allèrent. Rabbi 'Hizqiya dit : Cette route est propice car la présence divine est avec nous. Il prit la main de l'enfant et ils partirent. Ils lui dirent : Dis-nous un verset [dont tu as entendu l'interprétation] de ton père [...]. Rabbi Yessa dit à cet enfant : Quel est ton nom ? Il lui dit : Abba [père]. Il rétorqua : Tu seras père en tout ; en sagesse et en années ! Puis il lui attribua le verset (Proverbes 23:25) : Que ton père et ta mère se réjouissent donc ; qu'elle jubile celle qui t'a enfantée !" (Zohar, vol. 1, p. 69b-70b)

טו.

רִבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה אָזִיל מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוֹד. פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי יֵיסָא, אָמַר לֵיהּ, תַּוַּהְנָא עָלָךְ דְּאַתְּ בִּלְחוֹדָךְ, דְּהָא תָּנֵינָן דְּלָא יִפּוֹק בַּר נָשׁ יְחִידָאִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ, רַבְיָיא חָד אָזִיל בַּהֲדָאִי, וְאִיהוּ אָתֵי אֲבַתְרָאִי, אָמַר לֵיהּ, וְעַל דָּא תַּוַּהְנָא, אֵיךְ אָזִיל בַּהֲדָךְ מָאן דְּלָא תִשְׁתָּעֵי בֵּיהּ מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, דְּהָא תָּנֵינָן כָּל מָאן דְּאָזִיל בְּאָרְחָא וְלָאו עִמֵּיהּ מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, אִסְתַּכַּן בְּנַפְשֵׁיהּ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדָּאי.

אַדְּהָכִי מָטָא הַהוּא רַבְיָיא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יֵיסָא, בְּרִי מֵאָן אָתָר אַנְתְּ. אָמַר לֵיהּ מִקַּרְתָּא דְלוֹד,

טו.

רבי חזקיה , היה הולך מקפוטקיא ללוד, פגש אותו רבי ייסא, אמר לו: תמיהני עליך, שאתה [הולך] יחידי, שהרי למדנו: אל יצא אדם בדרך יחידי. אמר לו: תינוק אחד הולך עמי, והוא בא אחרי, אמר לו: ועל זה אני תמיה, איך הולך אתך, מי שלא תדבר עמו בדברי תורה. שהרי למדנו: כל מי שהולך בדרך, ואין עמו דברי תורה, הוא מתחייב בנפשו, אמר לו: כן הוא ודאי.

בתוך כך הגיע אותו התינוק. אמר לו רבי ייסא: בני מאיזה מקום אתה. אמר לו: מעיר לוד, ושמעתי שזה האדם

וְשָׁמַעְנָא דְהָאי בַּר נָשׁ חַכִּים אָזִיל תַּמָּן, וְזַמִּינְנָא גַרְמָאי לְפוּלְחָנֵיהּ וּלְמֵיהַךְ בַּהֲדֵיהּ, אָמַר לֵיהּ בְּרִי יָדַעְתְּ מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, אָמַר לֵיהּ יָדַעְנָא, דְהָא אַבָּא הֲוָה אוֹלִיף לִי בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת, וְאַרְכִינְנָא אוּדְנָאי לְמָאי דַהֲוָה אָמַר עִם אָחִי, דְאִיהוּ קְשִׁישָׁא מִנָּאי, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יֵיסָא, בְּרִי אֵימָא לִי וכו׳. אָתָא רִבִּי יֵיסָא וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר, וּמָה כָּל הָדֵין טָבָא אִית תְּחוֹת יָדָךְ וְלָא יְדַעְנָא בֵּיהּ, אָמַר אַהֲדַרְנָא מִן אוֹרְחָא וְנִתְחַבַּר בַּהֲדָךְ. אַזְלוּ, אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, אָרְחָא דָא בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא נְהַךְ, דְהָא מִתְתַּקְּנָא קַמָּן, אָחִיד בִּידָא דְהַהוּא יְנוּקָא וְאַזְלוּ. אָמְרוּ לֵיהּ, אֵימָא לָן קְרָא חָד מֵאִנּוּן דְאָמַר לָךְ אָבוּךְ וכו׳. אָמַר רִבִּי יֵיסָא לְהַהוּא

החכם, הולך שמה, וזימנתי את עצמי לשרתו, וללכת עמו. אמר לו: בני, יודע אתה דברי תורה. אמר לו: יודע אני, כי אבי לימד אותי בפרשת הקרבנות, והיטיתי אזני למה שהיה לומד עם אחי הגדול ממני. אמר לו רבי ייסא: בני, אמור לי. [והתינוק אמר להם סודות תורה].

בא ר׳ ייסא ונשקו, ואמר: והרי כל הטוב הזה יש תחת ידך, ולא ידעתי בו, אמר: אחזור מהדרך שלי, ואתחבר אתך, הלכו. אמר רבי חזקיה, בדרך הזה, עם השכינה נלך, שהוא מתוקן לפנינו. אחז בידו של התינוק הזה והלכו, אמר לו: אמור לנו מקרא אחד, מאותם שאמר לך אביך, [ואמר להם, אחר כך] אמר רבי ייסא לאותו תינוק: מה שמך, אמר לו:

יְנוֹקָא מַה שְׁמָךְ, אָמַר לֵיהּ אַבָּא. אָמַר לֵיהּ, אַבָּא תְּהֵא בְּכֹלָא, בְּחָכְמָה וּבַשָּׁנִין, קָרָא עָלֵיהּ יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ [דף סט ע״ב ע ע״א].

אבא, אמר לו: אבא תהיה בכל, [אב] בחכמה, [ואב] בשנים, קרא עליו המקרא הזה: ״ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך״ (משלי כ״ג).

16.

Une fois alors qu'il à l'auberge de Mata-Me'hassia, Rabbi Yéhouda se leva au milieu de la nuit afin de travailler la Tora. Or il y avait dans cette demeure un Juif qui venu avec deux ballots de vêtements.

Rabbi Yéhouda prit la parole et dit (Genèse 28:22) : Et cette pierre que je viens d'ériger en monument deviendra la maison du Seigneur [...]. Il s'agit de la pierre de fondation sur laquelle l'univers s'est déployé, et c'est sur elle que le temple a été construit. Le Juif leva la tête et lui dit : Cette interprétation est incorrecte car la pierre de fondation existait avant la création du monde et c'est à partir d'elle que l'univers s'est déployé. Mais toi tu dis (Genèse 28:22) : [...] Cette pierre que je viens d'ériger [...] - Comme si Jacob l'avait établie à ce moment-là, ainsi qu'il est écrit (Genèse 28:18) : Il prit la pierre qu'il avait mise sous sa tête [...]. De plus, Jacob à Béthel alors que la pierre [de fondation] à Jérusalem !

Rabbi Yéhouda ne tourna pas la tête vers lui,

il prit la parole et dit (Amos 4:12) : Prépare-toi, ô Israel, à te présenter à ton Dieu. Il est encore écrit (Deutéronome 27:9) : Fais silence et écoute, ô Israel ! Les paroles de la Tora nécessitent de l'attention et une préparation du corps et de l'esprit réunis.

Ce Juif se leva, s'habilla et vint s'asseoir prés de Rabbi Yéhouda, puis il dit : Heureux les justes, vous qui vous efforcez dans la Tora jour et nuit ! Rabbi Yéhouda lui dit : Maintenant que tu as préparé ton corps, répéte-moi tes paroles afin que nous soyons unis, car les choses de la Tora ont besoin de la préparation du corps et du coeur. Sinon j'aurais pu rester au lit étudier mentalement. Il a été enseigné que la présence divine s'unit même à celui qui étudie la Tora solitairement. Or, comment aurai-je pu rester au lit devant la présence divine ? Enfin, au moment où se léve le vent du nord, lorsque chaque homme se léve à minuit pour étudier la Tora, le Saint béni soit-il vient se distraire avec les justes dans le jardin d'Eden - il se trouve dans le jardin avec tous les justes - et ils écoutent les paroles qui sortent de sa bouche [celles de chaque homme]. Or comment pourrai-je rester au lit, au moment où le Saint béni

soit-il et tous les justes écoutent les paroles de la Tora ?

Il [Rabbi Yéhouda] lui dit : Redis maintenent tes paroles. Il lui dit : Ma question concerne ton interprétation du verset (Genèse 28:22) : Et cette pierre que je viens d'ériger en monument deviendra la maison du Seigneur [voir ci-dessus]. Il [Rabbi Yéhouda] lui répondit : Toute la terre d'Israel s'est repliée sous lui, et la pierre [donc] bien sous lui. Il lui dit : Mais il est écrit (Genèse 28:18) : [...] Il l'avait mise [...], et il est encore dit (Genèse 28:22) : [...] Cette pierre que je viens d'ériger [...] ? Il lui dit : Si tu connais la réponse alors dis-la moi [Il exposa son interprétation, et lorsqu'il eût terminé]. Rabbi Yéhouda vint l'embrasser. Il lui dit : Tu connais tout cela et tu travailles dans le commerce en délaissant la vie éternelle ! Il lui répondit : Les temps sont difficiles et j'ai deux fils qui se rendent journellement à la salle d'étude. Je les nourris et je paye pour leur enseignement afin qu'ils étudient la Tora." (Zohar, vol. 1, p. 72a-72b))

טז.

רִבִּי יְהוּדָה קָם לֵילְיָיא חָד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא בְּפַלְגּוּ לֵילְיָיא, בְּבֵי אוֹשְׁפִּיזָא בְּמָתָא מַחְסֵיָיא, וְהָוָה תַּמָּן בְּבֵיתָא חָד יוּדָאִי דְּאָתָא בִּתְרֵי קְסִירֵי דְקַטְפִירָא.

פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, דָּא הִיא אֶבֶן שְׁתִיָּיה דְּמִתַּמָּן אֶשְׁתִּיל עַלְמָא, וְעָלָהּ אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא, זָקַף רֵישֵׁיהּ הַהוּא יוּדָאִי וְאָמַר לֵיהּ, הָאי מִלָּה אֵיךְ אֶפְשַׁר, וְהָא אֶבֶן שְׁתִיָּה עַד לָא אִתְבְּרֵי עַלְמָא הָוָת,

טז.

רבי יהודה, קם לילה אחד לעסוק בתורה, בחצות לילה, באכסניא, בעיר מחסייא, והיה שם בבית, יהודי אחד, שבא בשני שקים עם מלבושים*.

פתח רבי יהודה ואמר: "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים" (בראשית כ"ח), [האבן הזאת], היא אבן שתייה, שמשם נשתל העולם, ועליה נבנה בית המקדש. זקף ראשו היהודי הזה, ואמר לו: דבר זה איך אפשר, והרי אבן השתייה היתה מקודם שנברא העולם, וממנה נשתל העולם,

*שבא בשני אמתחות מלאים מלבושים, למכור ולסחור, (דרך אמת).

וּמִינָהּ אֶשְׁתִּיל עַלְמָא, וְאַתְּ אַמַרְתְּ וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה, דְּמַשְׁמַע דְּיַעֲקֹב שַׁוֵּי לָהּ הַשְׁתָּא דִּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו, וְתוּ דְּיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל הֲוָה, וְהָאי אַבְנָא הֲוַת בִּירוּשְׁלֶם.

רִבִּי יְהוּדָה לָא אַסְחָר רֵישֵׁיהּ לְגַבֵּיהּ, פָּתַח וְאָמַר הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב הַסְכֵּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בַּעְיָין כַּוָּונָה, וּמִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא בָּעָאן לְאִתְתַּקְּנָא בְּגוּפָא וּרְעוּתָא כַּחֲדָא.

קָם הַהוּא יוּדָאִי וְאִתְלַבַּשׁ וְיָתִיב לְגַבֵּיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא יוֹמָא וְלֵילֵי, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, הַשְׁתָּא

ואתה אומר: "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה", שמשמע שיעקב שם אותה עתה למצבה, [ועד עתה לא היתה כתיקונה], שכתוב: "ויקח את האבן הזאת אשר שם מראשותיו" (שם), [והרי אבן השתייה מתוקנת עוד מקודם שנברא העולם]. ועוד, הרי יעקב בבית אל היה, והאבן הזאת היתה בירושלים.

רבי יהודה לא החזיר ראשו אליו, פתח ואמר [כתוב]: "הכון לקראת אלוקיך ישראל" (עמוס ד'), וכתוב: "הסכת ושמע ישראל" (דברים כ"ז), כי דברי תורה צריכים כוונה, ודברי תורה צריכים להתתקן בגוף וברצון כאחד.

קם אותו היהודי ונתלבש, וישב אצל רבי יהודה ואמר: אשריכם צדיקים שאתם עוסקים בתורה יומם ולילה, אמר לו

דְּכַוַּונְתָּ גַּרְמָךְ אֵימָא מִילָּךְ דְּנִתְחַבָּר כַּחֲדָא, דְּהָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בַּעְיָין תִּקּוּנָא דְּגוּפָא וְתִקּוּנָא דְּלִבָּא, וְאִי לָאו, בְּעַרְסָאִי שְׁכִיבְנָא וּבְלִבָּאִי אֲמַרְנָא מִלִּין, אֶלָּא הָא תָּנֵינָן דַּאֲפִילוּ חָד דְּיָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא שְׁכִינְתָּא אִתְחַבְּרַת בַּהֲדֵיהּ, וּמַה שְׁכִינְתָּא הָכָא וַאֲנָא שָׁכִיב בְּעַרְסָאִי, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּבַעְיָין צָחוּתָא, וְתוּ דְּכָל בַּר נָשׁ דְּקָם לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְתָא מִפַּלְגוּ לֵילְיָיא כַּד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן, (בְּפַלְגוּ דְּלֵילְיָא) וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְּתָא דְּעֵדֶן, וְהוּא וְכָל צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִינְּתָא, כֻּלְּהוּ צַיְיתִין לֵיהּ, וְצַיְיתִין לְאִינוּן מִלִּין דְּנַפְקֵי מִפּוּמֵיהּ, וּמָה קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקַיָּיא, מִתְעַדְּנִין לְמִשְׁמַע מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בְּשַׁעְתָּא דָּא, וַאֲנָא אֶהֱא שְׁכִיב בְּעַרְסָא.

רבי יהודה: עתה שהכנת עצמך, אמור דבריך, ונתחבר כאחד, כי דברי תורה, צריכים תקון הגוף ותיקון הלב, ואם לא, הייתי שוכב במטתי, והרהרתי הדברים בלבי, אלא הרי למדנו: שאפילו אחד היושב ועוסק בתורה, השכינה מתחברת עמו, ואם השכינה כאן ואני אהיה שוכב במטתי, ולא עוד, אלא שדברי תורה צריכים צחות, ועוד שכל אדם הקם לעסוק בתורה מחצות לילה ואילך, כאשר נתעורר רוח צפון, שהקדוש ברוך הוא נכנס להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, והוא וכל הצדיקים שבגן, כולם מקשיבים לאלו הדברים היוצאים מפיו, ואם הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים מתעדנים לשמוע דברי תורה בשעה זו, ואני אהיה שוכב במטתי.

אָמַר לֵיהּ, הַשְׁתָּא אֵימָא מִילָּךְ, אָמַר לֵיהּ שָׁאִילְנָא עַל מַה דְּאַמַרְתְּ בִּפְסוּקָא דָא, (רָזָא דְאֶבֶן שְׁתִיָּה דְּאַמַרְתְּ) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, דְּדָא אֶבֶן שְׁתִיָּיה, (הַשְׁתָּא דְצָיְית לְמִילַּי) הֵיךְ אֶפְשָׁר, דְּהָא אֶבֶן שְׁתִיָּיה עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא הֲוַת, וּמִינָּהּ אִשְׁתִּיל עָלְמָא, וְאַתְּ אָמַרְתְּ אֲשֶׁר שַׂמְתִּי, דְּמַשְׁמַע דְּיַעֲקֹב שַׁוֵּי לָהּ הַשְׁתָּא וּכְתִיב וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשׁוֹתָיו, וְתוּ דְּיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל הֲוָה, וְאַבְנָא דָא הֲוַת בִּירוּשְׁלֵם, אָמַר לֵיהּ, כָּל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אַכְפַּל תְּחוֹתוֹי, וְהַהִיא אֶבֶן תְּחוֹתֵיהּ הֲוַת. אָמַר לֵיהּ, אֲשֶׁר שָׂם כְּתִיב, וּכְתִיב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה, אָמַר לֵיהּ אִי יָדַעְתְּ מִלָּה אֵימָא לָהּ וכו׳. אָתָא רִבִּי יְהוּדָה

אמר לו: עתה אמור דבריך, אמר לו: שאלתי על מה שאמרת בפסוק זה, "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים", שזה האבן השתייה, איך אפשר, הרי האבן השתייה, עוד מלפני שנברא העולם היתה, וממנה הושתל העולם, ואתה אומר אשר שמתי, דמשמע שיעקב שם אותה עכשיו, וכתוב: "ויקח את האבן אשר שם מראשותיו", ועוד, שיעקב בבית אל היה, והאבן הזאת היתה בירושלים, אמר לו: כל ארץ ישראל נכפלה תחתיו, והאבן הזאת תחתיו היתה, אמר לו: [הרי] "אשר שם" כתוב, וכתוב: "האבן הזאת אשר שמתי מצבה", אמר לו: אם אתה יודע הדבר, אמור אותו וכו׳, [ואמר את דבריו, וכשסיים], בא רבי יהודה

וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר לֵיהּ וְכָל הַאי יָדַעְתְּ (וְהֵיךְ) וְאַתְּ מִשְׁתְּדַל בִּסְחוֹרְתָא, וּמַנָּח חַיֵּי עָלְמָא, אָמַר לֵיהּ, דְּהָוָה דְחִיקָא לִי שַׁעְתָא, וְאִית לִי תְּרֵין בְּנִין וְקָיְימִין כָּל יוֹמָא בְּבֵי רַב, וַאֲנָא אִשְׁתַּדַּלְנָא עַל מְזוֹנַיְיהוּ וּלְמֵיהַב לוֹן אֲגַר לְמוֹדַיְיהוּ, בְּגִין דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרַיְיתָא. [נח דף עא ע"ב עב ע"א].

ונשקו, אמר לו: וכל זה אתה יודע ואתה עוסק בסחורה, ומניח חיי עולם. אמר לו: השעה דחוקה לי, ויש לי שני בנים, הנמצאים כל היום בבית המדרש, ואני משתדל על מזונותיהם, ולתת שכר לימוד למוריהם, כדי שיעסקו בתורה.

17.

"Rabbi Chimon en route, il accompagné de son fils, Rabbi Elazar, de Rabbi Abba et de Rabbi Yéhouda. Alors qu'ils marchaient, Rabbi Chimon dit ; Je m'étonne de ce que les gens de ce monde ne font pas attention aux choses de la Tora et sur la cause de leur existence [puis il expliqua des secrets de la Tora]. Rabbi Elazar, Rabbi Abba et tous les collègues vinrent lui embrasser les mains. Rabbi Abba pleura et dit : Hélas ! Hélas ! Qui allumera lumiére de la Tora lorsque tu auras quitté ce monde ? Heureux le sort des collègues qui entendent les paroles de la Tora de ta bouche !" (Zohar, vol. 1, p. 83a-b)

יז.

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן תַּוַוהְנָא הֵיךְ בְּנֵי עַלְמָא, לָא מַשְׁגִּיחִין לְמִנְדַּע מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא וְעַל מַה קַיְימֵי וכו׳. אָתוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא וְכֻלְּהוּ חַבְרַיָּיא וְנַשְׁקוּ יְדוֹי. בָּכָה רִבִּי אַבָּא וְאָמַר וַוי וַוי כַּד תִּסְתַּלָּק מִן עַלְמָא, מָאן יַנְהִיר נְהוֹרָא דְאוֹרַיְיתָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְחַבְרַיָּיא דְשַׁמְעִין מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא אִלֵּין מִפּוּמָךְ [דף פג ע״א וע״ב].

יז.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עמו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא, ורבי יהודה, בעוד שהיו הולכים, אמר רבי שמעון: תמיה אני, איך בני העולם, אינם מסתכלים להבין דברי תורה, ולדעת על מה הם עומדים בעולם, [ודרש להם דרושים נפלאים, בסתרי תורה, ואחר כך] באו רבי אלעזר ורבי אבא, וכל החברים. ונשקו ידיו [של רבי שמעון], בכה רבי אבא, ואמר: ווי ווי כאשר תסתלק מהעולם, מי יאיר אור התורה, אשרי חלקם של החברים ששמעו דברי תורה הללו מפיך.

18.

"Rabbi Elazar se rendait à la maison de son beau-père. Avec lui se trouvaient Rabbi 'Hiya et Rabbi 'Hizqiya [...]. Alors qu'ils marchaient Rabbi Yessa accompagné d'un [autre] Juif les rencontra. Ce Juif dit [des paroles de la Tora]. Rabbi Elazar dit [alors] à Rabbi Yessa : Je vois que tu es uni à la présence divine. Il lui dit : Cela est certainement vrai. Voici trois lieues persanes que je marche avec lui et il m'a dit d'excellentes choses. Je l'ai pris à mon service pour la journée, mais je ne savais pas alors - comme je le sais maintenant - que c' une lampe lumineuse.

Rabbi Elazar dit à ce Juif : Quel est ton nom ? Il lui dit : Yoézer. Il lui rétorqua : Yoézer et Elazar doivent s'asseoir ensemble ! Ils s'installérent sur une pierre dans un champ [et ce Juif donna des interprétations de la Tora. Lorsqu'il eut terminé]. Rabbi Elazar dit : Tu as bien parlé. Rabbi Elazar lui dit [encore] : Quel est ton métier ? Il répondit : Je suis maître d'école dans mon village. Mais Rabbi Yossi du village de 'Hanin est venu chez nous. Ils m'ont pris les enfants et les ont

fait asseoir devant lui. Néanmoins, les gens du village me donnent mon salaire comme lorsque j'enseignais aux enfants. Mais ma conscience m'interdit d'en jouir librement. Je me suis donc fait employer par ce sage. Rabbi Elazar dit : La bénédiction de mon père est ici nécéssaire.

Ils se levèrent et allérent trouver Rabbi Chimon et il [Yoézer] étudiait toute la journée devant Rabbi Chimon. une fois, alors qu'ils traitaient [du rituel] du lavage des mains, il [R. Chimon] dit : Celui qui ne se lave pas les mains comme il se doit, est puni non seulement en haut mais aussi en bas. Et quel est son châtiment ici-bas ? Il devient pauvre. Et parallèlement à sa punition celui qui se lave convenablement est récompensé par la bénédiction du haut. La bénédiction repose sur ses mains comme il se doit et il devient riche [ici-bas].

Aprés cela, Rabbi Chimon le vit [Yoézer] se laver les mains avec une grande quantité d'eau. Rabbi Chimon dit : Remplis ses mains de tes bénédictions. Et il en fut ainsi. A partir de ce jour, il devint riche car il trouva un trésor. Il étudia la Tora, il nourrit

journellement les pauvres et se réjouit avec eux et leur fut favorable. Rabbi Chimon lui attribua le verset (Isaïe 41: 16) : [...] Toi, tu te réjouiras en l'Eternel, tu te glorifieras par le Saint d'Israel." (Zohar, vol. 1, p. 87b-88a)

יח.

רִבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה אָזִיל לְבֵי חָמוֹי, וְהֲווֹ עִמֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה וכו׳, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי אִעְרַע בְּהוּ רִבִּי יֵיסָא וְחַד יוּדָאִי בַּהֲדֵיהּ, וַהֲוָה אָמַר הַהוּא יוּדָאִי וכו׳, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר לְרִבִּי יֵיסָא חֲמֵינָא לָךְ דְּהָא עִם שְׁכִינְתָּא קָאָתֵית וְאִתְחַבַּרְתְּ. אָמַר לֵיהּ הָכִי הוּא וַדַּאי, וּתְלַת פַּרְסֵי הוּא דַּאֲזִילְנָא בַּהֲדֵיהּ וְאָמַר לִי כַּמָּה מִלֵּי מַעַלְיָיתָא, וַאֲנָא אֲגִירְנָא לֵיהּ לְיוֹמָא דָא, וְלָא יָדַעְנָא דְּאִיהוּ בּוֹצִינָא דְּנָהִיר כִּדְחָמֵינָא הַשְׁתָּא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדָאִי, מַה שְּׁמָךְ,

יח.

רבי אלעזר היה הולך לבית חמיו, והיה עמו רבי חייא, ורבי יוסי, ורבי חזקיה [והיו עוסקים בדברי תורה], בעוד שהיו הולכים, פגש אותם רבי ייסא, ויהודי אחד עמו, ואמר אותו היהודי [דברי תורה], אמר לו רבי אלעזר לרבי ייסא: אני רואה שעם השכינה נתחברת ובאת, [כי ראה שכינה ששרתה על היהודי ההולך עמו]. אמר לו: כן הוא ודאי, ושלש פרסאות הוא שהלכתי עמו, ואמר לי כמה דברים טובים, ואני שכרתי אותו שישמשני יום הזה, ולא ידעתי שהוא נר המאיר, כמו שאני רואה עתה.

אמר לו רבי אלעזר ליהודי הזה: מה שמך, אמר לו:

אָמַר לֵיהּ יוֹעֶזֶר, אָמַר לֵיהּ יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר (מִלָּה חָדָא) יָתִיבָן כַּחֲדָא, יַתְבוּ גַּבֵּי חָד טִנָּרָא בְּהַהוּא חֲקַל וכו׳. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר שַׁפִּיר קָא אָמַרְתְּ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר מָאי עֲבִידְתָּךְ אָמַר לֵיהּ קָרֵינָא דַרְדְּקֵי בְּאַתְרִי, וְהַשְׁתָּא אָתָא רִבִּי יוֹסֵי דִכְפַר חָנִין לְמָתָא, וּסְלִיקוּ לוֹן מִגַּבָּאי וְאוֹתְבוּ לוֹן לְגַבֵּיהּ, וַהֲווֹ יָהֲבִין לִי כָּל בְּנֵי מָתָא אַגְרָא, כְּהַהוּא זִמְנָא דְדַרְדְּקֵי הָווֹ גַּבָּאי, וְאִסְתַּכַּלְנָא בְנַפְשָׁאי דְלָא אִתְחֲזֵי לִי לְאִתְהָנֵי מִנַּיְיהוּ לְמַגָּנָא, וְאַגִּירְנָא גַרְמָאי בַּהֲדֵי (דְהַהוּא) דְהָאי חַכִּים, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בִּרְכָאן דְאַבָּא אִצְטְרִיכוּ הָכָא.

קָמוּ אָתוּ קַמֵּיהּ דְרִבִּי שִׁמְעוֹן, (לְבָתַר) וְהָוָה יָתִיב וְלָעֵי כָּל יוֹמָא קַמֵּיהּ דְרִבִּי שִׁמְעוֹן, וְיוֹמָא חָד

יועזר. אמר לו: יועזר ואלעזר יושבים יחד, ישבו אצל אבן אחד, בשדה הזה וכו׳, [והתחיל היהודי הזה, להגיד דברי תורה, וכשסיים] אמר לו רבי אלעזר: יפה אמרת. [ואחר כך] אמר לו [עוד רבי אלעזר]: מה עבודתך. אמר לו: מלמד תינוקות אני במקומי, ועכשיו בא לעיר, רבי יוסי דכפר חנין, ולקחו ממני את התינוקות, והושיבו אותם אצלו, ובכל זאת נתנו לי כל בני העיר, את שכרי, כמו בזמן שהתינוקות היו אצלי, אלא שהסתכלתי בעצמי, שלא ראוי לי ליהנות מהם בחנם, השכרתי את עצמי אצל החכם הזה. אמר רבי אלעזר: לברכותיו של אבא צריכים כאן.

קמו ובאו לפני רבי שמעון, והיה יושב ולומד כל היום

הֲוָה עֲסִיק בִּנְטִילַת יָדַיִם קַמֵּיהּ, אָמַר, כָּל מָאן דְּלָא נָטִיל יְדוֹי כִּדְקָא יֵאוֹת, אַף עַל גַּב דְּאִתְעֲנָשׁ לְעֵילָּא, אִתְעֲנָשׁ לְתַתָּא, וּמָאי עוֹנְשֵׁיהּ לְתַתָּא, דְּגָרִים לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ מִסְכְּנוּתָא, וּכְמָה דְעוֹנְשֵׁיהּ כַּךְ, הָכִי הוּא זָכֵי מָאן דְּנָטִיל יְדוֹי כִּדְקָא יֵאוֹת, דְּגָרִים לְגַרְמֵיהּ בִּרְכָאן דִּלְעֵילָּא, דְּשָׁרָאן בִּרְכָאן עַל יְדוֹי כִּדְקָא יָאוּת, וְאִתְבָּרַךְ בְּעוּתְרָא.

לְבָתַר אַקְדִּים רִבִּי שִׁמְעוֹן, חָמָא לֵיהּ דְּאַנְטַל יְדוֹי בְּמַיָּיא וְנָטִיל לוֹן בְּשִׁיעוּרָא סַגְיָיא דְמַיִין, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן מַלֵּי יָדָיו מִבִּרְכוֹתֶיךָ, וְכַךְ הָוָה, מֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה אִתְעֲתָר וְאַשְׁכַּח סִימָא, וְהָוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְיָהִיב מְזוֹנָא לְמִסְכְּנֵי כָּל יוֹמָא,

לפני רבי שמעון. יום אחד היה עוסק לפניו [בהלכות] נטילת ידים. אמר [רבי שמעון]: כל מי שאינו נוטל ידיו כראוי, אף על פי שנענש על זה למעלה, נענש גם כן למטה [בעולם הזה], ומה עונשו למטה, שגורם לעצמו עניות, וכמו שהוא עונשו, כן הוא שכרו [גם כן למעלה ולמטה], מי שנוטל ידיו כראוי גורם לעצמו ברכות של מעלה, שהברכות שורות על ידיו כראוי, וכן מתברך [למטה] בעשירות.

אחר כך הקדים רבי שמעון [עצמו לראות איך נוטל ידיו]. ראה אותו נוטל ידיו במים, ונוטלם במדה גדולה של מים, אמר רבי שמעון: מלא ידיו מברכותיך. וכך היה, מאותו יום ואילך נתעשר, ומצא מטמון, והיה עוסק בתורה, ונותן בכל יום מזונות לעניים, והיה שמח עמהם, ומסביר

וְהָוָה חָדֵי עִמְּהוֹן וּמַסְבַּר לוֹן אַנְפִּין נְהִירִין. קָרָא עָלֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְאַתָּה תָּגִיל בַּיָיָ בִּקְדוֹשׁ וְגוֹמֵר [לך לך דף פז ע"ב פח ע"א].

פנים מאירות אליהם, קרא עליו רבי שמעון: "ואתה תגיל בד' בקדוש" וגו'.

19.

"Lorsque Rabbi Abba vint de là-bas [de la Babylonie] il annonçait : Qui veut la richesse ? Qui désire la vie éternelle du monde futur ? Qu'il vienne travailler dans la Tora ! Ainsi beaucoup de monde se rassemblait autour de lui.

Il y avait un célibataire qui habitait dans son quartier [celui de R. Abba]. Un jour il vint le trouver et il lui dit : Rabbi, je veux étudier la Tora afin de devenir riche. Il lui répondit : Certes, quel est ton nom ? Il lui dit : Yossi. Il [R. Abba] ordonna à ses élèves de l'appeler "Rabbi Yossi le riche et l'honorable qui s'occupe de la Tora".

Après un certain temps, il [Yossi] vint le trouver et il lui dit : Rabbi, où est la richesse ? Il [se] dit : Cela signifie qu'il n'étudie pas avec désintéressement. Il entra dans sa chambre et entendit une voix qui disait : Ne le châtie pas car il deviendra un personnage important. Reviens à lui et dis lui : Sois tranquille, mon enfant, sois tranquille, je te procurerai la richesse.

Sur ce, arriva un homme qui détenait un ustensile en or. Il le sortit et sa brillance se répandit dans la piéce, puis il dit : Rabbi, j'ai voulu mériter la Tora mais je n'y suis pas arrivé. Je veux que quelqu'un étudie la Tora à ma place. Je suis assez riche car j'ai hérité de mon pére qui se mettait à table avec treize de ces coupes. Je veux mériter la Tora et je suis prêt à donner ma richesse. Il [R. Abba] dit au célibataire : Etudie la Tora et lui t'enrichira. Et [l'autre] lui donna la coupe d'or. Rabbi Abba lui attribua le verset (Job 20:17) : Ni l'or ni le verre n'atteignent son prix, on ne peut l'avoir pour un vase d'or fin. Il étudiait la Tora et l'autre l'enrichissait.

Le jour vint où l'amour de la Tora lui pénétra dans les entrailles. Puis vint le moment où il se mit à pleurer alors qu'il étudiait. Le trouvant en pleurs, son maître lui demanda : Pourquoi pleures-tu ? Il lui dit : Pourquoi ai-je délaissé la vie future pour cela ? Je veux le mérite [de la Tora] pour moi-même ! Il [R. Abba se] dit : Maintenant je vois qu'il étudie avec désintéressement.

Il appela l'autre homme et il lui dit : Reprends tes richesses et distribue les aux orphelins et

aux malheureux. Et moi je te donnerai une portion supplémentaire de la Tora dans tout ce que nous étudions. Rabbi Yossi rendit la coupe d'or et jusqu'à ce jour son nom s'est conservé chez ses descendants ; il s'agit de Rabbi Yossi ben Pazi [fils de l'or]. Il acquit beaucoup de mérite [par l'étude] de la Tora, lui ainsi que ses descendants. Il n'y a pas plus grande récompense dans ce monde que pour celui qui étudie la Tora et qui la pratique." (Zohar (Sitré Tora), vol. 1, p. 88a-b)

יט.

רִבִּי אַבָּא כַּד אָתָא מֵהָתָם הֲוָה מַכְרִיז, מָאן בָּעֵי עוּתְרָא, וּמָאן בָּעֵי אוֹרְכָא דְחַיֵּי בְּעַלְמָא דְאָתֵי, יֵיתֵי וְיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא. הָווֹ מִתְכַּנְּשִׁין כּוּלֵּי עַלְמָא לְגַבֵּיהּ.

רָוָוק חָד הֲוָה בִּשְׁבִיבוּתֵיהּ, יוֹמָא חָד אָתָא לְגַבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, רִבִּי, בָּעֵינָא לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי עוּתְרָא, אָמַר לֵיהּ, הָא וַדַּאי, אָמַר לֵיהּ מַה שְּׁמָךְ. אָמַר לֵיהּ, יוֹסֵי. אָמַר לוֹן לְתַלְמִידוֹי דְיִקְרוּן לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי מָארֵי דְעוּתְרָא וִיקָרָא. יָתִיב וְאִתְעַסַּק בְּאוֹרַיְיתָא.

יט.

רבי אבא, כאשר בא משם [מבבל], היה מכריז: מי רוצה עושר, ומי רוצה אריכות ימים, בעולם הבא, יבוא אצלי ויעסוק בתורה, היו מתאספים אליו כל העולם, לעסוק בתורה.

איש אחד רווק, היה בשכונתו, יום אחד בא אליו, ואמר לו: רבי, אני רוצה ללמוד תורה, כדי שיהיה לי עושר, אמר לו רבי אבא: זה ודאי. אמר לו: מה שמך. אמר לו: יוסי, אמר לתלמידיו: שיקראו לו רבי יוסי בעל העושר והכבוד, וישב ועסק בתורה.

לְיוֹמִין הֲוָה קָאִים קַמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי, אָן הוּא עוּתְרָא, אָמַר, שְׁמַע מִינָּהּ, דְּלָאו לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עָבִיד. עָאל לְאִדְּרֵיהּ שָׁמַע חָד קָלָא דְּהָוָה אָמַר, לָא תַעְנְשֵׁיהּ (תּוּב לְגַבֵּיהּ) דְּגַבְרָא רַבָּא לֶיהֱוֵי, תָּב לְגַבֵּיהּ אָמַר לֵיהּ תִּיב בְּרִי תִּיב וַאֲנָא יָהִיבְנָא לָךְ עוּתְרָא.

אַדְּהָכִי אָתָא גַּבְרָא חָד וּמָאנָא דְפָז בִּידֵיהּ, אַפְּקֵיהּ וְנָפַל נְהוֹרָא בְּבֵיתָא. אָמַר לֵיהּ, רִבִּי, בָּעֵינָא לְמִזְכֵּי בְּאוֹרַיְיתָא, וַאֲנָא לָא זָכֵינָא, וּבָעֵינָא מָאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא בְּגִינִי, דְּהָא אִית לִי עוּתְרָא סַגִּי, דְּקָא שָׁבַק לִי אַבָּא, דְּכַד יָתִיב עַל פְּתוֹרֵיהּ, הֲוָה מְסַדֵּר עָלֵיהּ תְּלֵיסַר כָּסֵי מֵאִלֵּין, וּבָעֵינָא לְמִזְכֵּי בְּאוֹרַיְיתָא, וַאֲנָא יָהִיבְנָא עוּתְרָא. אָמַר לֵיהּ לְהַהוּא

לימים, כשהיה עומד לפניו, אמר לו: רבי איפה הוא העושר, אמר [רבי אבא]: משמע שאינו לומד לשם שמים, ונכנס לחדרו, [להתישב בדעתו מה לעשות עמו], שמע קול אחד שהיה אומר: אל תענישו, כי אדם גדול יהיה. חזר אליו, ואמר לו: שב בני שב, ואני אתן לך עשירות.

בתוך כך בא איש אחד, ובידו כלי של פז, הוציאו, והבריק אור בבית. אמר לו: רבי, אני רוצה לזכות בתורה, ואני בעצמי לא זכיתי להבין בתורה, ואני רוצה מי שיעסוק בתורה בשבילי, כי יש לי עושר רב, שהניח לי אבי, שבעת שישב על שולחנו, היה מסדר עליו שלשה עשר כוסות מאלו, ואני רוצה לזכות במצות לימוד התורה, ואני נותן בעד

רָווֹק, תִּשְׁתַּדָּל בְּאוֹרַיְיתָא וְדָא יָהִיב לָךְ עוּתְרָא, יָהַב לֵיהּ הַהוּא כַּסָּא דְּפָז, קָרָא עָלֵיהּ רִבִּי אַבָּא לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָּז. יָתִיב וְלָעָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְהַהוּא בַּר נָשׁ הֲוָה יָהִיב לֵיהּ עוּתְרָא.

לְיוֹמִין עָאל חֲמִידוּ דְאוֹרַיְיתָא בִּמְעוֹי. יוֹמָא חָד הֲוָה יָתִיב וְהֲוָה בָּכֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ רַבֵּיהּ דַּהֲוָה בָּכֵי. אָמַר לֵיהּ, עַל מָה קָא בָכִית. אָמַר לֵיהּ, וּמַה מַנַּחְנָא חַיֵּי דְעַלְמָא דְאָתֵי בְּגִין הָאי, לָא בָעֵינָא אֶלָּא לְמִזְכֵּי לְגַבָּאי, אָמַר הַשְׁתָּא שְׁמַע מִינָּהּ דְּהָא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עָבִיד.

קָרָא לֵיהּ לְהַהוּא גַבְרָא, אָמַר לֵיהּ טוֹל עוּתְרָךְ וְהַב לֵיהּ לְיַתְמֵי וּלְמִסְכְּנֵי, וַאֲנָא יָהִיבְנָא לָךְ חוּלָק יַתִּיר בְּאוֹרַיְיתָא בְּכָל מַה דְּאָנָן לָעָאן, אַהְדַּר לֵיהּ

זה עושר, אמר [ר' אבא] להרווק ההוא: עסוק בתורה, וזה יתן לך עושר, נתן לו [האיש] אותו הכוס של הפז, קרא עליו ר' אבא: "לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז" (איוב כ, יז). ישב ועסק בתורה, ואותו האיש היה נותן לו עושר.

לימים, נכנסה חמדת התורה במעיו, יום אחד היה יושב ובוכה. מצאו רבו שהיה בוכה, אמר לו: על מה אתה בוכה. אמר לו: ומה אני מניח את חיי העולם הבא בשביל זה [העושר], אינני רוצה, אלא לזכות [בתורה] לעצמי. אמר לו [רבי אבא]: עכשיו, משמע שאתה לומד לשם שמים.

קרא לאותו האיש, ואמר לו: קח העושר שלך, ותן אותו ליתומים ועניים, ואני אתן לך חלק גדול יותר בתורה, בכל

רִבִּי יוֹסֵי הַהוּא כַּסָּא דְפָז, וְעַד יוֹמָא לָא אַעְדֵי שְׁמֵיה וּמִן בְּנוֹי בֶּן פָּזִי, וְהַיְינוּ רִבִּי יוֹסֵי בֶּן פָּזִי, וְזָכָה לְכַמָּה אוֹרַיְיתָא הוּא וּבְנוֹי (בְּגִין דְלָעָא בְּאוֹרַיְיתָא) דְלֵית לָךְ אֲגַר טָב בְּעַלְמָא כְּמָאן דְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וּמְקַיְימָה [סתרי תורה לך לך פח ע״א וע״ב].

מה שאנחנו לומדים, החזיר לו ר׳ יוסי את הכוס של הפז, ועד היום לא ניטל השם בן פזי, ממנו ומבניו, וזהו רבי יוסי בן פזי, וזכה להרבה תורה, הוא ובניו. שאין לך שכר טוב בעולם, כמי שעוסק בתורה ומקיימה.

20.

Rabbi 'Hiya en chemin pour voir Rabbi Elazar quand il rencontra Rabbi 'Hagaï. Il lui dit : La route est prête devant le maître, mais où se rend-il ? Il lui dit : [Je vais] voir Rabbi Elazar. il lui dit : Moi aussi, je me joins à toi. Il lui dit : Si tu peux comprendre ce que tu vas entendre, tu viens. Sinon, retourne sur tes pas. Il lui répondit : Que le maître ne craigne rien, car j'ai moi même entendu quelques secrets de la Tora et je peux m'y tenir. Rabbi 'Hagaï prit [alors] la parole et dit [des secrets de la Tora et ensuite]. Rabbi 'Hiya vint l'embrasser. Il lui dit : Mon enfant, tu mérites plus que moi d'aller le voir [R. Elazar].

Ils allèrent et lorsqu'ils parvinrent à lui, il [R. Elazar] les vit assis à la porte. Il dit à son serviteur : Dis-leur : Quelle est chacune des trois colonnes de ce trône ? Il lui dirent : Va et dis à notre seigneur que ce n'est pas pour rien que le roi David a dit qu'il est la quatrième [colonne] (Psaume 118:22) : La pierre qu'ont dédaignée les architectes [..]. Ils entrérent, aprés quoi ils s'assirent devant lui. Rabbi Elazar se taisait et eux [aussi] se

taisaient. Rabbi Elazar entra dans sa chambre et il entendit une voix qui disait : Va, dis leur ce qu'ils désirent car ils sont aptes ! Il revint vers eux et il leur dit : Si quelqu'un a entendu une parole [de Tora] qu'il me la dise. Ils lui répondirent : Nous attendons d'être éclairés par la lumière de la haute lampe et alors nous comprendrons [...]. Alors qu'il leur parlait vint le feu qui les entourait et ils se retrouvèrent assis à l'extérieur [...]. Lorsqu'ils virent ces choses, ils furent ébranlés et une grande crainte tomba sur eux. Il [se] dirent : Nous ne sommes pas aptes, sortons d'ici et reprenons notre route. [Cependant] ils restèrent assis pendant toute cette journée et ils ne purent le voir et ils déclarèrent : Le Saint béni soit-il ne veut pas que nous restions là. Ils sortirent et s'en allèrent.

Alors qu'ils marchaient, Rabbi 'Hiya prit la parole et dit (Psaume 103: 20) : Bénissez l'Eternel, vous ses anges, héros puissants qui exécutez ses ordres [...] - Heureux le sort d'Israel parmi les peuples, de ce que le Saint béni soit-il les a distingué du reste des nations, et de ce qu'il a fait d'eux sa portion et son héritage. Et c'est pour cela qu'il leur a donné la sainte Tora, car ils étaient tous animés

par une volonté unique au mont Sinaï où ils firent précéder l'action à la compréhension.

Aprés qu'ils eurent fait précéder l'action à la compréhension, le Saint béni soit-il appela tout son entourage [familia], et il leur dit : Jusqu'à maintenant vous étiez uniques pour moi dans tout l'univers, dorénavant mes enfants terrestres seront vos égaux en tout. Vous n'aurez plus la permission de sanctifier mon nom avant qu'Israel soit uni à vous sur la terre; vous formerez une seule congrégation lorsque vous sanctifierez mon nom. Cela, car ils ont fait précéder l'action à la compréhension, comme le font les anges supérieurs dans le firmament, ainsi qu'il est écrit (Psaume 103:20) : Bénissez l'Eternel, vous ses anges, héros puissants, qui exécutez ses ordres, attentifs au son de sa parole. D'abord "exécutez ses ordres", ensuite "attentifs au son de sa parole".

Une autre interprétation : Bénissez l'Eternel, vous ses anges [...] - il s'agit des justes terrestres qui sont considérés par le Saint béni soit-il comme les anges supérieurs du firmament. Ils sont des "héros puissants", car ils maîtrisent leurs penchants comme un

héros subjugue ses ennemis. "Attentifs au son de sa parole" - ils ont le mérite journalier d'entendre la voix d'en haut lorsqu'ils en ont le besoin.

Qui peut dés lors se tenir près d'eux, ces saints supérieurs ? Heureux ceux qui peuvent se maintenir en leur présence ! Heureux ceux qui leur échappent ! La providence du Saint béni soit-il les accompagne chaque jour, comment pouvont nous aller à eux ? C'est à leur propos qu'il est écrit (Psaume 65:5) : Heureux celui que tu choisis et admets en ta présence pour qu'il habite dans tes parvis [...]. Il est encore écrit (Psaume 84:6) : Heureux l'homme qui met sa force en toi [...]." (Zohar (Sitré Tora), vol. 1, p. 89a-90a)

כ.

רִבִּי חִיָּיא הֲוָה אָזִיל לְמֶחֱמֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר, פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי חַגָּאי. אָמַר לֵיהּ הָאי אָרְחָא דְמִתְקְנָא קַמֵּיהּ דְמַר לְאָן אִיהוּ אָזִיל, אָמַר לֵיהּ, לְמִחְמֵי לְרִבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לֵיהּ וַאֲנָא נָמֵי אֵיזִיל בַּהֲדָךְ, אָמַר לֵיהּ אִי תִיכוּל לְמִסְבַּר סְבָרָא לְמָאי דְתִשְׁמַע זִיל. וְאִי לָאו, תּוּב אֲבַתְרָךְ, אָמַר לֵיהּ, לָא לִיחוּשׁ מַר לְהָאי, דְהָא אֲנָא שָׁמַעְנָא כַּמָּה רָזֵי דְאוֹרַיְיתָא וְיָכִילְנָא לְמֵיקַם בְּהוּ. פָּתַח רִבִּי חַגָּאי וכו׳, אָתָא רִבִּי חִיָּיא וּנְשָׁקֵיהּ, אָמַר לֵיהּ יֵאוֹת אַנְתְּ בְּרִי מִינִּי לְמֵיהַךְ, לְמֶחְמֵי לֵיהּ וכו׳.

כ.

רבי חייא הלך לראות את רבי אלעזר, פגש אותו רבי חגאי, אמר לו: דרך זה המתוקן לפני אדוני, לאן הוא הולך. אמר לו: שהולך לראות רבי אלעזר. אמר לו: גם אני אלך אתך. אמר לו: אם תוכל להבין השכל והטעם ממה שתשמע, לך, ואם לא, חזור לאחריך. אמר לו: אל ידאג כבודו לזה, כי שמעתי כמה סודות התורה, ויכולתי לעמוד בהם. פתח רבי חגאי: [ודרש בסודות התורה, אחר כך] בא רבי חייא ונשקו, אמר לו: ראוי אתה בני יותר ממני, ללכת לראות אותו, [את רבי אלעזר].

אַזְלוּ, כַּד מָטוּן לְגַבֵּיהּ, חָמָא לוֹן יַתְבֵי עַל תַּרְעָא, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא, זִיל וְאֵימָא לוֹן הָאי כּוּרְסְיָיא דִתְלָת קַיָּימִין מַהוּ כָּל אֶחָד. אָמְרוּ לֵיהּ זִיל וְאֵימָא לֵיהּ לְמָר, דְלָאו לְמַגָּנָא אָמַר דָּוִד מַלְכָּא דְאִיהוּ רְבִיעָאָה אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים וכו׳, עָאלוּ, כֵּיוַן דְּעָאלוּ יָתִיבוּ קַמֵּיהּ, אִשְׁתִּיק רִבִּי אֶלְעָזָר וְאִינּוּן אִשְׁתִּיקוּ, עָאל רִבִּי אֶלְעָזָר לְאִדְרֵיהּ. שָׁמַע חָד קָלָא דַּהֲוָה אָמַר, זִיל וְאֵימָא לוֹן מָה דְאִינּוּן בַּעְיָין, דִּכְשֵׁרִין אִינּוּן, אַהֲדָר לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לוֹן, אִית מָאן דְּשָׁמַע מִלָּה לֵימָא לִי. אָמְרוּ לֵיהּ, אֲנָן מְחַכָּאן לְאַנְהָרָא מִגוֹ צָחוּתָא דְּבוּצִינָא עִלָּאָה,

הלכו, כאשר הגיעו אצלו, ראה אותם [רבי אלעזר] יושבים על יד השער, אמר לשמש שלו: לך ואמור להם, כסא הזה של שלשה עמודים, מה הם כל אחד. אמרו לו: לך ואמור לאדוננו, שלא בחנם אמר דוד המלך, שהוא [עמוד] הרביעי, "אבן מאסו הבונים" (תהלים קיח), [שוב שאל להם על ידי המשמש סודות התורה, והם השיבו לו, ואחר כך] נכנסו, כיון שנכנסו, ישבו לפניו. שתק רבי אלעזר, וגם הם שתקו, נכנס רבי אלעזר לחדרו, שמע שם קול אחד שהיה אומר: לך ואמור להם מה שהם רוצים, כי צדיקים המה. חזר אצלם אמר להם: יש מי [ביניכם] ששמע דבר, יאמר לי. אמרו לו: אנחנו מחכים להאיר על ידי צחות נר העליון, ודעת נבון, [והתחיל הוא לדרוש להם בסודות התורה].

וּסְבָרָא נִסְבַּר וכו׳, אַדְּהָכִי דְּהָוָה מִשְׁתָּעֵי בַּהֲדַיְיהוּ, אָתָא נוּרָא וְאַסְחַר לֵיהּ, וְאִינוּן יַתְבוּ לְבַר וכו׳, כַּד חָמוּ אִלֵּין הָכִי, אִזְדַעְזָעוּ וּדְחִילוּ סַגִּי נָפַל עֲלַיְיהוּ, אָמְרוּ, לֵית אֲנָן חַזְיָין לְהַאי, נִפּוּק מִכָּאן וּנְהַךְ לְאוֹרְחִין (אֲזְלוּ), יַתְבוּ תַּמָּן כָּל הַהוּא יוֹמָא וְלָא יָכִילוּ לְמֶחֱמֵי לֵיהּ. אָמְרוּ, לֵית רְעוּתָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְנִיתִיב הָכָא, נַפְקוּ מִתַּמָּן וְאָזְלוּ.

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו, גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ וְגוֹמֵר, זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעַלְמָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְהוּ מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, וְעָבַד לוֹן חוּלָקֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ. וְעַל דָּא יָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ הֲווֹ בִּרְעוּתָא חֲדָא עַל טוּרָא

בעוד שהיה מדבר עמהם, באה אש והקיפה אותו, והם נשארו יושבים מבחוץ וכו׳, כאשר ראו הם כך, נזדעזעו, ופחד גדול נפל עליהם. אמרו: אין אנחנו ראויים לזה, נצא מכאן, ונלך לדרכנו, ישבו שם כל אותו היום, ולא יכלו לראותו, ואמרו: אין רצונו של הקדוש ברוך הוא, שנשב כאן, יצאו משם והלכו.

בעוד שהיו הולכים, פתח רבי חייא ואמר: ״ברכו ה׳ מלאכיו גבורי כח עושי דברו״ וגו׳ (תהלים קג), אשריהם ישראל, מכל שאר אומות העולם, שהקדוש ברוך הוא, בחר בהם מכל שאר העמים, ועשה אותם חלקו ונחלתו, ועל כן נתן להם התורה הקדושה, משום שכולם היו ברצון אחד, על

דְסִינַי, וְאַקְדִימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה.

כֵּיוָן דְּאַקְדִימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, קָרָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמַּלְיָיא דִילֵיהּ אָמַר לוֹן, עַד הָכָא אַתּוּן הֲוֵיתוּן יְחִידָאִין קַמָּאי בְּעַלְמָא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה, הָא בָנַי בְּאַרְעָא חֲבֵרִים בַּהֲדַיְיכוּ בְּכֹלָּא, לֵית לְכוּ רְשׁוּ לְקַדְּשָׁא שְׁמִי עַד דְּיִשְׂרָאֵל יִתְחַבְּרוּן בַּהֲדַיְיכוּ בְּאַרְעָא, וְכֻלְּכוּ תֶּהֱווֹן כַּחֲדָא חֲבֵרִים לְקַדְּשָׁא שְׁמִי, בְּגִין דְּאַקְדִימוּ עֲשִׂיָּיה לִשְׁמִיעָה, כְּגַוְונָא דְמַלְאָכֵי עִלָּאֵי עַבְדֵי בִרְקִיעָא, דִּכְתִיב בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, עוֹשֵׂי דְבָרוֹ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבָתַר לִשְׁמוֹעַ.

דָּבָר אַחֵר, בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו, אִלֵּין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּאַרְעָא, דְּאִינּוּן חֲשׁוּבִין קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ

הר סיני, והקדימו עשיה לשמיעה.

כיון שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו, אמר להם: עד עתה, אתם הייתם יחידים לפני בעולם, מכאן והלאה, הרי בני בארץ חברים אתכם בכל, אין לכם רשות לקדש שמי, עד שישראל יתחברו אתכם בארץ, וכלכם תהיו חברים כאחד לקדש שמי. משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שמלאכים עליונים עושים ברקיע, כמו שכתוב: "ברכו ה' מלאכיו, גבורי כח עושי דברו, לשמוע בקול דברו", עושי דברו בתחילה, ואחר כך לשמוע.

דבר אחר, "ברכו ה' מלאכיו", אלו אותם הצדיקים שבארץ, שהם חשובים לפני הקדוש ברוך הוא, כמלאכים

הוּא כְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי בִּרְקִיעָא, בְּגִין דְּאִינּוּן גִּבּוֹרֵי כֹחַ, דְּמִתְגַּבְּרֵי עַל יִצְרֵהוֹן כְּגִבָּר טָב דְּמִתְגַּבֵּר עַל שַׂנְאֵיהּ, לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ, דְּזָכָאן בְּכָל יוֹמָא לְמִשְׁמַע קָלָא מִלְּעֵילָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאִצְטְרִיכוּ.

הַשְׁתָּא מָאן יָכִיל לְמֵיקָם בַּהֲדַיְיהוּ דְּאִינּוּן קַדִּישִׁין עֶלְיוֹנִין, זַכָּאִין אִינּוּן דְּיַכְלֵי לְמֵיקָם קַמַּיְיהוּ, זַכָּאִין אִינּוּן דְּיָכְלֵי (לְמָאן דְּיֵיכוּל) לְאִשְׁתְּזָבָא מִקַּמַּיְיהוּ, אַשְׁגָּחוּתָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ בְּכָל יוֹמָא, הֵיךְ אֲנָן יָכְלִין לְמֵיעַל קַמַּיְיהוּ וְעַל דָּא כְּתִיב אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכּוֹן חֲצֵרֶיךָ, וּכְתִיב אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ וְגוֹמֵר [לך לך דף פט ע"א צ ע"א].

עליונים ברקיע, משום שהם גבורי כח, שמתגברים על יצרם, כגבור טוב המתגבר על שונאיו, "לשמוע בקול דברו", שזוכים בכל יום, לשמוע קול מלמעלה, בשעה שצריכים.

עתה, מי יוכל לעמוד עמהם, שהם קדושים עליונים, אשריהם אותם שיכולים לעמוד לפניהם, אשריהם היכולים להנצל מפניהם, השגחת הקדוש ברוך הוא עליהם בכל יום, איך אנחנו יכולים להכנס לפניהם. ועל זה כתוב: "אשרי תבחר ותקרב" (תהלים סה), וכתוב: " אשרי אדם עוז לו בך" וגו' (תהלים פד).

21.

"Rabbi Abba se rendait de Tibériade à la demeure de son beau-pére et Rabbi Yaqov, son fils, l'accompagnait. Ils arrivérent au village de Tarcha où il durent coucher. Rabbi Abba dit à leur hôte : Y a t'il un coq ici ? Celui-ci répondit : Pourquoi? Il lui dit : Car je me lève exactement à minuit. Il lui dit : Tu n'en a nul besoin, car je possède un repère dans la maison. Je remplis d'eau la balance qui se trouve près de mon lit et celle-ci s'égoutte petit à petit. Ensuite, exactement à minuit, lorsque toute l'eau s'est évacuée, le poids bascule et - exactement à minuit - émet un bruit qui résonne dans toute la maison. Il y avait ici un vieillard qui se levait régulièrement avec moi pour étudier la Tora. Et c'est pour cette raison qu'il fabriqua ceci. Rabbi Abba s'écria : Béni soit le Compatissant qui m'a envoyé ici !

A minuit, la balance bascula et résonna puis Rabbi Abba et Rabbi Yaqov se levèrent. Ils entendirent leur hôte qui, assis dans l'une des ailes de la maison, disait à ses deux fils : Il est écrit (Psaume 119:62) : Minuit, je me lève pour te célébrer à cause de tes

équitables jugements. Pourquoi David a t'il dit "minuit" et non pas "à minuit" ? En fait, c'est ainsi qu'il appelle le Saint béni soit-il. Mais le Saint béni soit-il est-il vraiment appelé ainsi ? Oui, car à minuit juste le Saint béni soit-il est présent avec son entourage et c'est à ce moment là qu'il pénètre dans le jardin d'Eden pour s'y distraire avec les justes. Rabbi Abba dit à Rabbi Yaqov : Certes, unissons-nous à la présence divine et associons-nous à eux. Ils s'approchèrent et s'assirent près de lui [l'hôte]. Ils lui dirent : Répète ce que tu viens de dire, car tu as bien parlé. D'où détient tu cela ? Il leur dit : J'ai appris ceci du vieillard [Il leur dit encore des paroles de la Tora et lorsqu'il eût finit]. Rabbi Abba vint l'embrasser et lui dit : Cela est certainement vrai ! Béni soit le Compatissant qui m'a envoyé ici [ensuite un des fils de l'hôte posa une question à laquelle il répondit lui-même]. Rabbi Abba se leva, posa ses mains sur sa tête et le bénit, puis il dit : Je croyais que la sagesse ne se trouvait que chez les justes qui la méritent. Mais maintenant je constate que dans génération de Rabbi Chimon, même les enfants bénéficient de la sagesse supérieure. Heureux es-tu Rabbi Chimon ! Malheur à la génération dans laquelle tu disparaitras ! Ils s'assirent jusqu'au

matin et étudièrent la Tora [...]. Alors que la lumiére du jour pointait, ils disaient [encore] des paroles de la Tora. Ils se levèrent pour partir mais cet homme [l'hôte] leur dit : Vous devez finir ce que vous avez commencé pendant cette nuit. Ils lui dirent : De quoi s'agit-il ? Il leur dit : Demain, vous devez voir le visage du maître de l'alliance [le prophéte Elie qui traditionnellement assiste à toute circoncision]. Ma femme vous le demande expressément, car demain nous célébrons joyeusement la circoncision de mon fils nouveau-né. Rabbi Abba dit : Il s'agit d'une requête liée à un commandement, nous resterons afin de voir le visage de la présence divine. Ils attendirent toute la journée, et le soir venu, l'homme rassembla tous ses amis, puis toute la nuit durant ils étudièrent la Tora et personne ne dormit. Cet homme leur dit : Je vous en prie, que chacun d'entre vous dise des nouvelles interprétations de la Tora [...]. Rabbi Abba dit [aux habitants de l'endroit] : Puisque vous êtes si savants pourquoi restez-vous ici ? Ils lui dirent : Lorsque des oiseaux sont arrachés de leur habitat, ils ne savent pas où voler, c'est ce qui est écrit (Proverbes 27:8) : Comme l'oiseau qui erre loin de son nid, tel est l'homme qui erre loin de son pays. Et ce lieu nous a fait mériter la

Tora. Voilà notre coutume de chaque nuit : nous dormons la moitié du temps et nous étudions pendant l'autre moitié. Et lorsque nous sommes debout au petit matin, l'odeur du champ et les riviéres nous éclairent dans la Tora et elle s'installe dans nos coeurs. Quant à cet endroit, il a déjà été jugé là-haut. Et plusieurs grands de la Tora [nous] furent enlevés par ce jugement, à cause du manque d'étude. Depuis nous étudions la Tora jour et nuit et ce lieu nous est propice. Celui qui sort d'ici est comparable à celui qui quitte la vie éternelle. Rabbi Abba se leva et les bénit.

Ils étudièrent jusqu'au lever du jour. aprés quoi ils dirent aux enfants qui étaient là : Allez voir si le jour est levé et que chacun d'entre vous dise une nouvelle interprétation de la Tora à ce grand personnage [R. Abba]. Ils partirent et virent qu'il faisait jour et l'un d'eux dit : Dans le futur, ce même jour, viendra un feu d'en haut. Un autre déclara : Ce sera dans cette maison. Un autre ajouta : Un vieillard sera brûlé ici par le feu. Rabbi Abba dit : Le Compatissant le sauvera. Il [R. Abba] stupéfait et il ne pouvait plus parler [mais] il dit : La décision céleste est connue sur terre [même les enfants prédisent

le futur] ! Et il en fut ainsi, car le même jour les collégues virent la présence divine et furent encerclés par le feu. Quant à Rabbi Abba, son visage brûlait comme une flamme, à cause de la Tora.

Il a été enseigné : Ils ne sortirent pas de la maison toute cette journée et la demeure encerclée par le feu et la fumée. Ils étaient heureux des paroles qu'ils échangeaient comme s'ils recevaient la Tora du Sinaï en ce jour. Après qu'ils sortirent de là, ils ne savaient plus si c' le jour ou la nuit.

Rabbi Abba dit : Tant que nous sommes ici, que chacun d'entre nous dise une nouvelle interprétation de la sagesse, afin de remercier notre hôte [chacun donna son interprétation et ensuite]. Rabbi Abba [leur] dit : certes, voilà qui est bon. Heureux serez-vous dans ce monde et dans le monde futur, car la Tora est ancrée dans vos coeurs, comme si vous étiez présents en personne au mont Sinaï, au moment où la Tora fut donnée à Israel [...]. Rabbi Abba dit [encore] : Heureux, serez-vous dans ce monde et dans le monde futur ! Heureux est mon sort, car je suis venu entendre ces choses de votre bouche ! Vous êtes tous des saints, vous êtes tous les enfants

du Saint béni soit-il, c'est à votre propos que l'Ecriture dit (Isaïe 44:5) : L'un dira : Je suis à l'Eternel, l'autre se réclamera du nom de Jacob ; tel signera de sa main pour le Seigneur et se fera gloire du nom d'Israel. Chacun de vous est lié au roi saint et supérieur, vous êtes des princes préposés, les protecteurs de ce pays qui s'appelle "Terre de vie", [terre de laquelle] les princes se nourissent de manne et de sainte rosée. Vous êtes d'authentiques justes, des saints élevés, les enfants du saint roi qui ne s'allaitent pas du mal [sitra a'hra], mais du lieu sacré qui est là-haut. Et il est écrit à votre sujet (Deutéronome 4:4) : Et vous qui êtes restés fidèles à l'Eternel, votre Dieu, vous êtes tous vivants aujourd'hui ! Quant à l'heureux pére [l'hôte], il a tout mérité ; il a vu le Saint béni soit-il face à face en ce jour. Heureux est votre sort d'avoir mérité un tel jour ! Comme ta part est belle parmi nous ! Quant à ce fils qui t'es né je lui attribue le verset (Isaïe 43:7) : Tous ceux qui sont appelés de mon nom et que j'ai [...] crées, formés et faits. Il est [encore] écrit (Isaïe 54:13) : Tous tes fils seront disciples du Seigneur [...].

Ils raccompagnèrent Rabbi Abba sur une distance de trois kilomètres puis ils dirent à Rabbi Abba : L'homme dont c' la fête

- ton hôte - a mérité tout cela parce qu'il observe un [certain] commandement. Il dit : Quel est-il ? Il [l'hôte] répondit : Ma femme [auparavant] mariée à mon frère qui décéda sans progéniture. Je l'ai épousée et l'enfant qui vient de naitre est le premier fils qui me vient d'elle et il porte le nom de mon défunt frère. Il lui dit : A partir de maintenant tu le nommeras Idi (il s'agit de Idi ben Yaqov). Rabbi Abba les bénit et reprit sa route. Lorsqu'il arriva [à destination] il raconta tout cela à Rabbi Elazar, mais il craignait d'en parler à Rabbi Chimon.

Une fois, il se trouvait en présence de Rabbi Chimon [et R. Chimon posa une question sur un des versets expliqués lors de la circoncision]. Rabbi Abba dit : Si cela est acceptable à son honneur, je peux rapporter d'excellentes choses que j'ai entendues à ce sujet. Il lui dit : Parle ! Il lui répondit : J'ai peur qu'on ne soit puni à cause de moi. Il lui dit : Que Dieu nous en préserve (Psaume 112:7) : Il n'appréhende pas de mauvaise nouvelle, son coeur est ferme, plein de confiance en l'Eternel. Il lui raconta tout l'épisode. Il [R.Chimon] lui dit: Tu as caché toutes ces choses sans les raconter, je décrète donc sur toi que durant trente jours tu vas oublier instantanément tout ce que tu étudieras, n'est-

il pas écrit (Proverbes 3:27) : Ne refuses pas un bienfait à ceux qui y ont droit, alors qu'il est en ton pouvoir de l'accorder. Et il en fut ainsi. Il [R. Chimon] ajouta : Je décrète par la Tora qu'ils soient exilés [l'hôte et ses amis] en Babylonie, parmi les collègues. Rabbi Abba en défaillit.

Un jour Rabbi Chimon le vit [R. Abba] et il lui dit : La réfléxion de ton coeur se lit sur ton visage. Il lui dit : Ce n'est pas à mon propos mais c'est à cause d'eux. Il lui dit : Loin de moi qu'ils soient punis, mais c'est parce que les secrets étaient trop révélés que j'ai décrété leur exil parmi les collégues de Babylonie. Qu'ils imitent leur conduite car ils gardent leurs secrets pour eux-mêmes. Les secrets ne sont révélés que pour nous, car le Saint béni soit-il nous a donné son accord, et c'est par nous que toute chose est révélée.

Rabbi Yossi dit : Il est écrit : (Isaïe 58:8) : C'est alors que la lumière poindra comme l'aube [...] - dans le futur, le Saint béni soit-il fera une déclaration concernant ses enfants et il dira (Isaïe 58:8) : [...] Ta guérison sera prompte à éclore ; ta vertu marchera devant toi, et derriére toi la majesté de l'Eternel fermera la marche." (Zohar, vol. 1, p. 92b-96b).

כא.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָתֵי מִטְּבֶרְיָה לְבֵי טְרוֹנְיָא דְּחָמוֹי, וְרִבִּי יַעֲקֹב בְּרֵיהּ הֲוָה עִמֵּיהּ, אִעֲרָעוּ בִּכְפַר טַרְשָׁא, כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכַּב, אָמַר רִבִּי אַבָּא לְמָרֵיהּ דְּבֵיתָא, אִית הָכָא תַּרְנְגוֹלֵי, אָמַר לֵיהּ מָארֵיהּ דְּבֵיתָא, אַמַּאי, אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּקָאִימְנָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ. אָמַר לֵיהּ, לָא אִצְטְרִיךְ, דְּהָא סִימָנָא לִי בְּבֵיתָא, דְּהָדֵין טִקְלָא דְּקַמֵּי עַרְסָאי מַלֵּינָא לֵיהּ מַיָּא, וְנָטִיף טִיף טִיף, וּבְפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ אִתְרָקוּ כֻּלְּהוּ מַיָּא, וְאִתְגַּלְגַּל הַאי קִיטְפָּא וְנָהִים, וְאִשְׁתְּמַע קָלֵיהּ בְּכָל בֵּיתָא, וּכְדֵין הוּא פַּלְגוּת

כא

רבי אבא היה הולך מטבריה לטרוניא, ששם דר חמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו, פגשו בכפר טרשא, כאשר רצו לשכב, אמר רבי אבא לבעל הבית: יש כאן תרנגול. אמר לו בעל הבית: למה לך תרנגול. אמר לו: משום שאני קם בחצות לילה ממש, [ואני צריך לתרנגול שיעיר אותי],אמר לו [בעל הבית]; אינך צריך [תרנגול], כי יש לי סימן [ערוך] בבית, כי משקל זה שלפני מטתי, אני ממלא כלי מים, ונוטפים המים טיפה אחר טיפה, עד שבחצות לילה ממש, כבר התרוקנו כל המים, ומתגלגל המשקל למטה, ונוהם, [ונעשה רעש בנפילתו], והקול נשמע בכל הבית, ואז הוא

לֵילְיָא מַמָּשׁ, וְחַד סָבָא הֲוָה לִי, דַּהֲוָה קָם בְּכָל פַּלְגוּת לֵילְיָא וְאִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא וּבְגִינֵי כָּךְ עָבַד הָאי, אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשַׁדְּרָנִי הָכָא.

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא נָהִים הַהוּא גַלְגַלָּא דְקִיטְפָּא, קָמוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יַעֲקֹב שָׁמְעוּ לְהַהוּא גַבְרָא דַּהֲוָה יָתִיב בְּשִׁפּוּלֵי בֵיתָא, וּתְרֵין בְּנוֹי עִמֵּיהּ וַהֲוָה אָמַר, כְּתִיב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ, מָאי קָא חָמָא דָּוִד דְּאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְלָא בַּחֲצוֹת לַיְלָה, אֶלָּא חֲצוֹת לַיְלָה וַדַּאי לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הָכִי, וְכִי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אִקְרֵי, אִין, דְּהָא חֲצוֹת לַיְלָה מַמָּשׁ, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח וְסִיעָתָא דִילֵיהּ, וּכְדֵין הִיא שַׁעְתָּא דְעָיֵיל בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם

חצות לילה ממש, וזקן אחד היה עמי, שהיה קם בכל חצות לילה, ועוסק בתורה, ובשביל זה עשה [את הסימן ה]זה. אמר רבי אבא: ברוך השם ששלח אותי לכאן.

בחצות לילה, נהם אותו גלגל של המשקל, וקמו רבי אבא ורבי יעקב. שמעו לאותו האיש, שהיה יושב בירכתי הבית, ושני בניו עמו, והיה אומר: כתוב, "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" (תהלים קיט), [ושואל] מה ראה דוד שאמר חצות לילה וגו׳, ולא בחצות לילה, אלא ודאי להקדוש ברוך הוא אמר כן, [ושואל] וכי הקדוש ברוך הוא נקרא כן, [ותירץ] כן, שבחצות לילה ממש, הקדוש ברוך הוא נמצא עם הפמליא שלו, ובאותו שעה הוא נכנס

צַדִּיקַיָּיא. אָמַר רִבִּי אַבָּא לְרִבִּי יַעֲקֹב וַדַּאי נִשְׁתַּתָּף בִּשְׁכִינְתָּא וְנִתְחַבָּר כַּחֲדָא, קָרִיבוּ וְיָתִיבוּ עִמֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ, אֵימָא מִלָּה דְפוּמָךְ דְּשַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ. מְנָא לָךְ הָאי, אָמַר לוֹן מִלָּה דָא אוֹלִיפְנָא מִסָּבָאי וכו׳, אָתָא רִבִּי אַבָּא וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא. בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשַׁדְּרָנִי הָכָא וכו׳. קָם רִבִּי אַבָּא וְשַׁוֵּי יְדוֹי בְּרֵישֵׁיהּ וּבְרָכֵיהּ, אָמַר וַדַּאי חֲשִׁיבְנָא, דְחָכְמְתָא לָא אִשְׁתְּכַח בַּר בְּאִינוּן זַכָּאֵי דְזָכוּ בָהּ. הַשְׁתָּא חֲמֵינָא דַּאֲפִילוּ יְנוֹקֵי בְּדָרָא דְרִבִּי שִׁמְעוֹן זָכוּ לְחָכְמְתָא עִלָּאָה. זַכָּאָה אַנְתְּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַוי לְדָרָא דְאַנְתְּ תִּסְתַּלַּק מִנֵּיהּ. יָתְבוּ עַד צַפְרָא

בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים. אמר רבי אבא לרבי יעקב: ודאי נשתתף בשכינה, ונתחבר יחד [עם אותו האיש ובניו], קרבו אליו וישבו עמו, אמרו לו: אמור אמרי פיך, כי יפה אמרת, ומאין לך זה. אמר להם: דבר זה שמעתי מזקני וכו׳ [ועוד אמר להם דברי תורה במעלת חצות לילה, וכשסיים], קם רבי אבא ונשקו, אמר לו: ודאי כך הוא, [מה שדרש], ברוך השם ששלח אותי כאן וכו׳. [אחר כך שאלו בנו של בעל הבית שאלה, והוא בעצמו השיב תשובה יפה מאד], וקם רבי אבא ושם ידיו על ראשו, וברכו. אמר: ודאי חשבתי שהחכמה אינה נמצאת חוץ מאלו הצדיקים שזכו בה, ועתה אני רואה שבדורו של רבי שמעון, אפילו התינוקות זכו לחכמה עליונה, אשריך רבי שמעון, ווי להדור, שאתה תסתלק ממנו, ישבו עד הבוקר, ועסקו בתורה וכו׳ [ורבי אבא דרש מעניני מילה].

וְאִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא וכו'. אַדְּהָכִי הֲוָה אָתֵי נְהוֹרָא דְיוֹמָא, וְהָווֹ אַמְרֵי מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, קָמוּ לְמֵיזַל, אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַבְרָא, בְּמָה דְעַסְקִיתוּ בְהָאי לֵילְיָא אַשְׁלִימוּ, אָמְרוּ מָאי הוּא. אָמַר לֵיהּ, דְתֶחֱמוּן לְמָחָר אַנְפּוֹי דְמָרֵיהּ דִּקְיָימָא, דְהָא דְבִיתָאִי בָּעָאת בָּעוּתָא דָא מִנַּייכוּ, וּגְזַר קְיָימָא דִבְרִי דְאִתְיְילִיד לִי, לְמָחָר לֶיהֱוֵי הִלּוּלָא דִילֵיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָאי בָּעוּתָא דְמִצְוָה אִיהוּ, וּלְמֶחֱמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא נְתִיב, אוֹרִיכוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא. בְּהַהוּא לֵילְיָא כָּנַשׁ הַהוּא גַבְרָא כָּל אִינוּן רְחִימוֹי, וְכָל הַהוּא לֵילְיָא אִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא הֲוָה מָאן דְנָיֵים, אָמַר לוֹן הַהוּא גַבְרָא, בְּמָטוּ מִנַּייכוּ, כָּל חָד וְחָד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְאוֹרַיְיתָא וכו'. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וּמַה בְּכָל כַּךְ אַתּוּן

בתוך כך האיר אור היום, ועוד היו אומרים דברי תורה, קמו ללכת, אמר להם אותו האדם [בעל הבית]: במה שעסקתם בלילה הזו, השלימו. אמרו: מה הוא. אמר להם: שתראו למחר פניו של בעל הברית,[שהוא אליהו הנביא], כי אשתי מבקשת בקשה זו מכם, כי הברית מילה של בני הנולד לי, למחר יהיה השמחה שלו. אמר רבי אבא: זו היא בקשה של מצוה, נשב לראות את פני השכינה. המתינו כל אותו היום, ובלילה אסף אותו האיש כל אוהביו, וכל אותו הלילה עסקו בתורה, ולא היה מי שישן, אמר להם אותו האיש: בבקשה מכם, כל אחד ואחד יאמר דברי חידוש בתורה, [וכל אחד מהם אמר חידושי תורה].

חַכִּימִין וְאַתּוּן יָתְבִין הָכָא. אָמְרוּ לֵיהּ, אִי צִפּוֹרָאָה יִתְעַקְרוּ מֵאַתְרַיְיהוּ, לָא יַדְעִין לְאָן טָאסָן. הָדָא הוּא דִכְתִיב כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, וְאַתְרָא דָא זָכֵי לָן לְאוֹרַיְיתָא, וְהָאי אוֹרְחָא דִילָן בְּכָל לֵילְיָא, פַּלְגוּתָא נַיְימִין וּפַלְגוּתָא אֲנָן עָסְקִין בְּאוֹרַיְיתָא, וְכַד אֲנָן קַיְימִין בְּצַפְרָא, רֵיחֵי חַקְלָא וְנַהֲרֵי מַיָּא נַהֲרִין לָן אוֹרַיְיתָא, וְאִתְיַישָּׁבַת בְּלִבָּן, וְאָתָר דָא הָא דַיְינוּהּ לְעֵילָא זִמְנָא חָדָא, וְכַמָּה סַרְכֵי תְרִיסִין אִסְתַּלָּקוּ בְּהַהוּא דִינָא, עַל עוֹנְשָׁא דְאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין אִשְׁתַּדְּלוּתָא דִילָן יְמָמָא וְלֵילְיָא בְּאוֹרַיְיתָא הוּא, וְאַתְרָא דָא קָא מְסַיֵּיעַ לָן. וּמַאן דְאִתְפְּרַשׁ מִכָּאן, כְּמַאן דְאִתְפְּרַשׁ

אמר רבי אבא: ומה אתם כל כך חכמים ואתם יושבים כאן, אמרו לו: אם צפורים יתעקרו ממקומם, לא ידעו אנה יעופו, זהו שכתוב: "כצפור נודדת מן קנה, כן איש נודד מִמקומו" (משלי כז), ומקום הזה [שאנו בו], זיכה אותנו לתורה, וזהו דרכנו בכל לילה, חציה אנו ישנים, וחציה אנו עוסקים בתורה, וכשאנו קמים בבוקר, ריח השדה ונהרות מים מאירים לנו את התורה, ומתיישבת בלבנו. ומקום זה, פעם אחת כבר דנוהו למעלה, וכמה גדולי תורה, נסתלקו באותו הדין, בעונש ביטול התורה, ומאז העסק שלנו הוא יום ולילה בתורה*, ומקום זה עוזר לנו, וכל הפורש מכאן

*עי' להלן אות כ"ה, המעשה באריכות.

מֵחַיֵּי עָלְמָא. זָקִיף יְדוֹי רִבִּי אַבָּא וּבָרִיךְ לוֹן.

יָתְבוּ עַד דְּנָהַר יְמָמָא, בָּתַר דְּנָהַר יְמָמָא, אָמְרוּ לְאִינוּן דַּרְדְּקֵי דְקַמַּיְיהוּ, פּוּקוּ וְחָמוּ אִי נָהַר יְמָמָא, וְכָל חָד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְאוֹרַיְיתָא לְהַאי גַּבְרָא רַבָּא. נַפְקוּ וְחָמוּ דְנָהַר יְמָמָא, אָמַר חָד מִנַּיְיהוּ זַמִּין הַאי יוֹמָא אֶשָּׁא מִלְעֵילָא. אָמַר אַחֲרָא, וּבְהַךְ בֵּיתָא, אָמַר אַחֲרָא חַד סָבָא הָכָא, דְזַמִּין הַאי יוֹמָא לְאִתּוֹקְדָא בְנוּרָא דָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. תָּוָוה וְלָא יָכִיל לְמַלְּלָא, אָמַר קוּטְרָא דְהוּרְמָנָא בְּאַרְעָא אִתְפַּסַת, וְכַךְ הֲוָה, דְהַהוּא יוֹמָא חָמוּ חַבְרַיָּיא אַפֵּי שְׁכִינְתָא וְאִסְתַּחֲרוּ בְּאֶשָּׁא, וְרִבִּי אַבָּא אִתְלָהִיטוּ אַנְפּוֹי כְּנוּרָא מֵחֶדְוָותָא דְאוֹרַיְיתָא.

הוא כמו שנפרש מחיי העולם. נשא רבי אבא ידיו וברך אותם.

ישבו עד שהאיר היום, אחר שהאיר היום, אמרו לילדים שישבו לפניהם: צאו וראו אם האיר היום, וכל אחד מכם, יאמר דבר חידוש בתורה, לאדם גדול הזה, [שהוא רבי אבא], יצאו וראו שהאיר היום. אמר אחד מהם: עתיד ביום הזה לבוא אש מלמעלה. אמר אחר: ובבית הזה. אמר אחר: זקן אחד כאן, שעתיד ביום הזה להשרף באש הזה, אמר רבי אבא: השם יצילנו, תמה [רבי אבא] ולא היה יכול לדבר, אמר קשר ותוקף הרשות מלמעלה נתפס בארץ, [כי גם ילדים יודעים לנבא עתידות]. וכך היה, שבאותו יום ראו החברים פני השכינה, והוקפו באש, ורבי אבא, נתלהטו פניו כאש משמחת התורה.

תָּנָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לָא נַפְקוּ כֻּלְּהוּ מִבֵּיתָא, וּבֵיתָא אִתְקָטַר בְּקִיטְרָא, וַהֲווֹ חַדְתָּן מִילֵּי בְּגַוַּוייְהוּ כְּאִילוּ קִבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוֹרַיְיתָא מִטּוּרָא דְסִינַי, בָּתַר דְּאִסְתַּלָּקוּ, לָא הֲווֹ יָדְעֵי אִי הָוָה יְמָמָא וְאִי הָוָה לֵילְיָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּעוֹד דְּאֲנָן קָיְימִין לֵימָא כָּל חָד מִינָּן מִלָּה חַדְתָּא דְחָכְמְתָא, לְאַקְשְׁרָא טִיבוּ לְמָארֵיהּ דְּבֵיתָא מָרֵיהּ דְּהִלּוּלָא וכו׳. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי כַּךְ הוּא וְיָאוּת מִלָּה וכו׳. זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִתְקַשְּׁרָא בְּלִבַּיְיכוּ, כְּאִילוּ קַיְימִיתוּ בְּגוּפַיְיכוּ בְּטוּרָא דְסִינַי בְּשַׁעְתָּא דְאִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל וכו׳. אָמַר רִבִּי אַבָּא, זַכָּאִין אַתּוּן

שנינו: כל אותו היום, כולם לא יצאו מן הבית, והבית נתקשר באש ועשן, והיו שמחים בדברים שנאמרים ביניהם, כאילו קיבלו אותו יום את התורה מהר סיני, ואחרי שנסתלקו משם, לא היו יודעים אם הוא יום או לילה.

אמר רבי אבא: כל עוד שאנו נמצאים כאן, יאמר כל אחד מאתנו דבר חדש בחכמה, להחזיק טובה לבעל הבית בעל השמחה, [התחילו כל אחד מהם להגיד דברי תורה, מעניני מילה, ואחר כך] אמר [להם] רבי אבא: ודאי כך הוא ויפה הדבר, אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, כי התורה קשורה בלבותיכם, כאילו עמדתם בעצמכם בהר סיני, בשעה שניתנה התורה לישראל וכו׳.

בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְאָתֵי, זַכָּאָה חוּלָקִי דְאָתֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמֵיכוֹן, כֻּלְּכוּ קַדִּישִׁין כֻּלְּכוּ בְּנֵי אֱלָהָא קַדִּישָׁא. עֲלַיְיכוּ כְּתִיב זֶה יֹאמַר לַיְיָ אָנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם יַעֲקֹב, וְזֶה יִכְתּוֹב יָדוֹ לַיְיָ וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה. כָּל חָד מִנְּכוֹן אָחִיד וְאִתְקַשַּׁר בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאַתּוּן רַבְרְבִין מְמָנָן תְּרִיסִין מֵהַהִיא אֶרֶץ דְּאִקְרֵי אֶרֶץ הַחַיִּים, דְּרַבְרְבָנוֹי אָכְלִין מִמַּנָּא דְטַלָּא קַדִּישָׁא וכו׳. וְאַתּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט, קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, בְּנֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, לָא יָנְקִין מֵהָאי סִטְרָא, אֶלָּא מֵהַהוּא אָתָר קַדִּישָׁא דִלְעֵילָּא. עֲלַיְיכוּ כְּתִיב וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם וכו׳. וְהָאי מָארֵיהּ דְּהִלּוּלָא דָא, זָכָה לְכֹלָּא לְמֶחֱזֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין בְּהָאי יוֹמָא. זַכָּאָה

[עוד] אמר רבי אבא: אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא, אשרי חלקי, שבאתי לשמוע דברים הללו מפיכם, כלכם קדושים, כלכם בני הקדוש ברוך הוא, עליכם כתוב (ישעי׳ מ״ד): ״זה יאמר לה׳ אני, וזה יקרא בשם יעקב, וזה יכתוב ידו לה׳ ובשם ישראל יכנה״. כל אחד מכם, אחוז ונתקשר במלך הקדוש העליון, ואתם שרים ממונים, בעלי מגן, מאותו ארץ שנקרא ארץ החיים, ששריו אוכלים מן המן של הטל הקדוש, ואתם צדיקי אמת, קדושים עליונים, בני המלך הקדוש, שלא יונקים מהסטרא [אחרא], אלא מאותו מקום קדוש שלמעלה, עליכם כתוב (דברים ד׳): ״ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם חיים כלכם היום״ וגו׳, ובעל השמחה הזה זכה לכל, לראות את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים, היום הזה,

חוּלָקָנָא דְזָכֵינָא לְהָאי יוֹמָא וְזַכָּאָה חוּלָקָךְ עִמָּנָא, וְהָאי בְּרָא דְאִתְיְילִיד לָךְ קָרֵינָא עָלֵיהּ כָּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְגוֹמֵר, יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂתִיו, וּכְתִיב וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְגוֹמֵר.

אוֹזְפוּהוּ לְרִבִּי אַבָּא תְּלַת מִילִין, אָמְרוּ לֵיהּ הָאי מָרֵיהּ דְהִלּוּלָא אוּשְׁפִּיזָךְ זָכָה לְכָלֵּי הָאי, בְּגִין דְקִיֵּים קַיָּמָא דְמִצְוָה, אָמַר מָאי הִיא, אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַבְרָא, דְבֵיתָאי אִתַּת אָחִי הָוַות, וּמִית בְּלֹא בְנִין, וְנָסִיבְנָא לָהּ וְדָא הוּא בְרָא קַדְמָאָה דְהָוָה לִי מִינָּהּ, וְקָרֵינָא לֵיהּ בִּשְׁמָא דְאָחִי דְאִתְפְּטַר, אָמַר לֵיהּ מִכָּאן וּלְהָלְאָה קְרֵי לֵיהּ אִידִי, וְהַיְינוּ אִידִי בַּר יַעֲקֹב. בָּרִיךְ לוֹן רִבִּי אַבָּא וְאָזִיל לְאָרְחֵיהּ.

אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי חלקך עמנו, ובן הזה הנולד לך, קורא אני עליו (ישעי' מג): "כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף עשיתיו", וכתוב (ישעיה נד): "וכל בניך לימודי ה'" וגו'.

ליוו את רבי אבא שלשה מילין, אמרו לו [לרבי אבא]: זה בעל השמחה בעל המלון שלך, זכה לכל זה, משום שעשה עשיה של מצוה. אמר: מה היא המצוה. אמר אותו האיש [בעל המלון]: אשתי, אשת אחי היתה, ומת בלא בנים, ונשאתי אותה, וזה הוא בן הראשון שהיה לי ממנה, וקראתי שמו על שם אחי שנפטר. אמר לו: מכאן והלאה תקרא אותו אידי, והוא אידי בן יעקב, בירך אותם רבי אבא והלך לדרכו.

כַּד אָתָא, סַדֵּר מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר וְדָחִיל לְמֵימַר לְרִבִּי שִׁמְעוֹן.

יוֹמָא חָד הֲוָה קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן וכו׳. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, אִי נִיחָא קַמֵּיהּ דְּמֹר, דְּלֵימָא קַמֵּיהּ מֵאִינוּן מִלֵּי מַעַלְיָיתָא דְּשָׁמַעְנָא בְּהַאי, אָמַר לֵיהּ אֵימָא, אָמַר לֵיהּ דָּחִילְנָא דְּלָא יִתְעַנְשׁוּ עַל יְדָאי, אָמַר לֵיהּ חָס וְשָׁלוֹם מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטוּחַ בַּיְיָ, סַח לֵיהּ עוֹבָדָא וְסַדָּר קַמֵּיהּ כָּל אִינוּן מִלִּין. אָמַר לֵיהּ, וְכִי כָּל הַנֵּי מִלֵּי מַעַלְיָיתָא הֲווֹ טְמִירִין גַּבָּךְ, וְלָא אֲמַרְתְּ לְהוּ, גּוֹזַרְנָא עָלָךְ דְּכָל תְּלָתִין יוֹמִין אִלֵּין תִּלְעֵי וְתִנְשֵׁי. וְלָא כְּתִיב אַל

כשבא [למקומו], סידר הדברים לפני רבי אלעזר, והיה מתירא לומר לפני רבי שמעון, [שלא יענישם על גילוי הסודות].

יום אחד היה לפני רבי שמעון וכו׳, [ושאל רבי שמעון שאלה בפסוק, שדרשו שם ביום השמחה], אמר לו רבי אבא: אם רצוי בעיני כבודו, שאומר לפניו, מאלו הדברים הטובים ששמעתי בענין הזה, אמר לו: אמור, אמר לו: אני מפחד שלא יענשו על ידי, אמר לו: חס ושלום (תהלים קי״ב) ״משמועה רעה לא ייראו, נכון לבו בטוח בה׳״. סיפר לו המעשה, וסידר לפניו כל אלו הדברים. אמר לו [רבי שמעון]: וכי כל אלו הדברים הטובים היו נסתרים אצלך, ולא אמרת אותם, אני גוזר עליך, שבכל שלשים יום הללו, תלמוד ותיכף תשכח, וכי לא כתוב (משלי ג׳): ״אל תמנע

תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת, וְכַךְ הֲוָה. אֲמַר, גּוֹזַרְנָא דְּבְאוֹרַיְיתָא דָא יִגְלוּן לְבָבֶל (וְיִגְלוּן בְּבָבֶל) בֵּינֵי חַבְרַיָּא. חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אַבָּא.

יוֹמָא חַד חָמָא לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַר לֵיהּ טוּפְסְרָא דְלִבָּךְ בְּאַנְפָּךְ שְׁכִיחַ, אֲמַר לֵיהּ, לָא עַל דִּידִי הוּא, אֶלָּא עַל דִּידְהוּ. אֲמַר לֵיהּ, חָס וְשָׁלוֹם דְּאִתְעֲנָשׁוּ, אֶלָּא בְּגִין דְּמִלִּין אִתְגַּלְיָין בֵּינַיְיהוּ כָּל כַּךְ, יִגְלוּן בֵּינֵי חַבְרַיָּיא וְיֵילְפוּן אִינוּן אָרְחִין, (וְאִתְבַּסְמָן) וְאִתְכַּסְיָין מִלִּין בְּגַוַויְיהוּ, דְּהָא מִלִּין לָא אִתְגַּלְיָין אֶלָּא בֵּינָנָא, דְּהָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכִים עִמָּנָא וְעַל יְדָנָא אִתְגַּלְיָין מִלִּין.

טוב מבעליו, בהיות לאל ידך לעשות", וכך היה. אמר [רבי שמעון]: אני גוזר שעם תורתם זו יגלו, [בעל האכסניא וחבריו] לבבל, בין החברים אשר שם, הצטער רבי אבא.

יום אחד ראה אותו רבי שמעון, אמר לו: העתקה מלבך נמצא בפניך, [ניכר בפניך הזועפים וירוקים, שיש בלבך איזו דאגה וצער בשביל זה]. אמר לו [רבי אבא]: לא על עצמי אני מצטער, אלא עליהם [שהענישם לגלות לבבל], אמר לו רבי שמעון: חס ושלום שנענשו, אלא משום שהסודות נתגלו ביניהם כל כך, גזרתי עליהם שיגלו בין החברים שבבבל, וילמדו הדרכים שלהם, והסודות יתכסו ביניהם, כי הסודות לא יתגלו אלא בינינו, כי הקדוש ברוך הוא הסכים עמנו, ועל ידינו יתגלו הדברים.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹמֵר, זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרְזָא עַל בְּנוֹי וְיֵימָא, אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרוּכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמַח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ, כְּבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ [לך לך דף צב ע"ב צו ע"ב].

אמר רבי יוסי: כתוב (ישעי' נ"ח): "אז יבקע כשחר אורך" וגו', עתיד הקדוש ברוך הוא להכריז על בניו, ויאמר: "אז יבקע כשחר אורך, וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך".

22.

""Les maîtres ont enseigné : Lorsque Rabbi Eliezer le Grand tomba malade ["de sa dernière maladie]", ce fut la veille du Sabbat. Il fit asseoir son fils Horqenos à sa droite et il lui révéla des profondeurs et des choses cachées. Quant à lui ["Horqenos]", il n'agréait pas ["les paroles de son pères]" car il pensait qu'il n'avait déjà plus toute sa raison. Mais lorsqu'il se rendit compte qu'il était en pleine possesssion de ses moyens, il reçut de lui cent quatre vingt neuf secrets supérieurs.

Lorsqu'il arriva au secret des eaux supérieures, Rabbi Eliezer se mit à pleurer et il arrêta de parler ["mais]" il dit : Lève-toi ["et va t'en]" là-bas, mon fils. Il lui dit : Père, pourquoi? Il lui dit : Je vois que je vais quitter précipitamment le monde. Il dit ["encore]" : Va dire à ta mère que mes phylactères ["tefilin]" vont être enlevés dans un lieu supérieur. Après avoir quitté ce

monde, je reviendrai ici pour vous voir. Ne pleure pas, car les supérieurs sont proches et non pas les inférieurs: la connaissance de l'homme ne peut appréhender cela.

Alors qu'ils étaient assis, les sages de la génération entrèrent afin de le visiter. Il les maudit pour ne pas être venus le servir ["prendre de son enseignement]", comme il a été enseigné : Le service ["des maîtres de la Tora]" est plus important que l'étude de la Tora. Lorsque Rabbi Aqiva arriva il lui dit : ô Aqiva, pourquoi n'es tu pas venu me servir ? Il lui dit : Maître, je n'avais pas le temps. Il se mit en colère et lui dit : Je serais très étonné si tu meurs naturellement. Et il le maudit ["en lui prédisant]" que sa mort serait la dure de toutes.

Rabbi Aqiva pleura et dit : Maître, enseigne-moi la Tora. Rabbi Eliezer se mit à parler du Récit du char ["maassé merkava]" quand vint le feu et les entoura tous les deux. Les sages déclarèrent ["alors]" : Nous constatons

que nous ne sommes pas aptes. Ils sortirent et s'assirent à l'extérieur. Après un moment, le feu s'en alla.

Il ["Rabbi Eliezer]" lui enseigna trois cent décisions concernant les taches blanches. ["De même]" il lui enseigna deux cent seize raisons des versets du Cantique des Cantiques. Et les larmes coulaient sur le visage de Rabbi Aqiva et le feu revint les encercler comme auparavant. Lorsqu'il parvint au verset (Cantique des Cantiques 2:5) : Réconfortez-moi par des gâteaux de raisin, restaurez-moi avec des pommes, car je suis dolente d'amour. Rabbi Aqiva qui n'en pouvait plus, éleva la voix en pleurs et gémît et il ne parlait pas par peur de la présence divine qui se trouvait là. Il ["R. Eliezer]" lui enseigna toute la profondeur et les secrets supérieurs du Cantique des Cantiques. ["Puis]" il le fit jurer qu'il n'utiliserait aucun de ses versets afin que le Saint béni soit-il ne détruise pas le monde à cause d'eux, car du fait de leur sainteté, il ne veut pas que ses créatures les utilisent.

Ensuite, les yeux remplis de larmes, Rabbi Aqiva sortit en disant : Hélas, mon maître ! Hélas, mon maître ! Sans toi le monde entier va devenir orphelin ! [''C'est alors que]'' le reste des sages entra et ils lui posèrent des questions [''d'ordre rituel]'' et il leur répondait.

L'heure de Rabbi Eliezer approchait [''et]'' il leva les deux bras, les posa sur son coeur, prit la parole et dit : Hélas [''pour ce]'' monde ! Le monde supérieur est remonté cacher là-haut toutes les lumières [''du regard]'' des inférieurs. Hélas pour vous mes deux bras ! Hélas pour vous, les deux doctrines [''torot]'' qui seront en ce jour oubliées du monde.

Car Rabbi Its'haq a dit : Pendant la vie de Rabbi Eliezer, la loi [''Halakha]'' resplendissait comme lors de son don, au mont Sinaï.

[''Rabbi Eliezer]'' dit : J'ai étudié [''tant]'' de

Tora et de sagesse et j'ai [''tellement]'' servit les sages, que même si tous les hommes étaient des scribes, ils ne pourraient pas écrire [''tout cela]''. Quant à mes élèves, ils n'ont pris de moi que comme un pinceau de l'encrier. Et moi [''je n'ai pris de mes maîtres]'' que comme celui qui boit de la mer. [''Il s'exprimait de cette façon car]'' il voulait créditer ses maîtres plutôt que lui-même.

Il lui posèrent la question concernant la sandale du lévirat et son âme le quitta alors qu'il prononçait [''le mot]'' ''''pur''''. Rabbi Aqiva n'était pas présent lors du décès et lorsqu'après le Sabbat il le trouva mort, il déchira ses vêtements et se griffa la peau en criant et en pleurant. Il sortit et dit : ô ciel, dis au soleil et à la lune, que la lumière qui éclairait plus qu'eux s'est obscurcit !

Rabbi Yéhouda dit : Lorsque l'âme de juste désire sortir [''du corps]'' elle est joyeuse et le juste est confiant dans la mort car [''il sait qu'il]'' va recevoir sa récompense [''...]''.

Rabbi Yo'hanan prit la parole et dit (Cantique des Cantiques 2:17) : Avant que fraîchisse le jour ["...]" - Ceci est un avertissement à l'homme, alors qu'il est encore dans ce bas-monde ["et il signifie qu']" il passe comme un clin d'oeil. Viens et vois ce qui est écrit (Ecclésiaste 6:6) : A quoi servirait même de vivre deux fois mille ans ["...]" ? - Le jour de la mort, toute la vie ne semble avoir durée qu'un seul jour.

Rabbi Chimon dit : C'est l'âme de l'homme qui le prévient et qui lui dit (Cantique des Cantiques 2:17) : Avant que fraîchisse le jour ["...]" - Il ["ce monde]" ressemble à un clin d'oeil, alors que tu es encore en ce bas-monde. ["Le verset continue]" : ["...]" Que s'effacent les ombres ["...]" - C'est ce que dit le verset (Job 8:9) ["...]" Car nos jours sur la terre ne sont qu'une ombre. ["L'âme encourage l'homme]" : Je t'en prie ["elle cite la fin du verset du Cantique]" : Rebrousse chemin et sois pareil, mon bien-aimé au chevreuil ["...]".

Une autre interprétation (Cantique des Cantiques 2:17) : Avant que fraîchisse le jour [''...]''. Rabbi Chimon ben Pazi dit : Ceci est un avertissement à l'homme alors qu'il réside encore en ce bas-monde qui est comparable à un clin d'oeil : Tout comme le chevreuil est léger sur pattes, toi-aussi sois léger comme lui ou comme le faon des biches, afin de réaliser la volonté de ton créateur, afin d'hériter du monde futur qui est une montagne d'épices appelée ''''Mont de Dieu, mont de délices, mont de bonheur''''.'''' (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 98a-99b)

כב.

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, הַהוּא יוֹמָא עֶרֶב שַׁבָּת הֲוָה, וְאוֹתִיב לִימִינֵיהּ הוֹרְקָנוֹס בְּרֵיהּ וַהֲוָה מְגַלֵּי לֵיהּ עֲמִיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא, וְהוּא לָא הֲוָה מְקַבֵּל בְּדַעְתֵּיהּ מִלָּה, דְּחָשִׁיב דִּמְטוֹרָף בְּדַעְתֵּיהּ הֲוָה. כֵּיוָן דְּחָמָא דְּדַעְתָּא דַּאֲבוֹי מִתְיַישְּׁבָא עָלוֹי, קַבִּיל מִנֵּיהּ מֵאָה וְתַמְנִין וְתִשְׁעָה רָזִין עִלָּאִין.

כַּד מָטָא לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ דְּמִתְעָרְבֵי בְּמַיָּא עִלָּאָה, בָּכָה רִבִּי אֱלִיעֶזֶר וּפָסַק לְמֵימַר. אָמַר קוּם הָתָם בְּרִי. אָמַר לֵיהּ אַבָּא לָמָּה. אָמַר לֵיהּ חֲזֵינָא דְּאוֹחִית חָלַף מִן עָלְמָא, אָמַר לֵיהּ זִיל וְאֵימָא לְאִמָּךְ

כב.

כשחלה רבי אליעזר הגדול [ונטה למות], אותו היום ערב שבת היה, והושיב לימינו את הורקנוס בנו, והיה מגלה לו עמוקות ונסתרות, והוא .[הורקנוס] לא היה מקבל ממנו [בתחילה] בדעה מלאה, כי חשב שדעתו אינה מיושבת עליו, כיון שראה שדעתו של אביו מיושבת עליו, קבל ממנו מאה ושמונים ותשעה סודות עליונים.

כאשר הגיע להסוד של אבני שיש, המתערבים במים העליונים, בכה רבי אליעזר, והפסיק מלדבר, אמר: קום [ולך] שמה בני, אמר לו: אבא למה. אמר לו: רואה אני שאמהר לעבור מהעולם. אמר לו: לך ואמור לאמך, שיסלקו

דְתִסְתַּלַּק תְּפִלָּאי בְּאָתָר עִילָּאָה, וּבָתָר דְאֶסְתַּלָּק מִן עָלְמָא וְאִיתֵי הָכָא לְמֶחֱמֵי לְהוֹן, לָא תִבְכֵּי, דְּאִינוּן קְרִיבִין עִילָּאִין וְלָא תַתָּאִין, וְדַעְתָּא דְבַר נָשׁ לָא יָדַע בְּהוּ.

עַד דְהָווֹ יַתְבֵי, עָאלוּ חַכִּימֵי דָרָא לְמִבְקַר לֵיהּ, אוֹלִיט לְהוּ עַל דְּלָא אָתוּ לְשַׁמְשָׁא לֵיהּ, דְתָנֵינָן גְּדוֹלָה שִׁמּוּשָׁהּ יוֹתֵר מִלִּמּוּדָהּ. עַד דְאָתָא רִבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לֵיהּ עֲקִיבָא עֲקִיבָא לָמָּה לָא אָתִית לְשַׁמְּשָׁא לִי (דְּהָא אָתָא עִתָּא לְאַצְרְפָא) אָמַר לֵיהּ רִבִּי לָא הֲוָה לִי פְּנָאי. אַרְתַּח, אָמַר אַתְמְהָא עָלָךְ אִי תָמוּת מִיתַת עַצְמָךְ, לַטְיֵיהּ דִּיְהֵא קָשֶׁה מִכֻּלְּהוֹן מִיתָתֵיהּ.

התפילין שלי למקום עליון, [כלומר, שרמז לה על הסתלקותו], ואחר שאסתלק מהעולם, ואבא כאן לראות אותכם, לא תבכי, כי הם קרובים עליונים ולא תחתונים ודעת אנוש לא משיג בזה.

בעוד שהם יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקרו, וקלל אותם, על שלא באו אליו לשמשו, ששנינו: גדולה שמושה יותר מלימודה. עד שבא רבי עקיבא, אמר לו: עקיבא עקיבא, למה לא באת לשמשני, אמר לו: רבי, לא היה לי פנאי. כעס ואמר: תמה אני עליך, אם תמות מיתת עצמך, וקללו שמיתתו תהיה קשה מכולם.

בָּכֵי רִבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר לֵיהּ, רִבִּי אוֹלִיף לִי אוֹרַיְיתָא, אַפְתַּח פּוּמֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, אָתָא אֶשָּׁא וְאַסְחַר לְתַרְוַיְהוֹן, אָמְרוּ חַכִּימַיָּא, שְׁמַע מִנַּהּ דְּלֵית אֲנַן חַזְיָין וּכְדָאִין לְכָךְ, נַפְקוּ לְפִתְחָא דְּבָרָא וְיָתִיבוּ תַּמָּן. הֲוָה מַה דַּהֲוָה וְאָזַל אֶשָּׁא.

וְאוֹלִיף בְּבַהֶרֶת עַזָּה תְּלַת מְאָה הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְאוֹלִיף לֵיהּ מָאתַיִם וְשִׁשָּׁה עָשָׂר טְעָמִים דִּפְסוּקֵי דְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וְהָווּ עֵינוֹי דְּרִבִּי עֲקִיבָא נַחְתִּין מַיָּא, וְאִתְחַזַּר אֶשָּׁא כְּדְקַדְמִיתָא, כַּד מָטָא לְהָאי פְּסוּקָא סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי, לָא יָכִיל לְמִסְבַּל רִבִּי עֲקִיבָא, וְאָרִים קָלֵיהּ בִּבְכִיָּיתָא וְגָעֵי, וְלָא הֲוָה מְמַלֵּל

בכה רבי עקיבא ואמר לו: רבי, למדני תורה. פתח פיו רבי אליעזר: במעשה מרכבה, בא אש, וסבבה את שניהם. אמרו החכמים: משמע מזה, שאין אנו ראוים וכדאים לזה, יצאו לפתח שבחוץ, וישבו שם, היה מה שהיה, והלך האש.

ולימד בבהרת עזה, שלש מאות הלכות פסוקות, ולימדו מאתים ושש עשרה טעמים בפסוקים שבשיר השירים, והיו עיניו של רבי עקיבא מורידות מים, וחזר האש [והקיפם] כבתחילה. כשהגיע לפסוק "סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני" (שיר השירים ב), לא יכל לסבול רבי עקיבא, והרים קולו בבכיה וגעה, ולא היה יכול לדבר, מפחד השכינה שהיתה שם, ולימד אותו כל העומק

מִדְחִילוּ דְשְׁכִינְתָּא דְהָוַות תַּמָּן. אוֹרֵי לֵיהּ כָּל עֲמִיקָתָא וְרָזִין עִילָּאִין דְהָוָה בֵּיהּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים. וְאוֹמֵי לֵיהּ אוֹמָאָה דְלָא לִישְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם חָד פָּסוּק מִנֵּיהּ כִּי הֵיכִי דְלָא לִיחֲרֵיב עָלְמָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ וְלָא בָעֵי קַמֵּיהּ דְיִשְׁתַּמְשׁוּן בֵּיהּ בִּרְיָיתֵי, מִסְּגִיאוּת קְדוּשָּׁתָא דְאִית בֵּיהּ.

לְבָתַר, נָפַק רִבִּי עֲקִיבָא וְגָעֵי־וְנַבְעִין עֵינוֹי מַיָּיא. וְהָוָה אָמַר, וַוי רִבִּי, וַוי רִבִּי, דְאִשְׁתְּאַר עָלְמָא יָתִים מִנָּךְ, עָאלוּ כָּל שְׁאָר חַכִּימַיָּיא גַּבֵּיהּ וְשָׁאֲלוּ לֵיהּ וַאֲתִיב לְהוֹן.

וְהָוָה דָחִיק לֵיהּ (שַׁעְתָּא) לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַפִּיק תְּרֵי דְרוֹעוֹי וְשַׁוִּינּוּן עַל לִבֵּיהּ, פָּתַח וְאָמַר אִי עַלְמָא, עַלְמָא עִלָּאָה חָזַרְתְּ לְאַעֲלָא וּלְאַגְנְזָא מִן

וסודות עליונים שיש בשיר השירים, והשביע אותו שבועה שלא ישתמש בשום פסוק שבו, בשביל שלא יחריב הקדוש ברוך הוא את העולם בסבתו, כי אין רצון לפניו שישתמשו בו הבריות, מרוב קדושה שיש בו.

אחר כך יצא רבי עקיבא וגעה, ועיניו נובעות מים, והיה אומר: ווי רבי, ווי רבי, שהעולם ישאר יתום ממך. נכנסו אצלו כל שאר החכמים, ושאלו אותו: והשיב להם.

נעשה צר לו לרבי אליעזר, הרים שתי זרועותיו, ושם אותן על לבו, פתח ואמר: ווי עולם, עולם העליון, חזר לסלק ולגנוז מן העולם התחתון כל אור וכל האורות, ווי

תַּתָּאֵי כָּל נְהִירוּ וּבוּצִינָא. וַוי לְכוֹן תְּרֵי דְרוֹעָי, וַוי לְכוֹן תְּרֵי תוֹרוֹת דְּיִשְׁתַּכְּחוּן יוֹמָא דֵין מִן עָלְמָא.

דְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כָּל יוֹמוֹי דְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר הָוָה נְהִירָא שְׁמַעְתָּא מִפּוּמֵיה כְּיוֹמָא דְאִתְיְיהִיבַת בְּטוּרָא דְסִינַי. אָמַר, אוֹרַיְיתָא סָבַרִית, גְּמָרָא גְמָרִית, וְחָכְמְתָא סָבַרִית, וְשִׁמּוּשָׁא עֲבַדִית, דְאִילוּ יְהוֹן כָּל בְּנֵי אֵינָשָׁא דְעַלְמָא סוֹפְרִים, לָא יַכְלִין לְמִכְתָּב, וְלָא חַסְרוּ תַלְמִידַי מֵחָכְמָתִי אֶלָּא כְּכֻחְלָא בְעֵינָא, וַאֲנָא מֵרַבּוֹתַי, אֶלָּא כְּמָאן דְשָׁתֵי בְּיַמָּא, וְלָא הָוָה אֶלָּא לְמִיתַּן טִיבוּתָא לְרַבּוֹתֵיהּ יַתִּיר מִנֵּיהּ.

לכם שתי זרועות, ווי לכם שתי תורות, שישתכחו ביום הזה מהעולם.

שאמר רבי יצחק: כל ימיו של רבי אליעזר היתה מאירה ההלכה מפיו כיום שנתנה על הר סיני.

אמר [רבי אליעזר]: תורה למדתי וחכמה הבנתי ושימוש [תלמידי חכמים] עשיתי, שאפילו כל בני העולם יהיו סופרים, לא יספיקו לכתבם, ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא כמכחול בעין, ואני מרבותי [לא חסרתי] אלא כמי ששותה בים, ולא אמר זה: אלא כדי להחזיק טובה לרבותיו יותר מעצמו, [כלומר, מה שאמר שהוא לא החסיר מרבותיו אלא כמי ששותה בים, שהוא שיעור גדול ממכחול בשפופרת, שאמר על תלמידיו, היינו כדי להחזיק טובה לרבותיו, יותר מעצמו].

וְהָווֹ שָׁאֲלִין מִנֵּיהּ בְּהַהוּא סַנְדְּלָא דְיִבּוּם, עַד דְּנָפַק נִשְׁמָתֵיהּ וְאָמַר טָהוֹר. וְלָא הָוָה תַּמָּן רִבִּי עֲקִיבָא, כַּד נָפַק שַׁבְּתָא אַשְׁכְּחֵיהּ רִבִּי עֲקִיבָא דְמִית, בָּזַע מָאנֵיהּ וְגָרִיר כָּל בִּשְׂרֵיהּ, וְדָמָא נָחִית וְנָגִיד עַל דִּיקְנֵיהּ, וְהָוָה צָוֵוחַ וּבָכֵי, נָפַק לְבָרָא וְאָמַר שְׁמַיָּא שְׁמַיָּא, אִמְרוּ לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא, דִּנְהִירוּתָא דְהַוַות נָהִיר יַתִּיר מִנְּהוֹן הָא אִתְחֲשָׁךְ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק רוֹצָה לָצֵאת, שִׂמְחָה, וְהַצַּדִּיק בָּטוּחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ וכו׳. רִבִּי יוֹחָנָן פָּתַח וְאָמַר עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב דְּמֵה לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים, עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְגוֹמֵר, זוֹ אַזְהָרָה

והיו שואלים ממנו [בדינו] של סנדל של יבום, עד שיצאה נשמתו ואמר טהור.

ולא היה שם רבי עקיבא [בשעת פטירתו], במוצאי שבת מצאו רבי עקיבא שמת, קרע את מלבושיו, וגרר את כל בשרו, ודם היה יורד ונמשך על זקנו, והיה צועק ובוכה, יצא לחוץ ואמר: שמים שמים, אמרו: אל השמש והירח, אשר האור שהיה מאיר יותר מהם, הנה נחשך.

אמר רבי יהודה: בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת [מהגוף], היא שמחה, [מפני] שהצדיק בטוח עם מיתתו כי יקבל שכרו וכו׳. רבי יוחנן פתח ואמר: "עד שיפוח היום ונסו הצללים, סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים" (שיר השירים ב), "עד שיפוח היום" וגו׳, זו אזהרה לאדם

לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עַיִן. תָּא חֲזֵי, מָה כְּתִיב וְאִילוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וְגוֹמֵר, בְּיוֹם הַמִּיתָה כָּל מַה שֶּׁחָיָה נֶחְשַׁב כְּיוֹם אֶחָד אֶצְלוֹ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מַתְרָה בּוֹ וְאוֹמֶרֶת, עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם. (וְנָסוּ הַצְּלָלִים) וְיִדְמֶה בְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עַיִן בְּעוֹדְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנָסוּ הַצְּלָלִים, הָדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי צֵל יָמֵינוּ עֲלֵי אָרֶץ, בְּבַקָּשָׁה מִמָּךְ, סוֹב דְּמֵה לְךָ דוֹדִי לִצְבִי וְגוֹמֵר.

דָּבָר אַחֵר, עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְגוֹמֵר, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי, זוֹ אַזְהָרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עַיִן, מַה הַצְּבִי קַל בְּרַגְלָיו, אַף אַתָּה הֱיֵה קַל כַּצְּבִי אוֹ כְּעוֹפֶר הָאַיָּלִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן

בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין, בא וראה מה כתוב (קהלת ו׳): ״ואלו חיה אלף שנים פעמים״ וגו׳, ביום המיתה, כל מה שחיה, נחשב כיום אחד אצלו.

אמר ר׳ שמעון: נשמתו של אדם מתרה בו, ואומרת: ״עד שיפוח היום״, וידמה בעיניך כהרף עין, בעודך בעולם הזה, ״ונסו הצללים״, זהו שכתוב: ״כי צל ימינו עלי ארץ״ (איוב ח). בבקשה ממך, ״סוב דמה לך דודי לצבי״ וגו׳.

פירוש אחר, ״עד שיפוח היום״ וגו׳, אמר רבי שמעון בן פזי: זו אזהרה לאדם, בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין, מה הצבי קל ברגליו, אף אתה היה קל כצבי, או כעופר

בּוֹרְאֶךָ. כְּדֵי שֶׁתִּנְחַל הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא הָרֵי בְּשָׁמַיִם, הַנִּקְרָא הַר יְיָ הַר הַתַּעֲנוּג הָהָר הַטּוֹב [וירא דף צז ע"ב צט ע"א].

האילים, לעשות רצון בוראך, כדי שתנחל העולם הבא, שהוא הרי בשמים, הנקרא הר ה', הר התענוג, ההר הטוב.

23.

"''Rabbi Pin'has prit la parole (Nombres 17:10) : [''...]'' En effet le fléau avait déjà commencé [''...]''. Et il est écrit (Nombres 17:11) : Et Moïse dit à Aaron : Saisis l'encensoir [''...]''. Et il est écrit (Nombres 17:13) : [''...]'' Et le fléau cessa. Il est écrit ici (Nombres 17:11) : [''...]'' Vite [''...]'' et il est écrit là-bas (Genèse 18:6) : Vite ! Pétris trois mesures [''...]''. Tout comme là-bas [''dans la Genèse]'' il s'agit d'une offrande rédemptrice, ici aussi [''dans les Nombres]'' il s'agit d'une offrande rédemptrice.

Rabbi Pin'as dit : J'étais une fois en cours de route lorsque je rencontrais Elie [''le prophète]'' et je lui dis : Que le maître me dise quelque chose d'utile aux créatures. Il me dit : Une alliance a été contractée par le Saint béni soit-il. Si au moment où les anges préposés au rappel des dettes des hommes se présentent à

lui - et que dans le même temps les hommes récitent avec intention les sacrifices prescrits par Moïse - ils [''les anges]'' ne peuvent que les mentionner en bien.

Une [''autre]'' alliance a été contractée. Au moment où les hommes meurent, une proclamation est faite dans toute l'armée des cieux : Si les enfants [''des défunts]'' se réunissent ici-bas dans les synagogues et dans les salles d'étude et qu'ils récitent avec coeur le rite de l'encens tel qu'il était pratiqué en Israel, la mort se sépare d'eux.'''' (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 100b)

כג.

רִבִּי פִּנְחָס פָּתַח קְרָא, דִּכְתִיב וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם, וּכְתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹמֵר, וּכְתִיב וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה. כְּתִיב הָכָא מְהֵרָה, וּכְתִיב הָתָם מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים. מַה לְהַלָּן קָרְבָּן לְאִשְׁתְּזָבָא, אַף כָּאן קָרְבָּן לְאִשְׁתְּזָבָא.

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, זִמְנָא חֲדָא הֲוֵינָא אָזְלֵי בְּאָרְחָא וְעַרְעִית בֵּיהּ בְּאֵלִיָּהוּ, אֲמֵינָא לֵיהּ לֵימָא לִי מָר מִלָּה דְּמַעֲלָא לִבְרִיָּיתָא, אָמַר לִי, קְיָים גָּזַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעָאלוּ קַמֵּיהּ כָּל אִלֵּין מַלְאֲכַיָּיא דִּמְמַנָּן לְאַדְכָּרָא חוֹבֵי דְּבַר נָשׁ, דִּי בְעִידָּנָא דְיִדְכְּרוּן

כג.

רבי פנחס פתח במקרא שכתוב (במדבר יז): "והנה החל הנגף בעם", וכתוב (שם): "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה" וגו׳, וכתוב (שם): "ותעצר המגפה", כתוב כאן מהר, וכתוב שם (בראשית י"ח): "מהרי שלש סאים", מה שם קרבן להנצל, אף כאן קרבן להנצל.

אמר רבי פנחס: פעם אחת היינו הולכים בדרך, ופגשתי את אליהו אמרתי לו: יאמר לי מר דבר שמועיל לבריות. אמר לי: ברית כרת הקדוש ברוך הוא, כשנכנסים לפניו כל אותם מלאכים, שממונים להזכיר חובות בני האדם, שבזמן

בְּנֵי אֱנָשָׁא קָרְבְּנִין דְּמַנֵּי מֹשֶׁה. וְשַׁוֵּי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ בְּהוּ, דְּכֻלְּהוּ יִדְכְּרוּן לֵיהּ לְטָב.

וְעוֹד בְּעִדָּנָא דְּיֶעֱרַע מוֹתָנָא בִּבְנֵי אֱנָשָׁא, קְיָימָא אִתְגְּזַר וְכָרוֹזָא אִעְבַּר עַל כָּל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא, דְּאִי יְעוּלוּן בְּנוֹהִי בְּאַרְעָא בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מֶדְרָשׁוֹת, וְיֵימְרוּן בִּרְעוּת נַפְשָׁא וְלִבָּא עִנְיָינָא דִּקְטֹרֶת בּוּסְמִין דַּהֲווֹ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דְּיִתְבַּטַּל מוֹתָנָא מִנַּיְיהוּ [וירא דף ק ע״ב מדרש הנעלם].

שיזכרו בני האדם קרבנות, שצוה משה, וישים לבו ורצונו בהם, שכולם יזכרהו לטוב.

ועוד בזמן שיקרא מיתה בבני האדם, ברית נכרת, וכרוז עבר על כל צבא השמים, שאם יכנסו בניו בארץ, [כלומר בעולם הזה], בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ויאמרו ברצון נפשם ולבם ענין קטורת הסמים, שהיו להם לישראל, יתבטל המיתה מהם.

24.

""Rabbi A'ha était en route vers le village de Tarcha lorsqu'il arriva à l'auberge. ["Là]" les gens du village parlaient de lui et disaient : Un grand personnage est arrivé, allons, venez à lui ! Ils lui dirent : N'as-tu pas pitié ["des ravages]" de l'épidémie ? Il leur dit : Que se passe t'il ? Il lui dirent : Cela fait déjà sept jours que l'épidémie dévaste la ville ; elle se propage et ne s'arrête pas.

Il leur dit : Allons à la synagogue et demandons la compassion du Saint béni soit-il. Alors qu'ils allaient, des gens vinrent leur dire : Untel et untel sont morts, untel et untel sont à l'agonie ! Rabbi A'ha leur dit : Ce n'est plus le moment de rester là, le temps presse. Sélectionnez quarante personnes parmi les plus aptes et vous vous diviserez en quatre groupes de dix hommes. Je serai avec vous. Dix se placeront à l'une des directions de la

ville, dix autres dans une autre direction, et ainsi de suite, aux quatre points cardinaux de la ville. ["Ensuite]" vous réciterez avec coeur le rituel de l'encens, tel qu'il fut donné par le Saint béni soit-il à Moïse ; vous réciterez aussi le rite des sacrifices.

Ils accomplirent ceci trois fois de suite. Ils passèrent aux quatre points cardinaux de la ville et récitèrent ["les passages indiqués]" et ensuite Rabbi A'ha leur dit : Allons chez ceux qui étaient à l'agonie et sélectionnez des hommes qui iront dans leurs demeures et qui répéteront ce que nous avons déjà dit. Lorsque vous aurez terminé, vous ajouterez les versets (Nombres 17:11) : Moïse dit à Aaron : Saisis l'encensoir, mets-y le feu de l'autel ["...]". (Nombres 17:12) : Aaron prit l'encensoir ["...]". (Nombres 17:13) : Il se tint entre les morts et les vivants ["...]". Ils agirent de la sorte et l'épidémie fut enrayée.

Ils entendirent une voix qui disait : ["Envoyés de l'épidémie]" vous qui êtes cachés là-haut,

attendez ["ne venez pas]" car le jugement du ciel ne réside pas en-bas. Ils ["les humains]" savent comment l'enrayer !

Rabbi A'ha défaillit et s'endormit et il entendit qu'on lui disait : Tout comme tu as fait cela, tu dois faire ceci : Vas et dis-leur de se repentir car ils ont péché devant moi. Il se leva et les fit se repentir totalement. Ils prirent sur eux de ne jamais délaisser la Tora. Ils changèrent aussi le nom de la ville qui s'appela dès lors Mata-Me'hassia. Rabbi Yéhouda dit : Il n'est pas suffisant pour les justes d'annuler les décrets, mais encore sont-ils ensuite bénis."" (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 101a-101b)

כד.

רִבִּי אָחָא אָזַל לִכְפַר טַרְשָׁא, אָתָא לְגַבֵּי אוּשְׁפִּיזֵיהּ, לְחִישׁוּ עֲלֵיהּ כָּל בְּנֵי מָתָא, אָמְרוּ גַּבְרָא רַבָּא אֲתָא הָכָא נֵיזִיל לְגַבֵּיהּ, אָתוּ לְגַבֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ לָא חָס עַל אָבְדָנָא, אָמַר לְהוּ מָהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ דְּאִית שַׁבְעָה יוֹמִין דְּשָׁארֵי מוֹתָנָא בְּמָתָא, וְכָל יוֹמָא אִתְתַּקַּף וְלָא אֶתְבַּטָּל.

אָמַר לְהוּ נֵיזִיל לְבֵי כְנִישְׁתָּא, וְנִתְבַּע רַחֲמֵי מִן קֳדָם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, אָתוּ וְאָמְרוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מִיתוּ, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי נָטוּ לָמוּת. אָמַר לְהוּ רִבִּי אָחָא. לֵית עַתָּה לְקַיְּימָא הָכִי דְּשַׁעְתָּא דְחִיקָא. אֲבָל אַפְרִישׁוּ מִנְּכוֹן אַרְבְּעִין בְּנֵי נָשָׁא

כד.

רבי אחא הלך לכפר טרשא, ובא למלון, שוחחו עליו כל בני העיר. אמרו: אדם גדול בא לכאן, נלך אליו, באו אליו, אמרו לו: וכי אינו חס על המגפה. אמר להם: מהו, אמרו לו: שכבר יש שבעה ימים, שמגפה שורה בעיר, וכל יום היא מתחזקת, ואינה מתבטלת.

אמר להם: נלך לבית הכנסת ונבקש רחמים מהקדוש ברוך הוא, בעוד שהיו הולכים, באו אנשים ואמרו להם: פלוני ופלוני מתו, פלוני ופלוני נוטים למות, אמר להם רבי אחא: אין עתה עת לעמוד כך, כי השעה דוחקת, אבל

מֵאִינוּן דְזַכָּאִין יַתִּיר, עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה לְאַרְבָּעָה חוּלָקִין וַאֲנָא עִמְכוֹן עֲשָׂרָה לְזָוְויָתָא דְמָתָא וַעֲשָׂרָה לְזָוְיָתָא דְמָתָא, וְכֵן לְאַרְבַּע זָוְיָתָא דְמָתָא, וְאִמְרוּ בִּרְעוּת נַפְשְׁכוֹן עִנְיָינָא דִקְטֹרֶת בּוּסְמִין דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לְמֹשֶׁה, וְעִנְיָינָא דְקָרְבָּנָא עִמֵּיה.

עַבְדוּ כֵן תְּלַת זִמְנִין. וְאַעְבָּרוּ בְּכָל מָתָא לְאַרְבַּע זָוְיָתָא וַהֲווֹ אַמְרִין כֵּן, לְבָתַר אָמַר לְהוּ נֵיזִיל לְאִנּוּן דְאוֹשִׁיטוּ לְמֵימָת, וְאַפְרִישׁוּ מִנַּיְכוּ לְבָתֵּיהוֹן וְאִמְרוּ כְּדֵין, וְכַד תְּסַיְּמוּ תֵּימְרוּן אִלֵּין פְּסוּקַיָּיא, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֶן עָלֶיהָ אֵשׁ

הפרישו מכם ארבעים אנשים, מאלו הכשרים ביותר, ויתחלקו עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה לזוית זו של העיר, ועשרה לזוית זו של העיר, וכן לארבעה זויות של העיר, ותאמרו, ברצון נפשכם, הענין של קטורת הסמים, אשר הקדוש ברוך הוא נתן למשה, וענין הקרבנות תאמרו גם כן עמו,

עשו כן שלשה פעמים, ועברו בכל העיר אל ארבע זויות ואמרו כן, אחר כך, אמר להם: נלך לאלו שהגיעו למות, והפרישו מכם [אנשים שיבואו] לבתיהם, ויאמרו: כמו שאמרנו, וכאשר תסיימו תאמרו את אלו הפסוקים (במדבר י״ז): ״ויאמר משה אל אהרן, קח את המחתה ותן עליה אש וגו׳, ויקח אהרן וגו׳, ויעמוד בין המתים״ וגו׳, וכך עשו ונתבטלה המגפה מהם.

וְגוֹמֶר, וַיִּקַּח אַהֲרֹן וְגוֹמֶר, וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וְגוֹמֶר, וְכֵן עַבְדוּ וְאִתְבַּטַּל מִנַּיְיהוּ.

שָׁמְעוּ הַהוּא קָלָא דְּאָמַר, סִתְרָא סִתְרָא קַמַּיְיתָא אוֹחִילוּ לְעֵילָּא, דְּהָא דִּינָא דִשְׁמַיָּא לָא אַשְׁרֵי הָכָא, דְּהָא יַדְעֵי לְבַטְּלָא לֵיהּ.

חָלַשׁ לִבֵּיהּ דְּרִבִּי אָחָא אַדְמוּךְ, שָׁמַע דְּאַמְרֵי לֵיהּ, כַּד עֲבַדְתְּ דָּא עֲבֵיד דָּא, זִיל וְאֵימָא לוֹן דְּיַחְזְרוּן בִּתְשׁוּבָה דְּחַיָּבִין אִינוּן קַמָּאי, קָם וְאַחְזַר לְהוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימָתָא, וְקַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ דְּלָא יִתְבַּטְּלוּן מֵאוֹרַיְיתָא לְעָלַם, וְאַחְלִיפוּ שְׁמָא דְקַרְתָּא וְקָארוּן לָהּ מָתָא מַחְסְיָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לֹא דֵי

שמעו קול שאמר: חולה חולה ראשונה, [פירוש שלוחי המגפה שהם עדיין למעלה], המתינו למעלה, [ולא תרדו למטה, בין בני העיר], שהרי הדין מלמעלה אינו שורה כאן, מכיון שהם יודעים לבטל חולי הדבר.

חלש לבו של רבי אחא, נתמנמנם, שמע שאמרו לו: כאשר עשית זאת, עשה זאת, לך ואמור להם שיחזרו בתשובה, כי חוטאים המה לפני, קם והחזיר אותם בתשובה שלמה, וקבלו על עצמם שלא יתבטלו מתורה לעולם, והחליפו שם העיר, וקראו אותה מתא מחסייה, [כי מקודם לכן היתה נקראת כפר טרשא, שהוא מלשון שדה טרשין, שפירושו שדה מלא אבנים, ואינה ראויה לזריעה ועכשיו נחלף המקום, ונעשה למתא מחסיה, דהיינו למקום שהקדוש

לָהֶם לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּבַטְּלִין אֶת הַגְּזֵרָה, אֶלָּא לְאַחַר כֵּן שֶׁמְּבָרְכִין לָהֶם [וירא דף ק ע״ב קא ע״א מדרש הנעלם].

ברוך הוא חס עליו], אמר רבי יהודה: לא די להם לצדיקים, שמבטלים את הגזרה, אלא לאחר כן מברכים להם.

25.

""(Genèse 19:1) : Les deux anges arrivèrent à Sodome le soir ["...]". Rabbi Yossi dit : Viens et vois ce qui est écrit précédemment (Genèse 18:33) : L'Eternel disparut, lorsqu'il eut achevé de parler à Abraham ["...]" - Car après que la présence divine se sépara d'Abraham, il ["Abraham]" s'en retourna et revint à sa place. C'est alors que (Genèse 19:1) : Les deux anges arrivèrent à Sodome vers le soir ["...]" - Car l'un deux était parti avec la présence divine et il n'en restait plus que deux. Lorsque Loth les aperçut, il courut après eux ; mais pour quelle raison ? S'il invitait tous les passants chez lui afin de les nourrir, les habitants de la ville ne l'auraient-ils pas assassiné ? Ils avaient déjà tué sa fille et pour quelle raison? La fille de Lot avait donné un morceau de pain à un pauvre. Lorsqu'ils l'apprirent, ils l'enduirent

de miel et la montèrent sur la terrasse d'un toit afin que les guêpes la dévorent. Mais comme il faisait nuit, il ["Loth]" s'imagina qu'ils ne le verraient pas. Néanmoins, après qu'ils ["les anges]" furent entrés chez lui, ils ["les gens de la ville]" se rassemblèrent autour de sa maison.

Rabbi Its'haq dit : Pourquoi Loth courut-il après eux, ainsi qu'il est écrit (Genèse 19:1) : Il se leva au devant d'eux ["...]". Rabbi 'Hizqiya et Rabbi Yessa ["se disputaient]". L'un d'eux disait : Il ["Loth]" vit l'image d'Abraham avec eux. Et l'autre disait : La présence divine les accompagnait. Il est écrit ici (Genèse 19:1) : Il se leva au devant d'eux ["...]", et il est écrit là-bas (Genèse 18:2) : En les voyant, il ["Abraham]" courut à eux ["...]" - De la même façon que là-bas, il ["Abraham]" vit la présence divine, ici aussi, il ["Loth]" vit la présence divine. Et c'est ainsi qu'il est écrit ["à propos de Loth]" : Il se leva au devant d'eux. ["Il est écrit]" (Genèse 19:1) : ["...]" De grâce, écartez-vous ["...]",

alors qu'il aurait dù dire : De grâce, entrez ! Mais en fait il voulait qu'ils contournent la maison afin que les habitants de la ville ne les voient pas ["il ne voulait pas]", qu'ils entrent directement chez lui et c'est ainsi qu'il est écrit : Ecartez-vous."" (Zohar, vol. 1, p. 106a-b)

כה.

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בָּעֶרֶב וְגוֹמֵר, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב לְעֵילָּא וַיֵּלֶךְ יְיָ כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם, דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְפְּרַשׁ שְׁכִינְתָּא מֵאַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ, כְּדֵין וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוֹמָה בָּעֶרֶב, דְּהָא חָד אִסְתַּלַּק בִּשְׁכִינְתָּא וְאִשְׁתָּאֲרוּ אִינוּן תְּרֵין, כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹט לוֹן רָהַט בַּתְרַיְיהוּ, מָאי טַעְמָא, וְכִי כָּל אִינוּן דַּהֲווּ אַתְיָין, אִיהוּ אָעִיל לוֹן לְבֵיתֵיהּ וְיָהִיב לוֹן לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי, וּבְנֵי מָתָא הֵיךְ לָא קַטְלִין לֵיהּ, דְּהָא לִבְרָתֵיהּ עַבְדוּ דִּינָא, וּמָאי הוּא, דִּבְרָתֵיהּ דְּלוֹט יָהֲבַת פִּתָּא דְּנַהֲמָא לְחַד עַנְיָא, יַדְעוּ בָהּ,

כה.

"ויבואו שני המלאכים סדומה בערב" וגו' (בראשית י"ט), אמר רבי יוסי: בא וראה מה כתוב למעלה (שם י"ח) "וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם", כי מאחר שהשכינה פרשה מאברהם, ואברהם שב למקומו, אז "ויבואו שני המלאכים סדומה בערב", כי [מלאך] אחד הסתלק עם השכינה, ונשארו אותם השנים, כיון שראה לוט אותם רץ אחריהם, מה הטעם, וכי כל אותם שהיו באים, הוא היה מכניסם לביתו, ונותן להם לאכול ולשתות, ובני העיר איך לא הורגים אותו, שהרי לבתו עשו דין, ומה הוא: שבתו של לוט, נתנה פת לחם לעני אחד, ונודע להם, משחוה דבש

שָׁפוּהָ דוּבְשָׁא וְאוֹתְבוּהָ בְּרֵישׁ אִיגְּרָא, עַד דְּאַכְלוּהָ צִרְעֵי, אֶלָּא בְּגִין דְּהָוָה בְּלֵילְיָא, חָשִׁיב דְּלָא יִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ בְּנֵי מָתָא, וְעִם כָּל דָּא, כֵּיוָן דְּעָאלוּ לְבֵיתָא, אִתְכְּנָשׁוּ כֻּלְּהוּ וְאַסְחֲרוּ לְבֵיתָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אַמַּאי רָהַט לוֹט אֲבַתְרַיְיהוּ (אֶלָּא בְּגִין) דִּכְתִיב וַיַּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם, רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא, חָד אָמַר דְּיוּקְנָא דְּאַבְרָהָם חָמָא עִמְּהוֹן וְחָד אָמַר שְׁכִינְתָּא אַתְיָיא עֲלַיְיהוּ, כְּתִיב הָכָא וַיַּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם, וּכְתִיב הָתָם וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל, מַה לְּהַלָּן חָמָא שְׁכִינְתָּא, אוּף הָכָא חָמָא שְׁכִינְתָּא. וְעַל דָּא וַיַּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם וכו׳. סוּרוּ נָא, גְּשׁוּ נָא מִבְּעֵי לֵיהּ, מָאי סוּרוּ נָא, אֶלָּא לְאַהְדְּרָא לוֹן סַחֲרָנֵיהּ דְּבֵיתָא, בְּגִין דְּלָא יֶחֱמוּן לוֹן

והושיבוה בראש הגג, עד שאכלוה דבורים, אלא משום שהיה בלילה, חשב שלא יסתכלו עליו בני העיר, ועם כל זה, כיון שנכנסו לביתו, התאספו כולם וסבבו לביתו.

אמר רבי יצחק: מדוע רץ לוט אחריהם, שכתוב: ״וירא לוט וירץ לקראתם״ רבי חזקיה ורבי ייסא, אחד אמר: צורתו של אברהם ראה עמהם, ואחד אמר: השכינה באה עליהם, כתוב כאן: ״וירא לוט וירץ לקראתם״, וכתוב שם: ״וירץ לקראתם מפתח האוהל״, מה שם ראה השכינה, גם כאן ראה השכינה, ועל כן: ״וירא לוט וירץ לקראתם״, ״סורו נא״, גשו נא, היה צריך לומר, מהו: ״סורו נא״, אלא להחזיר אותם סביבות הבית, בשביל שלא יראו אותם בני העיר, ולא

בְּנֵי מָתָא, וְלָא יַעֲלוּן בְּאוֹרַח מֵישָׁר לְבֵיתָא, וּבְגִין כָּךְ סוּרוּ נָא [וירא דף קו ע״א וע״ב].

יכנסו בדרך ישר לביתו, ומשום כך "סורו נא".

26.

""Rabbi Its'haq dit : Voilà une parabole qui illustre la chose. Des voleurs s'embusquent sur les chemins afin de dépouiller et de tuer les gens. L'un d'eux les devance, car il sait tromper le monde par une langue flatteuse. Que fait-il ? Il accueille ["les gens]" et joue le serviable et pendant que ces crédules sont rassurés par son amitié, par ses discours et qu'ils sont ravis, il les dirige dans le chemin où se trouvent les bandits. Alors qu'il arrive là avec eux, il est le premier à les tuer après les avoir jetés aux mains des voleurs qui les assassinent et les pillent. Quant à eux il s'écrient : Malheur ["à nous]" pour avoir écouté celui-là et son language flatteur ! Après les avoir tué il repart et recommence à tromper les gens. Que font les intelligents lorsqu'ils réalisent que celui-ci ne vient que pour les tromper, et qu'il veut attraper leur âme et les tuer ? Ils prennent un autre chemin.

C'est ainsi qu'agit le mauvais penchant ["yetser hara]" : il sort de la bande des voleurs ["c'est à dire qu']" il monte de la Géhenne vers les hommes afin de les séduire par ses paroles doucereuses, ainsi qu'il est écrit (Genèse 19:30) : Loth monta de Tsoar et s'établit dans la montagne ["...]" - Comme les voleurs qui piègent les hommes. Que fait-il ["le mauvais penchant]" ? Il leur sert de guide et les insensés croient en son amitié. Et lui les séduit, il se rend serviable et leur donne de belles femmes interdites et des hommes qui leur font du mal. Il les libère du joug de la Tora et du joug du royaume céleste. Les insensés voient tout cela, ils lui font confiance et le suivent alors qu'il les conduit sur le chemin des voleurs ; sur la route de la Géhenne, de laquelle on ne peut tourner ni à droite ni à gauche. Lorsqu'il arrive à destination, il est le premier à les tuer ; il devient l'ange de la mort. Il les jette dans la Géhenne et là on précipite sur eux des anges destructeurs et ils s'écrient : Malheur ["à nous]" pour l'avoir écouté

! Mais cela est inutile. Ensuite il remonte pour tromper ["d'autres]" gens. Lorsqu'ils le voient, les intelligents le reconnaissent, ils le sugbjugent et le maîtrisent. Ils quittent cette route et en prennent une autre afin de lui échapper."" (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 111b-112a)

כו.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְכַת לִסְטִים שֶׁהָיוּ אוֹרְבִים בַּדְּרָכִים לִגְזוֹל וְלַהֲרוֹג לִבְנֵי אָדָם, וּמַפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָסִית לִבְנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַךְ, מַה עָבִיד, מַקְדִּים וְהוֹלֵךְ לְקַבְּלָם וְנַעֲשָׂה כְּעֶבֶד לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁמַּאֲמִינִים הַטִּפְּשִׁים בּוֹ וּבוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂחָתוֹ וּשְׂמֵחִים עִמּוֹ, וּמוֹלִיכָם בְּחֵלֶק דְּבָרָיו בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהַלִּסְטִים שָׁם. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג בָּם לְאַחַר שֶׁנּוֹתְנָם בְּיַד הַלִּסְטִים לְהוֹרְגָם וְלָקַחַת מָמוֹנָם, וְאִינוּן צַוְוחִין וְאַמְרִין וַוי דְּאַצִּיתְנָא לְדֵין וְלִרְכִיכָה דְּלִישָׁנֵיהּ. לְאַחַר שֶׁהָרְגוּ

כו.

אמר רבי יצחק: משל [לדרכו של היצר הרע], למה הדבר דומה, לכת שודדים שהיו אורבים בדרכים, לגזול ולהרוג לבני אדם, ומפרישים מהם אחד שיודע להסית לבני אדם, ולשונו רך, מה עושה מקדים והולך לנגדם, ונעשה כעבד לפניהם, עד שמאמינים הטפשים בו, ובוטחים באהבתו ובשיחתו, ושמחים עמו, ומוליכם בחלק דבריו, באותו הדרך שהשודדים שם, כיון שמגיע עמהם לשם. הוא הראשון שהורג בם, לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם, ולקחת ממונם, והם צועקים ואומרים: אוי ששמענו לזה, וללשונו הרכה. לאחר שהרגו אלה, עולה משם, ויוצא לפתות לבני

אֱלֶה, עוֹלֶה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפַתּוֹת לִבְנֵי אָדָם כְּמִתְחִלָּה, הַפִּקְחִים מַה הֵם עוֹשִׂים, כְּשֶׁרוֹאִים לָזֶה יוֹצֵא לִקְרָאתָם וּמְפַתֶּה לָהֶם, מַכִּירִין בּוֹ שֶׁהוּא צוֹדֶה אֶת נַפְשָׁם וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת.

כַּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע יוֹצֵא מִכַּת הַלִּסְטִים, עוֹלֶה מִגֵּהִינָם לְקָבְלָא דִבְנֵי נָשָׁא, וּלְפַתּוֹת לָהֶם בְּחֵלֶק מֶתֶק דְּבָרָיו, הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וְגוֹמֵר, כְּמוֹ לִסְטִים לֶאֱרוֹב לִבְנֵי אָדָם. מַה עוֹשֶׂה, עוֹבֵר לִפְנֵיהֶם, וְהַטִּפְּשִׁים מַאֲמִינִים בּוֹ בְּאַהֲבָתוֹ, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפַתּוֹתָם, וְעוֹבֵד לָהֶם כְּעֶבֶד, שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם נָשִׁים יָפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרָע, מְפָרֵק מֵהֶם עוֹל תּוֹרָה וְעוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, הַטִּפְּשִׁים רוֹאִים כַּךְ,

אדם כמתחלה, הפקחים מה הם עושים, כשרואים לזה יוצא לקראתם, ומפתה להם, מכירין בו שהוא צודה את נפשם, והורגים אותו, והולכים בדרך אחרת.

כך הוא יצר הרע, יוצא מכת השודדים, עולה מגיהנם, כנגד בני אדם, ולפתות להם בחלק מתק דִבריו, זהו שכתוב: "ויעל לוט מצוער וישב בהר" וגו', כמו לסטיס לארוב לבני אדם, מה עושה עובר לפניהם. והטפשים מאמינים בו ובאהבתו, שהוא הולך לפתותם, ועובד להם כעבד, שנותן להם נשים יפות אסורות. נותן להם בני אדם להרע. מפרק מהם עול תורה ועול מלכות שמים. הטפשים רואים כך,

בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד שֶׁהוֹלֵךְ עִמָּהֶם וּמוֹלִיכָם בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהַלִּסְטִים שָׁם, בְּדֶרֶךְ גֵּיהִנָּם אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל, כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג בָּהֶם וְנַעֲשָׂה לָהֶם מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וּמַכְנִיסָן לְגֵיהִנָּם וּמוֹרִידִין לְהוֹן מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְאִינוּן צָוְוחִין וְאָמְרִין וַוי דְּאַצִּתְנָא לְדִין וְלָא מֵהַנְיָיא לוֹן, לְאַחַר כֵּן עוֹלֶה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפַתּוֹת לִבְנֵי אָדָם, הַפִּקְחִין כְּשֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ מַכִּירִים אוֹתוֹ וּמִתְגַּבְּרִין עָלָיו, עַד שֶׁשּׁוֹלְטִין עָלָיו, וְסָאטִין מִזֶּה הַדֶּרֶךְ וְלוֹקְחִין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ [וירא מדרש הנעלם דף קי ע״א וע״ב].

בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם, ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גהינם, אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות, ומכניסם לגיהנם, ומורידין להם מלאכי חבלה, והם צועקים ואומרים: אוי ששמענו לזה, ולא מועיל להם. אחר כך עולה משם, ויוצא לפתות לבני אדם, הפקחים כשרואים אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו, עד ששולטים עליו, וסוטים מזה הדרך, ולוקחים דרך אחרת, להנצל ממנו.

27.

"''Rabbi Yéhouda et Rabbi Yossi étaient en route [''lorsque]'' Rabbi Yéhouda dit à Rabbi Yossi : Prends la parole et étudie la Tora, car la présence divine est avec toi. Tant que nous labourons dans la Tora, la présence divine vient s'unir [''à nous]''. A plus forte raison en chemin, la présence divine précède et va au devant de ceux qui méritent la foi du Saint béni soit-il.

Rabbi Yossi prit la parole et dit (Psaume 128:3) : Ta femme est une vigne fertile dans l'intérieur de ta maison ; tes fils, des plants d'olivier autour de la table. Tant que ta femme est dans l'intérieur de ta maison et qu'elle ne sort pas, elle est pudique : elle peut enfanter des enfants vertueux [''elle est alors appelée]'' : "''vigne"''. Car tout comme la vigne n'est plantée qu'avec son espèce, ainsi en est-il de la femme vertueuse : elle ne fait

pas de plants avec un autre homme. Tout comme la vigne ne se greffe pas avec un autre arbre, ainsi en est-il de la femme vertueuse. Vois sa récompense : ""Tes fils des plants d'olivier"" - Tout comme les feuilles d'oliviers ne tombent pas tout au long de l'année, et elles sont toutes attachées à l'arbre, ainsi en est-il de tes enfants - des plants d'oliviers autour de ta table.

Alors qu'ils étaient en route, Rabbi Yossi dit : Je me souviens maintenant de m'être une fois assis en ce lieu avec mon père qui m'a dit : Mon fils, lorsque tu auras soixante ans tu trouveras en ce lieu un trésor de sagesse supérieure. Et voici que j'ai mérité cet âge mais je n'ai pas encore trouvé. ["De plus]" je ne sais pas si les paroles ["de Tora]" que j'ai dites sont la sagesse dont il parlait. Il m'a ["encore]" dit : Lorsque les forces du feu arriveront dans les paumes de tes mains tu perdras la sagesse. Je lui dit ["alors]" : Père, comment le sais-tu ? Il me dit : Par ces deux oiseaux qui viennent de passer sur ta tête.

Sur ce, Rabbi Yossi se sépara ["de Rabbi Yéhouda]" pour entrer dans une grotte où il trouva un livre, enfoncé dans la cavité d'un rocher, à l'extrémité de la grotte. Il sortit ["après l'avoir prit]" et lorqu'il l'ouvrit, il vit les soixante douze gravures de lettres qui avaient été transmises à Adam, le premier homme. De là , il connut toute la sagesse des saints élevés ["...]" et toutes les choses à survenir au monde. Il interpella Rabbi Yéhouda puis ils commencèrent à étudier ce livre. Ils n'eurent le temps d'apprendre que deux ou trois secrets (qui sont les lettres). Et alors qu'ils contemplaient la sagesse supérieure et qu'ils parvenaient à appréhender le secret du livre en se parlant l'un à l'autre, survint un feu et un vent de tempête qui frappèrent leurs mains et le livre disparut. Rabbi Yossi pleura et dit : Peut-être y a t'il une transgression en nous, ou nous n'avons pas le mérite de la connaître ?

Lorsqu'ils vinrent chez Rabbi Chimon et qu'ils lui racontèrent tout l'événement, il leur

dit : Vous étiez peut-être occupés à l'étude des lettres qui se rapportent à l'avènement messianique? Ils lui dirent : Nous ne savons pas, car nous avons tout oublié. Rabbi Chimon leur dit : Le Saint béni soit-il ne veut pas que trop soit révélé dans ce monde, mais lorsque viendra l'époque messianique, même les enfants trouveront alors les secrets de la sagesse. Ils connaîtront les calculs de la fin [''des temps]''. En ce temps-là tout sera révélé, ainsi qu'il est écrit (Sophonie 3:9) : Alors je ferai que les peuples [''...]'' - Que veut dire ''''Alors'''' ? Lorsque la congrégation d'Israel se lèvera de la poussière, lorsque le Saint béni soit-il l'élèvera (ibid.) : Alors je ferai que les peuples aient les lèvres pures pour qu'ils invoquent tous le nom de l'Eternel, pour qu'ils le servent dans un même effort.'''' (Zohar, vol. 1, p. 115b-118b)

כז.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יוֹסֵי, פְּתַח פּוּמָּךְ וּלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא שְׁכִינְתָּא אִשְׁתַּכְחָא גַּבָּךְ, דְּכָל זִמְנָא דְבְמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא לָעָאן, שְׁכִינְתָּא אַתְיָיא וּמִתְחַבְּרָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּאוֹרְחָא, דִּשְׁכִינְתָּא קָדְמָא וְאַתְיָיא וְאָזְלָא קַמַּיְיהוּ דִבְנֵי נָשָׁא, דְּזָכָאן בְּמְהֵימְנוּתָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ. אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה, כָּל זִמְנָא דְאִתְּתָא בְּיַרְכְּתֵי בֵיתָא וְלָא נַפְקָא לְבַר, הִיא צְנוּעָה וְאִתְחֲזֵי לְאוֹלָדָא

כז.

רבי יהודה ורבי יוסי, היו הולכים בדרך, אמר לו, רבי יהודה לרבי יוסי: פתח פיך לעסוק בתורה שהרי השכינה נמצאת אצלנו, כי בכל זמן שעוסקים בתורה, השכינה באה ומתחברת, וכל שכן כשהולכים בדרך, שהשכינה מקדמת עצמה ובאה, והולכת לפני בני האדם, שזכו באמונתו של הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר: "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך" (תהלים קכ"ח), "אשתך כגפן פוריה", כל זמן שהאשה בירכתי הבית, ואינה יוצאת לחוץ היא צנועה, וראויה להוליד בנים כשרים, כגפן, מה

בְּנִין דְּכַשְׁרָן, כְּגֶפֶן. מַה גֶּפֶן לָא אִתְנַטְעָא אֶלָּא בְּזִינָהּ וְלָא בְּזִינָא אַחֲרָא, כַּךְ אִתְּתָא דְּכַשְׁרָא לָא תַעְבֵּד נְטִיעָן בְּבַר נָשׁ אַחֲרָא, מַה גֶּפֶן לָא אִית בֵּיהּ רְכִיבָה מֵאִילָנָא אַחֲרָא, אוּף הָכָא אִתְּתָא דְּכַשְׁרָא הָכִי נָמֵי, חָמֵי מַה אַגְרָהּ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים, מַה זֵיתִים לָא נַפְלֵי טַרְפַּיְיהוּ כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, וְכֻלְּהוּ קְשִׁירִין (בְּסִירֵי) תָּדִיר, אוּף הָכִי בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ וכו׳. אַזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אַדְכַּרְנָא הַשְׁתָּא, דְּהָא בְּאָתָר דָּא יָתִיבְנָא יוֹמָא חָד עִם אַבָּא וְאָמַר לִי, בְּרִי, זַמִּין אַנְתְּ כַּד מָטוֹן יוֹמָךְ לְשִׁתִּין שְׁנִין לְאַשְׁכָּחָא בְּהַאי אָתָר סִימָא דְחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְהָא זָכֵינָא לְאִינּוּן יוֹמִין וְלָא אַשְׁכַּחְנָא וְלָא יָדַעְנָא אִי הַנֵּי מִלִּין דְּקָאַמְרָן, אוֹ

גפן אינה נטעת אלא במינה, ולא במין אחר, כך אשה כשרה לא תעשה נטיעות מאדם אחר, מה הגפן, אין בו הרכבה מאילן אחר, גם אשה כשרה כך, ראה מה שכרה, בניך כשתילי זיתים, מה זיתים אין העלים שלהם נופלים כל ימות השנה, וכולם קשורים תמיד באילן. כך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך, [קשורים תמיד בך] וכו׳. [והמשיכו בדברי תורה].

בעוד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי: נזכרתי עתה, אשר במקום הזה ישבתי יום אחד עם אבי, ואמר לי: בני, עתיד אתה, כאשר יגיעו ימיך לשישים שנה, למצוא במקום הזה, אוצר של חכמה עליונה, וכבר זכיתי לימים אלו, ועוד לא

הַהִיא חָכְמְתָא דְאִיהוּ אָמַר. וְאָמַר לִי כַּד יִמְטוּן קוּלְפוּן דְנוּרָא גוֹ טְהִירֵי יְדָךְ, יִתְאֲבִיד מִנָּךְ, אֲמֵינָא לֵיהּ, אַבָּא, בְּמָה יָדַעְתְּ. אָמַר לִי, בְּהַנֵּי תְּרֵין צִפּוֹרִין דְאַעְבָרוּ עַל רֵישָׁךְ יְדַעְנָא.

אַדְהָכִי, אִתְפְּרַשׁ רִבִּי יוֹסֵי וְעָאל גוֹ מְעַרְתָּא חָדָא, וְאַשְׁכַּח סִפְרָא חָד דַּהֲוָה נָעִיץ גוֹ נוּקְבָּא דְטִנָּרָא בְּסִיפֵי מְעַרְתָּא, נָפַק בֵּיהּ, כֵּיוָן דְּפָתַח לֵיהּ, חָמָא שִׁבְעִין וּתְרֵין גְּלִיפִין דְאַתְוָון דְאִתְמְסָרוּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבְהוּ הֲוָה יָדַע כָּל חָכְמְתָא דְעִלָּאִין קַדִּישִׁין וכו׳. וְכָל אִינּוּן מִלִּין דִּזְמִינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא וכו׳. קָרָא לְרִבִּי יְהוּדָה וְשָׁרוּ לְמִלְעֵי בְּהַהוּא סִפְרָא, לָא סַפִּיקוּ לְמִלְעֵי תְּרֵי אוֹ תְּלָתָא סִתְרִין דְאִינּוּן אַתְוָון,

מצאתי, ואיני יודע אם הדברים האלו שאמרתי, הוא אותו החכמה שאמר לי [שאמצא], ואמר לי: כאשר יגיעו הכאות של אש בכפות ידיך, תהיה החכמה אבודה ממך. אמרתי לו: אבי, במה ידעת זה. אמר לי: באלה שני הצפרים שעברו על ראשך, אני יודע.

בינתים נפרש רבי יוסי מרבי יהודה, ונכנס תוך מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה תקוע תוך נקב שבסלע בסוף המערה. [לקחו] ויצא עמו, כיון שפתח אותו, ראה שבעים ושנים חקיקות של אותיות, שנמסרו לאדם הראשון, ובהם היה יודע כל החכמה של עליונים הקדושים וכו׳, וכל הדברים שעתידים לבא בעולם וכו׳, קרא לרבי יהודה והתחילו לעסוק באותו הספר, לא הספיקו, ללמוד שנים או

עַד דַּהֲווֹ מִסְתַּכְּלִין בְּהַהִיא חָכְמָה עִלָּאָה, כֵּיוַן דְּמָטוּ לְמִלְעֵי בִּסְתִירוּ דְּסִפְרָא, וּמִשְׁתָּעוּ דָּא עִם דָּא, נָפַק שְׁבִיבָא דְּאֶשָּׁא וְעַלְעוּלָא דְּרוּחָא וּבָטַשׁ בִּידֵיהוֹן וְאִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ. בָּכָה רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם חוֹבָה אִיהוּ גַּבָּן, אוֹ דְלָאו אֲנָן זַכָּאִין לְמִנְדַּע לֵיהּ.

כַּד אָתוּ לְגַבֵּי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אִשְׁתָּעוּ לֵיהּ עוֹבָדָא דָּא, אָמַר לוֹן, דִּילְמָא בְקֵץ מְשִׁיחָא דְּאִינּוּן אַתְוָן הֲוֵיתוּן מִשְׁתַּדְּלֵי, אַמְרוּ לֵיהּ, דָּא לָא יַדְעֵינָן, דְּהָא כֹּלָּא אִתְנְשֵׁי מִנָּן. אָמַר לוֹן רִבִּי שִׁמְעוֹן, לֵית רְעוּתָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדָא דְיִתְגַּלֵּי כָּל כָּךְ לְעַלְמָא, וְכַד יְהֵא קָרִיב לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא, אֲפִילוּ רַבְיֵי דְעַלְמָא זְמִינִין לְאַשְׁכְּחָא טְמִירִין דְּחָכְמְתָא,

שלשה עמודים בספר, וכבר היו משיגים בחכמה העליונה. כיון שהגיעו ללמוד בנסתרות שבספר, ודברו זה עם זה יצאה שלהבת אש, ורוח סערה, והכה בידיהם, ונאבד הספר מהם, בכה רבי יוסי, ואמר: אולי יש בנו עון, או שאין אנו זכאים לדעת אותו.

כאשר באו לפני רבי שמעון, וספרו לו המעשה. אמר להם: אולי בקץ משיח שבאלו האותיות הייתם עוסקים. אמרו לו: זה אנחנו לא יודעים כי הכל נשכח מאתנו. אמר להם רבי שמעון: אין רצונו של הקדוש ברוך הוא בזה, שיתגלה יותר מדאי לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח, אפילו תינוקות שבעולם, עתידים למצוא סודות החכמה,

וּלְמִנְדַע בֵּיהּ קִצִּין וְחֻשְׁבְּנִין, וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְגַּלְיָיא לְכֹלָּא, הָדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי אָז אֶהְפּוֹךְ אֶל עַמִּים וְגוֹמֵר, מָהוּ אָז, בִּזְמְנָא דְתִיקוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא וְיוֹקִים לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדֵין אֶהְפּוֹךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְיָ וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד [וירא דף קטו ע״ב קיח ע״א].

ולדעת בהם קצים וחשבונות [של הגאולה], ובאותו הזמן תגלה לכל. וזה שכתוב (צפניה ג׳): ״כי אז אהפוך אל עמים״, מהו אז, בזמן שתקום כנסת ישראל מעפר, ויקים אותה הקדוש ברוך הוא, אז אהפוך אל עמים, שפה ברורה, לקרא כלם בשם ה׳, ולעובדו שכם אחד.

28.

""A l'époque de Rabbi Yossi il se trouvaient des bandits qui volaient dans les montagnes, de pair avec des brigands des nations. Lorsqu'ils trouvaient un homme et qu'ils l'attrapaient pour le tuer ils lui disaient : Quel est ton nom ? S'il était Juif, il partaient avec lui et le raccompagnaient hors des montagnes. Mais s'il ne l'était pas, ils le tuaient. Rabbi Yossi dit : Malgré tout, ceux-ci ont droit au monde futur."

" (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 118a)

כח.

בְּיוֹמוֹי דְרִבִּי יוֹסֵי הָווֹ אִינוּן פְּרִיצֵי, דַהֲווֹ מְשַׁדְּדֵי בְטוּרַיָא עִם פְּרִיצֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, וְכַד מַשְׁכְּחֵי בַּר נָשׁ וְתַפְסֵי לֵיהּ לְקַטְלֵיהּ, הָווֹ אַמְרִין לֵיהּ מַה שְׁמָךְ, אִי הָוָה יוּדָאי, הָווֹ אַזְלִין עִמֵּיהּ וּמַפְקִין לֵיהּ מִן טוּרַיָא, וְאִי הָוָה בַּר נָשׁ אַחֲרִינָא קַטְלֵי לֵיהּ, (וְהָא) וְהָוָה אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, אִתְחֲזוּן אִינּוּן בְּכָל הָאי, לְמֵיעַל לְעָלְמָא דְאָתֵי [וירא מדרש הנעלם דף קטז ע"א].

כח.

בימיו של רבי יוסי, היו פריצים, שהיו שודדים בהרים, עם פריצי אומות העולם, וכשהיו מוצאים בן אדם, ותופשים אותו להורגו, היו אומרים לו: מה שמך, אם היה יהודי, היו הולכים עמו, ומוציאים אותו מן ההרים, ואם היה אדם אחר, הורגים אותו. והיה אומר רבי יוסי: ראוים אלו בכל זה, להכנס לעולם הבא.

29.

"Rabbi Eliezer était allé voir Rabban Yo'hanan ben Zakaï son maître, le premier jour du mois. Lorsqu'il arriva il [R. Yo'hanan] lui dit : Puits rempli [d'eau] non-putride qui rejaillit plus fort de lui-même ! Que viens-tu chercher ici ? Il lui dit : Un homme ne doit-il pas visiter son maître régulièrement ? Il lui dit : Ce n'est pas ce que j'ai voulu dire, mais je vois sur ton visage que tu as discerné quelque nouveauté ; de ces choses profondes que tu questionneras dans le futur [...]. (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 127a-b)

כט.

רִבִּי (אֶלְעָזָר) אֱלִיעֶזֶר אָזַל לְמֶחֱמֵי לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי רַבֵּיה, וְהַהוּא יוֹמָא רֵישׁ יַרְחָא הֲוָה, כַּד מָטָא גַּבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ, בֵּירָא דְלָא סָרְיָא וּמַלְיָין לֵיהּ וְהוּא נְבִיעַ מִדִּידֵיהּ יַתִּיר, מָאי בָּעֵי הָכָא, אָמַר לֵיהּ חַיָּיב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ. אָמַר לֵיהּ לָאו עַל כָּךְ אֲמָרִית, אֶלָּא אֲנָא חָמֵי בְּאַנְפָּךְ דְּמִלָּה חַדְתָּא אִית גַּבָּךְ, מֵאִינוּן עֲמִיקַיָּיא דְאַתְּ עָתִיד לְמִתְבַּע [חיי שרה מדרש הנעלם דף קכז ע"א].

כט.

רבי אליעזר הלך לראות את רבי יוחנן בן זכאי רבו. ואותו היום ראש חודש היה, כשהגיע אליו, אמר לו: באר של מים שמנוקה מכל טנופת, וממלאים אותו, וגם נובע משלו יותר, [אם כן] מה צריך [לבוא] לכאן, [ורמז לו אחר שרבי אליעזר, היה בור של ממי תורה, ובקי בכל הלכותיו, ונובע שכלו מעצמו להבין דבר מתוך דבר, אם כן מה צורכו אצל רבי יוחנן בן זכאי]. אמר לו: חייב אדם להקביל פני רבו. אמר לו: לא על זה אמרתי, [מה שאתה צריך לבוא כאן], אלא אני רואה בפניך, שיש לך דבר חדש, מאלו הסודות העמוקים שאתה עתיד לשאול [לכן אמרתי לך, כיון שאתה גדול כל כך, מה אתה מבקש אצלי] וכו'.

30.

"Rabbi Chimon arrivait à Tibériade accompagné de Rabbi Abba. Rabbi Chimon dit à Rabbi Abba : Allons, car voici quelqu'un qui vient vers nous avec des nouvelles [interprétations] à nous dire et ce sont des paroles de la Tora. Rabbi Abba dit : Je sais que là où le maître va, le Saint béni soit-il lui envoie des anges ailés afin qu'ils se distraient avec lui.

Alors qu'ils étaient en marche, Rabbi Chimon leva les yeux et vit un homme qui venait en courant. Rabbi Chimon et Rabbi Abba s'assirent. Lorsqu'il arriva à eux, Rabbi Chimon lui dit : Qui es-tu ? Il dit : Je suis Juif, je viens de Cappadoce et je me rends à la maison du fils de Yo'haï, car les collègues se sont rassemblés au sujet de certaines choses pour lesquelles je suis envoyé. Il lui dit : Parle

mon enfant. Il lui dit : Tu es le fils de Yo'haï ? Il lui dit : Je suis le fils de Yo'haï [...]. [Ensuite] Rabbi Chimon se leva et ils partirent avec cet homme qui les raccompagna jusqu'à Tibériade. Pendant qu'ils marchaient, Rabbi Chimon dit [des paroles de la Tora]. Rabbi Abba et le Juif embrassèrent les mains de Rabbi Chimon [puis] Rabbi Abba déclara : C'est seulement aujourd'hui que je viens de comprendre cette chose. Heureux est mon sort, car j'ai mérité de l'entendre." (Zohar, vol. 1, p. 132a-133a)

ל.

רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָתֵי לְטְבַרְיָה וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אַבָּא, נֵזִיל, דְּהָא אֲנָן חֲמֵינָן דְּבַר נָשׁ חַד יִמְטֵי הַשְׁתָּא לְגַבָּן וּמִלִּין חַדְתִּין בְּפוּמֵיהּ, וְאִינוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא יָדַעְנָא דִּבְכָל אָתָר דְּמֹר אָזִיל, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁדֵּר לֵיהּ מַלְאָכִין טָסִין בְּגַדְפִּין לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא בֵּיהּ.

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, סָלִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן עֵינוֹי וְחָמָא בַּר נָשׁ דַּהֲוָה רָהִיט וְאָזִיל. יָתְבוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא. כַּד מָטָא גַּבַּיְיהוּ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן מָאן אַנְתְּ, אָמַר לֵיהּ יוּדָאִי אֲנָא וּמִקַּפּוּטְקִיָא קָאָתֵינָא,

ל.

ר׳ שמעון היה בא לעיר טבריה, והיה עמו רבי אבא, אמר רבי שמעון לרבי אבא: נלך, כי אנו רואים שאדם אחד יגיע עתה אלינו, ודברים חדשים בפיו, שהם דברי תורה. אמר רבי אבא: כבר יודע אני, שבכל מקום שאדוני הולך, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים עפים בכנפים, להשתעשע עמהם.

בעוד שהיו הולכים, נשא רבי שמעון את עיניו, וראה איש שהיה הולך ורץ, ישבו רבי שמעון ורבי אלעזר [וחכו לו]. כשהגיע אליהם אמר לו רבי שמעון: מי אתה, אמר לו: יהודי אני, ומעיר קפוטקיא באתי, ואני הולך אל בית שכונתו

וַאֲנָא אָזִילְנָא אַטִּיטְרֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי, דְּאִתְמְנוּן חַבְרַיָּיא בְּמִלִּין יְדִיעָן וְשַׁדְּרוּנִי גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא בְּרִי. אָמַר לֵיהּ אַנְתְּ בַּר יוֹחָאי, אָמַר לֵיהּ אֲנָא בַּר יוֹחָאי וכו׳. קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאַזְלוּ, אָזַל הַהוּא בַּר נָשׁ בַּהֲדֵיהּ עַד טְבַרְיָה. עַד דְּהָווּ אַזְלֵי, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן וכו׳. אָתוּ רִבִּי אַבָּא וְהַהוּא יוּדָאִי וְנָשְׁקוּ יְדוֹי, אָמַר רִבִּי אַבָּא, עַד יוֹמָא דֵּין לָא קָאִימְנָא בְּמִלָּה דָא בַּר הַשְׁתָּא, זַכָּאָה חוּלָקִי, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע לֵיהּ [חיי שרה דף קלב ע״א קלג ע״א].

של רבי שמעון בן יוחאי, כי החברים נמנו וביארו דברים ידועים, ושלחוני אליו, [לשמוע אם יסכים עמהם], אמר לו רבי שמעון: אמור, בני, אמר לו: אתה הוא בן יוחאי. אמר לו: אני בן יוחאי וכו׳, [ושאל אותו כמה שאלות], קם רבי שמעון והלכו. ואותו אדם הלך עמו עד טבריה, בעוד שהיו הולכים אמר רבי שמעון [דברי תורה, אחר כך] באו רבי אבא ואותו היהודי, ונשקו ידיו של רבי שמעון, אמר רבי אבא: עד היום הזה לא הבנתי דבר זה, ורק עכשיו, [עמדתי על בוריו], אשרי חלקי שזכיתי לשמעו.

31.

"Rabbi Its'haq se leva de nuit pour étudier la Tora, et Rabbi Yéhouda se leva à Cesarée au même moment. Rabbi Yéhouda dit : Je vais aller trouver Rabbi Its'haq pour qu'ensemble nous étudions la Tora. Il se fit accompagner par 'Hizqiya son fils qui était encore un enfant. Alors qu'il s'approchait de la porte, il entendit Rabbi Its'haq qui parlait [il soulevait des difficultés dans l'étude des secrets]. Sur ce, Rabbi Yéhouda frappa à la porte, il entra et ils se réunirent. Rabbi Its'haq s'exclama : Maintenant, la présence divine est unie à nous !" (Zohar, vol. 1, p. 135a-b)

לא.

רִבִּי יִצְחָק קָם לֵילְיָא חָד לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְרִבִּי יְהוּדָה קָם בְּקַסְרוֹי בְּהַהִיא שַׁעְתָּא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵיקוּם וְאֵיזִיל לְגַבֵּי רִבִּי יִצְחָק וְאַלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְנִתְחַבַּר כַּחֲדָא, אָזַל עִמֵּיהּ חִזְקִיָּה בְּרֵיהּ דְּהָוָה רַבְיָיא, כַּד קָרִיב אַבָבָא, שָׁמַע לֵיהּ לְרִבִּי יִצְחָק דְּהָוָה אָמַר וכו׳. אַדְּהָכִי בָּטַשׁ רִבִּי יְהוּדָה אַבָבָא וְעָאל וְאִתְחַבָּרוּ, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַשְׁתָּא זִווּגָא דִשְׁכִינְתָּא בַּהֲדָן [תולדות דף קלה ע״א וע״ב].

לא.

רבי יצחק קם לילה אחד לעסוק בתורה, ורבי יהודה קם בקסרוי [שם עיר], באותה שעה, אמר רבי יהודה: אקום ואלך אל רבי יצחק, ונעסוק עמו בתורה, ונתחבר יחד. הלך עמו חזקיה בנו, שהיה אז ילד. כאשר קרב אל הדלת, שמע את רבי יצחק וכו׳, [מקשה קושיות על פי הסוד, שמע את הקושיות], ובינתים דפק רבי יהודה בדלת ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק: עתה השכינה מתיחדת אתנו, [וחדשו דברי תורה הרבה].

32.

Rabbi Elazar ben Arakh était assis et il était très chagriné [puis] il alla voir Rabbi Yéhochoua. [Ce dernier] lui dit : Pourquoi la lumière de la lampe est-elle obscurcie ? Il lui dit: Une grande crainte est entrée en moi, car si nos collègues, les maîtres de la Michna - sur lesquels repose l'esprit saint - ont vu que la rédemption viendra dans le sixième [millénaire], moi je prévois un temps plus long pour ceux qui reposent dans la poussière [...]. Or qui peut attendre jusque là ? Qui pourra maintenir sa piété en ce temps-là ? C'est la raison pour laquelle je me désole [...]. Il se reprit et il dit : Grâce à la repentance [tchouva] [la rédemption] viendra plus tôt. Rabbi Yéhochoua dit : Si tu n'avais pas dit cela, la bouche de ceux qui espèrent journellement la délivrance aurait été fermée, ainsi qu'il est écrit (Isaïe 33:6) : [...] Un trésor de salut [...] - Qu'est ce que le salut? Il s'agit de ceux qui attendent journellement la rédemption." (Zohar (Midrach hanéélam), vol. 1, p. 139b-140a)

לב.

רִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ הֲוָה יָתִיב וְהֲוָה קָא מִצְטַעֵר בְּנַפְשׁוֹ טַפֵּי, עָאל לְקַמֵּיה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲמַר לֵיהּ, חִיזוּ נְהִירוּ דְבוּצִינָא דְעַלְמָא לָמָּה חֲשׁוֹכָן, אֲמַר לֵיהּ, חִיזוּ וּדְחִילוּ סַגִּי עָאל בִּי. דְהָא אֲנָא חָמֵי מַה דְּאִתְעָרוּ חַבְרָנָא מָארֵי מַתְנִיתָא דְשָׁרָאת עֲלַיְיהוּ רוּחַ קַדִּישִׁין. וְהַהוּא דְּאִתְעֲרוּ, דְּבִשְׁתִיתָאֵי יְהֵא פּוּרְקָנָא שַׁפִּיר, אֲבָל אֲנָא חָמֵי אוֹרְכָא יְתֵירָא עַל אִינוּן דַּיְירֵי עַפְרָא וכו׳. מָאן יִזְכֶּה לְהָאי אַרְכָּא. מָאן יִתְקַיָּים בְּקִיּוּם דָּתֵיהּ בֵּין הָאי זִמְנָא. וְעַל דָּא אִצְטַעַרְנָא בְנַפְשָׁאי וכו׳. חָזַר וְאָמַר, בִּתְשׁוּבָה יִתְקַדֵּם כֹּלָּא. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אִי לָאו דְאַמַרְתְּ הָכִי,

לב.

רבי אלעזר בן ערך, היה יושב, והיה מצטער בעצמו הרבה. בא לפניו רבי יהושע. אמר לו [רבי יהושע]: מראה אורו של נר העולם, למה היא חשכה, [מדוע אתה מצטער הרבה], אמר לו [רבי אלעזר בן ערך]: מורא ופחד גדול נכנס בי, כי אני רואה, מה שהעירו החברים בעלי המשנה, שרוח הקודש שורה עליהם, ומה שהעירו שבאלף השישי תהיה הגאולה, יפה הוא, אבל אני רואה אריכות יתירה לשוכני העפר הללו וכו׳, מי יזכה לאריכות הזה, מי ישאר בשמירת דתו, בזמן ההוא, ועל זה אני מצטער, חזר ואמר [ר׳ אלעזר]: שבתשובה תקדם הגאולה. אמר רבי יהושע: אם לא שאמרת

אַחֲסִימְנָא פוּמִין לְמִצְפֵּי פוּרְקָנָא כָּל יוֹמָא, דִּכְתִיב חוֹסֶן יְשׁוּעוֹת. מַהוּ יְשׁוּעוֹת, אֵלּוּ הַמְצַפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם [תולדות דף קלז ע״א וע״ב].

כך, לא הנחנו פתחון פה, למצפים על הגאולה בכל יום. שכתוב: ״חוסן ישועות״ (ישעי׳ לג), מהו ישועות [רומז על] אלו המצפים ישועות בכל יום וכו׳. [ואם הגאולה קשורה בזמן קצוב, איך אפשר לצפות בכל יום. אלא ודאי שתלוי בתשובה, ואימתי שיעשו תשובה יגאלון].

33.

"Viens et vois : Une fois, alors que Rabbi Chimon et le reste des collègues étaient assis, Rabbi Elazar son fils entra. Ils dirent à Rabbi Chimon : Nous avons une grande chose à te demander concernant Jacob et Esaàl : Pourquoi Jacob refusa t'il de donner la soupe de lentilles à Esaàl avant que celui-ci ne lui cède son droit d'aînesse ? De plus, Esaü a dit à Isaac, son père, (Genèse 27:36) : [...] Par deux fois il [Jacob] m'a supplanté.

Il leur dit : Vous devriez être frappés maintenant pour avoir cru aux paroles d'Esaü et pour avoir menti à propos des paroles de Jacob, car le verset témoigne pour lui (Genèse 25:27) : [...] Jacob, homme inoffensif [...]. Et il est encore écrit (Michée 7:20) : Tu témoigneras à Jacob la fidélité [...]. Mais c'est ainsi qu'il faut comprendre la chose : Esaàl dédaignait le droit d'aînesse depuis le début

et il désirait que Jacob le lui prenne, même sans rétribution, ainsi qu'il est écrit (Genèse 25:34) : Il mangea et but, il se leva et partit. Esaü méprisa son droit d'aînesse." (Zohar, vol. 1, p. 139a)

לג.

תָּא חֲזֵי, זִמְנָא חֲדָא הֲוָה יָתִיב רִבִּי שִׁמְעוֹן וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא, עָאל קַמֵּיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אַמְרוּ לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, מִלְּתָא רַבְּתָא בָּעֵינַן לְמִבְעֵי קַמָּךְ בְּעִנְיָינָא דְיַעֲקֹב וְעֵשָׂו, אֵיךְ לָא בָעָא יַעֲקֹב לְמֵיהָב לְעֵשָׂו תַּבְשִׁיל דִטְלוֹפְחִין, עַד דְזַבִּין לֵיהּ בְּכִירוּתָא דִילֵיהּ, וְעוֹד דְאָמַר עֵשָׂו לְיִצְחָק אֲבוּי וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם.

אָמַר לוֹן, בְּהַהִין שַׁעְתָּא אַתּוּן חַיָּיבִים לְקַבְּלָא מַלְקוּת, דְהֶאֱמַנְתּוּן לְפִתְגָמֵי דְעֵשָׂו וְשַׁקַּרְתּוּן לְפִתְגָמֵי דְיַעֲקֹב, דְהָא קְרָא אַסְהַד עָלֵיהּ, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, וְתוּ כְּתִיב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. אֶלָּא כַּךְ הוּא

לג.

פעם אחת היה יושב רבי שמעון, ושאר החברים, נכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו לו לרבי שמעון: דבר גדול רצוננו לשאול לפניך, בענין יעקב ועשו, איך לא רצה יעקב לתת לעשו תבשיל של עדשים, עד שמכר לו את הבכורה שלו, ועוד שאמר עשו ליצחק אביו: "ויעקבני זה פעמים".

אמר להם: בשעה זו, אתם חייבים לקבל מלקות, שהאמנתם לדברי עשו, ושקרתם בדברי יעקב, הרי הכתוב מעיד עליו: "ויעקב איש תם" (בראשית כה), ועוד כתוב: "תתן אמת ליעקב" (מיכה ז). אלא כך הוא הענין של יעקב

עִנְיָינֵיה דְּיַעֲקֹב עִם עֵשָׂו, בְּגִין דְּעֵשָׂו הֲוָה סָנֵי לִבְכִירוּתָא בְּקַדְמִיתָא, וַהֲוָה בָּעֵי מִנֵּיה דְּיַעֲקֹב דְּלִסְבָּה לֵיה אֲפִילוּ בְּלֹא כֶסֶף, הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת הַבְּכוֹרָה [דף קלט ע״א].

עם עשו, משום שעשו היה שונא את הבכורה מהתחלה, והיה מבקש מיעקב שיקח אותה ממנו, אפילו בלי כסף, זהו שכתוב: ״ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה״ (בראשית כה).

34.

"(Genèse 27:15) : Puis Rébecca prit les plus beaux vêtements d'Esaü [...] - Il s'agit des vêtements pris de Nemrod par Esaü. Ce sont les précieux habits qui provenaient d'Adam. Ils parvinrent aux mains de Nemrod et c'est avec eux que Nemrod chassait, ainsi qu'il est écrit (Genèse 10:9) : Tel que Nemrod, un puissant chasseur devant l'Eternel. Et Esaü sortit dans les champs, combattit Nemrod et le tua, puis il prit les vêtements, ainsi qu'il est écrit (Genèse 25:29) : [...] Esaü revint des champs fatigué. - Ce qui a été interprété de la façon suivante : Il est écrit ici (ibid.) : "fatigué". Il est écrit là-bas (Jérémie 4:31) : [...] Mon âme est à bout de force devant les meurtriers !

Esaü avait apporté ces vêtements à Rébecca et il les portait lorsqu'il sortait chasser. Mais ce jour-là, il ne les prit pas, il sortit aux champs et s'y attarda. Lorsque Esaü les portait, aucune odeur ne s'exhalait d'eux, mais lorsque Jacob les revêtissait - comme un objet rendu à son propriétaire - ils sentaient, car la beauté de Jacob provenait d'Adam. Et c'est ainsi qu'après être revenus à leur place [les vêtements] exhalaient un parfum.

Comment est-il possible que la beauté de Jacob provienne d'Adam ? il a été enseigné que la cheville d'Adam obscurcissait le disque du soleil ; tu ne peux dire la même chose de Jacob ! Rabbi Elazar lui dit : Cela est certainement vrai car à l'origine, avant qu'Adam ne péche, aucune créature ne pouvait soutenir sa beauté. Mais après la transgression, sa beauté s'atténua, sa hauteur diminua et il ne mesura plus que cent coudées." (Zohar, vol. 1, p. 142b)

לד.

וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בִּגְדֵי עֵשָׂו וְגוֹמֵר, אִלֵּין אִינוּן לְבוּשִׁין דְּרָוַח עֵשָׂו מִנִּמְרוֹד, וְאִלֵּין לְבוּשֵׁי יְקָר דַּהֲווֹ מִן אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְאָתוּ לִידָא דְנִמְרוֹד, וּבְהוּ הֲוָה צָד צֵידָה נִמְרוֹד, דִּכְתִיב הוּא הָיָה גִבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְיָ וְגוֹמֵר. וְעֵשָׂו נָפַק לְחַקְלָא וְאַגַּח בֵּיהּ קְרָבָא בְנִמְרוֹד וְקָטַל לֵיהּ, וְנָסַב אִלֵּין לְבוּשִׁין מִנֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף. וְאוֹקְמוּהָ, כְּתִיב הָכָא וְהוּא עָיֵף, וּכְתִיב הָתָם כִּי עָיְפָה נַפְשִׁי לַהוֹרְגִים.

וְעֵשָׂו הֲוָה סָלִיק לוֹן לְאִינוּן לְבוּשִׁין לְגַבָּהּ דְרִבְקָה,

לד.

"ותקח רבקה את בגדי עשו" וגו' (בראשית כז), אלו הם הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלו היו לבושי יקר, שהיו מן אדם הראשון, ובאו לידיו של נמרוד, ובהם היה נמרוד צד צידה, ככתוב: "הוא היה גבור ציד לפני ה'" וגו' (בראשית י), [כי בשעה שלבש אותם, היו מתקבצים אליו כל הבהמות והחיות והעופות ונופלים לפניו]. ועשו יצא לשדה, ועשה מלחמה עם נמרוד, והרג אותו ולקח אלו הלבושים ממנו. זהו שכתוב: "ויבוא עשו מן השדה והוא עיף" (בראשית כה), ופירשו, כתוב כאן והוא עיף, וכתוב שם: "כי עיפה נפשי להורגים" (ירמיה ד).

ועשו היה מסתיר את אותם הלבושים אצל רבקה, ובהם

וּבְהוּ הֲוָה נָפִיק וְצָד צֵידָה, וְהַהוּא יוֹמָא לָא נָטַל לוֹן, וְנָפַק לְחַקְלָא וְאִתְעַכַּב תַּמָּן. וְכַד הֲוָה לָבִישׁ לוֹן עֵשָׂו, לָא הֲווֹ סַלְקִין רֵיחִין כְּלַל. כֵּיוַן דְּלָבִישׁ לוֹן יַעֲקֹב, כְּדֵין תָּבַת אֲבֵדָה לְאַתְרָהּ וּסְלִיקוּ רֵיחִין, בְּגִין דְּשׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הֲוָה, וּבְגִין כַּךְ אֲהַדָרוּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא לְאַתְרַיְיהוּ וּסְלִיקוּ רֵיחִין.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב (הֲוָה) דְּאִיהוּ שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם, אֵיךְ אֶפְשָׁר, וְהָא תָנֵינָן תַּפּוּחַ עֲקֵבוֹ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן מַכְהֶה גַּלְגַּל חַמָּה, וְאִי תֵימָא דְּכַךְ הֲוָה יַעֲקֹב. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר וַדָּאי הָכִי הֲוָה בְּקַדְמִיתָא, עַד לָא חָב אָדָם הָרִאשׁוֹן לָא הֲווֹ

היה יוצא וצד צידה, ובאותו יום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם, וכאשר היה לובש אותם עשו, לא היו מעלים ריח בכלל, כיון שלבש אותם יעקב, אז שבה האבדה לבעליה, והעלו ריחות, משום שיופיו של יעקב, כיופיו של אדם היה ומשום כך חזרו באותה שעה למקומם, והעלו ריחות.

אמר רבי יוסי: יופיו של יעקב הוא יופיו של אדם, איך אפשר, והרי שנינו תפוח עקיבו של אדם הראשון, מכהה גלגל חמה, ואם תאמר שכך היה יעקב, אמר לו רבי אלעזר: ודאי כך היה, בתחלה בעוד שלא חטא אדם הראשון, לא היו

יַכְלִין כָּל בִּרְיָין לְאִסְתַּכְּלָא בְּשׁוּפְרֵיהּ, כֵּיוַן דְחָטָא, אִשְׁתַּנֵי שׁוּפְרֵיהּ וְנִתְמָאָךְ רוּמֵיהּ, וְאִתְעֲבִיד בַּר מֵאָה אַמִּין [תולדות דף קמב ע״ב].

יכולים כל הבריות להסתכל ביופיו, כיון שחטא, השתנה יופיו, והונמך גובהו, ונעשה בן מאה אמה.

35.

"Rabbi Yossi ben Rabbi Chimon ben Laqounia dit à Rabbi Elazar: N'as tu rien entendu de ton père à propos des bénédictions d'Isaac à Jacob qui ne se sont pas réalisées, alors que celles d'Isaac à Esaü se sont toutes réalisées ? Il lui dit : Toutes les bénédictions - inclues celles du Saint béni soit-il à Jacob - se sont réalisées, mais c'est Jacob qui les a immédiatement prises en haut, alors qu'Esaü les a prises en bas. Après la venue du roi-Messie Jacob prendra [les bénédictions] en haut et en bas, alors que celles d'Esaü seront annulées. Il n'aura plus de portion, ni d'héritage ni mémoire dans le monde, ainsi qu'il est écrit (Obadia 1:18) : Et la maison de Jacob sera un feu, et la maison de Joseph une flamme ; et la maison d'Esaü du chaume [...]. Car tout sera détruit chez Esaü et Jacob héritera des deux mondes : de ce monde et du monde à venir." (Zohar, vol. 1, p. 143b)

לה.

רִבִּי יוֹסֵי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא אָמַר לְרִבִּי אֶלְעָזָר, כְּלוּם שָׁמַעְתְּ מֵאָבוּךְ אַמַּאי לָא אִתְקַיָּימוּ בִּרְכָאן דִּבְרְכֵיהּ יִצְחָק לְיַעֲקֹב, וְאִינוּן בִּרְכָאן דְּבָרִיךְ יִצְחָק לְעֵשָׂו אִתְקַיָּימוּ כֻּלְּהוּ, אָמַר לֵיהּ, כָּל אִינוּן בִּרְכָאן מִתְקַיְּימֵי, וּבִרְכָאן אַחֲרָנִין דְּבָרְכֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב, אֲבָל מִיַּד יַעֲקֹב נָטַל לְעֵילָּא, וְעֵשָׂו נָטִיל לְתַתָּא, לְבָתַר כַּד יְקוּם מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִטּוֹל יַעֲקֹב לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְיִתְאֲבִיד עֵשָׂו מִכֹּלָּא, וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא וְאַחֲסָנָא וְדוּכְרָנָא בְּעַלְמָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, וְהָיָה בֵית יַעֲקֹב

לה.

רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, אמר לרבי אלעזר: האם לא שמעת משהו מאביך, למה לא נתקיימו הברכות שבירך יצחק את יעקב, והברכות שבירך יצחק את עשו נתקיימו כולם. אמר לו: כל הברכות האלו נתקיימו, וכן ברכות האחרות שהקדוש ברוך הוא בירך את יעקב נתקיימו, אבל בתחילה לקח יעקב את כל הברכות רק למעלה, [בעולם העליון] ועשו לקח למטה [בעולם הזה], ולאחר כך כשיקום מלך המשיח, יקח יעקב מלמעלה ולמטה, ויאבד עשו מכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכר בעולם, וזה שכתוב: (עובדי׳

אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְגוֹמֵר. בְּגִין דְּיִתְאֲבִיד עֵשָׂו מִכֹּלָא, וְיֵרִית יַעֲקֹב תְּרֵין עַלְמִין עַלְמָא דֵין וְעַלְמָא דְאָתֵי [תולדות דף קמג ע״ב].

א), ״והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש״. מפני שיאבד עשו מכל. ויירש יעקב שני עולמות, עולם הזה, ועולם הבא.

36.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi étaient en route. Alors qu'ils marchaient ils virent que Rabbi Yessa l'Ancien les suivait. Ils s'assirent jusqu'à ce qu'il les rejoigne. Après son arrivée, ils dirent : Maintenant le chemin est prêt devant nous. Ils s'en allèrent. Rabbi 'Hiya dit (Psaume 119:126) : Le temps est venu d'agir pour l'Eternel [...]. Rabbi Yessa prit la parole après lui et dit (Jérémie 46:27) : Mais toi mon serviteur Jacob ne crains pas, ne te laisse pas accabler Israel [...] ! Ce verset a déjà été expliqué, mais au moment où Jacob quitta son père avec les bénédictions, il s'introspecta et dit : Ces bénédictions doivent être repoussées pour plus tard ; il avait peur. Une voix sortit et dit (Jérémie 46:28) : Non, toi, tu n'as rien à craindre, mon serviteur Jacob, dit l'Eternel, car je suis avec toi [...] - Je ne te délaisserai pas en ce monde. (Jerémie 46:27) : [...] Je vais te

délivrer des pays lointains [...] - Au moment auquel tu as repoussé les bénédictions. (Ibid.) : [...] Et ta descendance de sa terre d'exil [...] - Bien que maintenant Esaü possède les bénédictions et que ses fils asservissent les tiens, je les ferai sortir d'entre leurs mains et ensuite tes descendants les asserviront. (Ibid.) : [...] Jacob reviendra [...] - Jacob reviendra à ses bénédictions. (Ibid.) [...] Il est rassuré, il est tranquille [...] - Cela signifie [qu'il se reposera] des royaumes de Babylonie, de la Médie, de la Grèce et d'Edom ; car ceux-ci asservirent Israel. (Ibid.) : [...] Plus personne ne l'inquiète. - Pour toujours.

Alors qu'ils étaient en route, Rabbi Yossi dit : Il est certain que tout ce que le Saint béni soit-il fait sur terre est en accord avec le secret de la sagesse. Et cela afin de montrer la sagesse supérieure aux hommes, pour qu'ils apprennent les secrets de la sagesse à partir de ses actes. Tous ses actes sont les chemins de la Tora, car les chemins de la Tora sont ceux du Saint béni soit-il. Il n'y a pas [dans la

Tora] le moindre mot sans plusieurs chemins [qui conduisent] aux secrets de la sagesse supérieure.

Viens et vois : Rabban Yo'hanan ben Zakaï énonçait trois cent règles du secret de la sagesse supérieure sur le verset (Genèse 36:39) : [...] Et le nom de sa femme était Mehêtabel, fille de Matred, fille de Mê-Zahab. Il ne les révéla qu'à Rabbi Eliezer qui était avec lui. [Ceci] afin de savoir que chaque acte divin écrit dans la Tora contient des secrets supérieurs et que chaque mot contient la sagesse et la doctrine véritable. Ainsi, toutes les paroles de la Tora sont saintes, afin d'y montrer des merveilles, ainsi qu'il est écrit (Psaume 119:18) : Ouvre mes yeux, et je verrai les merveilles qui sont dans ta Tora." (Zohar, vol. 1, p. 145 a-b)

לו.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הֲווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, חָמוּ לֵיהּ לְרִבִּי יֵיסָא סָבָא דַהֲוָה אָזִיל בַּתְרַייְהוּ, יָתְבוּ עַד דְּמָטָא לְגַבַּיְיהוּ. כֵּיוָן דְּמָטָא לְגַבַּיְיהוּ, אַמְרוּ, הַשְׁתָּא אָרְחָא מִתַּתְקְנָא קַמָּן. אַזְלוּ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ וכו׳. פָּתַח רִבִּי יֵיסָא אֲבַתְרֵיהּ וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹמֵר. הָאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְנָפַק יַעֲקֹב מִקַּמֵּי אֲבוֹי בְּאִינוּן בִּרְכָאן, אִסְתַּכַּל בְּנַפְשֵׁיהּ אָמַר, הָא אִלֵּין בִּרְכָאן בָּעֵינָא לְסַלְקָא לוֹן לְבָתַר לַאֲרִיכוּ יוֹמִין, וַהֲוָה דָחִיל

לו.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, בעוד שהיו הולכים, ראו את רבי יוסי סבא, שהיה הולך אחריהם. ישבו עד שהגיע אליהם, כיון שהגיע אליהם, אמרו: עתה הדרך מתוקן לפנינו, הלכו. אמר רבי חייא: "עת לעשות לה׳" וכו׳, [והתחילו כל אחד לדרוש בסודות התורה, אח"כ] פתח רבי ייסא אחריו ואמר (ירמיה מו): "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה׳, ואל תחת ישראל" וגו׳, הפסוק הזה כבר ביארוהו, אבל באותה שעה שיצא יעקב עם הברכות מלפני אביו, הסתכל בעצמו, ואמר: הנה אלו הברכות אני רוצה לדחות אותם לאחר זמן, ויהיו לארך ימים. והיה מפחד ומתירא, יצא

וּמִסְתָּפֵי, נָפַק קָלָא וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ כִּי אִתְּךָ אָנִי, לָא אֶשְׁבּוֹק לָךְ בְּהַאי עָלְמָא, כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק לְהַהוּא זִמְנָא דְאַנְתְּ סָלִיק לוֹן לְאִינּוּן בִּרְכָאָן, וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם. דְּאַף עַל גָּב דְּהַשְׁתָּא נָטִיל בִּרְכוֹי עֵשָׂו וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בִּבְנֶיךָ, אֲנָא אַפִּיק לוֹן מִידוֹי, וּכְדֵין יְשַׁעְבְּדוּן בָּנֶיךָ בֵּיהּ, וְשָׁב יַעֲקֹב לְאִינּוּן בִּרְכָאָן וכו׳. וְשָׁקַט וְשַׁאֲנָן. כְּמָה דְאוּקְמוּהָ מֵאִינּוּן מַלְכְוָן מִבָּבֶל מִמָּדַי וּמִיָּוָן וּמֵאֱדוֹם, דְּאִינְהוּ הָווֹ דְאִשְׁתַּעְבְּדוּ בְהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאֵין מַחֲרִיד לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

אַזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי כָּל מַה דְּעָבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, כֹּלָּא הֲוָה בְּרָזָא דְחָכְמְתָא, וְכֹלָּא בְּגִין לְאַחֲזָאָה חָכְמְתָא

קול ואמר: ״ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה׳, כי אתך אני״, שלא אעזוב אותך בעולם הזה, ״כי הנני מושיעך מרחוק״, לאותו הזמן שאתה דוחה את קיום הברכות, ״ואת זרעך מארץ שבים״, שאף על פי, שעתה לקח עשו את הברכות, ובניו יעבידו את בניך אני אוציאם מידיו, ואז בניך יעבידו אותו. ״ושב יעקב״, [שישוב] לאלו הברכות ושקט ושאנן כמו שביארוהו, מאלו הממלכות, מבבל ממדי מיון ומאדום, שהיו מעבידים את ישראל, ואין מחריד לעולם ולעולמי עולמים.

הלכו, בעוד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי: ודאי כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה בארץ הכל הוא בסוד החכמה,

עִלָּאָה לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא, בְּגִין דְּיֵלְפוּן מֵהַהוּא עוֹבָדָא רָזִין דְּחָכְמְתָא, וְכֹלָּא אִינוּן כִּדְקָא יֵאוֹת, וְעוֹבָדוֹי כֻּלְּהוּ אוֹרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּאוֹרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא אִינוּן אָרְחֵי דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֵית מִלָּה זְעֵירָא דְּלֵית בָּהּ כַּמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין וְרָזִין דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הֲוָה אָמַר תְּלַת מְאָה הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרָזָא דְחָכְמְתָא עִלָּאָה, בְּפָסוּק וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל, בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב, וְלָא גַּלֵּי לוֹן אֶלָּא לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר, דַּהֲוָה עִמֵּיהּ, בְּגִין לְמִנְדַּע דְּכַמָּה רָזִין עִלָּאִין אִינוּן בְּכָל עוֹבָדָא וְעוֹבָדָא דְּאִיהִי בְּאוֹרַיְיתָא, וּבְכָל מִלָּה וּמִלָּה חָכְמְתָא אִיהִי וְאוֹרַיְיתָא דִּקְשׁוֹט, בְּגִין כַּךְ אִינוּן

והכל הוא כדי להורות חכמה עליונה, לבני אדם, כדי שילמדו מאותם המעשים סודות החכמה, והכל הוא כראוי להיות, ומעשיו כולם הם דרכי התורה, משום שדרכי התורה, הם דרכיו של הקדוש ברוך הוא, ואין לך דבר קטן, שלא יהיו בו כמה דרכים ושבילים וסודות החכמה העליונה.

בוא וראה, כי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר: שלש מאות הלכות פסוקות, בסוד החכמה העליונה, בפסוק, (בראשית לו): "ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב", ולא גילה אותם אלא לרבי אליעזר שהיה עמו, כדי לדעת, שכמה סודות העליונים נמצאים בכל פעולה ופעולה, שכתוב בתורה, ובכל מלה ומלה יש חכמה ותורת אמת, ועל כן מלות

מִלִּין דְאוֹרַיְיתָא מִלִּין קַדִּישִׁין אִינּוּן, לְאַחְזָאָה מִינָּהּ נִפְלָאוֹת, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה, נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ [תולדות דף קמה ע״א וע״ב].

התורה, הם מלות קדושות, להראות מהן נפלאות, כמו שכתוב (תהלים קיט): ״גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך״.

37.

"Viens et vois : Combien de bénédictions Jacob a t'il recu : Une de son père lors de la ruse et il gagna toutes les bénédictions. Une [autre] de la présence divine qui lui fut octroyée par le Saint béni soit-il lorsqu'il s'enfuit de chez Laban, ainsi qu'il est écrit : Et l'Eternel bénit Jacob. Une [autre] lorsque l'ange préposé à Esaü le bénit. Plus l'autre bénédiction donnée par son père lorsqu'il partit vers le champ d'Aram (Genèse 28:3) : Et que le Dieu-Tout-Puissant te bénisse et te fasse fructifier et te multiplie [...].

A ce moment là, lorsque Jacob réfléchit sur ces bénédictions, il [se] dit : Laquelle, parmi ces bénédictions vais-je utiliser maintenant ? Il [se] dit : Je vais utiliser la plus faible. Et quelle est-elle ? C'est la dernière bénédiction de son père. Et bien qu'elle soit puissante, il se dit : Je vais maintenant prendre celle-là et

je vais l'utiliser. Je repousse les autres pour le moment, où moi et mes descendants en auront besoin. Quand cela ? Lorsque tous les peuples se réuniront afin de faire disparaître mes enfants de ce monde, ainsi qu'il est dit (Psaume 118:10) : Toutes les nations m'avaient encerclé : Au nom de l'Eternel, je les pourfendais [...]. (Psaume 118:11) : Elles m'ont encerclé : au nom de l'Eternel, je les pourfendais. (Psaume 118:12) : Elles m'ont encerclé comme des guêpes [...] - Il y a ici trois [fois le mot "encerclé"] contre trois [bénédictions] restantes : La première, c'est la [première] bénédiction de son père. La deuxième, celle du Saint béni soit-il. Et la troisième celle de l'ange. Jacob [se] dit : Ces bénédictions seront nécéssaires contre les monarques de toutes les nations - et je les repousse pour ce moment là - mais maintenant, pour Esaü, celle-ci me suffit.

[Ceci est comparable] à un roi qui aurait à sa disposition plusieurs légions fortes, avec de vaillants guerriers prêts à se battre contre de

puissants rois. Sur ce, il apprit qu'un brigand [était là]. Il dit : Que les gardiens des portes s'occupent de lui ! Ils lui dirent : De toutes tes légions tu n'envoie que ceux-ci ? Il dit : Ils suffiront pour ce brigand. Quant à mes légions et mes vaillants guerriers, je les réserve pour les puissants monarques ; c'est alors que j'aurai besoin d'eux. De la même façon Jacob [se] dit : En ce qui concerne Esaü, cette bénédiction est suffisante. Mais je garde les autres pour l'époque où mes descendants en auront besoin contre les rois et les dirigeants du monde. Lorsque ce moment viendra ces bénédictions se réveilleront [à partir] de toutes les directions et le monde subsistera grâce à elles, comme il se doit. A partir de ce jour, le royaume sera établi au dessus des autres règnes ; il sera établi ainsi qu'il est écrit (Daniel 2:44) : [...] Il broiera et détruira tous ces royaumes, mais lui, il subsistera à toujours." (Zohar, vol. 1, p. 146a-b)

לז.

תָּא חֲזֵי. כַּמָּה בִּרְכָאן אִתְבְּרַךְ יַעֲקֹב, חָד דַּאֲבוֹי בְּהַהוּא עֲקִימוּ, וְרָוַוח כָּל אִינוּן בִּרְכָאן. וְחָד דִּשְׁכִינְתָּא, דְּבָרִיךְ לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד הֲוָה אָתֵי מִלָּבָן דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב, וְחָד דִּבְרָכֵיהּ לֵיהּ הַהוּא מַלְאָכָא מְמַנָּא דְּעֵשָׂו. וְחָד בִּרְכָה אַחֲרָא דְּבָרְכֵיהּ לֵיהּ אֲבוּהּ, כַּד הֲוָה אָזִיל לְפַדַּן אֲרָם, דִּכְתִיב וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתְךָ וְגוֹמֵר.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּחָמָא יַעֲקֹב גַּרְמֵיהּ בְּכָל הַנֵּי בִּרְכָאן, אָמַר, בְּמָאן בִּרְכָתָא מִנַּיְיהוּ אֶשְׁתַּמֵּשׁ הַשְׁתָּא. אָמַר, בְּחַלָּשָׁא מִנַּיְיהוּ אֶשְׁתַּמֵּשׁ הַשְׁתָּא,

לז.

בא וראה, כמה ברכות התברך יעקב, אחד של אביו, על ידי המרמה, והרויח כל אותם הברכות, ואחד של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא, כאשר בא מלבן, כמו שכתוב: "ויברך אלהים את יעקב", ואחד שברך אותו המלאך, הממונה של עשו, ואחד ברכה אחרת שברך אותו אביו, כאשר הלך לפדן ארם, כמו שכתוב: "ואל שדי יברך אותך" וגו' (בראשית כח).

באותו זמן, שראה יעקב עצמו בכל אלו הברכות, אמר: באיזה ברכה מהם אשתמש עתה, אמר: בחלשה מהם אשתמש עתה, ומה היא, זו האחרונה שברכו אביו, ואף על

וּמָאן אִיהִי, דָּא בַּתְרַיְיתָא דְּבָרְכֵיהּ אֲבוּהּ, וְאַף עַל גָּב דְּאִיהִי תַּקִּיפָא, אָמַר, לָאו אִיהִי תַּקִּיפָא בְּשָׁלְטָנוּתָא דְּהָאי עָלְמָא כְּקַדְמָאָה. אָמַר יַעֲקֹב, אֶטּוֹל הַשְׁתָּא דָּא וְאֶשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, וַאֲסַלֵּק כָּל אִינוּן אַחֲרָנִין לִזְמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ לִי וְלִבְנָאי בַּתְרָאי. אֵימָתַי, בִּזְמְנָא דְיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל עַמְמַיָּיא לְאוֹבְדָא בָנַי מֵעָלְמָא, דִּכְתִיב כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם, סַבּוּנִי גַם סְבָבוּנִי וְגוֹמֵר, סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים וְגוֹמֵר, הָא הָכָא תְּלָתָא לְגַבֵּי תְּלָתָא דְּאִשְׁתַּאֲרוּ. חָד, אִינוּן בִּרְכָאן קַדְמָאֵי דַּאֲבוּהּ. תְּרֵין, אִינוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תְּלַת, אִינוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ הַהוּא מַלְאֲכָא. אָמַר יַעֲקֹב, לְהָתָם אִצְטְרִיכוּ לְגַבֵּי מַלְכִין וְכָל עַמִּין דְּכָל עָלְמָא,

פי שהיא חזקה, אמר: אין היא חזקה בשליטת העולם הזה, כראשונות. אמר יעקב: אקח עתה זאת הברכה ואשתמש בה, ואדחה כל אותם האחרים לזמן שיצטרך לי ולבני אחרי, אימתי בזמן שיתאספו כל העמים להאביד בני מן העולם, כמו שכתוב: "כל גוים סבבוני בשם ה׳ כי אמילם, סבוני גם סבבוני" וגו׳, "סבוני כדבורים" וגו׳ (תהלים קיח), הרי כאן שלשה לגבי שלשה שנשארו, אחד אותם ברכות הראשונות של אביו, שניה אותם הברכות שברכו הקדוש ברוך הוא, שלישית אותם ברכות שברכו אותו המלאך, אמר יעקב: לשם צריכים [הברכות], כנגד מלכים של כל העמים של כל העולם, ואדחה אותה לשם, ועתה כלפי עשו די לי בזאת.

וְאַסְלִיק לוֹן לְהָתָם, וְהַשְׁתָּא לְגַבֵּי דְעֵשָׂו דַּי לִי בְהָאי.

לְמַלְכָּא דַהֲווֹ לֵיהּ כַּמָּה לִגְיוֹנִין תַּקִיפִין, כַּמָּה מָארֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא, לְאַגָּחָא קְרָבִין דִזְמִינִין לְגַבֵּי מַלְכִין תַּקִיפִין, לְאַגָּחָא בְהוּ קְרָבָא, אַדְהָכִי שָׁמַע עַל לִסְטִיס חָד קַפָּחָא, אָמַר, הַנֵּי בְנֵי תַרְעֵי יַהֲכוּן תַּמָּן. אָמְרוּ לֵיהּ, מִכָּל לִגְיוֹנִין דִּילָךְ, לֵית אַנְתְּ מְשַׁדֵּר הָתָם אֶלָּא אִלֵּין. אָמַר, לְגַבֵּי הַהוּא לִסְטִיס דַּי בְּאִלֵּין, דְהָא כָּל לִגְיוֹנוֹתַי וּמָארֵי קְרָבָא אֲסַלֵּק לְגַבֵּי אִינוּן מַלְכִין תַּקִיפִין, בְּיוֹמָא דִקְרָבָא דְאִצְטְרִיכוּ לִי לֶיהֱווֹ. אוּף הָכִי יַעֲקֹב אָמַר, לְגַבֵּי עֵשָׂו, דַּי לִי הַשְׁתָּא בְּאִלֵּין בִּרְכָאן. אֲבָל לְהַהוּא זִמְנָא דְאִצְטְרִיכוּ לְבָנַי, לְגַבֵּי כָּל מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין דְכָל עַלְמָא אֲסַלֵּק לוֹן. וְכַד יִמְטֵי הַהוּא זִמְנָא,

[משל] למלך שהיו לו כמה גדודים חזקים, כמה שרים עושי מלחמה, לעשות מלחמות, שמזומנים נגד מלכים חזקים, לעשות בהם מלחמה, בנתיים שמע על שודד אחד רוצח, אמר: אלו שומרי השערים ילכו לשם, אמרו לו: מכל הגדודים שלך, אין אתה שולח לשם אלא אלו, אמר: נגד אותו שודד די באלו, כי כל הגדודים שלי ובעלי המלחמות, אדחה כלפי אותם המלכים החזקים, ביום המלחמה, שיהיו נחוצים לי יהיו מוכנים. גם כך אמר יעקב: כלפי עשו, די לי עתה באלו הברכות, אבל לאותו הזמן שיצטרכו בני, כנגד כל המלכים והשלטונות של כל העולם, אדחה אותם להם,

יִתְעֲרוּן אִינּוּן בִּרְכָאן מִכָּל סִטְרִין, וְיִתְקַיָּים עָלְמָא עַל קִיּוּמֵיהּ כִּדְקָא יֵאוֹת. וּמֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה, יְקוּם מַלְכוּתָא דָא עַל כָּל שְׁאַר מַלְכוּ אַחֲרָא, כְּמָה דְאוֹקְמוּהָ דִכְתִיב תַּדִּיק וְתָסֵף כָּל אִלֵּין מַלְכְוָתָא, וְהִיא תְקוּם לְעָלְמַיָּא [תולדות קמו ע״א וע״ב].

כאשר יגיע אותו הזמן, יתעוררו אותם הברכות מכל הצדדים, וישאר העולם על קיומו כראוי, ומאותו יום ולהלאה יקום מלכות הזאת, על כל שאר מלכות אחרת, כמו שהעמידוהו, כמו שכתוב (דניאל ב): ״תדיק ותסף כל אלין מלכותא, והיא תקום לעלמיא״.

38.

"Un jour, alors que Rabbi Its'haq était assis devant la grotte d'Afiqouta, un homme accompagné de ses deux fils passa [et il entendit qu'ils échangeaient des secrets de la Tora].

Rabbi Its'haq dit : Je vais me joindre à eux et entendre ce qu'ils disent. Il marcha avec eux [et l'homme interpréta la Tora et lorsqu'il eut terminé]. Rabbi Its'haq vint l'embrasser et dit : Si je n'avais pris ce chemin que pour entendre [ces paroles] cela eut été suffisant ! Un des ses fils prit la parole et dit [des interprétations de la Tora]. Rabbi Its'haq pleura et fut joyeux puis il dit : Vous possédez de tels joyaux et je ne vous suivrais pas ! Ils lui dirent : Suis ton chemin. Quant à nous, nous allons en ville célébrer le mariage de l'un de mes fils.

Rabbi Its'haq dit : Maintenant je dois reprendre mon voyage. Il partit et raconta tout cela à Rabbi Chimon. Rabbi Chimon dit: Ils ont certes bien parlé [...]. Il ajouta : Ces paroles sont celles des descendants de Rabbi Tsadoq le Faible. Pourquoi est-il appelé le Faible ? C'est parce qu'il jeûna pendant quarante ans sur Jérusalem pour qu'elle ne soit pas détruite pendant ses jours. Il pouvait expliquer des secrets sur chaque mot de la Tora. Il traça une ligne de conduite pour les gens du monde.

Rabbi Its'haq dit : Peu de temps après, je rencontrais cet homme et son plus jeune fils. Je lui dis : Où se trouve ton autre fils ? Il me dit : Nous avons célébré ses noces et il est resté avec sa femme. Après m'avoir reconnu, il me dit : Par ta vie, c'est pour de bonnes raisons si je ne t'ai pas invité au mariage de mon fils ! Premièrement, je ne te connaissais pas et puisque l'on invite une personne selon l'honneur qui lui est dû - [je me suis dit que] tu était peut-être un personnage important - et

je [ne voulais pas] te blesser. Deuxièmement, peut-être te dépêchais-tu et tu n'avais pas le temps. Troisièmement, je craignais que tu aies honte devant les gens du groupe, car notre coutume est que celui qui mange à la table des mariés, fasse des cadeaux. Je lui dis : Le Saint béni soit-il te jugera en bien. Je lui dis [encore] : Quel est ton nom ? Il me dit : Tsadoq le Petit. A ce moment là, j'appris de lui treize secrets supérieurs de la Tora, et de son fils trois [secrets] : Un sur la prophétie, un sur les rêves, et il dit : Quelle est la différence entre la prophétie et le rêve ? [Et il continua a énoncer des secrets supérieurs et lorsqu'il termina] son père vint l'embrasser.

Rabbi Its'haq dit : Lorsque j'entendis ces paroles [sortir] de sa bouche, je pleurais et je dis : Béni soit le Compatissant qui n'a pas annulé la sagesse supérieure du monde ! Je marchais avec eux [sur une distance de] trois parasangs, jusqu'à notre arrivée en ville. A peine arrivé [cet homme] fiança son

fils et je lui dis [...] : Rabbi Chimon a dit que toutes ces choses sont en accord avec la sagesse supérieure. Lorsque je racontais tout cela à Rabbi Chimon, il me dit : Ne crois pas que ces paroles soient celles d'un enfant, mais ce sont des secrets sublimes et [ces choses] sont toutes marquées par le secret de la sagesse." (Zohar, vol. 1, p. 148a-150b)

לח.

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חָד קַמֵּי מְעַרְתָּא דַאֲפִיקוּתָא. אַעְבַּר חָד בַּר נָשׁ וּתְרֵין בְּנִין עִמֵּיה וכו׳. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֶשְׁתַּתֵּף בַּהֲדַיְיהוּ וְאֶשְׁמַע מָאי קָאַמְרֵי, אָזַל בַּהֲדַיְיהוּ וכו׳. אָתָא רִבִּי יִצְחָק וּנְשָׁקֵיה, אָמַר, אִי לָא אֲתֵינָא לְהָאי אָרְחָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא, דַּי. פָּתַח חָד בְּרֵיה וְאָמַר וכו׳. בָּכָה רִבִּי יִצְחָק (וְחַיִּיךְ) וְחָדֵי, אָמַר, מַרְגְּלָאן אִלֵּין תְּחוֹת יְדַיְיכוּ וְלָא אֱזִיל בַּתְרַיְיכוּ. אַמְרוּ לֵיהּ, אַתְּ תְּזִיל לְאוֹרְחָךְ, וַאֲנָן נֵיעוּל לְמָתָא לְהִילּוּלָא דְהָאי בְּרִי.

לח.

רבי יצחק היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא, [שם מקום, והמערה סמוך לה], עבר אדם אחד ושני בניו עמו וכו׳, [שמע שהיו מדברים ביניהם בסודות התורה].

אמר רבי יצחק: אשתתף עמהם, ואשמע מה שאומרים, הלך עמהם וכו׳, ופתח אותו האדם [בדברי תורה, וכשסיים] בא רבי יצחק ונשקו, אמר: אילו לא באנו לדרך זו אלא לשמוע זה די, פתח בנו אחד ואמר [דברי תורה] וכו׳, בכה ר׳ יצחק, ושמח, אמר: מרגליות אלו תחת ידיכם ולא אלך אחריכם. אמרו לו: אתה תלך לדרכך ואנחנו נכנס לעיר, לשמחת נשואין של בני זה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַשְׁתָּא אִית לִי לְמֵהָךְ לְאָרְחִי. אָזִיל לֵיהּ, וְסִדֵּר מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי שַׁפִּיר קָאַמְרוּ וכו׳. אָמַר, מִלִּין אִלֵּין מִבְּנֵי בְנוֹי דְּרִבִּי צָדוֹק חַלָּשָׁא נִינְהוּ. מָאי טַעְמָא אִקְרֵי חַלָּשָׁא, בְּגִין דְּאַרְבְּעִין שְׁנִין אִתְעַנֵּי עַל יְרוּשְׁלֵם דְּלָא יִתְחֲרֵב בְּיוֹמוֹי, וְהָוָה פָּרִישׁ עַל כָּל מִלָּה וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא רָזִין עִלָּאִין, וְיָהִיב בְּהוּ אָרְחָא לִבְנֵי עַלְמָא לְאִתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָא הָווּ (אֶלָּא) יוֹמִין זְעִירִין עַד דְּאִעְרַעְנָא בְּהַהוּא בַּר נָשׁ, וּבְרֵיהּ זְעֵירָא עִמֵּיהּ. אֲמֵינָא לֵיהּ, אָן הוּא בְּרָךְ אַחֲרָא. אָמַר לִי עֲבִידְנָא לֵיהּ הִלּוּלָא וְאִשְׁתְּאַר בִּדְבֵיתְהוּ. כֵּיוַן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בִּי, אָמַר לִי, חַיֶּיךָ דְּלָא זַמִּינְנָא לָךְ

אמר רבי יצחק: עתה יש לי ללכת לדרכי, הלך לו, וסידר כל הדברים לפני רבי שמעון, אמר רבי שמעון: ודאי יפה אמרו וכו׳, אמר [רבי שמעון]: דברים אלו מבני בניו של רבי צדוק החלש הם, מהו הטעם שנקרא חלש, משום שארבעים שנה צם על ירושלים, שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל מלה ומלה שבתורה סודות עליונים, ונתן בהם דרך לבני העולם להתנהג על פיהם.

אמר רבי יצחק: לא היו ימים מועטים עד שפגשתי באותו האיש, ובנו הקטן היה עמו. אמרתי לו: איפה הבן האחר שלך, אמר לי: עשיתי לו נישואין ונשאר אצל אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי: חייך, כי על כן לא הזמנתי אותך

לְהִלּוּלָא דִבְרִי, בְּגִין תְּלַת מִלִּין. חָד, דְּלָא יְדַעְנָא בָךְ וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַעְנָא לָךְ, דְּהָכִי מְזַמְּנִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ כְּפוּם יְקָרֵיהּ, וְדִילְמָא אַנְתְּ גַּבְרָא רַבָּא וְאַפְגִּים יְקָרָךְ. וְחָד, דִּילְמָא אַנְתְּ אָזִיל בְּאָרְחָךְ בִּבְהִילוּ וְלָא אַטְרַח עֲלָךְ. וְחָד, דְּלָא תַכְסִיף קַמֵּי אֱינָשֵׁי דַחֲבוּרָא, דְאוֹרְחָא דִילָן דְּכָל אִינוּן דְּאַכְלֵי לְפָתוֹרָא דְחָתָן וְכַלָּה, כֻּלְּהוּ יָהֲבֵי נִבְזְבָזָן וּמַתְּנָן לוֹן. אֲמֵינָא לֵיהּ, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְדִין לָךְ לְטָב. אֲמֵינָא לֵיהּ, מַה שְׁמָךְ. אָמַר לִי, צָדוֹק זוּטָא. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ תְּלֵיסַר (נ"א תְּרֵיסַר) רָזִין עִלָּאִין בְּאוֹרַיְיתָא, וּמִן בְּרֵיהּ תְּלַת, חָד בִּנְבוּאָה, וְחָד בְּחֶלְמָא וְאָמַר מַה בֵּין נְבוּאָה לְחֶלְמָא וכו'. אָתָא אֲבוֹי וּנְשָׁקֵיהּ.

לשמחת הנשואין של בני, משום שלשה דברים, אחד שלא ידעתי אותך, ולא הכרתי אותך, ומזמנים את האדם לפי כבודו, ואולי אתה אדם גדול ואחלל כבודך, ואחד, אולי אתה נחפז לדרכך, ולא רציתי להכביד עליך, ואחד שלא תבוש מפני אנשי החבורה, כי דרכנו, שכל האוכלים על שלחן של חתן וכלה, נותנים להם כולם דורונות ומתנות. אמרתי לו: הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו: מה שמך. אמר לי: צדוק זוטא. באותה שעה למדתי ממנו שלש עשרה סודות עליונים בתורה, ומבנו למדתי שלש סודות, אחד בנבואה ואחד בחלום, ואמר מה בין נבואה לחלום [והמשיך בסודות עליונים, וכשסיים], בא אביו ונשקו.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּד מִלִּין אִינּוּן שְׁמַעְנָא מִפּוּמֵיהּ בָּכֵינָא וְאָמֵינָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּלָא בַטִּיל מֵעַלְמָא חָכְמְתָא עִלָּאָה. אָזִילְנָא עִמְּהוֹן עַד תְּלַת פַּרְסֵי עַד דְּעָאלְנָא עִמְּהוֹן לְמָתָא. לָא סַפִּיקוּ לְמֵיעַל, עַד דְּשַׁדֵּךְ הַהוּא בַּר נָשׁ לִבְרֵיהּ, וְאַמְרֵי לֵיהּ וכו׳. הָא דְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן דְּמִלִּין אִלֵּין כֻּלְּהוּ בְּרָזָא דְחָכְמְתָא נִינְהוּ, וּלְאַחֲזָאָה מִלִּין אַחֲרָנִין. כַּד סַדַּרְנָא מִלִּין קַמֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לִי, לָא תֵימָא דְּמִלִּין אִלֵּין דִּינוֹקָא נִינְהוּ, אֶלָּא מִלִּין דְּרָזִין עִלָּאִין נִינְהוּ, וְכֻלְּהוּ בְּרָזָא דְחָכְמְתָא רְשִׁימִין [ויצא דף קמח ע״א קנ ע״ב].

אמר רבי יצחק: כששמעתי דברים אלו מפיו, בכיתי, ואמרתי: ברוך השם שלא ביטל חכמה עליונה מן העולם, הלכתי עמהם עד שלש פרסאות, עד שנכנסתי עמהם לעיר, לא הספיקו להכנס לעיר, עד שאותו האיש שידך את בנו, ואמרתי לו: וכו׳, זהו שאמר רבי שמעון: שדברים הללו כולם בסוד החכמה. כשבאתי וסדרתי את הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי: אל תאמר, שדברים הללו של ילד הם, אלא הם דברי סודות עליונים, וכולם רשומים בסוד החכמה.

39.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi 'Hizqiya étaient assis sous les arbres du champ d'Ono, lorsque Rabbi 'Hiya s'endormit. Il vit Elie [le prophète] et il dit : Le champ brille de la lumière du maître ! Il [Elie] dit : Je suis venu maintenant pour annoncer que Jérusalem et les villes des sages vont être détruites. Car Jérusalem est "rigueur" [dina], elle existe par la rigueur et elle sera détruite par la rigueur. Voici que la permission a été donnée à Samael [Satan], contre elle et contre les puissants de ce monde. Je suis venu dire aux sages que Jérusalem ne sera peut-être pas détruite immmédiatement, car tant que [l'étude de] la Tora y est pratiquée, elle peut subsister, car la Tora est l'Arbre de vie par lequel elle existe. Tant que les hommes s'occupent de la Tora en bas, l'Arbre de vie ne disparaît pas en haut. Tant que les sages se réjouissent dans la Tora, Samael ne peut rien faire, car il est

écrit (Genèse 27:22) : [...] La voix est celle de Jacob, mais les mains sont celles d'Esaü. - Tant que la voix [de l'étude de la Tora] ne s'interrompt pas, la parole règne et triomphe. Il ne faut donc pas arrêter [l'étude de] la Tora.

Rabbi 'Hiya se réveilla et ils s'en allèrent raconter ces choses aux sages. Rabbi Yessa dit : Tout le monde sait cela, ainsi qu'il est écrit (Psaume 127:1) : Si l'Eternel ne garde la ville, la garde veille pour rien [...] - Ce sont ceux qui s'efforcent dans la Tora ; la ville sainte repose sur eux et non sur les hommes forts du monde. C'est ce qui est écrit (ibid.) : [...] Si l'Eternel ne garde la ville, la garde veille pour rien." (Zohar, vol. 1, p. 151a-b)

לט.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי חִזְקִיָּה הֲווֹ יָתְבֵי תְּחוֹת אִילָנֵי דַּחֲקַל אוֹנוֹ, אַדְמוּךְ רִבִּי חִיָּיא, חָמָא לֵיהּ לֶאֱלִיָּהוּ, אָמַר, מִקַּסְטִיטוּרָא דְמֹר חַקְלָא נָהִיר. אָמַר, הַשְׁתָּא אֲתֵינָא לְאוֹדְעָא, דִירוּשְׁלֵם קָרִיב אִיהוּ לְאִתְחָרְבָא וְכָל אִינּוּן קַרְתִּין דְחַכִּימַיָּיא, בְּגִין דִּירוּשְׁלֵם דִּינָא אִיהִי, וְעַל דִּינָא קַיְימָא, וְעַל דִּינָא אִתְחֲרַב. וְהָא אִתְיְהַב רְשׁוּ לְסָמָ״אֵל עָלָהּ וְעַל תַּקִּיפֵי עַלְמָא, וַאֲתֵינָא לְהוֹדְעָא לְחַכִּימַיָּיא, דִּילְמָא יוֹרְכוּן שְׁנֵי דִירוּשְׁלֵם, דְּהָא כָּל זִמְנָא דְאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּכַח בָּהּ, הִיא קַיְימָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא אִילָנָא דְחַיֵּי דְקַיְימֵי עָלָהּ, כָּל זִמְנָא דְאוֹרַיְיתָא אִתְּעַר לְתַתָּא, אִילָנָא דְחַיֵּי

לט.

רבי חייא ורבי חזקיה, היו יושבים תחת האילנות של שדה אונו, התנמנם רבי חייא, וראה את אליהו. אמר רבי חייא לאליהו: מהזוהר והאור של אדוני, השדה מאיר. אמר אליהו: עכשיו באתי להודיע שירושלים קרובה היא להחרב, וכל ערי החכמים עמה, משום שירושלים היא דין, ועומדת על הדין, ועל דין יחרב, וכבר ניתן רשות למשחית, עליה ועל גיבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים, אולי יאריכו השנים של ירושלים, שלא תחרב. שהרי כל זמן שהתורה נמצאת בה, היא קיימת, משום שהתורה היא עץ החיים העומד עליה [ומקיים אותה], כל זמן שבני אדם עוסקים בתורה למטה,

לָא אַעְדֵי לְעֵילָא. פָּסַק אוֹרַיְיתָא לְתַתָּא, אִילָנָא דְחַיֵּי אִסְתַּלַּק (מִינָּהּ) מֵעַלְמָא, וְעַל דָּא כָּל זִמְנָא דְחַכִּימַיָּיא יַחֲדוּן בָּהּ בְּאוֹרַיְיתָא, לָא יָכִיל סָמָ"אֵל בְּהוּ, דְּהָא כְתִיב הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו וכו'. בְּעוֹד דְּהַהוּא קוֹל לָא פָּסַק, דִּבּוּר שַׁלְטָא וְיַכְלָא. וְעַל דָּא לָא אִצְטְרִיךְ אוֹרַיְיתָא לְמִפְסַק. וְאִתְעַר רִבִּי חִיָּיא. וְאַזְלוּ וְאַמְרוּ מִלָּה דָא לְחַכִּימַיָּיא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, כֹּלָא יַדְעִין דָּא,וְהָכִי הוּא דִכְתִיב, אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. אִלֵּין אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרַיְיתָא, קַרְתָּא קַדִּישָׁא קַיְימָא עֲלַיְיהוּ, וְלָא עַל גֻּבְרִין תַּקִּיפִין דְּעַלְמָא. הַיְינוּ דִכְתִיב אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר וְגוֹמֵר [ויצא דף קנא ע"א וע"ב].

עץ החיים אינו מסתלק למעלה, פסקה התורה מלמטה, עץ החיים מסתלק מן העולם, ועל כן, כל זמן שהחכמים שמחים בעסק התורה, לא יוכל עליהם המשחית, כי כתוב: "הקול קול יעקב, והידים ידי עשו" וכו' (בראשית כז), בעוד שהקול ההוא אינו נפסק, הדבור שולט ומנצח, ועל כן אין צריכים להפסיק מתורה.

ויקץ רבי חייא, והלכו ואמרו דבר זה להחכמים. אמר רבי ייסא: הכל יודעים זה וכן הוא, כמו שכתוב: "אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר" (תהלים קכז), אלו הם שמשתדלים ועוסקים בתורה, עומד עליהם העיר הקדושה, ולא על אנשים חזקים של העולם. וזהו שכתוב: "אם ה' לא ישמור עיר, שוא שקד שומר".

40.

"Rabbi Chimon sortit en ville. Il rencontra Rabbi Abba, Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi. Lorsqu'il les vit, il dit : Il doit y avoir ici de nouvelles interprétations de la Tora. Ces trois là s'assirent et lorsque Rabbi Chimon voulut partir, chacun interpréta un verset.

Rabbi Abba prit la parole et dit (Genèse 13:14) : L'Eternel dit à Abraham après que Loth se fut séparé de lui : Lève donc les yeux et regarde [...] - Est-ce qu'Abraham hérita du pays selon sa vision et rien de plus ? Sur quelle distance s'étend donc la vue d'un homme ? Sur trois, quatre ou cinq parasangs ? Et il est [pourtant] dit : (Genèse 13:15) : Oui, tout le pays que tu vois [...]. Mais du fait qu'il regarda aux quatre points cardinaux, il vit tout le pays ; car les quatre points cardinaux contiennent le monde entier. De plus, le Saint béni soit-il l'éleva [Abraham] au-dessus de la terre d'Israel et il lui montra qu'elle est liée

aux points cardinaux du monde et c'est ainsi qu'il vit tout. De la même façon, celui qui regarde Rabbi Chimon, voit le monde entier ; la joie d'en haut et d'en bas.

Rabbi 'Hiya prit la parole et dit (Genèse 28:13) : [...] La terre sur laquelle tu couches, je te la donnerai à toi et à ta descendance. Le Saint béni soit-il lui a t'il promis uniquement cet endroit qui fait, tout au plus, quatre ou cinq coudées ? Mais en fait dans ces quatre coudées, le Saint béni soit-il avait plié toute la terre d'Israel. Par conséquent, cet endroit contenait tout le pays. Et tout comme ce lieu contenait tout le pays - à plus forte raison, Rabbi Chimon, la lampe de tout le pays - est-il l'équivalent du monde entier.

Rabbi Yossi prit la parole et dit [...] : A plus forte raison Rabbi Chimon qui éclaire le monde et à grâce auquel plusieurs lampes éclairent !" (Zohar, vol. 1, p. 155b-156a)

מ.

רִבִּי שִׁמְעוֹן נָפַק לְקִרְיָיתָא, אִזְדַּמַּן לֵיהּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי. כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, אָמַר, חַדְתּוּתֵי דְאוֹרַיְיתָא אִצְטְרִיךְ הָכָא, יַתְבוּ תְּלָתָא אִלֵּין (ס״א יוֹמִין) כַּד בָּעָא לְמֵיזַל, פָּתַח כָּל חָד וְחָד קְרָא.

רִבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, וַיְיָ אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ וְגוֹמֵר. שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה וְגוֹמֵר. וְכִי לְפוּם חֵיזוּ דְּאַבְרָהָם יָרִית אַרְעָא וְלָא יַתִּיר. עַד כַּמָּה חָמֵי בַּר נָשׁ, תְּלַת פַּרְסֵי, אוֹ אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ פַּרְסֵי, וְאִיהוּ אָמַר, כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגוֹמֵר. אֶלָּא כֵּיוָן דְּאַרְבַּע סִטְרִין

מ.

רבי שמעון יצא לכפר, נזדמנו לו רבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי, כיון שראה אותם, אמר: חידושי תורה צריכים [לשמוע] כאן, ישבו עמו אלו שלשה, כשרצה [רבי שמעון] ללכת מהם, פתח כל אחד ואחד מקרא [לכבוד רבי שמעון].

רבי אבא פתח: ״וה׳ אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו׳, שא נא עיניך וראה״ וגו׳ (בראשית יג), [ושואל] וכי לפי שיעור הראות של אברהם, ירש הארץ ולא יותר, הלא עד כמה אדם רואה, עד שלש פרסאות, או ארבע, או חמש פרסאות, והכתוב אומר: ״כי את כל הארץ אשר אתה רואה״ וגו׳, [ומשיב] אלא כיון שראה ארבע רוחות העולם

דְּעַלְמָא חָמֵי, כָּל אַרְעָא חָמֵי. דְּהָא אַרְבַּע סִטְרֵי דְּעַלְמָא, כְּלָלָא דְּכָל עַלְמָא. תּוּ זָקַף לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַחְמֵי לֵיהּ דְּאִיהִי קְשִׁירָא בְּסִטְרֵי דְּעַלְמָא, וְהָוָה חָמֵי כֹּלָּא. כְּגַוְונָא דָא, מָאן דְּחָמֵי לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל עַלְמָא חָמֵי, חֶדְוָותָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא.

פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ. וְכִי הַהוּא אָתָר בִּלְחוֹדוֹי אַבְטַח לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אַרְבַּע אַמִּין אוֹ חֲמִשָּׁה הָווֹ וְלָא יַתִּיר. אֶלָּא בְּזִמְנָא הַהוּא, בְּאִינּוּן אַרְבַּע אַמִּין, כָּפִיל לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. אִשְׁתְּכַח הַהוּא אָתָר כְּלָלָא דְּכָל

[כמו שכתוב: צפונה ונגבה וקדמה וימה], ראה את כל הארץ, כי ארבע רוחות העולם, הם כלל של כל העולם, עוד זקף אותו הקדוש ברוך הוא, על ארץ ישראל, והראה שהיא קשורה בצדדי העולם, ואז ראה הכל, כמו כן מי שרואה את רבי שמעון, רואה את כל העולם, [כי גם הוא כולל את כל העולם], הוא השמחה של מעלה ומטה.

פתח רבי חייא ואמר: "הארץ אשר אתה שוכב עליה, לך אתננה ולזרעך" (בראשית כח), וכי אותו המקום בלבד הבטיחו הקדוש ברוך הוא, שהרי ארבע אמות או חמשה היו ולא יותר, [ומשיב] אלא בעת ההיא, כפל הקדוש ברוך הוא תחתיו את כל ארץ ישראל, ונמצא אז אותו המקום, שכולל את כל הארץ, ומה המקום ההוא נעשה הכלל של כל הארץ,

אַרְעָא. וּמָה הַהוּא אָתָר אִיהוּ כְּלָלָא דְכָל אַרְעָא. רִבִּי שִׁמְעוֹן דְּאִיהוּ בוּצִינָא דְכָל אַרְעָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְשָׁקִיל כְּכָל עַלְמָא.

פָּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר וכו׳. רִבִּי שִׁמְעוֹן דְנָהִיר כָּל עַלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְכַמָּה בוּצִינִין נַהֲרִין בְּגִינֵיהּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה [ויצא דף קנה ע״ב קנו ע״א].

[כן] רבי שמעון שהוא המאור של כל הארץ, על אחת כמה וכמה שהוא שקול ככל העולם.

פתח רבי יוסי ואמר: וכו׳ רבי שמעון שמאיר בכל העולם בתורה, וכמה מאורות מאירים על ידו, על אחת כמה וכמה.

41.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi étaient en route. Rabbi Yossi dit à Rabbi 'Hiya : Tant que nous étudions la Tora en chemin, le Saint béni soit-il accomplit des miracles en notre faveur. Et puisque notre route est longue, occupons nous de la Tora et le Saint béni soit-il sera avec nous. Rabbi 'Hiya prit la parole [et expliqua des secrets de la Tora].

Alors qu'ils étaient en chemin, ils entendirent une voix qui disait : Une bande de meurtriers se tient en embuscade sur la route, montez sur la montagne, ne descendez pas sur le chemin qui mène vers le bas ! Rabbi Yossi dit : De là, il faut déduire que le Saint béni soit-il veut protéger notre route. Ils grimpèrent et parvinrent à une montagne parmi de durs rochers. Ils déclarèrent : Il semble que le Saint béni soit-il désire cette route : soit nous allons voir quelque chose soit un miracle va nous arriver.

Ils marchèrent et s'assirent près des crevasses

d'un rocher lorsqu'un homme arriva près d'eux, et ils furent surpris. Rabbi Yossi dit : Qui es-tu ? Il dit : Je viens d'Arqa. Il lui dit : Il y a des gens là-bas ? Il dit : Oui, ils sèment et récoltent, mais ils ont une forme différente de la mienne et je suis monté vers vous pour apprendre le nom de votre pays. Il lui dit : C'est la terre, car c'est ici que se trouve la "Terre de vie", ainsi qu'il est écrit (Job 28:5) : La terre, elle d'où sort le pain [...] C'est d'elle d'où sort le pain et non d'aucune autre terre. Et s'il en sort [quelque chose] elle ne produit pas les sept espèces [particulières à la terre d'Israel]. Entre-temps, il [l'homme d'Arqa] retourna à son lieu et ils étaient consternés. Ils dirent : Le Saint béni soit-il a certainement voulu nous montrer quelque chose.

Rabbi 'Hiya dit : Certes, je me souviens d'avoir appris de l'un de mes grands parents, une interprétation sublime concernant la Pâque, sur le verset que tu as cité : Le Saint béni soit-il donne du pain à Israel, c'est celui de la "Terre de vie" et ensuite [il leur

donne] du pain venu du ciel [...]. Il ajouta : Lorsqu'un homme vient dans ce monde, il ne connaît rien avant d'avoir goûté le pain. Après avoir mangé du pain, il s'éveille au savoir et à la connaissance. Ainsi en fut-il pour Israel lorsqu'ils sortirent d'Egypte ; ils ne connaissaient rien avant que le Saint béni soit-il leur ai fait goûter le pain de cette terre [le pain azyme], ainsi qu'il est écrit (Job 28:5) : La terre, elle d'oà0 sort le pain [...]. C'est ensuite qu'Israel est arrivé à comprendre et à saisir le Saint béni soit-il ; comme un enfant qui ne sait rien et qui ne comprend pas avant d'avoir goûté le pain de ce monde [...]. Rabbi Yossi vint l'embrasser et dit : C'est certainement cela [cette interprétation] que le Saint béni soit-il voulait nous montrer [...]. Ils se levèrent et partirent. Alors qu'ils marchaient, ils remarquèrent deux pruniers, l'un mâle et l'autre femelle. Rabbi Yossi dit : Il n'y a rien dans ce monde qui ne soit mâle ou femelle, et tout ce qui se trouve sur terre existe aussi dans la mer." (Zohar, vol. 1, p. 157a-157b)

מא.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, בְּכָל זִמְנָא (דַאֲנָן) דְּאַזְלֵינָן בְּאָרְחָא וְלָעֵינָן בְּאוֹרַיְיתָא, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַרְחִישׁ לָן נִסִּין, וְהַשְׁתָּא אָרְחָא דָא אָרִיךְ לָן, נִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִזְדַּוֵּוג בַּהֲדָן. פָּתַח רִבִּי חִיָּיא וְאָמַר וכו׳.

עַד דְּהָווֹ אַזְלֵי שַׁמְעוּ חָד קָלָא דְּאָמַר, טוּפְסְרָא דְּקַטְנוּן עֲקִימָן בְּאָרְחָא, סְטוּ לְעֵילָא, לָא תֶּחֱתוּן בְּקוּסְטְרָא דְּקִטְרָא דְּלְתַתָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שְׁמַע מִינָּהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְנַטְרָא אוֹרְחָן. סְלִיקוּ לְעֵילָא וְעָאלוּ בְּחָד טוּרָא בֵּין טִנָּרִין תַּקִּיפִין.

מא.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי חייא: בכל פעם שאנו הולכים בדרך ועוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא מזמין לנו נסים, ועתה דרך זו ארוכה לפנינו, נעסוק בתורה והקדוש ברוך הוא יהיה עמנו. פתח רבי חייא וכו׳ [ודרש בסודות התורה].

ובעוד שהיו הולכים, שמעו קול אחד, שאמר גדוד מרצחים אורבים לכם בדרך, עלו אל ראש ההר, ולא תרדו בדרך הקשור ויורד למטה. אמר רבי יוסי: משמע מזה, שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמור את דרכנו. עלו למעלה

אָמְרוּ, הוֹאִיל וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא בְּאָרְחָא דָא, מִלָּה נַחֲמֵי אוֹ נִסָּא יִתְרְחִישׁ לָן.

אֲזָלוּ. יָתְבוּ גַּבֵּי בְּקִיעֵי דְטִנְּרָא, סָלִיק לוֹן חָד בַּר נָשׁ. תָּוְהוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מָאן אַנְתְּ, אָמַר, מֵאַנְשֵׁי אַרְקָא אֲנָא. אָמַר לֵיהּ, וְתַמָּן אִית בְּנֵי נָשָׁא, אָמַר, אִין, וְזָרְעִין וְחָצְדִין. מִנַּיְיהוּ בְּחִיזוּ אַחֲרָא מְשַׁנְיָין מִנָּאי, וְסָלִיקְנָא גַבַּיְיכוּ לְמִנְדַּע מִנַּיְיכוּ מַה שְׁמֵיהּ דְּאַרְעָא דְאַתּוּן בָּהּ. אָמַר לֵיהּ, אֶרֶץ, בְּגִין דְּהָכָא אֶרֶץ הַחַיִּים שַׁרְיָא, דִּכְתִיב, אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לָחֶם, מֵהָאי יֵצֵא לָחֶם, בִּשְׁאַר אַרְעָא לָא יֵצֵא לָחֶם.

ונכנסו בהר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו: לפי שהקדוש ברוך הוא רוצה בדרך הזה, נראה דבר מה או שיקרה לנו נס.

הלכו וישבו אצל בקעות הסלע, עלה אליהם אדם אחד, [מתוך הבקעות שבסלע], תמהו, אמר רבי יוסי: מי אתה, אמר: מאנשי ארקא אני*. אמר לו רבי יוסי: ויש שם בני אדם. אמר לו: כן, והם זורעים וקוצרים, ומהם בצורה אחרת משונה ממני*, ועליתי אליכם לדעת מכם, מה שמה של הארץ אשר אתם בה. אמר לו: שהיא נקראת ארץ, משום שכאן שורה ארץ החיים, כמו שכתוב: "ארץ ממנה יצא לחם" (איוב כח), מארץ הזו שלנו יוצא לחם, אבל בשאר

*הוא ארץ אחת משבעה ארצות.

*דהיינו שיש להם שני ראשים, כנזכר בפ' בראשית כ"י ואינו בדפוס (דרך אמת).

וְאִי נָפִיק, לָאו מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין. אַדְּהָכִי עָאל לְאַתְרֵיהּ. תָּוְהוּ. אָמְרוּ, וַדָּאי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאַתְעָרָא לָן בְּמִלָּה.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַדָּאי עַל הָאי קְרָא דְּאָמַרְתְּ, דְּכִירְנָא דְּאוּלִיפְנָא מִסָּבָאי חָד מִלָּה עִלָּאָה בַּפֶּסַח, דְּיָהַב לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לֶחֶם, דָּא מֵאַרְעָא דְחַיֵּי, וּלְבָתַר לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וכו׳.

תּוּ הָוָה אָמַר, דְּבַר נָשׁ כַּד נָפִיק לְהָאי עַלְמָא, לָא יָדַע מִדִּי, עַד דְּאַטְעִים נַהֲמָא, כֵּיוָן דְּאָכַל נַהֲמָא, אִתְּעַר לְמִנְדַּע וּלְאִשְׁתְּמוֹדַע, כַּךְ כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לָא הָווּ יַדְעֵי מִדִּי, עַד דְּאַטְעִים לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֶחֶם מֵהָאי אֶרֶץ, דִּכְתִיב אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לָחֶם. וּכְדֵין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְמִנְדַּע

ארצות לא יוצא לחם, ואם יוצא, אינו משבעת המינים, בינתים חזר למקומו. תמהו אמרו: ודאי שהקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו בדבר הזה.

אמר רבי חייא: ודאי על מקרא הזה שהזכרת, אני זוכר שלמדתי מזקני, דבר עליון אחד בחג הפסח. אשר נתן הקדוש ברוך הוא לישראל לחם זה מארץ החיים, ואחר כך לחם מן השמים וכו׳. עוד אמר: בן אדם כשיוצא לעולם הזה, אינו יודע מאומה, עד שטועם טעם לחם, כיון שאכל לחם מתעורר לדעת ולהשיג, כך כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים מאומה, עד שהטעים להם הקדוש ברוך הוא לחם מארץ הזו, [שהוא מצה],כמו שכתוב: ״ארץ ממנה יצא

וּלְאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וִינוֹקָא לָא יָדַע וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע עַד דְּטָעִים נַהֲמָא דְּהָאי עָלְמָא וכו׳. אָתָא רִבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקֵיהּ. אָמַר, וַדָּאי עַל דָּא אִתְּעַר לָן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהָאי וכו׳. קָמוּ וְאַזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, חָמוּ תְּרֵי דַּרְמוּסְקִין, חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לֵית לָן מִלָּה בְּעַלְמָא דְּלָא הָוֵי דְּכַר וְנוּקְבָא, וְכָל מַה דִּי בְּאַרְעָא הָכִי נָמֵי בְּיַמָּא

[ויצא דף קנז ע״א וע״ב].

לחם״, ואז באו ישראל לדעת ולהשיג את הקדוש ברוך הוא, כהתינוק שאינו יודע ואינו משיג, עד שטועם לחם מעולם הזה וכו׳. בא רבי יוסי ונשקו, אמר: ודאי על זה העיר הקדוש ברוך הוא אותנו בזה, [דהיינו לדבר עם האדם מאנשי ארקא, שבסבתו באנו לדברי תורה האלה], קמו והלכו, בעוד שהיו הולכים ראו שני דורמסקין*, אחד זכר ואחד נקבה, אמר רבי יוסי: אין לנו דבר בעולם שלא יהיה בו זכר ונקבה, וכל מה שיש בארץ, יש גם כן בים.

*מין פרי בפרק כיצד מברכין, הביאו לפניו כרוב ודורמסקין, והם זכר ונקבה, ואולי נקראו כן כאילו הם שתי תיבות ד״ו רמסקין, ופי׳ דו שנים מלשון דו פרצופין, (דרך אמת).

42.

"Rabbi 'Hiya prit la parole et exprima [une parabole] : Un roi dont le fils décéda renversa son lit en signe de deuil. Il ne le remit pas sur pied, mais il prit des épines et des chardons, les posa à la place de son lit puis il se coucha sur eux. Ainsi le Saint béni soit-il se conduit-il après l'exil d'Israel et la destruction du temple : il prend des épines et des chardons et il les pose sous-lui, ainsi qu'il est écrit (Exode 3:2) : Et l'ange de l'Eternel lui apparut dans une flamme de feu, au milieu d'un buisson à épines [...] - Car Israel était en exil." (Zohar, vol. 1, p. 159b)

מב.

רִבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר וכו׳. לְמַלְכָּא דְמִית בְּרֵיהּ, מַה עָבַד, כָּפָא לֵיהּ לְעַרְסֵיהּ עַל אֶבְלָא דִבְרֵיהּ, וְלָא אַתְקִין לֵיהּ לְעַרְסֵיהּ, אֶלָא נָטַל כּוּבִין וְדַרְדָּרִין וְאַטִּיל תְּחוֹת עַרְסֵיהּ וְשָׁכִיב עָלֵיהּ, כָּךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֵּיוָן דְאִתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְחָרַב מַקְדְשָׁא, נָטַל כּוּבִין וְדַרְדָּרִין וְשַׁוֵּי תְחוֹתֵיהּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה, בְּגִין דְיִשְׂרָאֵל הָווֹ בְּגָלוּתָא [ויצא דף קנט ע״ב].

מב.

רבי חייא פתח ואמר: וכו׳, [משל] למלך שמת בנו, מה עשה, כפה את מטתו, על אבלות בנו, ולא התקין את מיטתו, אלא לקח קוצים ודרדרים, ושם במקום מטתו, ושכב עליהם, כך הקדוש ברוך הוא כיון שגלו ישראל, ונחרב המקדש לקח קוצים ודרדרים ושם תחתיו, זהו שכתוב: ״וירא מלאך ה׳ אליו בלבת אש מתוך הסנה״ (שמות ג), משום שישראל היו בגלות.

43.

"Rabbi Its'haq et Rabbi Yessa étaient en route. Rabbi Yessa dit : La présence divine est avec nous, occupons nous de la Tora, car celui qui étudie les paroles de la Tora et s'y efforce, mérite d'attirer [la présence divine] à lui [...].

Alors qu'ils marchaient, ils virent un homme qui arrivait avec un enfant à cheval sur ses épaules. Rabbi Its'haq dit : Cet homme est certainement un Juif et il vient afin de faire mériter les gens [recevoir l'aumône]. Rabbi Yessa dit : Profitons les premiers de ce mérite. Lorsqu'ils le rejoignirent, Rabbi Yessa dit : Où est la boîte des provisions pour la route ? Il dit : Je veux faire mériter les gens car j'ai deux fils et l'armée est venue en ville et les a emprisonnés. Il lui donnèrent l'aumône et de quoi s'alimenter. Sur ce, ce Juif prit la parole et [interpréta la Tora]. Rabbi Yessa dit : Si je n'étais venu ici que pour entendre ces paroles, cela eut été suffisant. Heureux est le sort

d'Israel dans ce monde et dans le monde à venir ! C'est à ce propos qu'il est écrit (Isaëe 60:21) : Ton peuple, sont tous des justes, ils posséderont le pays pour toujours, rejeton que j'ai planté, l'oeuvre de mes mains pour me glorifier." (Zohar, vol. 1, p. 164a-b)

מג.

רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יֵיסָא הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, הָא שְׁכִינְתָּא לְגַבָּן, נִתְעַסֵּק בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מָאן דְּעָסִיק בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא וְיִשְׁתַּדַּל בָּהּ, זָכֵי לְאַמְשְׁכָא לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ וכו׳. עַד דְּהָווֹ אַזְלֵי חָמוּ חָד בַּר נָשׁ דַּהֲוָה אָתֵי, וְחָד יְנוֹקָא עִמֵּיהּ רָכִיב עַל כְּתְפֵיהּ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וַדַּאי הַאי בַּר נָשׁ יוּדָאִי אִיהוּ, וּבְגִין לְזַכָּאָה לִבְנֵי נָשָׁא קָא אָתָא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, נִזְכֶּה אֲנָן בְּקַדְמִיתָא בֵּיהּ, כַּד מָטָא לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר רִבִּי יֵיסָא, אָן קִיסְתָּא דְטְרִיָּמָא

מג.

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך, אמר רבי ייסא: הרי השכינה עמנו, [כי השכינה מתקשרת עם עוברי דרכים לשמרם], נעסוק בדברי תורה, כי כל מי שעוסק בדברי תורה, ומתאמץ בהם זוכה להמשיך אותה אצלו וכו׳, [והתחילו בדברי תורה].

בעוד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא, וילד אחד עמו, שהיה רוכב על כתפו, אמר רבי יצחק: ודאי הוא שאדם זה הוא יהודי, ובכדי לזכות אנשים הוא בא, [כלומר, שבא לקבל צדקה, ולזכות אנשים בעולם הבא], אמר רבי ייסא: נזכה בו אנחנו תחלה. כאשר הגיע אצלם, אמר לו רבי ייסא: איפה הכלי עם מאכלי הדרך [שלך, כי לא ראו נושא שום

(ס״א: קִיסְטָא דַעֲמִירָא) בְּקִירְטוֹי דְאוֹרְחָא. אָמַר, בְּגִין דְיִזְכּוּן (בֵּי) בְּנֵי נָשָׁא. דְּהָא תְּרֵין בְּנִין אִית לִי, וְאָתָא טוּרְנָא לְמָתָא וְאִשְׁתָּבוּ, וְהָאִידָנָא אָזִילְנָא בְּגִין דְיִזְכּוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. זָכוּ בַּהֲדֵיהּ וְיָהֲבוּ לֵיהּ לְמֵיכָל. אַדְּהָכִי פָּתַח הַהוּא יוּדָאִי וְאָמַר וכו׳. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא הָכָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין דַּי. זַכָּאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי. עַל דָּא כְּתִיב, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר

[ויצא דף קסד ע״א וע״ב].

דבר, זולת הילד שעל כתפיו], והשיב [העמדתי כלי זה בראש הדרך, שבני אדם עוברים ושבים], כדי שיזכו בי בני אדם [לתת לו בכלי זה מה לאכול, כי נדחק לו השעה ולא היה לו מה לאכול הוא ושני בניו], כי שני בנים יש לי, וצבא בא לעיר, ונשבו, ועתה אני הולך, כדי שיזכו על ידיהם בני אדם, [כלומר שיתנו לי כסף לפדותם], זכו עמו, [דהיינו שנתנו לו צדקה, ונתנו לו לאכול]. בינתיים פתח היהודי וכו׳ [ודרש חידושי תורה, ואחר כך] אמר רבי ייסא: אלו לא באתי לכאן, אלא לשמוע דברים הללו די, אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, על זה כתוב: ״ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר״ (ישעיה ס).

44.

"Rabbi Yéhouda dit : Qu'a vu Jacob pour dire à Esaü (Genèse 32:5) : [...] J'ai séjourné chez Laban [...] ? Quel était le but de ce message à Esaü ? C'est que la réputation de Laban l'Araméen était répandue dans le monde ; personne ne lui échappait car c'était un sorcier et un maître magicien. C'était lui le père de Beor et Beor était le père de Balaam, ainsi qu'il est écrit (Josué 13:22) : [..] Balaam, fils de beor le sorcier [...]. Laban connaissait la sorcellerie et la magie mieux que quiconque et malgré tout, il ne put rien contre Jacob et il voulut le perdre par d'autres moyens, ainsi qu'il est écrit (Deutéronome 26:5) : [...] L'Araméen voulait perdre mon père [...].

Rabbi Abba dit : Tout le monde savait que Laban était sorcier et maître magicien et celui qui cherchait à le perdre ne lui échappait pas. Et tout ce que Balaam savait provenait de lui. Il est écrit à propos de Balaam (Nombres 22:6) : [...] Car je le sais, celui que tu bénis est béni et celui que tu maudis est maudit. Tout

le monde était effrayé par Laban et par ses sotilèges. [C'est ainsi que] la première parole de Jacob adressée à Esaü fut (Genèse 32:5) : [...] J'ai séjourné chez Laban et prolongé mon séjour jusqu'à maintenant. - Ne dis pas [que ce fut] un peu de temps ; un mois ou un an, ce n'est pas le cas mais je me suis attardé chez lui pendant vingt ans. Et si tu dis que je suis venu les mains vides (Genèse 32:6) : Je possède taureaux et ânes [...] - Ce sont deux decrets rigoureux qui se réunissent pour faire du mal au monde et c'est ainsi qu'il est écrit (Deutéronome 22:10) : Tu ne laboureras pas avec un boeuf et une âne ensemble. [Jacob ajouta] (Genèse 32:6) : [...] Petit bétail, serviteurs et servantes [...] - Ce sont les couronnes inférieures [entités séphirotiques] tuées par le Saint béni soit-il en Egypte : (Exode 12:29) : [...] Tout premier-né du bétail [...]. (Ibid.) : [...] Premier-né du captif. (Ibid.) [...] Tout premier-né [...]. C'est ce qui est écrit (Genèse 32:6) : [...] Petit bétail, serviteurs et servantes [...]. Immédiatement, Esaü prit peur et vint à sa rencontre : il avait peur de Jacob comme [jadis] Jacob eut peur d'Esaü.

[Ceci peut être comparé] à un homme qui était en route et alors qu'il marchait, il entendit qu'un brigand était caché sur le chemin. Il rencontra un autre homme qui lui dit : D'où viens-tu ? Il lui dit : Je fais partie de telle troupe. Il lui dit : Détournes-toi de moi, car j'ai un serpent qui tue tous ceux qui viennent se battre contre moi. Cet homme s'en retourna vers son chef auquel il dit : Un homme arrive tenant un serpent qui tue tous ceux qui viennent contre lui. Le chef entendit, prit peur et dit : Il faut mieux que j'aille l'accueillir et l'apaiser. Lorsque [l'homme] le vit il dit : Hélas, maintenant le chef va me tuer ! Il commença à se prosterner devant lui. Le chef dit : S'il ne possédait pas un serpent venimeux, il ne se prosternerait pas devant moi. Le chef commença à s'enorgueillir et dit : Il s'agenouille tellement devant moi que je vais l'épargner.

Ainsi Jacob dit (Genèse 32:5) : [...] J'ai séjourné chez Laban [...] - Je me suis attardé jusqu'à maintenent, pendant vingt ans, et j'apporte un serpent qui tue les gens. Lorsque Esaü entendit cela il dit : Malheur à celui qui s'oppose à lui, car Jacob peut tuer avec

[les paroles de] sa bouche ! Il sortit à sa rencontre afin de se réconcilier avec lui. Lorsqu'il [Jacob] le vit, qu'est-il écrit (Genèse 32:8) ? : Jacob eut très peur et l'angoisse le saisit [...]. Alors qu'il s'approchait, il entreprit de se prosterner devant lui, ainsi qu'il est écrit (Genèse 33:3) : Lui-même [...] se prosterna sept fois à terre jusqu'à ce qu'il se fut approché de son frère. Esaü dit : S'il n'était pas si puissant, il ne se prosternerait pas devant moi. Et il s'enorgueillit." (Zohar, vol. 1, p. 166b-167a)

מד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מָאי חָמָא יַעֲקֹב דְּשַׁדַּר לֵיהּ לְעֵשָׂו, וְאָמַר, עִם לָבָן גַּרְתִּי, וְכִי מַה עָבִיד בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ דְּעֵשָׂו (דְּאָמַר) מִלָּה דָא, אֶלָּא לָבָן הָאֲרַמִּי קָלֵיהּ אָזִיל בְּעָלְמָא, דְּלָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ, דְּהוּא הֲוָה חָרָשׁ בַּחֲרָשִׁין וְרַב בְּקוּסְמִין, וַאֲבוֹי דִּבְעוֹר הֲוָה, וּבְעוֹר אֲבוֹי דְּבִלְעָם דִּכְתִיב בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם. וְלָבָן חָכָם בְּחָרָשִׁין וְקוּסְמִין יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, וְעִם כָּל דָא לָא יָכִיל בְּיַעֲקֹב. וּבָעָא לְאוֹבָדָא לְיַעֲקֹב בְּכַמָּה זִינִין, הָדָא הוּא דִכְתִיב, אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי.

מד.

אמר רבי יהודה: מה ראה יעקב ששלח לו לעשו, ואמר: "עם לבן גרתי" (בראשית ל"ב ה'), וכי מה פעל בשליחותו לעשו דבר זה, אלא לבן הארמי, קולו הלך בעולם, שלא היה אדם בעולם שינצל ממנו, שהוא היה מכשף שבמכשפים, וגדול בקוסמים, ואביו של בעור היה, ובעור אביו של בלעם, כמו שכתוב: "בלעם בן בעור הקוסם" (יהושע יג), ולבן חכם בכשפים ובקסמים, יותר מכולם, ועם כל זה לא יכל ליעקב, ורצה להאביד ליעקב, בכמה דרכים, זה שכתוב: "ארמי אובד אבי" (דברים כו).

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כּוּלֵּי עַלְמָא הֲווֹ יַדְעֵי דְּלָבָן הֲוָה רַב חַכִּימִין וְחָרָשִׁין וְקוּסְמִין, וּמָאן דְּבָעֵי לְאוֹבָדָא בְּחַרְשׁוֹי לָא אִשְׁתְּזִיב מִנֵּיהּ, וְכָל מַה דְּיָדַע בִּלְעָם מִנֵּיהּ הֲוָה. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּבִלְעָם, כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר. וְכוּלֵּי עַלְמָא הֲווֹ מִסְתַּפֵּי מִלָּבָן וּמֵחַרְשׁוֹי, וּמִלָּה קַדְמָאָה דְּשַׁדַּר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו, אָמַר, עִם לָבָן גַּרְתִּי, וְאִי תֵּימָא דִּזְעֵיר הֲוָה יֶרַח אוֹ שַׁתָּא. לָאו הָכִי, אֶלָּא וָאֵחַר עַד עַתָּה עֶשְׂרִין שְׁנִין אִתְאַחֲרִית עִמֵּיהּ, וְאִי תֵּימָא דְּלָא סָלִיק בְּיָדֵי כְּלוּם, וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר, אִינּוּן תְּרֵי גִּזְרֵי דִּינִין דְּכַד מִתְחַבְּרָן תַּרְוַיְיהוּ כַּחֲדָא, לָא מִתְחַבְּרָן אֶלָּא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב לֹא תַחֲרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו. צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, אִלֵּין אִינּוּן כִּתְרֵי

אמר רבי אבא: כל העולם היו יודעים, שלבן היה ראש החכמים והמכשפים והקוסמים, ומי שרוצה להאבידו בכשפיו, לא ניצל ממנו, וכל מה שידע בלעם ממנו היה, וכתוב בו בבלעם: "כי ידעתי את אשר תברך מבורך, ואשר תאור יואר" (במדבר כד), וכל העולם היו מפחדים מלבן, ומכשפיו, ודבר ראשון ששלח יעקב לעשו, אמר: "עם לבן גרתי" (בראשית לב), ואם תאמר שמעט היה, חודש או שנה, לא כך, אלא: "ואחר עד עתה", עשרים שנים התאחרתי אתו, ואם תאמר שלא עלה בידי כלום, "ויהי לי שור וחמור", אלו הם שני גזרי דינים, שכאשר מתחברים שניהם כאחד, לא מתחברים אלא להרע לעולם, ומשום כך כתוב: "לא תחרוש בשור וחמור יחדו" (דברים כב), "צאן ועבד ושפחה", אלו

תַּתָּאֵי דְקָטַל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. בְּכוֹר בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשְּׁבִי. בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה, הָדָא הוּא דִכְתִיב, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיַּד מִסְתְּפֵי הֲוָה עֵשָׂו וְנָפַק לְקַדָּמוּתֵיהּ, וּדְחִילוּ הֲוָה לֵיהּ מִיַּעֲקֹב כְּמָה דַהֲוָה לֵיהּ לְיַעֲקֹב מֵעֵשָׂו.

לְבַר נָשׁ דַּהֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, עַד דַּהֲוָה אָזִיל, שָׁמַע עַל חַד לִסְטֵיס דַּהֲוָה כָּמָן בְּאָרְחָא. פָּגַע בֵּיהּ בַּר נַשׁ אַחֲרָא. אָמַר לֵיהּ, מִמָּאן אַנְתְּ, אָמַר לֵיהּ מִפְּלוֹנִי לִגְיוֹן אֲנָא. אָמַר לֵיהּ, סְטֵי לָךְ מִגַּבָּאִי, דְּכָל מָאן דְּקָרִיב בַּהֲדָאִי, חָד חִוְיָא אֲנָא מַיְיתֵי וְקָטִיל לֵיהּ. אָזַל הַהוּא בַר נָשׁ לְהַהוּא לִגְיוֹן. אָמַר לֵיהּ, חַד בַּר נָשׁ אָתֵי, וְכָל מָאן דִּי קָרִיב בַּהֲדֵיהּ. נַשְׁכֵיהּ חָד חִוְיָא דְהוּא מַיְיתֵי וּמָיִית. שָׁמַע הַהוּא לִגְיוֹן וְדָחִיל,

הם כתרים תחתונים שהרג הקדוש ברוך הוא במצרים, "בכור בהמה", "בכור השבי" (שמות יב), "בכור השפחה" (שם יא), זהו שכתוב: "צאן ועבד ושפחה", מיד מפחד היה עשו, ויצא לקראתו, ומורא היה לו מיעקב, כמו שהיה ליעקב מעשו.

[משל] לאדם שהיה הולך בדרך, בעוד שהיה הולך, שמע על שודד אחד שהיה אורב בדרך, פגש בו אדם אחר, אמר לו: משל מי אתה. אמר לו: מצבא פלוני אני. אמר לו: נטה ממני שכל מי שיתקרב אלי, נחש אחד אני מביא והורגו. הלך אותו אדם לאותו השר, אמר לו: אדם אחד בא, וכל מי שיתקרב אליו, נושך אותו נחש אחד, שהוא מוליך אתו ומת,

אָמַר יֵאוֹת דְּאֱזִיל לְקַבְלֵיהּ וְאֶתְפַּיֵּיס בַּהֲדֵיהּ. עַד דְּחָמָא לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, אָמַר וַוי דְּהַשְׁתָּא יַקְטְלִינֵּיהּ הַהוּא לִגְיוֹן. שָׁארֵי סָגִיד וְכָרַע לְקַבְלֵיהּ. אָמַר הַהוּא לִגְיוֹן אִלְמָלֵא הֲוָה לֵיהּ בִּידֵיהּ חִוְיָא לְקַטְלָא, לָא סָגִיד כּוּלֵּי הַאי לְקִבְלִי. שָׁארֵי לִגְיוֹנָאָה לְאִתְגָּאָה, אָמַר, הוֹאִיל וְכָל כַּךְ כָּרַע לְקִבְלִי, לָא אֶקְטְלִינֵּיהּ.

כַּךְ אָמַר יַעֲקֹב, עִם לָבָן גַּרְתִּי, וָאֵחַר עַד עַתָּה. עֶשְׂרִין שְׁנִין אֶתְאַחֲרִית עִמֵּיהּ, וַאֲנָא מַיְיתֵי חִיוְיָא לְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׁא, שָׁמַע עֵשָׂו, אָמַר, וַוי מָאן יְקוּם קַמֵּיהּ דְּהַשְׁתָּא יִקְטְלִינֵיהּ יַעֲקֹב בְּפוּמֵיהּ, שָׁארֵי נָפִיק לְקַדָּמוּתֵיהּ לְאִתְפַּיְּיסָא עִמֵּיהּ. כֵּיוָן דְּחָמָא לֵיהּ, מַה כְּתִיב, וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ,

שמע אותו השר ופחד, אמר: מוטב שאלך לקראתו, ואתרצה עמו, עד שראה את אותו האדם, אמר: אוי, שעתה יהרוג לאותו השר, התחיל [השודד] להשתחוות ולכרוע כנגדו, אמר אותו השר: אם היה בידו נחש להרוג, לא השתחוה כל כך אלי. התחיל השר להתגאות, אמר: הואיל וכל כך כרע כנגדי, לא אהרגנו.

כך אמר יעקב: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה". עשרים שנים התאחרתי עמו, ואני מביא נחש להרוג בני אדם, שמע עשו, אמר: אוי, מי יוכל לעמוד לפניו, שעתה יהרוג אותי יעקב בפיו, התחיל לצאת לקראתו, להתפייס איתו, כיון שראה אותו, מה כתוב: "ויירא יעקב מאד וייצר לו", כיון

כֵּיוָן דְקָרִיב בַּהֲדֵיהּ, שָׁארֵי כָּרַע וְסָגִיד לְקִבְלֵיהּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֵשָׂו, אִלְמָלֵא כָּל כַּךְ הֲוָה עִמֵּיהּ, לָא סָגִיד לְקִבְלִי, שָׁארֵי לְאִתְגָּאָה [וישלח דף קסו ע״ב קסז ע״א].

שהתקרב אצלו, התחיל לכרוע ולהשתחות כנגדו, זהו שכתוב: ״וישתחו ארצה שבע פעמים, עד גשתו עד אחיו״, אמר עשו: אם כל כך היה עמו, לא השתחוה כנגדי, התחיל להתגאות.

45.

"Rabbi Elazar dit : Celui qui s'efforce dans la Tora avec désintéressement ne sera pas tué par le mauvait penchant qui est le serpent et l'ange de la mort. Mais il mourra par un baiser, ainsi qu'il est écrit (Cantique des Cantiques 1:2) : Qu'il m'embrasse à pleine bouche ! - C'est à dire, par la bouche de l'Eternel. C'est cela le baiser, c'est l'enlacement de l'âme dans son principe. Et [c'est le sort de] celui qui s'efforce dans la Tora, qui a saisit l'Arbre de vie et qui ne le lache pas. C'est pour cela que les justes qui travaillent dans la Tora, n'ont pas leurs corps souillés [..]. Comme par exemple Elie [le prophète] dans le cimetière. Car nos maîtres l'y trouvèrent et ils lui demandèrent : Le maître n'est-il pas un prêtre [kohen] ? Il leur dit : Les justes ne sont pas souillés par la mort, ainsi qu'il a été enseigné : Le jour de la mort de Rabbi [Yéhouda le Prince] le sacerdoce fut aboli ; c'est à dire qu'ils [les prêtres] s'occupèrent de lui [de son corps], car l'esprit d'impureté ne régnait pas sur lui." (Zohar, vol. 1, p. 168a)

מה.

רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, לָאו מִיתָתֵיהּ עַל יְדָא דְיֵצֶר הָרָע, בְּגִין הַהוּא נָחָשׁ וְהוּא מַלְאֲכָא דְמוֹתָא, אֶלָּא מִיתָתְהוֹן בִּנְשִׁיקָה, דִּכְתִיב יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, כְּלוֹמַר, עַל פִּי יְיָ, וְהִיא הַנְּשִׁיקָה, דְּהִיא דְבֵיקוּתָא דְנַפְשָׁא בְּעִיקָרָא. וְהַהוּא דְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְתְּקִיף בְּאִילָנָא דְחַיֵּי וְלָא אַרְפֵּי מִנֵּיהּ. וּבְגִין כָּךְ צַדִּיקַיָּיא דְמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לָא מִסְתַּאֲבֵי גוּפָא דִילְהוֹן וכו'. כְּגוֹן אֵלִיָּהוּ בְּבֵי קִבְרֵי, דְּאַשְׁכְּחוּהוּ רַבָּנָן וְשָׁאִילוּ לֵיהּ וְלָאו כֹּהֵן הוּא מֹר. אָמַר לוֹן, צַדִּיקַיָּיא לָא מִסְתַּאֲבֵי בְּמִיתָתְהוֹן, כְּמָה דְתָנֵינָן, בְּיוֹם שֶׁמֵּת

מה.

רבי אלעזר אמר: כל מי שעוסק בתורה לשמה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, שהוא נחש, והוא מלאך המות, אלא מיתתו בנשיקה, כמו שכתוב: "ישקני מנשיקות פיהו" (שיר השירים א), כלומר על פי ה', והיא הנשיקה, שהיא דבקות הנפש בשורשה, ואותו שעוסק בתורה, שאוחז בעץ החיים, ולא מתרפה ממנה, ומשום כך הצדיקים, שמשתדלים בתורה, לא נטמא הגוף שלהם, אלא הוא טהור, כגון אליהו בבית הקברות, שמצאוהו חכמים, ושאלו אותו: ולא כהן הוא מר, אמר להם: צדיקים לא מטמאים במותם, כמו

רִבִּי בָּטְלָה כְהוּנָּה, כְּלוֹמַר דְּאִתְעַסְּקוּ בֵּיה, דְּלָא שָׁרָא עֲלַיְיהוּ רוּחַ מְסָאֲבָא. [וישלח דף קסח ע"א].

ששנינו: ביום שמת רבי, בטלה כהונה, כלומר שהתעסקו בו, שלא שרתה עליו רוח הטומאה.

46.

"Rabbi Yéhouda prit la parole et dit (Cantique des Cantiques 6:10) : Qui est-elle, celle qui apparaît comme l'aurore, qui est belle comme la lune, brillante comme le soleil, imposante comme une armée aux enseignes déployées ? Ce verset a été interprété et il a été dit (ibid.) : Qui est-elle [...] ? - Il s'agit d'Israel lorsque le Saint béni soit-il les élève et les sort de l'exil. C'est alors, qu'il leur ouvrira une lumière fine et menue. Ensuite, une autre ouverture suivra - plus grande celle-là - jusqu'à ce que le Saint béni soit-il leur ouvre les portes supérieures tournées vers les quatre points cardinaux. Ainsi, tout ce que le Saint béni soit-il fait pour Israel et les justes parmi eux, ne se réalise pas instantanément.

Ainsi en est-il d'Israel, comme il a été dit (Exode 23:30) : Je l'expulserai de devant toi successivement, jusqu'à ce que, devenu nombreux, tu puisses occuper tout le pays. Il en va de même pour celui qui se soigne, il n'est pas [guéri] instantanément, mais petit à

petit, jusqu'à ce qu'il se rétablisse.

Cela n'est pas le cas d'Esaü, mais il est éclairé d'un seul coup et il perd [la lumière] petit à petit, jusqu'à ce qu'Israel se fortifie et le détruise complètement de ce monde et du monde à venir. C'est parce qu'il est éclairé d'un seul coup qu'il est complètement anéanti. Mais la lumière d'Israel vient petit à petit, jusqu'à ce qu'ils se fortifient et que le Saint béni soit-il les éclaire pour toujours. Tous demandent à leur propos (Cantique des Cantiques 6:10) : Qui est-elle, celle qui apparaît comme l'aurore [...] ? - C'est l'obscurité du matin, alors que la lumière est menue. Ensuite (ibid.) : Belle comme la lune [...] - Car la lumière de la lune est plus forte [que celle de] l'aurore. Et ensuite (ibid.) : [...] Brillante comme le soleil [...] - Car sa lumière est puissante, plus forte que celle de la lune. Et enfin (ibid.) : [...] Imposante comme une armée aux enseignes déployées [...] - Puissante par sa lumière, forte comme il se doit." (Zohar, vol. 1, p. 170a)

מו.

רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת. הָאי קְרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְּמַר. אֲבָל מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה, אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, בִּזְמְנָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לוֹן וְיַפִּיק לוֹן מִן גָּלוּתָא, כְּדֵין יִפְתַּח לוֹן פִּתְחָא דִנְהוֹרָא (דְהִיא) דָקִיק זְעֵיר, וּלְבָתַר פִּתְחָא אַחֲרִינָא דְאִיהוּ רַב מִנֵּיהּ, עַד דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לוֹן תַּרְעִין עִלָּאִין פְּתִיחָן לְאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא. וְכֵן כָּל מַה דְעָבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וּלְצַדִּיקַיָּיא דִי בְהוּ, הָכִי כֻּלְהוּ, וְלָאו בִזְמְנָא חֲדָא.

מו.

רבי יהודה פתח: "מי זאת הנשקפה כמו שחר, יפה כלבנה, ברה כחמה איומה כנדגלות" (שיר השירים ו), מקרא זה בארוהו, ולמדנו, אבל "מי זאת הנשקפה", אלו הם ישראל, בזמן שהקדוש ברוך הוא יקים אותם, ויוציאם מן הגלות, אז יפתח להם פתח, של אור דק וקטן, ואחר כך פתח אחר, שהוא גדול ממנו, עד שהקדוש ברוך הוא, יפתח להם שערים עליונים פתוחים, לארבע רוחות העולם, וכן כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, לישראל, ולצדיקים שבהם, כך הוא [כלומר] לא בזמן אחד.

לְבַר נָשׁ דְאִתְיְיהִיב בַּחֲשׁוֹכָא וְדִיוּרֵיהּ הֲוָה בַּחֲשׁוֹכָא תָּדִיר, כַּד יִבְעוּן לְאַנְהָרָא לֵיהּ, בַּעְיָין לְאַפְתְּחָא לֵיהּ נְהוֹרָא זְעֵירְתָּא כְּעֵינָא דְמַחֲטָא, וּלְבָתַר רַב מִנֵּיהּ, וּכְדֵין בְּכָל זִמְנָא עַד דְיִנְהֲרוּן לֵיהּ כָּל נְהוֹרָא כִּדְקָא יֵאוֹת.

כַּךְ אִינוּן יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְכוּלֵי. וְכֵן לְמַאן דְאָתֵי אַסְוָותָא, לָאו אִיהוּ בְּשַׁעְתָּא חָדָא אֶלָּא זְעֵיר זְעֵיר עַד דְיִתְתַּקַף.

אֲבָל לְעֵשָׂו לָאו הָכִי, אֶלָּא בְזִמְנָא חָדָא נָהִיר לֵיהּ וְאִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ זְעֵיר זְעֵיר, (וּלְזִמְנָא דְאָתֵי לְאוּמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה יְיָ כְּגִבּוֹר יֵצֵא) עַד דְיִתְתַּקְפוּן יִשְׂרָאֵל וְיֵשִׁיצוּן (וְיֵשְׁבוּן) לֵיהּ מִכֹּלָּא,

[משל] לאדם שנתון בחושך, ומשכנו תמיד היה בחושך, כאשר ירצו להאיר לו, צריכים לפתוח לו אור קטן, כחודו של מחט, ואחר כך גדול מזה, וכך בכל זמן, עד שיאירו לו, כל האור כראוי.

כך הם ישראל, כמו שכתוב: "מעט מעט אגרשינו מפניך, עד אשר תפרה" וגו' (שמות כג), וכן למי שבא רפואה, לא בא בבת אחת, אלא מעט מעט, עד שיתחזק.

אבל לעשו, לא כך, אלא בזמן אחד מאיר לו, ונאבד ממנו מעט מעט עד שיתחזקו ישראל, וישמידו אותו מכל, מעולם הזה, ומעולם הבא, ומשום שהאיר לו בשעה אחת, היה לו

מֵעַלְמָא דֵין וּמֵעַלְמָא דְאָתֵי. וּבְגִין דְנָהִיר בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, הָוָה לְהוּ שְׁצִיאוּ מִכֹּלָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, נְהוֹרָא דִילְהוֹן זְעֵיר זְעֵיר עַד דְיִתְתַּקְפוּן וְיַנְהִיר לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמִין. וְכֹלָא שָׁאֲלֵי לוֹן וְאַמְרֵי, מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שַׁחַר, אִיהוּ קַדְרוּתָא דְצַפְרָא, וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דָקִיק. וּלְבָתָר יָפָה כַלְּבָנָה, בְּגִין דְסִיהֲרָא נְהוֹרָא דִילָהּ נָהִיר יַתִּיר מִשַּׁחַר, וּלְבָתָר בָּרָה כַּחַמָּה, בְּגִין דִנְהוֹרֵיהּ תַּקִּיף וְנָהִיר יַתִּיר מִסִּיהֲרָא. וּלְבָתָר אֲיוּמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת, תַּקִּיפָא בִנְהוֹרָא, תַּקִּיף כִּדְקָא יֵאוֹת

[וישלח דף קע ע"א].

כליון מכל, אבל ישראל האור שלהם מעט מעט, עד שיתחזקו ויאיר להם, הקדוש ברוך הוא לעולם, והכל שואלים עליהם, ואומרים: "מי זאת הנשקפה כמו שחר". הוא עלות השחר, וזהו אור דק, ואחר כך "יפה כלבנה", משום שהלבנה האור שלה, יותר מהשחר, ואחר כך "ברה כחמה", משום שאורו חזק, ומאיר יותר מהלבנה, ואחר כך "איומה כנדגלות", חזקה באור, חזק כראוי.

47.

"Une fois, Rabbi 'Hizqiya trouva Rabbi Yossi [en train de cuisiner] et la nourriture s'échappait [et tombait] sur le feu, laissant ainsi monter un nuage de fumée. il lui dit : Si les nuages de fumées des sacrifices qui montaient de l'autel s'élevaient de cette façon, la colère [divine] ne sévirait pas dans le monde et Israel ne serait pas exilé de sa terre." (Zohar, vol.1, p. 176b)

מז.

רִבִּי חִזְקִיָּה אַשְׁכְּחֵיהּ יוֹמָא חָד לְרִבִּי יוֹסֵי דַּהֲוָה מִשְׁתַּמִּיט סַפְסִינָא גוֹ קִטְרֵי דְּנוּרָא, וְהֲוָה סָלִיק קִטוּרָא דִּתְנָנָא לְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ אִילוּ קִטוּרָא דִּתְנָנָא דְּקָרְבְּנָא דַּהֲווּ סָלִיקֵי עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא, הֲוָה סָלִיק תָּדִיר כִּי הַאי גּוֹוָנָא, לָא שַׁרְיָיא רוּגְזָא בְּעַלְמָא, וְיִשְׂרָאֵל לָא אִתְגָּלוּ מֵעַל אַרְעָא [וישלח דף קעו ע"ב].

מז.

רבי חזקיה, מצא יום אחד את רבי יוסי, וראה [שהיה מבשל], והיה נשמט [אוכל] מהקדרה, לתוך להב האש, והיה עולה תמרות עשן למעלה, אמר לו: אילו תמרות העשן של הקרבנות שהיה עולה על גבי המזבח, היה עולה תמיד כמו זה, לא היה שורה הרוגז בעולם, וישראל לא גלו מעל ארצם.

48.

"Rabbi Elazar et Rabbi Its'haq étaient en route lorsque l'heure de la lecture du Chma [Israel] arriva. Rabbi Elazar se leva, récita le Chma et pria, après quoi Rabbi Its'haq lui dit: N'a t'il pas été enseigné qu'avant de prendre la route, l'homme doit prendre la permission de son Maître et prier ? Il lui dit: Lorsque je suis sorti ni le le moment du Chma ni celui de la prière n'étaient arrivés, mais maintenant que le soleil brille, je prie. Je l'ai supplié [Dieu] et je lui ai demandé conseil, mais je n'ai pas prié car j'étudie la Tora depuis minuit ; le temps de la prière n'est pas arrivé jusqu'au matin [...]. Maintenant que le soleil éclaire, voici le moment de prier, ainsi qu'il, est écrit (Psaume 72:5) : Ils te craindront avec le soleil [...].

Ils partirent et lorsqu'ils parvinrent dans un champ ils s'y assirent. Ils levèrent les yeux et virent sur la montagne d'étranges créatures qui montaient. Rabbi Its'haq prit peur. Rabbi

Elazar lui dit : Pourquoi as tu peur ? Il lui dit : Je vois que cette montagne est puissante et je crains que ces étranges créatures nous fasse du mal. Il lui dit : Celui qui est peureux doit avoir peur de ses propres péchés. Viens et vois : [On ne doit] pas [craindre] les puissantes créatures de la montagne.

Il [Rabbi Yéhouda] prit la parole et dit (Genèse 36:24) : Voici les enfants de Cibôn : Veayya et Ana (le même Ana qui trouva les yémim dans le désert [...]). Ce verset a [déjà] été interprété mais viens et vois : Il ne s'agit pas de ceux dont il est écrit (Deutéronome 2:10) : Les Emites y habitaient auparavant [...], (Deutéronome 2:12) : [...] Les fils d'Esaü les avaient dépossédés [...]. Mais [plutôt] de ceux dont il est écrit (Genèse 36:24) : [...] Ce fut Ana qui trouva les yémim dans le désert [...] - Ce sont elles, les étranges créatures. Car après que Caïn fut répudié sur la face de la terre, ainsi qu'il est écrit (Génèse 4:14) : Si tu me chasses aujourd'hui de l'étendue de ce sol, je serai caché à ta face [...]. Et il est écrit (Genèse 4:16) : [...] Caïn [...] habita dans le pays de Nod [...] - Ce qui a été expliqué [en disant qu'il s'agit] des

descendants de Caïn [qui provenait] du côté des esprits, des souffles et des destructeurs ; ils existent. Car, ils furent créés au crépuscule précédant le Sabbat. Les esprits qui existent et volent sans corps ne proviennent ni du Sabbat ni du sixième jour. Ces deux jours sont dans un état de doute [au crépuscule] et à cause de cela ils [les esprits] existent ni par l'un ni par l'autre. Et c'est ainsi qu'ils se sont répandus du côté de Caïn. Ils vivent irréalisés dans ce côté car ils n'ont pas été créés pour exister. Ils sont appelés yémim [Yod-Mem-Mem] il manque [un Yod entre les deux Mem] car ils ne vivent ni dans un jour ni dans l'autre. Ils se montrent aux hommes et il [Caïn] les a trouvés et ils lui enseignent comment introduire des bâtards dans le monde. Ils vont entre les montagnes en vivant, une partie du temps, dans un corps duquel ils se devêtissent ensuite [...]. Ils vont dans le désert et se montrent là-bas, car étant un lieu de destruction, le désert leur sert d'habitation. Néanmoins, toute personne qui suit les chemins de Saint béni soit-il et qui craint le Saint béni soit-il, n'est pas effrayé par eux. Ils marchèrent et entrèrent dans la montagne. Rabbi Its'haq dit : Il en va de

même pour toutes les montagnes désolées ; c'est là le lieu de leur résidence. Il lui dit : C'est vrai et à propos de tous ceux qui étudient la Tora, il est écrit (Psaume 121:7) : L'Eternel te gardera de tout mal. Il gardera ta vie. L'Eternel gardera tes allées et venues, dès maintenant et pour toujours." (Zohar, vol. 1, p. 178a-b)

מח.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יִצְחָק הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, וּמָטָא זִמְנָא דִקְרִיאַת שְׁמַע, וְקָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. לְבָתַר אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, וְהָא תָנֵינָן, דְעַד לָא יִפּוּק בַּר נָשׁ לְאוֹרְחָא אִבְעֵי לֵיהּ לְנַטְלָא רְשׁוּ מִמָּארֵיהּ וּלְצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּכַד נָפִיקְנָא לָא הָוָה זְמַן צְלוֹתָא וְלָא מָטָא זִמְנָא דִקְרִיאַת שְׁמַע, הַשְׁתָּא דְשִׁמְשָׁא נָהִיר צַלֵּינָא. אֲבָל עַד לָא נַפַקְנָא לְאָרְחָא, בָּעֵינָא בָעוּתָא מִנֵּיהּ וְאַמְלַכְנָא בֵיהּ, אֲבָל צְלוֹתָא דָא לָא צַלֵּינָא, דְּהָא אֲנָא אִשְׁתַּדַּלְנָא בְאוֹרַיְיתָא מִפַּלְגוּת לֵילְיָא, וְכַד אָתָא צַפְרָא, עַד כְּעַן לָא הָוָה עִידָנָא

מח.

רבי אלעזר ורבי יצחק היו הולכים בדרך, והגיע זמן קריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע, והתפלל תפלתו. אחר כך אמר לו רבי יצחק: והרי למדנו שבטרם שהאדם יוצא לדרך, צריך לקבל רשות מרבונו, ולהתפלל תפלתו. אמר לו: משום שכשיצאתי, לא הגיע זמן קריאת שמע, עתה שהאיר השמש התפללתי, אבל עוד מטרם שיצאתי לדרך, בקשתי תחינה ממנו, ונמלכתי בו, אלא תפלה זו של שחרית לא התפללתי, כי עוסק אני בתורה מחצות לילה, וכשהגיע הבוקר, עד עתה עוד לא היה זמן התפלה

לְצַלֵּי צְלוֹתָא וכו׳. וְהַשְׁתָּא דְנָהִיר שִׁמְשָׁא הוּא עִידָּן צְלוֹתָא לְצַלָּאָה כְּמָה דְאוּקְמוּהָ דִכְתִיב, יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ וכו׳.

אַזְלוּ, כַּד מָטוּ חָד בֵּי חֲקַל יָתְבוּ. זָקְפוּ עֵינַיְיהוּ וְחָמוּ לֵיהּ לְטוּרָא דְהָווּ סַלְקֵי בְרוּמֵיהּ בִּרְיָין מְשַׁנְיָין, דָחִיל רִבִּי יִצְחָק, אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר אֲמַאי דְחִילַת. אָמַר לֵיהּ, חֲמֵינָא דְהָאי טוּרָא אִיהוּ תַקִּיף, וְחָמֵינָא אִלֵּין בִּרְיָין דְאִינוּן מְשַׁנְיָין וְדָחִילְנָא דְלָא יְקַטְרְגוּ לָן. אָמַר לֵיהּ מָאן דְדָחִיל מֵחֶטְאוֹי דְבִידֵיהּ אִית לֵיהּ לְמִדְחַל. תָּא חֲזֵי לָאו אִלֵּין מֵאִינוּן בִּרְיָין תַּקִּיפִין דְהָווּ מִשְׁתַּכְּחִין בְּטוּרַיָּיא.

פָּתַח וְאָמַר, וְאֵלֶּה בְנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה וְגוֹמֵר הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיֵּמִים וְגוֹמֵר, הָאי

וכו׳, ועתה שהאיר השמש, הגיע זמן תפלה להתפלל. כמו שבארוה, שכתוב: ״ייראוך עם שמש״ וכו׳ (תהלים עב).

הלכו [רבי אלעזר ורבי יצחק] וכו׳, כשהגיעו לשדה אחד, ישבו, נשאו עיניהם וראו הר ובריות משונות היו עולות בראשו. פחד רבי יצחק, אמר לו רבי אלעזר: למה אתה מפחד. אמר לו: רואה אני את ההר הזה, שהוא עצום, ואני רואה את אלו הבריות, שהן משונות, ואני מפחד שלא יצירו לנו. אמר לו: כל מי שמתיירא, יש לו להתיירא מהחטאים שבידו, בא וראה, אין אלו מאותן הבריות החזקות, שהיו נמצאות בהרים.

קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזֵי לָאו אִלֵּין אִינוּן דִּכְתִיב בְּהוּ הָאֵימִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ וְגוֹמֵר, וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וְגוֹמֵר. אֲבָל אִלֵּין דְּקָאָמַר קְרָא אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיֵּמִים בַּמִּדְבָּר, יֵמִם כְּתִיב. אִלֵּין הָווֹ בִּרְיָין מְשַׁנְיָין, דְּכַד הֲוָה אִתְתְּרַךְ קַיִן מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא כְּדִכְתִיב הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר, וּכְתִיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד וְאוּקְמוּהָ, מִבְּנֵי בְנוֹי בְסִטְרָא דְּרוּחִין וְעִלְעוּלִין וּמַזִּיקִין וְאִלֵּין קָיְימוּ, דְּהָא כַּד בָּעָא לְאִתְקַדְּשָׁא יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, אִתְבְּרוּן מֵהַהוּא סִטְרָא רוּחִין קַיְימִין טְסִירִין (נ״א: טְהִירִין) בְּלֹא גוּפָא. וְאִלֵּין לָאו אִינוּן מִיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְלָא מִיּוֹמָא שְׁתִיתָאָה, וְאִשְׁתְּאֲרוּ אִלֵּין

פתח [רבי יהודה] ואמר: ״ואלה בני צבעון ואיה וענה וגו׳, הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר״ וגו׳ (בראשית לו), מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, אין אלו אותם שכתוב בהם, ״האימים לפנים ישבו בה וגו׳, ובני עשו ירשום״ וגו׳ (דברים ב׳), אבל אלו שאמר הכתוב: ״אשר מצא את הימם במדבר״, ימם [חסר י׳] כתוב, [שזהו רומז שיש בהם שום מיעוט, ואומר:] כי אלו הן בריות משונות, מאחר שקין גורש מעל פני האדמה, שכתוב: ״הן גרשת אותי מעל פני האדמה, ומפניך אסתר״, וכתוב: ״וישב בארץ נוד״ (בראשית ד), ובארוהו, מבני בניו [של קין], בצד רוחות וסערות ומזיקים הם נמצאים. כי כשהיה צריך להתקדש יום שבת. [דהיינו בין השמשות] נבראו מצד ההוא, רוחות הנמצאות מעופפות בלי גוף, ואלו אינם מיום השבת, ולא

תְּרֵין יוֹמִין בְּהוּ בְּסְפֵקָא וּבְגִין כַּךְ לָא אִתְקְיָימוּ לָא מֵהָאי וְלָא מֵהָאי. וְאַזְלוּ וְאִתְפְּשָׁטוּ בְּהַהוּא סִטְרָא דְקַיִן, וְאַגְלִימוּ בְּהַהוּא סִטְרָא וְלָא אִתְגְּלִימוּ לְאִתְקַיְּימָא, וְאִקְרוּן יַמִ״ם חָסֵר, דְּלָא אִתְקְיָימוּ לָא בְּיוֹמָא דָא וְלָא בְּיוֹמָא דָא, וְאִתְחֲזוּן לִבְנֵי נָשָׁא. וְאִיהוּ אַשְׁכַּח לוֹן וְאוֹלְפֵי לֵיהּ לְאָיְיתָאָה מַמְזֵרִין לְעַלְמָא, וְאִינוּן אַזְלֵי בֵּינֵי טוּרַיָּיא, וְקַיְימִין בְּגוּפָא זִמְנָא חֲדָא בְּיוֹמָא, וּלְבָתַר מִתְפַּשְּׁטֵי מִנֵּיהּ וכו׳. וְאַזְלֵי בְּמַדְבְּרָא וְאִתְחֲזוּן תַּמָּן, בְּגִין דְּמַדְבְּרָא אָתָר חָרוּב וְאִיהוּ בֵּי מוֹתְבָא דִילְהוֹן. וְעִם כָּל דָא, כָּל בַּר נָשׁ דְּאָזִיל בְּאָרְחוֹי דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָחִיל לֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא מִסְתָּפֵי מִנַּיְיהוּ. אַזְלוּ וְעָאלוּ בְטוּרָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּגוֹוְנָא דָא כָּל

מיום הששי, [להיותם מבין השמשות]. ונשארו אלו שני ימים, בהם בספק, ומשום זה, אין להם קיום, לא מיום זה ולא מיום זה, ולכן נקראו ימם חסר י׳. מפני שאין להם קיום לא מיום שישי, ולא מיום שבת. והם נראים לבני אדם, [אף על פי שהם רוחות, מכל מקום נראים], והוא מצא אותן, ולמדו אותו, להביא ממזרים לעולם, והם הולכים בין ההרים, ומתלבשים בגוף, פעם אחת ביום, ואחר כך מתפשטות ממנו [מהגוף, ונשארות בלי גוף] וכו׳, והם הולכים במדבר, ונראים שם, משום שהמדבר הוא מקום חרב, והוא מקום המושב שלהם. ועם כל זה, כל בן אדם, שהולך בדרכיו של הקדוש ברוך הוא, ומתיירא מפני הקדוש ברוך הוא, אינו מפחד מהם. הלכו ונכנסו בהר, אמר רבי

אִינוּן טוּרִין חֲרוּבִין, אָתָר בֵּי מוֹתְבָא דִילְהוֹן. אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא. וְכָל אִינוּן דְמִשְׁתַּדְלֵי בְאוֹרַיְיתָא, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמוֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. יְיָ יִשְׁמוֹר צֵאתְךָ וּבֹאֶךָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם

[וישלח קעח ע״א וע״ב].

יצחק: כעין זה, כל אלו ההרים החרבים, הם מקום בית מושב שלהם, אמר לו: כן הוא, וכל אלו העוסקים בתורה עליהם כתוב: ״ה׳ ישמרך מכל רע, ישמר את נפשך, ה׳ ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם״ (תהלים קכא).

49.

"Viens et vois : Qu'est-il écrit (Proverbes 3:16) : Dans sa droite, la longévité, dans sa gauche, richesse et gloire. (Ibid.) : Dans sa droite, la longévité - [Il s'agit] de celui qui va à la droite de la Tora. C'est la gloire et la couronne qui entourent tout, car la couronne de la Tora se trouve dans ce monde-là [le monde futur]. (Ibid.) : Dans sa gauche, richesse et gloire - [Il s'agit] de ce bas-monde ; bien qu'on n'ait pas étudié avec désintéressement, on mérite la richesse et les honneurs dans ce monde-ci.

Lorsque Rabbi 'Hiya vint de là-bas [de Babylonie] en Israel, il lut dans la Tora jusqu'à ce que son visage brille comme le soleil. Lorsque ceux qui étudaient la Tora se tenaient en sa présence, il disait : Celui-ci étudie la Tora avec désintéressement, celui-là n'étudie pas avec désintéressement. Il priait pour celui qui étudait avec désintéressement, afin qu'il continue et qu'il mérite le monde à venir. Et il priait pour celui qui n'étudiait pas

bénévolement, afin qu'il y parvienne et pour qu'il ait droit [lui aussi] à la vie éternelle.

Un jour, il remarqua un élève qui besognait dans la Tora et dont le visage était vide. Il dit : Certes, celui-là est préoccupé par des pensées pécheresses. Il le plaça face à lui et l'entretint de paroles de la Tora jusqu'à ce ses esprits lui reviennent. A partir de ce jour, il se reprit, il ne poursuivit plus ses mauvaises pensées et il étudia la Tora avec désintéressement.

Rabbi Yossi dit : Lorsqu'un homme remarque que des mauvaises pensées viennent à lui, qu'il étudie la Tora et elles passeront. Rabbi Elazar dit : Lorsque le mauvais penchant vient séduire l'homme, qu'il l'entraîne dans la Tora et il le quittera.

Viens et vois : il a été enseigné que lorsque le mauvais penchant se tient devant le Saint béni soit-il et qu'il accuse le monde pour ses mauvaises actions, le Saint béni soit-il a compassion du monde et il conseille aux hommes comment lui échapper. [De cette façon] il ne peut pas les contrôler ni eux ni leurs actions. Mais quel est

ce conseil ? [C'est] d'étudier la Tora et d'être [ainsi] sauvé de lui. D'où avons nous appris cela ? De ce qui est écrit (Proverbes 6:23) : Car le commandement est une lampe et l'enseignement une lumière, et les réprimandes de la discipline sont le chemin de la vie [...]. Qu'est-il écrit ensuite (Proverbes 6:24) ? : Pour te garder de la mauvaise femme, des flatteries de la langue d'une étrangère.

Heureux est le sort d'Israel, eux qui sont unis au Saint béni soit-il comme il se doit ! Il les conseille comment échapper à tous les mauvais penchants du monde. Car ils sont le peuple saint, son héritage et sa portion et c'est pour cela qu'il les conseille en tout. Heureux sont-ils dans ce monde et dans le monde futur !" (Zohar, vol. 1, p. 190a)

מט.

תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, מָאן דְּאָזִיל לִימִינָהּ דְּאוֹרַיְיתָא, אַרְכָּא דְחַיִּין אִיהוּ לְעַלְמָא דְאָתֵי, דְזָכֵי תַּמָּן לִיקָרָא דְאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהוּ יְקָרָא וְכִתְרָא לְאִתְעַטְּרָא עַל כֹּלָּא, דְּכִתְרָא דְאוֹרַיְיתָא, בְּהַהוּא עַלְמָא אִיהוּ. בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד, בְּהַאי עַלְמָא, דְּאַף עַל גַּב דְּלָא אִתְעַסַּק בָּהּ לִשְׁמָהּ זָכֵי בְּהַאי עַלְמָא בְּעוּתְרָא וִיקָרָא.

דְּהָא רִבִּי חִיָּיא כַּד אָתָא מֵהָתָם לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, קָרָא בְּאוֹרַיְיתָא עַד דְּהָווּ אַנְפּוֹי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא, וְכַד הָווּ קַיְימִין קַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן דְּלָעָאן

מט.

בוא וראה, מה כתוב: "אורך ימים בימינה, בשמאלה עושר וכבוד" (משלי ג׳), "ארך ימים בימינה" היינו מי שהולך בימין התורה, [דהיינו שעוסק בה לשמה], יש לו אריכות ימים, לעולם הבא, שהוא זוכה שם לכבוד התורה, שהוא כבוד וכתר להתעטר על כל, כי כתר התורה רק בעולם הבא הוא, "בשמאלה עושר וכבוד" בעולם הזה, שאף על פי שלא עסק בה לשמה, זוכה בעולם הזה בעושר וכבוד.

כי רבי חייא, כשבא מבבל לארץ ישראל, קרא בתורה, עד שפניו היו מאירים כשמש, וכשהיו עומדים לפניו כל אלו

בְּאוֹרַיְיתָא, הֲוָה אָמַר, דָא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ, וְדָא לָא אִשְׁתַּדַּל לִשְׁמָהּ. וַהֲוָה צַלֵּי עַל הַהוּא דְאִתְעַסָּק לִשְׁמָהּ, דְלֶיהֱוֵי הָכִי תָּדִיר וְיִזְכֵּי לְעַלְמָא דְאָתֵי. וְצַלֵּי עַל הַהוּא דְלָא אִתְעַסָּק בָּהּ לִשְׁמָהּ, דְיֵיתֵי לְאִתְעַסְקָא בָהּ לִשְׁמָהּ וְיִזְכֵּי לְחַיֵּי עַלְמָא.

יוֹמָא חַד חָמָא חַד תַּלְמִיד דַהֲוָה לָעֵי בְאוֹרַיְיתָא וְאַנְפּוֹי מוֹרִיקָן, אָמַר וַדַּאי מְהַרְהֵר בְּחֶטְאָה אִיהוּ דְנָא. אָחִיד לֵיהּ לְקַמֵּיהּ וְאַמְשִׁיךְ עָלֵיהּ בְּמִלִּין דְאוֹרַיְיתָא עַד דְאִתְיַישָּׁב רוּחֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. מִן הַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה, שַׁוֵּי עַל רוּחֵיהּ דְלָא יִרְדּוֹף בָּתַר אִינוּן הִרְהוּרִין בִּישִׁין, וְיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לִשְׁמָהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּד חָמֵי בַר נָשׁ דְהִרְהוּרִין בִּישִׁין אַתְיָין לְגַבֵּיהּ, יִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין

שלמדו תורה, היה אומר: זה עוסק בתורה לשמה, וזה לא עוסק בה לשמה, והיה מתפלל על אותו שעוסק בה לשמה, שיהיה כן תמיד ויזכה לעולם הבא, והתפלל על אותו שלא עסק בה לשמה, שיבא לעסוק בה לשמה, ויזכה לחיי עולם.

יום אחד, ראה תלמיד אחד, שהיה לומד תורה ופניו מוריקים, אמר: ודאי מהרהר בחטא הוא זה, החזיק אותו לפניו, והמשיך עליו בדברי תורה, עד שנתישב רוחו בו, מיום ההוא והלאה, שם לב על עצמו, שלא ירדוף אחר הרהורים רעים ויעסוק בתורה לשמה.

יִתְעַבְרוּן מִנֵּיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כַּד הַהוּא סִטְרָא בִּישָׁא אָתֵי לְמַפְתֵּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, יְהֵא מָשִׁיךְ לֵיהּ לְגַבֵּי אוֹרַיְיתָא וְיִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזֵי, דְּהָא תָּנֵינָן דְּכַד הָאי סִטְרָא בִּישָׁא קַיְימָא קָמֵיהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַסְטָאָה עַל עַלְמָא בְּגִין עוֹבָדִין בִּישִׁין, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל עַלְמָא, וְיָהִיב עֵיטָא לִבְנֵי נָשָׁא לְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ, וְלָא יָכוֹל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוֹן וְלֹא עַל עוֹבָדֵיהוֹן, וּמַאי אִיהוּ עֵיטָא, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא וּלְאִשְׁתְּזָבָא מִנֵּיהּ. מְנָלָן, דִּכְתִיב כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר, מַה כְּתִיב בַּתְרֵהּ, לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה מֵחֶלְקַת לָשׁוֹן נָכְרִיָּה וכו'.

אמר רבי יוסי: כשאדם רואה שהרהורים רעים באים אליו, יעסוק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר רבי אלעזר: כשאותו צד הרע בא לפתות את האדם, ימשוך אותו אל התורה, ויפרד ממנו.

בוא וראה, כי למדנו: כאשר צד הרע הזה עומד לפני הקדוש ברוך הוא, להשטין על העולם, על מעשים רעים, הקדוש ברוך הוא מרחם על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, ואינו יוכל לשלוט עליהם, ולא על מעשיהם, ומהו העצה, הוא להשתדל בתורה, וינצלו ממנו, [ושואל] מאין לנו זה, [ומשיב] "כי נר מצוה ותורה אור, ודרך חיים תוכחות מוסר", מה כתוב אחרי זה: "לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה", [הרי שהתורה משמרת מפני יצר הרע]

זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן מִתְדַּבְּקִין בֵּיהּ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּדְקָא חָזֵי, וְיָהִיב לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזָבָא מִכָּל סִטְרִין אַחֲרָנִין דְּעַלְמָא, בְּגִין דְּאִינּוּן עַמָּא קַדִּישָׁא לְאַחֲסַנְתֵּיהּ וְחוּלָקֵיהּ, וְעַל דָּא יָהִיב לוֹן עֵיטָא בְּכֹלָּא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְאָתֵי [וישב דף קצ ע"א].

וכו'. אשרי חלקם של ישראל, שהם מתדבקים בהקדוש ברוך הוא כראוי, ונותן להם עצה, להנצל מכל הצדדים הרעים שבעולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ולכן נותן להם עצה בכל, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

50.

"Rabbi Abba était assis à la porte d'entrée de Lod lorqu'il vit un homme qui vint et qui s'assit dans l'orifice d'un monticule de terre où il se reposa de son voyage et s'y endormit. Sur ce, il vit un serpent qui se dirigeait vers l'homme. Il arracha une branche d'arbre et tua le serpent. L'homme se réveilla et il vit, face à lui, que le reptile était mort. Il se leva et le monticule [de terre] s'effondra [alors] dans les profondeurs et il fut sauvé [de la chute].

Rabbi Abba vint le trouver et il lui dit : Dis-moi, que fais-tu ? Car les deux miracles accomplis par le Saint béni soit-il pour toi, n'étaient pas gratuits. Cet homme lui dit : Toute ma vie, je n'ai jamais laissé un homme qui m'a fait du mal sans me réconcilier avec lui et sans lui avoir pardonné. De plus, lorsque je suis empêché de me réconcilier avec lui, je ne monte pas sur mon lit avant de l'avoir pardonné, lui et ceux qui m'ont fait du mal. Toute ma vie, je n'ai jamais tenu rigueur pour

le mal qu'on a put me faire. Mais en plus, à partir de ce jour, j'ai fait de mon mieux pour lui faire du bien.

Rabbi Abba pleura et dit : Les actes de celui-ci dépassent ceux de Joseph ! Car Joseph a usé de compassion envers ses frères, mais ce qu'a fait celui-ci dépasse l'action de Joseph ! Il est donc normal que le Saint béni soit-il accomplisse des miracles pour lui.

Il prit la prole et dit (Proverbes 10:9) : Qui marche dans la droiture marche avec sécurité ; qui suit des voies tortueuses sera démasqué. (Ibid.) : Qui marche dans la droiture [...] - Il s'agit de l'homme qui suit les chemins de la Tora, il "marche avec sécurité", aucun mal au monde ne peut l'atteindre. (Ibid.): Qui suit des voies tortueuses sera démasqué. - Qui sera démasqué ? Celui qui quitte le chemin de vérité et qui veut [faire du mal] à autrui. Il "sera démasqué", c'est à dire qu'il sera reconnu par les "Maîtres du jugement" ; ils n'oublient pas le visage de cet homme afin de l'amener au lieu de la rétribution, c'est ainsi qu'il "sera démasqué".

Viens et vois : Celui qui marche dans le chemin de vérité est protégé par le Saint béni soit-il. Il n'est pas connu des "Maîtres du jugement". Mais celui (ibid.) : Qui suit des voies tortueuses sera démasqué. - Il est reconnu par eux. Heureux les hommes qui marchent dans le chemin de vérité et qui vont en sécurité dans le monde ! Ils ne craignent rien ni dans ce monde-ci ni dans le monde à venir !" (Zohar, vol. 1, p. 201b)

נ.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב אֲתַּרְעָא דְאַבָּבָא דְּלוּד, חָמָא חָד בַּר נָשׁ דְּהֲוָה אָתֵי וְיָתִיב בְּחָד קוּלְטָא דְתַלָּא דְאַרְעָא, וְהֲוָה לָאֵי מֵאָרְחָא וְיָתִיב וְנָאִים תַּמָּן. אַדְהָכִי חָמָא חָד חִוְיָא דְהֲוָה אָתֵי לְגַבֵּיהּ, נָפַק קוּסְטְפָא דְגוּרְדְּנָא וְקָטִיל לֵיהּ לְחִוְיָא. כַּד אִתְּעַר הַהוּא בַּר נָשׁ, חָמָא הַהוּא חִוְיָא לָקֳבְלֵיהּ דַּהֲוָה מִית. אִזְדַּקַּף הַהוּא בַּר נָשׁ וְנָפַל הַהוּא קוּלְטָא לְעוּמְקָא דִתְחוֹתוֹי וְאִשְׁתְּזִיב.

אָתָא רִבִּי אַבָּא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ, אֵימָא לִי מָאן עוֹבָדָךְ, דְּהָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִישׁ לָךְ

נ.

ר׳ אבא, היה יושב בפתח שער העיר לוד, ראה אדם אחד שהיה בא, וישב על בליטה [שהיתה בולטת] מצד ההר, והיה עיף מן הדרך, וישב וישן שם, בתוך כך ראה [רבי אבא] נחש אחד, שהיה בא אצלו, ויצא קוסטפא דגורדנא, [חתיכת עץ משורש האילן], והרג את הנחש, כשהקיץ האדם, ראה את הנחש למולו, שהיה מת, קם האדם ונפלה הבליטה, [שהיה יושב עליה], אל העמק שמתחתיה וניצל, [כי אם היה מאחר איזה רגעים מלקום, היה נופל ביחד עם הבליטה, אל העמק, והיה נהרג].

בא אליו רבי אבא, אמר לו: אמור לי מה מעשיך, כי

אִלֵּין תְּרֵין נִסִּין, לָאו אִינּוּן לְמַגָּנָא. אָמַר לֵיהּ הַהוּא בַּר נָשׁ, כָּל יוֹמַאי לָא אַשְׁלִים לִי בַּר נָשׁ בִּישָׁא בְּעַלְמָא, דְלָא אִתְפַּיְּיסְנָא בַּהֲדֵיהּ וּמָחִילְנָא לֵיהּ. וְתוּ אִי לָא יְכִילְנָא לְאִתְפַּיְּיסָא בַּהֲדֵיהּ, לָא סָלִיקְנָא לְעַרְסִי עַד דְמָחִילְנָא לֵיהּ וּלְכָל אִינּוּן דִּמְצַעֲרוּ לִי, וְלָא חָיֵישְׁנָא כָּל יוֹמָא לְהַהוּא בִּישָׁא דְאַשְׁלִים לִי, וְלָאו דַּי לִי דָא, אֶלָּא דְמֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה אִשְׁתַּדַּלְנָא לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן טָבָא.

בָּכָה רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, יַתִּיר עוֹבָדוֹי דְּדֵין מִיּוֹסֵף, דְּיוֹסֵף הָווּ אָחוֹי וַדַּאי, וְהָוָה לֵיהּ לְרַחֲמָא עֲלַיְיהוּ. אֲבָל מַה דְּעָבִיד דָּא, יַתִּיר הוּא מִיּוֹסֵף, יָאוֹת הוּא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא עַל נִיסָּא.

הקדוש ברוך הוא הקרה אליך שני נסים אלו, [שהצילו מן הנחש, ומן הבליטה שנפלה], לא היו בחנם. אמר לו: אותו אדם, כל ימי, לא עשה לי אדם רעה, שלא נתרציתי עמו, ומחלתי לו, ועוד, אם לא יכלתי להתרצות עמו, לא עליתי על מטתי, מטרם שמחלתי לו, ולכל אלו שציערו לי ולא נטרתי לו שנאה כל היום, על אותו רע שעשה לי, ולא די לי זה, אלא עוד, שמאותו יום והלאה, השתדלתי לעשות להם טובות.

בכה רבי אבא ואמר: גדולים מעשיו של זה מיוסף, כי ביוסף היו אחיו, ודאי שהיה לו לרחם עליהם, אבל מה שעשה זה הוא גדול מיוסף, ראוי הוא שהקדוש ברוך הוא

פָּתַח וְאָמַר, הוֹלֵךְ בַּתֹּם יֵלֶךְ בֶּטַח, וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ. הוֹלֵךְ בַּתֹּם יֵלֶךְ בֶּטַח, דָּא הַהוּא בַּר נָשׁ דְּאָזִיל בְּאָרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא יֵלֶךְ בֶּטַח, דְּלָא יַכְלֵי נִזְקֵי דְעַלְמָא לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ. וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ, מָאן יִוָּדֵעַ, דָּא הוּא מָאן דְּאַסְטֵי מֵאָרְחָא דִקְשׁוֹט וּבָעֵי גַּבֵּי דְחַבְרֵיהּ. יִוָּדֵעַ, מַהוּ יִוָּדֵעַ, יִשְׁתְּמוֹדַע אִיהוּ בְּעֵינֵיהוֹן דְּכָל מָארֵי דְדִינָא, דְּלָא יִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ דִיוּקְנָא דְהַהוּא בַּר נָשׁ, בְּגִין לְאַיְיתָאָה לֵיהּ לְאַתְרָא דִינַקְמוּן מִנֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ יִוָּדֵעַ.

וְתָא חָזֵי, הַהוּא דְּאָזִיל בְּאֹרַח קְשׁוֹט, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָפֵי עָלֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יִתְיְדַע וְלָא יִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבֵּי מָארֵיהוֹן דְּדִינָא, אֲבָל מְעַקֵּשׁ

יקרה לו נס על נס.

פתח ואמר: "הולך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע" (משלי י'), "הולך בתום ילך בטח", זהו אדם שהולך בדרכי התורה, ילך בטח, שלא יוכלו מזיקי העולם להזיקו, "ומעקש דרכיו יודע", [שואל] מי יודע, [ואומר] זה הוא מי שנטה מדרך האמתי, ומבקש לגבות מחבירו, [כלומר, שרוצה לשלם לו, רעה תחת רעה]. "יודע", מהו יודע, [היינו] שיהיה ניכר בעיני כל בעלי הדין, שלא תאבד מהם צורת אותו אדם, כדי להביאו למקום, שיהיו נוקמים ממנו, ועל כן, יודע.

ובא וראה, אותו ההולך בדרך האמת, הקדוש ברוך הוא מחפה עליו, כדי שלא יתודע, ולא יהיה ניכר לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו יודע, ויהיה ניכר להם, אשריהם האנשים

דְּרָכָיו יוֹדֵעַ, וְיִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבַּיְיהוּ, זַכָּאִין אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא דְּאַזְלֵי בְּאֹרַח קְשׁוֹט וְאַזְלֵי לְרוֹחֲצָן עַל עַלְמָא, דְּלָא דַחֲלֵי אִינּוּן בְּעַלְמָא דֵין וְלָא בְּעַלְמָא דְאָתֵי

[מקץ דף רא ע״ב].

ההולכים בדרך אמת, והולכים בטח בעולם, שאינם מפחדים לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

51.

"Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi étaient en route lorsqu'ils virent un homme qui s'enveloppait dans un châle de prière alors qu'en dessous [du châle], ses armes étaient attachées. Rabbi 'Hiya dit : Soit cet homme est un juste parfait soit il cherche à tromper le monde.

Rabbi Yossi lui dit : Les saints supérieurs ont dit : Juge chaque homme favorablement. Il nous a [encore] été enseigné qu'un homme qui part en voyage se prépare à trois choses : A faire un présent, à se battre et à prier. D'où [apprenons-nous] cela ? De Jacob, car il se prépara à trois choses : à faire un présent, à se battre et à prier. Quant à cet homme, il est en route, il est [donc] enveloppé dans un châle de prière et il détient aussi des armes pour se battre. Et du fait qu'il possède déjà deux de ces choses, il est inutile de chercher la troisième.

Alors qu'ils s'approchaient de lui, ils le saluèrent mais il ne répondit pas. Rabbi 'Hiya dit : Il ne possède pas une de ces choses car il ne s'est pas préparé au cadeau qui pourtant contient la paix. Rabbi Yossi dit : Peut-être est-il en train de prier, ou bien il étudie silencieusement afin de ne pas oublier. Il partirent ensemble et cet homme ne leur parla pas. Ensuite, Rabbi 'Hiya et Rabbi Yossi s'éloignèrent et étudièrent la Tora.

Lorsque cet homme s'aperçut qu'ils étudiaient la Tora, il s'approcha d'eux et les salua. Il leur dit : Mes maîtres, de quoi m'avez vous suspecté lorsque vous m'avez salué et que je n'ai pas répondu ? Rabbi Yossi lui dit : [Nous avons pensé] que tu priais ou que tu étudiais silencieusement. Il leur dit : Que le Saint béni soit-il vous juge favorablement. Mais je vais vous raconter : Une fois, alors que j'étais en chemin, je trouvais un homme que je saluais. Mais cet homme était un brigand qui se jeta sur moi et me fit du mal. Et si je ne l'avais pas subjugué, j'en aurai souffert. A partir de ce jour, j'ai fait voeu de ne saluer personne qui ne soit juste. Mais si je sais qu'il peut me faire du mal et m'aggresser violemment, il

est alors interdit de saluer un tel impie, ainsi qu'il est écrit (Isaëe 48:22) : Il n'y a pas de paix, dit l'Eternel pour les méchants. Et lorsque je vous ai vus et que vous m'avez salué, je ne vous ai pas répondu et je vous suspectais car je ne voyais pas de signe extérieur de commandement [mitsva] et de plus, je révisais mon étude. Mais maintenant que je vous sais innocents [je sais] que la route est apprêtée devant moi." (Zohar, vol. 1, p. 204b-205a)

נא.

רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, אַדְהָכִי חָמוּ חָד בַּר נָשׁ דַּהֲוָה אָתֵי מִתְעַטֵּף בְּעִטּוּפָא דְמִצְוָה, וּכְלֵי זַיְינִין קְטוּרִין תְּחוֹתוֹי, אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בַּר נָשׁ דֵּין חָד מִתְּרֵין אִית בֵּיהּ, אוֹ זַכָּאָה שְׁלִים אִיהוּ, אוֹ לְרַמָּאָה (אֶת) בְּנֵי עַלְמָא אִיהוּ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, הָא חֲסִידֵי עֶלְיוֹנִים אָמְרוּ, הֲוֵי דָן לְכָל בַּר נָשׁ לִזְכוּ. וְהָא תָּנֵינָן, בַּר נָשׁ דְּנָפִיק לְאָרְחָא יִתְכַּוָּון לִתְלַת מִלִּין, לְדוֹרוֹן, לְקְרָבָא, לִצְלוֹתָא, מְנָלָן מִיַּעֲקֹב, דְּהָא לִתְלַת אִלֵּין

נא.

רבי חייא ורבי יוסי, היו הולכים בדרך. בתוך כך ראו אדם אחד, שהיה בא, ומתעטף בציצית, וכלי זיין קשורים תחתיו, אמר רבי חייא: אדם זה, אחד משנים, יש בו, או שהוא צדיק גמור, [שגם בדרך מתעטף בטלית מצויצת], או הוא לרמות בני העולם,[כי חגור כלי זיין משמע שהוא לסטים, ומתעטף בטלית מצויצת, כדי לרמות בני העולם, ללכוד אותם ברשתו].

אמר לו רבי יוסי: הרי חסידים העליונים אמרו: הוי דן את כל האדם לכף זכות, והרי למדנו: אשר אדם היוצא לדרך [ומתירא מלסטים], יכוון לשלשה דברים, למתנה ולמלחמה ולתפלה, מאין לנו זה מיעקב, שנתכוון לשלשה

אִתְכַּוָּן, וְזָרִיז גַּרְמֵיהּ לְדוֹרוֹן, לִקְרָבָא, לִצְלוֹתָא. וְהַאי בַּר נָשׁ, אָזִיל בְּאָרְחָא אִיהוּ, הָא בֵּיהּ עִטּוּפָא דְמִצְוָה לִצְלוֹתָא. וְהָא בֵּיהּ כְּלֵי זַיְינִין לִקְרָבָא, כֵּיוָן דִּתְרֵין אִלֵּין אִית בֵּיהּ, תְּלִיתָאָה לָא לְמִרְדַּף אֲבַתְרָהּ.

כַּד קָרִיב לְגַבַּיְיהוּ, יָהֲבוּ לֵיהּ שְׁלָם וְלָא אָתִיב לוֹן. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הָא חָד מֵאִינוּן תְּרֵין דְּאִתְחַזְיָין לְמֶהֱוֵי בֵּיהּ לֵית בֵּיהּ, דְּהָא לָא אַתְקִין גַּרְמֵיהּ לְדוֹרוֹן, וּבְדוֹרוֹן שְׁלָמָא כָּלִיל בֵּיהּ, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דִּילְמָא אִיהוּ מִשְׁתַּדֵּל בִּצְלוֹתֵיהּ, אוֹ מַרְחִישׁ תַּלְמוּדֵיהּ, בְּגִין דְּלָא יַעְקַר לֵיהּ. אַזְלוּ כַּחֲדָא וְלָא

אלו, וחגר את עצמו לדורון ולמלחמה ולתפלה, [כמו שכתוב בפרשת וישלח, ששלח לעשו מתנה, וחצה לשני מחנות, "פן יבא עשו והכהו" וגו׳, שהיא למלחמה, והתפלל לה׳ "הצילני נא מיד אחי" וגו׳, שזה תפלה], ואדם הזה ההולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה, לתפלה, והנה יש בו כלי זיין, למלחמה, וכיון ששנים הללו יש בו, השלישית [שהיא מתנה], אין [צורך עוד] לרדוף אחריה, [לדעת אם יש בו, כי כיון שיש בו שנים, בודאי יש בו גם השלישי].

כשקרב אליהם, נתנו לו שלום, ולא השיב להם. אמר רבי חייא: הרי אחד מאלו השלשה [דברים] הראוים להיות בו, אין בו. כי לא התקין עצמו למתנה, שבמתנה כלול שלום, והוא אינו משיב שלום. אמר רבי יוסי: אולי הוא עוסק בתפלתו, או מרחש תלמודו, שלא ישכח אותו, הלכו ביחד, ואותו אדם לא דבר עמהם, אחר כך התחמקו רבי חייא ורבי

מַלִּיל הַהוּא בַּר נָשׁ בַּהֲדַיְיהוּ. לְבָתָר אִשְׁתְּמִיטוּ רִבִּי חִיָּיא וְרִבִּי יוֹסֵי וְאִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא.

כֵּיוָן דְּחָמָא הַהוּא בַּר נָשׁ דְּהָווֹ מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, קָרִיב לְגַבַּיְיהוּ וְיָהִיב לוֹן שְׁלָם. אָמַר לוֹן רַבּוֹתַי, בְּמָה חֲשַׁדְתּוּן לִי כַּד יְהַבִיתוּ לִי שְׁלָם וְלָא אָתִיבְנָא לְכוּ, אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי, דִּילְמָא צְלוֹתָא הֲוֵית אָמֵר, אוֹ מַרְחִישׁ בְּתַלְמוּדָךְ. אָמַר לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָדִין לְכוּ לְכַף זְכוּ, אֲבָל אֵימָא לְכוּ, יוֹמָא חָד הֲוֵינָא אָזִיל בְּאָרְחָא, אַשְׁכַּחְנָא חָד בַּר נָשׁ וְאַקְדִּימְנָא לֵיהּ שְׁלָם, וְהַהוּא גַּבְרָא הָוָה לִיסְטֵיס וְקָם עָלַי וְצִיעֵר לִי, וְאִלְמָלֵא דְּאִתְתָּקַפְנָא בֵּיהּ, אִצְטָעַרְנָא. מֵהַהוּא יוֹמָא נָדַרְנָא דְּלָא לְאַקְדְּמָא שְׁלָם בַּר לְבַר נָשׁ זַכָּאָה, אֶלָּא אִי יָדַעְנָא

יוסי ועסקו בתורה.

כיון שראה אותו אדם שהיו משתדלים בתורה, קרב אליהם, ונתן להם שלום, אמר להם: רבותי, במה חשדתם אותי כשנתתם לי שלום, ולא השיבותי לכם. אמר לו רבי יוסי: [חשבנו] אולי אמרת תפלה, או מרחש בתלמודך. אמר להם: הקדוש ברוך הוא ידין אתכם לכף זכות. אבל אומר לכם: יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי אדם אחד, והקדמתי לו שלום, ואותו אדם היה שודד, וקם עלי, וציער אותי, ולולא שנתגברתי עליו, הייתי מצטער. מיום ההוא ואילך, נדרתי שלא להקדים שלום, רק לאדם צדיק, ורק אם אני מכירו בתחילה, משום שהוא יכול לצער אותי, ויתגבר

בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּיָכִיל לְצַעֲרָא לִי וְיִתְתַּקַּף בִּי בְּחֵילָא, בְּגִין דְּאָסִיר לְאַקְדְּמָא שְׁלָם לְבַר נָשׁ חַיָּיבָא, דִכְתִיב אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְיָ לָרְשָׁעִים. וְהַהִיא שַׁעְתָּא דְחָמֵינָא לְכוּ וִיַהֲבִיתוּ לִי שְׁלָם וְלָא אוֹתִיבְנָא לְכוּ, חֲשִׁידְנָא לְכוּ, בְּגִין דְּלָא חֲמֵינָא בְּכוּ מִצְוָה דְאִתְחֲזֵי לְבַר, וַהֲוֵינָא כְּמוֹ כֵן מְהַדֵּר תַּלְמוּדָא. אֲבָל הַשְׁתָּא דַּחֲמֵינָא בְּכוּ דְאַתּוּן זַכָּאִין, הָא אָרְחָא מְתַתְקְנָא קָדָמַי [מקץ דף רד ע״ב רה ע״א].

עלי בכח, משום שאסור להקדים שלום לאדם רשע, שכתוב: ״אין שלום אמר ה׳ לרשעים״ (תהלים מ״ג), ואותה שעה שראיתי אתכם, ונתתם לי שלום, ולא השבתי לכם, חשדתי בכם משום שלא ראיתי בכם מצוה הנראית מבחוץ, וגם כן הייתי חוזר על תלמודי, אבל עתה שאני רואה בכם שאתם צדיקים, הרי הדרך מתוקן לפני.

52.

"Rabbi Yéhouda et Rabbi Yossi se trouvèrent au village de 'Hanan. Alors qu'ils étaient installés à l'auberge, arriva un homme avec un bât d'âne et il pénétra dans la maison. Sur ce, Rabbi Yéhouda dit à Rabbi Yossi : Il a été enseigné que le roi David dormait légèrement du sommeil du cheval. Il se levait au milieu de la nuit [après] ce petit somme. Il ne se levait pas lors du dernier tiers de la nuit ! Il lui dit : A la tombée de la nuit, il [David] s'asseyait avec les grands de sa maison et il jugeaient et étudiaient la Tora. C'est ensuite qu'il s'assoupissait jusqu'à minuit, après quoi il se levait et s'efforçait dans l'adoration de son Maître avec des chants et des louanges.

Sur ce, cet homme dit : Ce que tu viens d'énoncer est correct et voici le secret de la chose : Le roi David vit et existe éternellement. Le roi David se gardait chaque jour de ne pas goûter la saveur de la mort ; car le sommeil est un soixantième de la mort. Et vu que par son niveau le roi David est vivant, il

ne dormait que [le temps de] soixante souffles [du cheval]. Jusqu'à soixante souffles moins un, il [l'homme] vit, après cela [un souffle de plus] et il goûte la saveur de la mort et l'esprit d'impureté règne sur lui [...]. Rabbi Yéhouda et Rabbi Yossi vinrent l'embrasser. Ils lui dirent : Que ta force augmente et que ta Tora se fortifie ! Ils s'assirent. Rabbi Yéhouda dit : Puisque tu as commencé, dis nous [encore] des secrets élevés [...].

Sur ce arriva Rabbi Elazar. Après les avoir vus, il leur dit : La présence divine est sûrement ici ! Il leur dit : De quoi parlez vous ? Ils lui racontèrent tout. Il leur dit : Certes, il a bien parlé !" (Zohar, vol. 1, p. 206b-207b)

נב.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי אִעְרָעוּ בִּכְפַר חָנֵן, עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי בֵּי אוּשְׁפִּיזַיְיהוּ, אָתָא חָד בַּר נָשׁ וְחָד מָטוּלָא דַּחֲמָרָא קַמֵּיהּ וְעָאל בְּבֵיתָא. אַדְּהָכִי אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יוֹסֵי, הָא תָנֵינָן, דְּדָוִד מַלְכָּא הֲוָה מִתְנַמְנֵם כְּסוּס וְשִׁינְתֵּיהּ זְעֵיר. הֵיךְ הֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, הָאי שִׁיעוּרָא זְעֵיר אִיהוּ, וְלָא הֲוָה אִתְּעַר אֲפִילוּ בִּתַלְתּוּת לֵילְיָא. אָמַר לֵיהּ, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאל לֵילְיָא, הֲוָה יָתִיב עִם כָּל רַבְרְבֵי בֵיתֵיהּ, וְדָאִין דִּינָא וְעָסִיק בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא, וּלְבָתַר הֲוָה נָאִים שֵׁינָתֵיהּ עַד פַּלְגוּת לֵילְיָא, וְקָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְאִתְּעַר, וְאִשְׁתַּדֵּל בְּפוּלְחָנָא דְמָארֵיהּ בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן.

נב.

רבי יהודה ורבי יוסי נפגשו בכפר חנן. בעוד שהיו יושבים במלונם, בא אדם אחד, ומשא חמור אחד לפניו, ונכנס לבית. בתוך כך, אמר רבי יהודה לרבי יוסי: הרי למדנו, שדוד המלך היה מתנמנם כסוס, ושינתו מועטת, ואם כן, איך היה קם בחצות לילה, הרי שיעור הזה [של שינת הסוס ששים נשימות], מעט הוא, ולא היה מקיץ אפילו בשליש לילה [האחרון]. אמר לו: בשעה שבא הלילה, היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן דינים, ועוסק בדברי תורה, ואחר כך היה ישן את שנתו, עד חצות לילה, וקם בחצות לילה והתעורר, ועסק בעבודת רבונו, בשירות ותשבחות.

אַדְּהָכִי אָמַר הַהוּא בַּר נָשׁ, וְכִי הָאִי מִלָּה דְּקָאַמְרִיתוּ הָכִי הוּא, רָזָא דְּמִלָּה הָכָא, דְּהָא דָּוִד מַלְכָּא חַי וְקַיָּים לְעָלַם וּלְעַלְמֵי עָלְמִין, וְדָוִד מַלְכָּא הֲוָה נָטִיר כָּל יוֹמוֹי דְּלָא יִטְעַם טַעַם מִיתָה, בְּגִין דְּשִׁינְתָּא חַד מִשִּׁתִּין בְּמִיתָה אִיהוּ, וְדָוִד בְּגִין דּוּכְתֵּיהּ דְּאִיהוּ חַי, לָא הֲוָה נָאִים אֶלָּא שִׁתִּין נְשָׁמֵי, דְּעַד שִׁיתִּין נְשָׁמֵי חָסֵר חָד אִיהוּ חָי. מִתָּמָן וּלְהָלְאָה, טָעִים בַּר נָשׁ טַעְמָא דְמוֹתָא, וְשַׁלִּיט (ס״א: וְלָא שָׁלִיט) בֵּיהּ סִטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא וכו׳. אָתוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי וּנְשָׁקוּהוּ, אַמְרוּ לֵיהּ מַה שְׁמָךְ, אָמַר לְהוֹן חִזְקִיָּה, אַמְרוּ לֵיהּ יִתְיַישַׁר חֵילָךְ וְיִתְתַּקַּף אוֹרַיְיתָךְ. יָתִיבוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הוֹאִיל וְשָׁרִית, אֵימָא לָן מֵהַנֵּי רָזִין עִלָּאִין דְּקָאַמַרְתְּ וכו׳.

בתוך זה אמר אותו אדם: וכי כך הוא דבר זה שאמרתם, סוד הדבר הוא כאן, כי דוד המלך חי וקים לעולם, ולעולמי עולמים. ודוד המלך היה שומר עצמו כל ימיו, שלא יטעם טעם מיתה, משום שהשינה הוא אחד מששים במיתה, ודוד משום מקומו, שהוא חי, לא ישן אלא ששים נשימות, כי עד ששים נשימות חסר אחד, הוא חי, משם ולהלאה, טועם האדם טעם המות, ושולט עליו הצד של רוח הטומאה וכו׳, [ועוד המשיך להגיד להם חידושים, אחר כך] באו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקו אותו, [כי גילה להם ביאור חדש בתיקון חצות]. אמרו לו: מה שמך, אמר להם: חזקיה, אמרו לו: יתישר כחך, ויתחזק תורתך. ישבו, אמר רבי יהודה: כיון

אַדְּהָכִי, אָתָא רִבִּי אֶלְעָזָר. כֵּיוָן דְחָמָא לוֹן אָמַר, וַדַּאי שְׁכִינְתָּא הָכָא, אָמַר לְהוֹן בְּמָאי עַסְקִיתוּ, אָמְרוּ לֵיהּ כָּל עוֹבָדָא. אָמַר וַדַּאי שַׁפִּיר קָאָמַר [וי״גש דף רו ע״ב רז ע״ב].

שפתחת, אמור לנו: מאלו סודות העליונים שאתה אומר וכו׳, [והמשיך לדרוש].

בתוך כך בא רבי אלעזר, כיון שראה אותם אמר: בודאי שהשכינה כאן, במה אתם עוסקים, ספרו לו כל המעשה, אמר [רבי אלעזר]: ודאי יפה אמר וכו׳.

53.

"Rabbi Yossi dit : A partir du jour où Rabbi Chimon sortit de la grotte, plus rien ne fut caché aux collègues et ils contemplaient entre eux les secrets supérieurs. Ils étaient révélés parmi eux comme eu moment où ils furent donnés au mont Sinaï. Après sa mort, il est écrit (Genèse 8:2) : Et les fontaines de l'abîme et les écluses des cieux furent fermées [...]. Et les collègues murmuraient des mots qu'ils ne réussissaient pas à expliquer.

Un jour, alors que Rabbi Yéhouda était assis à l'entrée de Tibériade, il vit deux chameaux desquels on déchargeait un fardeau de vêtements en laine précieuse. Un paquet de laine tomba et des oiseaux arrivèrent. Avant qu'ils ne puissent le toucher ils furent déchiquetés. Ensuite vinrent d'autres oiseaux qui se posèrent sur lui, mais ils furent repoussés sur un rocher, où ils ne furent pas déchiquetés. On criait vers eux, mais ils ne bougeaient pas. Ils entendirent une voix : La couronne des couronnes réside dans l'obscurité et le maître est dehors !

Alors qu'il [R. Yéhouda] était encore assis, passa un homme qui le regarda et lui dit : On n'a pas réalisé ce qui est écrit (Genèse 15:11) : Des rapaces fondirent sur les cadavres mais Abraham les chassa. Rabbi Yéhouda dit : Cela a été fait, mais ils ne bougent pas. L'homme tourna la tête [vers lui] et dit : Il n'a pas encore arraché les cheveux de son Maître ni ceux de la Matrone ! Il [R. Yéhouda] courut après lui sur trois kilomètres [pour qu'il s'explique], mais il ne lui dit rien. Rabbi Yéhouda en défaillit.

Un jour, il s'endormit sous un arbre et il vit en songe quatre êtres possédant des ailes et sur lesquels était monté Rabbi Chimon. Il y avait avec lui un livre de la Tora, mais il n'y avait aucun livre de secrets supérieurs et de légendes [Aggada]. Puis ils montèrent vers le firmament et il vit [R. Yéhouda] qu'il [R. Chimon] disparaissait et il ne fut plus visible. Lorsqu'il se réveilla, il dit : [Certes, depuis la mort de Rabbi Chimon, la sagesse a disparu de la terre ! Hélas pour cette génération, car la pierre précieuse qui éclairait et qui supportait les [êtres] supérieurs et inférieurs est perdue pour eux !

Il vint chez Rabbi Abba et il lui raconta. Rabbi Abba éleva la main vers son visage, pleura et dit : Rabbi Chimon, moulin duquel on moulait tous les jours de la bonne manne que l'on rammassait, ainsi qu'il est écrit (Nombres 11:32) : [...] Celui qui en ramassa le moins en eut dix bâts d'ânes. Maintenant que le moulin et la manne sont partis, il ne reste plus dans le monde que ce qui est écrit (Exode 16:33) : Prends une cruche, et mets-y un omer de manne, et pose-la devant l'Eternel pour la garder pour vos générations. Il est pleinement écrit (ibid.) : [...] Pour la garder pour vos générations. - [C'est à dire] la cacher. Qui peut maintenent révéler les secrets et qui peut les connaître ? Il [R. Abba] parla en murmurant à Rabbi Yéhouda : L'homme que tu as vu est certainement [le prophète] Elie et il ne voulut pas révéler des secrets afin que tu reconnaisses la louange de Rabbi Chimon à son époque et afin que sa génération pleure sur lui. Il lui dit : Il faut assurément pleurer sur lui!

Rabbi Yéhouda le pleura toute la journée, car il était avec lui et les autres collègues dans la sainte chambre de Rabbi Chimon. Il

[R. Abba] lui dit : Hélas, pourquoi ne suis-je pas mort moi aussi et parti avec les trois autres [R. Yossi ben Yaqov, R. 'Hizqiya et R. Yessa], afin de ne plus voir cette génération renversée ?" (Zohar, vol. 1, p. 216b-217a)

נג.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מִן יוֹמָא דְאִסְתַּלַּק רִבִּי שִׁמְעוֹן מִן מְעַרְתָּא, מִלִּין (אִלֵּין) לָא אִתְכַּסְיָין מִן חַבְרַיָּיא, וְרָזִין עִלָּאִין הֲווֹ מִסְתַּכְּלִין וְאִתְגַּלְיָין בֵּינַיְיהוּ, כְּאִילוּ אִתְיְיהִיבוּ הַהִיא שַׁעְתָּא בְּטוּרָא דְסִינַי. בָּתַר דְּשָׁכִיב, בֵּיהּ כְּתִיב וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְינוֹת תְּהוֹם וַאֲרוּבּוֹת הַשָּׁמַיִם. וַהֲווֹ חַבְרַיָּיא מְרַחֲשָׁן מִלֵּי וְלָא מִתְקַיְּימֵי בְהוּ.

דְּיוֹמָא חַד, הֲוָה יָתִיב רִבִּי יְהוּדָה אַפִּיתְחָא

נג.

אמר רבי יוסי: מיום שיצא רבי שמעון מן המערה, לא נתכסה שום דבר מן החברים, והיו מסתכלים בסודות העליונים, ונתגלו ביניהם, כאילו ניתנו באותה שעה בהר סיני, אחר שמת רבי שמעון, כתוב: "ויסכרו מעיינות תהום, וארובות השמים" (בראשית ח), [דהיינו שנסתמו מעיינות החכמה], והיו החברים הוגים דברים, ולא עמדו בהם [לדעת סודם].

כי יום אחד, ישב רבי יהודה על פתחה של טבריה,* וראה

*פי' הראו לרבי יהודה דברים נפלאים וסתומים, כדי שלא יבינם, להראות לו, שאחרי שנפטר רבי שמעון, נסתמו מעיינות החכמה, כמו שאמר רבי אבא להלן.

דְטְבַרְיָה, וְחָמָא תְּרֵי גְמַלֵּי דְסַלְקֵי קַטְפִירָא מֵעֲלוֹי דְכַתְפִּין. נָפַל מְטוּלָא דְקַטְפִירָא, וְאָתוּ צִפֲרֵי, וְעַד לָא מָטוּ עֲלַיְיהוּ אִתְבְּקָעוּ. לְבָתַר אָתוּ כַּמָּה צִפְּרִין, וַהֲווֹ אָזְלֵי עֲלַיְיהוּ וְשָׁרוּ (נ"א: וְשָׁדִיאוּ) לוֹן בְּטַרְטִישָׁא וְלָא מִתְבַּקְעִין, וַהֲווֹ צַוְוחִין לוֹן וְלָא הָווֹ מִתְפָּרְשָׁן. שַׁמְעוּ חָד קָלָא, עַטְרָא דְעִטְרִין בְּקִדְרִין שַׁרְיָא, וּמָרֵיהּ לְבַר.

עַד דְּהָוָה יָתִיב, עָבַר חָד גַּבְרָא אַשְׁגַּח בְּהוּ, אָמַר לָא קַיַּים דָּא הָא דִכְתִיב, וַיֵּרֶד הָעַיִט עַל הַפְּגָרִים וַיַּשֵּׁב אוֹתָם אַבְרָם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא עֲבִידְנָא וְלָא מִתְפָּרְשָׁן. אַהְדָּר רֵישֵׁיהּ הַהוּא גַּבְרָא

שני גמלים, שהיו מסלקים מעל כתפיהם, חבילה של בגדי צמר יקרים, נפל המשא של בגדי הצמר, ובאו צפרים [על המקום שהמשא היה צריך ליפול], ומטרם שהבגדים הגיעו עליהם, נבקעו הצפרים, אחר זה באו כמה צפרים, והיו הולכים עליהם, [על הצפרים שנבקעו], ושכנו על הסלע ולא נבקעו, והיו [אנשים] צווחים אליהם, [אל הצפרים, כדי להרחיקם מן הצפורים הנבקעות], ולא היו נפרשים מהם, שמעו קול אחד, העטרה שעל העטרות, שורה בחשך, ואדונה בחוץ.

בעוד שהיה יושב [רבי יהודה], עבר איש אחד, הסתכל בהם [בצפרים], אמר: לא קיים זה, מה שכתוב: "וירד העיט על הפגרים, וישב אתם אברם" (בראשית טו). אמר [לו] רבי יהודה: הרי עשיתי, [שיפרשו הצפרים מהם, דהיינו שצוח

וְאָמַר, עַד לָא מָרִיט דָּא רֵישֵׁיהּ דְּמָרֵיהּ, וְעַד לָא גָּלִישׁ לְמַטְרוֹנִיתָא. רָהַט אֲבַתְרֵיהּ תְּלַת מִילִין וְלָא אָמַר לֵיהּ. חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה.

יוֹמָא חַד אַדְמוּךְ תְּחוֹת אִילָנָא, וְחָמָא בְּחֶלְמֵיהּ אַרְבָּעָה גַּדְפִין מִתַּתְקְנָן, וְסָלִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן עֲלַיְיהוּ וְסֵפֶר תּוֹרָה עִמֵּיהּ, וְלָא שָׁבִיק כָּל סִפְרֵי רָזִין עִלָּאִין וְאַגַּדְתָּא דְּלָא סָלִיק לוֹן בַּהֲדֵיהּ, וְסָלִיק לְהוֹן (ס"א: וּסְלִיקָן לֵיהּ) לִרְקִיעָא, וְחָמָא דְּמִתְכַּסְיָיא מֵעֵינָא וְלָא אִתְגַּלְיָיא. כַּד אִתְּעַר אָמַר, וַדַּאי מִדְּשָׁכִיב רִבִּי שִׁמְעוֹן, חָכְמְתָא אִסְתַּלָּקַת מֵאַרְעָא. וַוי לְדָרָא, דְּהָאי אַבְנָא טָבָא דַּהֲווֹ מִתְחֲדָן (ס"א:

אליהם] ולא נפרשו. החזיר האיש ההוא את ראשו [לרבי יהודה], ואמר: טרם מרט זה שער ראשו של אדונו, וטרם עשה גבחת בגבירה. [ולא הבין רבי יהודה] למה הוא מתכוון, רץ אחריו שלשה מילין, [והפציר בו שיגלה לו פירוש דבריו], ולא אמר לו, חלש דעתו של רבי יהודה.

יום אחד ישן רבי יהודה תחת אילן, וראה בחלומו שמתקנים ארבע כנפים, ורבי שמעון עולה עליהם, וספר תורה עמו, ולא הניח מכל ספרי סודות עליונים ואגדות, שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם לרקיע, וראה שמתכסים מן העין, ואינם נגלים יותר, כאשר הקיץ, אמר: ודאי משמת רבי שמעון נסתלקה החכמה מן הארץ, ווי לדור שאותו אבן הטוב שהיו נאחזים בה, והיו סומכים עליה עליונים ותחתונים, נאבדה מהם.

דְמִתְאַחֲדָן) מִנֵּיהּ וְסַמְכִין עֲלֵיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין, אִתְאֲבִיד מִנַּיְיהוּ.

אָתָא לְגַבֵּיהּ דְרִבִּי אַבָּא, סַח לֵיהּ. סָלִיק רִבִּי אַבָּא יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ וּבָכָה וְאָמַר, רִבִּי שִׁמְעוֹן רֵיחַיָּיא דְטָחֲנִין מִנֵּיהּ מַנָּא טָבָא כָּל יוֹמָא וְלַקְטִין לֵיהּ, כְּמָה דִכְתִיב הַמַּמְעִיט אָסַף עֲשָׂרָה חֳמָרִים. וְהַשְׁתָּא רֵחַיָּיא וּמַנָּא אִסְתַּלָּקוּ, וְלָא אִשְׁתְּאַר בְּעָלְמָא מִנֵּיהּ בַּר כְּמָה דִכְתִיב, קַח צִנְצֶנֶת אַחַת וְתֶן שָׁמָּה מְלֹא הָעוֹמֶר מָן וְהַנַּח אוֹתוֹ לִפְנֵי יְיָ לְמִשְׁמֶרֶת. וְאִילוּ בְּאִתְגַּלְיָיא לָא כְתִיב, אֶלָּא לְמִשְׁמֶרֶת, לְאַצְנָעוּתָא. הַשְׁתָּא מָאן יָכִיל לְגַלָּאָה רָזִין, וּמָאן יִנְדַע לוֹן, לָחִישׁ לֵיהּ לְרִבִּי יְהוּדָה בִּלְחִישׁוּ. וַדַּאי הַהוּא גַבְרָא דְחָמִית, אֵלִיָּהוּ הֲוָה, וְלָא בָעָא לְגַלָּאָה רָזִין, בְּגִין דְּתִנְדַע שְׁבָחָא דְרִבִּי

בא לפני רבי אבא, וסיפר לו. העלה רבי אבא את ידיו על ראשו ובכה, ואמר: ריחיים שטוחנים בו מן טוב, כל יום, [דהיינו גילוי סודות התורה המכונה מן], ולוקטים אותו, כמו שכתוב (במדבר י"א): "הממעיט אסף עשרה חמרים". ועתה נסתלקו הרחיים והמן, ולא נשאר ממנו בעולם, מלבד מה שכתוב (שמות טז): "קח צנצנת אחת, ותן שמא מלא העומר מן והנח אותו, לפני ה' למשמרת", בגלוי לא כתוב, אלא למשמרת [שפירושו להניחו] בצינעה, ועתה מי יוכל לגלות סודות, ומי יודע אותם. לחש [רבי אבא] לרבי יהודה בלחש, ויאמר לו: ודאי אמש ההוא שראית, הוא אליהו היה, ולא

שִׁמְעוֹן דְהָוָה בְיוֹמוֹי, וְיִבְכּוּן דָרָא עֲלוֹי, אָמַר לֵיהּ, דַי לְמִבְכֵּי בִכְיָה עָלֵיהּ.

רִבִּי יְהוּדָה הָוָה בָכֵי כָּל יוֹמָא עֲלוֹי, דְהָא אִעֲרַע עִמֵּיהּ בְּאִדְּרָא קַדִּישָׁא דְרִבִּי שִׁמְעוֹן וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא. אָמַר לֵיהּ וַוי דְלָא אִסְתַּלַּקְנָא הַהוּא יוֹמָא עִם אִינּוּן תְּלָתָא דְאִסְתַּלָּקוּ, וְלָא לְחָמֵי דָרָא דָא, דְהָא אִתְהַפָּךְ [ויחי דף רטז ע״ב ריז ע״א]

רצה לגלות לך הסודות, כדי שתדע מעלתו, של רבי שמעון שהיה בימיך ויבכו עליו הדור. אמר לו [רבי אבא]: די לבכות בכיה עליו.

רבי יהודה היה בוכה כל יום עליו, כי היה עמו [עם רבי שמעון] באדרא קדישא של רבי שמעון ושאר החברים. אמר לו [לרבי אבא]: אוי, שלא הסתלקתי באדרא קדישא אותו היום, ביחד עם אלו השלשה שנסתלקו, [שהם רבי יוסי בן רבי יעקב, ורבי חזקיה. ורבי ייסא. כמו שכתוב באדרא]. ולא לראות דור הזה, כי התהפך הדור.

54.

"Rabbi Yossi dit : Lorsque la fin des jours d'un homme s'approche, cela est annoncé dans le monde, trente jours à l'avance ; même les oiseaux du ciel l'annoncent. S'il s'agit d'un juste, cela est annoncé trente jours auparavant dans le jardin d'Eden.

Il a été enseigné : Pendant ces trente jours, l'âme sort chaque nuit, monte et vois son lieu [de résidence] dans ce monde-là. Mais l'homme ne sait rien [de tout cela] et ne le réalise pas. Il ne contrôle pas son âme pendant ces trente jours comme auparavant, ainsi qu'il est écrit (Ecclésiaste 8:8): Il n'y a point d'homme qui ait pouvoir sur l'esprit pour emprisonner l'esprit [...]. Rabbi Yéhouda dit : Dès le commencement de ces trente jours, l'image de l'homme s'obscurcit et son apparence terrestre diminue. (Zohar, vol. 1, p. 217b)

נד.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּד הַהוּא בַּר נָשׁ אִתְקְרִבוּ יוֹמוֹי, תְּלָתִין יוֹמִין מַכְרְזֵי עֲלוֹי בְּעַלְמָא, וַאֲפִילוּ צִפֳּרֵי שְׁמַיָא מַכְרִיזִין עֲלוֹי. וְאִי זַכָּאָה הוּא, תְּלָתִין יוֹמִין מַכְרִיזִין עֲלוֹי בֵּין צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָא דְעֵדֶן. תָּנָא, כָּל אִינוּן תְּלָתִין יוֹמִין, נִשְׁמָתֵיהּ נַפְקַת מִנֵּיהּ בְּכָל לֵילְיָא, וְסַלְקַת וְחָמָאת דוּכְתָּהָא בְּהַהוּא עַלְמָא, וְהַהוּא בַּר נָשׁ לָא יָדַע וְלָא אַשְׁגַּח, וְלָא שַׁלִּיט בְּנִשְׁמָתֵיהּ כָּל אִינוּן תְּלָתִין יוֹמִין כְּמָה דַּהֲוָה בְקַדְמִיתָא, דִּכְתִיב, אֵין אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ לִכְלוֹא אֶת הָרוּחַ וְגוֹמֵר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מִכַּד שָׁרָאן

נד.

אמר רבי יוסי: כשמתקרבים ימי האדם [למות], מכריזים עליו בעולם שלשים יום, [שהגיע זמנו למות], ואפילו עופות השמים מכריזים עליו, ואם צדיק הוא, מכריזים עליו שלושים יום, בין הצדיקים בגן עדן.

למדנו: כל אלו שלשים יום, יוצאת הנשמה ממנו בכל לילה, ועולה ורואה מקומה בעולם ההוא, ואותו אדם אינו יודע [מזה], ואינו משגיח, ואינו שולט בנשמתו, כל אלו שלשים יום, כמו בתחילה, שכתוב (קהלת ח׳): ״אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח״ וגו׳. אמר רבי יהודה:

אִינּוּן תְּלָתִין יוֹמִין, צוּלְמָא דְּבַר נָשׁ אִתְחֲשָׁךְ,
וְדְיוּקְנָא דְּאִתְחֲזֵי בְּאַרְעָא אֶתְמְנָעַת [ויחי דף ריז ע״ב]

מכשמתחילים אלו שלשים יום, צלמו של אדם נחשך
והצורה [של הצלם], הנראית בארץ נמנעת [מלהראות].

55.

"Rabbi Its'haq était assis un jour, à la porte de Rabbi Yéhouda et il était triste. Rabbi Yéhouda sortit et le trouva à sa porte, assis et triste. Il lui dit : Pourquoi ce jour est-il différent des autres jours ? Il lui dit : Je suis venu à toi pour te demander trois choses : L'une, c'est que lorsque tu diras des paroles de la Tora et que tu te souviendras que ces paroles proviennent de moi, tu les diras en mon nom afin que l'on se souvienne de moi. L'une c'est que tu fasses mériter la Tora à Yossef mon fils. Et l'autre, que tu viennes sur ma tombe pendant les sept jours [du deuil] et que tu pries pour moi.

Il lui dit : D'où détiens-tu cela ? Il lui dit : Mon âme me quitte toutes les nuits et elle ne m'éclaire plus dans les rêves comme auparavant. De plus, lorsque je prie et que je parviens [à la bénédiction intitulée] "Qui écoute la prière", je regarde mon ombre sur le mur et je ne la vois pas, car une proclamation est sortie et elle annonce ce

qui est écrit (Psaume 39:7) : Certainement l'homme marche avec son ombre [...] - Tant que l'ombre de l'homme est en lui "l'homme marche", et son esprit est en lui. [Mais] lorsque l'ombre de l'homme n'est plus visible, il disparaît de ce monde. Il [R. Yéhouda] lui dit : [On peut le déduire] de là aussi (Job 8:9) : [...] Car nos jours sont une ombre sur la terre. Il [R. Yéhouda] lui dit : Toutes les choses que tu m'as demandé, je les ferai, mais je veux que dans ce monde là [le monde futur] tu me choisisses une place près de toi, tel que cela est dans ce monde. Rabbi Its'haq pleura et dit : Je te supplie de ne pas me quitter pendant ces jours.

Ils allèrent trouver Rabbi Chimon et ils le trouvèrent en train d'étudier la Tora. Rabbi Chimon leva les yeux et regarda Rabbi Its'haq et il vit l'ange de la mort qui courrait et qui dansait devant lui. Rabbi Chimon se leva, prit la main de Rabbi Its'haq et il dit : Je décrète que celui qui a l'habitude d'entrer, entre ! Que celui qui n'a pas l'habitude d'entrer, n'entre pas ! Rabbi Its'haq et Rabbi Yéhouda enrèrent et l'ange de la mort resta à l'extérieur.

Rabbi Chimon regarda et vit que le moment [de mourir] n'était pas encore arrivé, car le moment était à la huitième heure du jour. Rabbi Chimon le fit asseoir devant lui et il lui enseigna la Tora. Rabbi Chimon dit à Rabbi Elazar son fils : Sois assis à la porte et ne parle pas avec celui que tu verras et s'il cherche à entrer, jure qu'il n'entrera pas.

Rabbi Chimon dit à Rabbi Its'haq : As-tu vu ou non l'image de ton père aujourd'hui ? Car il a été enseigné : Lorsqu'un homme quitte le monde, son père et ses proches sont avec lui, il les voit et les reconnaît. Tous ceux qui seront au même niveau que lui, dans le monde [à venir], se réunissent tous avec lui et accompagnent son âme jusqu'au lieu de sa résidence. Il lui répondit : Jusqu'à maintenant, je n'ai rien vu.

Sur ce, Rabbi Chimon se leva et dit : Maître du monde, Rabbi Its'haq est réputé parmi nous, il fait partie ici des sept yeux [des sept disciples] ; je le tiens, donne le moi ! Une voix sortit et dit : Le trône du Maître est proche des aîles de Rabbi Chimon ; il est à toi et tu le prendras avec toi lorsque tu viendras

résider sur ton trône ! Rabbi Chimon dit : Qu'il en soit ainsi !

Sur ce, Rabbi Elazar vit que l'ange de la mort avait disparu et il dit : La rigueur ne peut sévir là où se trouve Rabbi Chimon ben Yo'haï ! Rabbi Chimon dit à Rabbi Elazar son fils : Viens ici et saisis Rabbi Its'haq, car je vois qu'il a peur. Rabbi Elazar entra et le saisit et Rabbi Chimon détourna son visage et étudia la Tora.

•

Rabbi Its'haq s'endormit et vit son père. il lui dit : Quel est mon sort là-bas ? Il lui dit : Trois jours durant ils préparèrent la chambre de ta couche. Ils te préparèrent des fenêtres qui t'éclairaient des quatres points cardinaux. J'ai vu ta résidence et j'etais content et je disais : Heureux est le sort de mon fils ! Sauf pour ton fils, qui jusque là n'a pas mérité la Tora. Et maintenant douze justes de parmi les collègues allaient venir te visiter et alors qu'ils partaient, une voix sortit dans tous les mondes : Qui sont les collègues présents ici ? Couronnez-vous pour Rabbi Chimon ; il a fait une requête qui lui a été accordée ! Et non, seulement cela, mais

soixante dix endroits se couronnent pour lui et chaque endroit [possède] des fenêtres ouvertes vers soixante dix mondes. Chaque monde est ouvert vers soixante dix coureurs et chaque coureur vers soixante dix couronnes supérieures. De là-bas s'ouvrent les chemins [qui conduisent] à l'Ancien hermétique à tout, à la contemplation du délice supérieur qui éclaire et qui délecte tout, ainsi qu'il est dit (Psaume 27:4) : [...] Pour voir la beauté de l'Eternel et pour visiter son temple. Que veut dire "visiter son temple" ? C'est ce qui est écrit (Nombres 12:7) : [...] Il est fidèle dans toute ma maison.

Il lui dit : Père, combien de temps m'ont ils donné dans ce monde ? Il lui dit : Je n'ai pas la permission de le révéler à un homme, mais pour la grande fête de Rabbi Chimon, sa table sera préparée, ainsi qu'il est dit (Cantique des Cantiques 3:11) : Sortez, filles de Sion, et voyez le roi Salomon, avec la couronne dont sa mère l'a couronné au jour de son mariage, et au jour de la joie de son coeur.

Il a été enseigné : A partir de ce jour, Rabbi Its'haq tenait son fils dans ses bras, il lui enseignait la Tora et il ne le délaissait pas. Lorsqu'il entrait chez Rabbi Chimon, il laissait son fils à l'extérieur, il s'asseyait devant Rabbi Chimon et il récitait devant lui (Isaïe 38:14) : Seigneur, je suis opprimé, interviens pour moi. (Zohar, vol. 1, p. 217b-218b)

נה

רִבִּי יִצְחָק הֲוָה יָתִיב יוֹמָא חַד אַפִּתְחָא דְרִבִּי יְהוּדָה וְהֲוָה עָצִיב, נָפַק רִבִּי יְהוּדָה, אַשְׁכְּחֵיהּ לְתַרְעֵיהּ דַּהֲוָה יָתִיב וְעָצִיב, אָמַר לֵיהּ מָאן יוֹמָא דֵּין מִשְּׁאַר יוֹמִין, אָמַר לֵיהּ אֲתֵינָא לְגַבָּךְ לְמִבְעֵי מִנָּךְ תְּלַת מִלִּין, חַד דְּכַד תֵּימָא מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא וְתִדְכַּר מֵאִינּוּן מִלִּין דַּאֲנָא אֲמֵינָא, דְּתֵימָא לוֹן מִשְּׁמִי בְּגִין לְאַדְכְּרָא שְׁמִי, וְחָד דְּתִזְכֵּי לְיוֹסֵף בְּרִי בְּאוֹרַיְיתָא, וְחָד דְּתֵיזִיל לְקִבְרִי כָּל שִׁבְעָה יוֹמִין וְתִבְעֵי בָעוּתִיךְ עָלַי.

אָמַר לֵיהּ, מְנַיִן לָךְ. אָמַר לֵיהּ, הָא נִשְׁמָתִי אִסְתַּלְּקַת מִנִּי בְּכָל לֵילְיָא, וְלָא אַנְהִיר לִי

נה.

רבי יצחק היה יושב יום אחד בפתחו של רבי יהודה, והיה עצוב. יצא רבי יהודה ומצאו בפתחו, שהיה יושב ועצוב. אמר לו: מה יום מיומים. אמר לו [רבי יצחק]: באתי אליך, לבקש ממך שלשה דברים: אחד, כאשר תאמר דברי תורה, ותזכיר מאלו הדברים שאמרתי אני, תאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד, שתזכה את בני יוסף בתורה. ואחד, שתלך לקברי כל שבעת הימים [של אבלות], ותתפלל תפלתך עלי.

בְּחֶלְמָא כְּמָה דַּהֲוַת בְּקַדְמִיתָא. וְעוֹד דְּכַד אֲנָא מְצַלֵּינָא וּמָטֵינָא לְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אַשְׁגַּחְנָא בְּצוּלְמָא דִילִי בְּכוֹתָלָא וְלָא חֲמֵינָא לֵיהּ. וְאָמֵינָא דְּהוֹאִיל דְּצוּלְמָא אִתְעֲבָר וְלָא אִתְחֲזֵי, דְּהָא כָּרוֹזָא נָפִיק וְכָרִיז דִּכְתִיב, אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֶּךְ אִישׁ, כָּל זִמְנָא דְּצוּלְמָא דְּבַר נָשׁ לָא יִתְעֲבָר מִנֵּיהּ, יִתְהַלֶּךְ אִישׁ, וְרוּחֵיהּ אִתְקַיְּימָא בְּגַוֵּיהּ. אִתְעֲבָר צוּלְמָא דְּבַר נָשׁ וְלָא אִתְחֲזֵי, אִתְעֲבָר מֵהַאי עָלְמָא. אָמַר לֵיהּ, וּמֵהָכָא, דִּכְתִיב כִּי צֵל יָמֵינוּ עֲלֵי אָרֶץ. אָמַר לֵיהּ, כָּל אִלֵּין מִלִּין דְּאַתְּ בָּעֵי עֲבִידְנָא, אֲבָל בָּעֵינָא מִנָּךְ דִּבְהַהוּא עָלְמָא תַּבְרִיר דּוּכְתָּאִי גַּבָּךְ כְּמָה דַּהֲוֵינָא בְּהַאי עָלְמָא. בָּכָה רִבִּי יִצְחָק וְאָמַר, בְּמָטוּ מִנָּךְ

אמר לו רבי יהודה: מנין לך [לדעת שתמות]. אמר לו רבי יצחק: הנה נשמתי מסתלקת ממני בכל לילה, ואינה מאירה לי בחלום כמו שהיה מתחילה. ועוד, כשאני מתפלל, ומגיע לשומע תפלה, אני מסתכל בצלם שלי שעל הכותל, ואיני רואה אותו. ואומר אני:[שאמות], הואיל שעבר ממני הצלם, ואינו נראה, כי כרוז יוצא ומכריז, שכתוב (תהלים ל"ט): "אך בצלם יתהלך איש", כל זמן שצלמו של אדם לא עבר ממנו, יתהלך איש, ורוחו מתקיים בתוכו, נעבר צלמו של אדם, ואינו נראה, הוא נעבר מהעולם הזה. אמר לו [רבי יהודה]: גם מכאן נשמע זה, שכתוב (איוב ח'): "כי צל ימינו על הארץ". אמר לו [רבי יהודה]: כל אלו הדברים שבקשת ממני אעשה, אבל אני מבקש ממך, שבעולם ההוא, תבחר מקומי אצלך, כמו שהייתי אצלך בעולם הזה. בכה רבי

דְּלָא תִתְפְּרַשׁ מִנָּאי כָּל אִלֵּין יוֹמִין.

אֲזָלוּ לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אַשְׁכְּחוּהוּ דְּהֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְתָא, זָקִיף עֵינוֹי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא לְרַבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּרָהִיט קַמֵּיהּ וְרָקִיד קַמֵּיהּ. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן אָחִיד בִּידֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, גּוֹזַרְנָא מָאן דְּרָגִיל לְמֵיעָאל יֵעוּל, וּמָאן דְּלָא רָגִיל לְמֵיעָאל לָא יֵעוּל. עָאלוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה, קָטִיר מַלְאַךְ הַמָּוֶת לְבָר.

אַשְׁגַּח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא דְּעַד כְּעַן לָא מָטָא עִידָּנָא, דְּהָא עַד תְּמַנְיָא שַׁעְתֵּי דְיוֹמָא הֲוָה זִמְנָא. אוֹתְבֵיהּ קַמֵּיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהֲוָה לָעֵי לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר

יצחק, ואמר: בבקשה ממך, שלא תפרד ממני כל אלו הימים.

הלכו אל רבי שמעון, מצאוהו שהיה עוסק בתורה. נשא עיניו רבי שמעון, וראה את רבי יצחק, וראה שמלאך המות רץ לפניו, ורוקד לפניו, קם רבי שמעון ואחז בידו של רבי יצחק ואמר: גוזר אני, מי שרגיל לבא אצלי יבא, ומי שלא רגיל לבא אצלי, לא יבא. נכנסו רבי יצחק ורבי יהודה. קשר [בזה], את מלאך המות לחוץ, ולא יכול להכנס.

הסתכל רבי שמעון וראה, שעד עתה עוד לא הגיע זמנו [למות], אלא עד שמונה שעות של היום הוא זמנו, הושיבו לפני רבי שמעון ועסק עמו בתורה. אמר רבי שמעון לרבי

בְּרֵיהּ, תִּיב אַפִּתְחָא וּמָה דְתֶחְמֵי לָא תִשְׁתָּעֵי בַּהֲדֵיהּ, וְאִי יִבְעֵי לְמֵיעָאל הָכָא אוֹמֵי אוֹמָאָה דְלָא לֵיעוֹל.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי יִצְחָק, חָמִית דְּיוּקְנָא דְאָבוּךְ יוֹמָא דָא אוֹ לָא, דְהָא תָּנֵינָן, בְּשַׁעְתָּא דְבַר נָשׁ אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא, אָבוֹי וּקְרִיבוֹי מִשְׁתַּכְּחִין תַּמָּן עִמֵּיהּ וְחָמָא לוֹן וְאִשְׁתְּמוֹדַע לוֹן. וְכָל אִינוּן דַּהֲוָה מָדוֹרֵיהּ גַּבַּייהוּ בְּהַהוּא עָלְמָא בְּדַרְגָּא חָד, כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּשֵׁי וּמִשְׁתַּכְּחֵי עִמֵּיהּ, וְאַזְלִין עִם נִשְׁמָתֵיהּ עַד אָתָר דְּתִישְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ. אָמַר, עַד כְּעַן לָא חֲמֵינָא.

אַדְּהָכִי קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, מָארֵי דְעָלְמָא אִשְׁתְּמוֹדַע רִבִּי יִצְחָק לְגַבָּן, וּמֵאִינוּן שִׁבְעָה עַיְינִין דְּהָכָא הוּא, הָא אֲחִידְנָא בֵיהּ וְהַב לִי.

אלעזר בנו: שב בפתח, ומי שתראה לא תדבר עמו, ואם ירצה להכנס כאן, תשבע שבועה שלא יכנס.

אמר רבי שמעון לרבי יצחק: הראית צורת אביך ביום הזה, או לא, כי למדנו: בשעה שהאדם מסתלק מן העולם, אביו וקרוביו נמצאים שמה עמו, ורואה אותם ומכירם, וכל אלו שיהיה משכנו עמהם בעולם ההוא, במדרגה אחת, כולם מתקבצים ונמצאים עמו, והולכים עם נשמתו, עד המקום שישכון שמה. אמר [רבי יצחק]: עד עתה עוד לא ראיתי, [את צורת אבי].

בתוך זה, קם רבי שמעון ואמר: רבונו של עולם נודע רבי יצחק אצלנו, ומאלו שבע עינים הוא כאן, [דהיינו משבעת

נָפַק קָלָא וְאָמַר, כּוּרְסְיָיא (ס״א: טְסִיסָא) דְּמָארֵיהּ קְרִיבָא בְּגַדְפוֹי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא דִּידָךְ הוּא וְעִמָּךְ תֵּיתֵיהּ בִּזְמְנָא דְּתֵיעוּל לְמִשְׁרֵי בְּכוּרְסְיָךְ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי.

אַדְּהָכִי חָמָא רִבִּי אֶלְעָזָר דְּהָוָה אִסְתְּלִיק מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְאָמַר, לֵית קוּפְטְרָא דְּטִפְסָא בְּאָתָר דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׁכִיחַ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, עוּל הָכָא וְאָחִיד בֵּיהּ בְּרִבִּי יִצְחָק, דְּהָא חָמֵינָא בֵּיהּ דְּמִסְתָּפֵי. עָאל רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָחִיד בֵּיהּ, וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אַהְדָּר אַנְפֵּיהּ וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא.

התלמידים שנשארו בחיים, ביציאתם מאידרא רבא קדישא, עי׳ זח״ג קמ״ד א׳], הנה אני אוחז בו, ותן אותו לי. יצא קול ואמר: הכסא של אדונו קרבה בכנפיו של רבי שמעון, [פי׳ שתפלתו נתקבלה לפני כסא הכבוד], הנה שלך רבי יצחק, ועמך תביא אותו, כאשר תבא לשבת בכסאך, [דהיינו בשעה שיפטר רבי שמעון מן העולם]. אמר רבי שמעון: ודאי [כן אעשה. שאביאהו עמי בשעת פטירתי מהעולם].

בתוך כך ראה רבי אלעזר, שמלאך המות נסתלק. ואמר: אין גזר דין קיים במקום של רבי שמעון. אמר לרבי אלעזר בנו: בא כאן, ואחוז בו, ברבי יצחק, כי אני רואה אותו שהוא מפחד. נכנס רבי אלעזר ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו ועסק בתורה.

נמנם רבי יצחק, וראה את אביו. אמר לו [אביו]: בני,

נָיִים רִבִּי יִצְחָק וְחָמָא לַאֲבוֹי. אָמַר לֵיהּ, בְּרִי זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּעַלְמָא דֵין וּבְעַלְמָא דְאָתֵי, דְּהָא בֵּין טַרְפֵּי אִילָנָא דְחַיֵּי דְגִנְתָא דְעֵדֶן אִתְיְיהִיב אִילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף בִּתְרֵין עָלְמִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי הוּא, דְהָא הוּא אָחִיד לָךְ בְּעַנְפוֹי, זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּרִי.

אָמַר לֵיהּ, אַבָּא וּמָה אֲנָא הָתָם. אָמַר לֵיהּ, תְּלַת יוֹמִין הֲווֹ דְּחָפוּ אִדְּרָא דְמִשְׁכְּבָךְ, וְתַקִּינוּ לָךְ כַּוִּין פְּתִיחָן לְאַנְהֲרָא לָךְ מֵאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא, וַאֲנָא חֲמֵינָא דוּכְתָּךְ וְחָדֵינָא, דַּאֲמֵינָא זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּרִי. בַּר דְּעַד כְּעַן בְּרָךְ לָא זָכֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְהָא הַשְׁתָּא הֲווֹ זְמִינִין לְמֵיתֵי גַּבָּךְ תְּרֵיסַר צַדִּיקַיָּיא דְחַבְרַיָּיא, וְעַד דַּהֲוֵינָא נַפְקֵי, אִתְּעַר קָלָא בְּכֻלְּהוּ

אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא, כי בין העלים של עץ החיים של גן עדן אתה יושב, אילן גדול וחזק, בשתי העולמות, הוא רבי שמעון אשר הוא אוחז אותך בענפיו, אשרי חלקך בני.

אמר לו: אבי, ומה אני שם, בעולם האמת. אמר לו: שלשה ימים היו מכינים בחפזון את חדר משכבך, ותקנו לך חלונות פתוחים, להאיר לך מארבע רוחות העולם, ואני ראיתי מקומך, ושמחתי, שאמרתי אשרי חלקך בני, רק שעד עתה לא זכה בנך בתורה, [שהייתי מצטער מזה], והרי עתה, היו עתידים לבא אליך שנים עשרה צדיקים מן החברים, ובעוד שהיו יוצאים, נתעורר קול בכל העולמות, מי הם

עַלְמִין, מָאן חַבְרִין (ס"א: שְׁבִילִין) דְקַיְימִין הָכָא, אִתְעַטְרוּ בְּגִינֵיה דְרַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאֶלְתָּא שָׁאִיל וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ, וְלָא דָא בִּלְחוֹדוֹי, דְּהָא שִׁבְעִין דוּכְתֵּי מִתְעַטְּרִין הָכָא דִילֵיהּ, וְכָל דוּכְתָּא וְדוּכְתָּא פַּתְחִין פְּתִיחָן לְשִׁבְעִין עַלְמִין, וְכָל עַלְמָא וְעַלְמָא אִתְפַּתָּח לְשִׁבְעִין רְהִיטִין, וְכָל רְהִיטָא וּרְהִיטָא אִתְפַּתָּח לְשִׁבְעִין כִּתְרִין עִלָּאִין. וּמִתָּמָן אִתְפַּתָּחוּ אָרְחִין לְעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְכֹלָּא, לְמֶחְמֵי בְּהַהִיא נְעִימוּתָא עִלָּאָה דְנַהֲרָא וּמְהַנְיָיא לְכֹלָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. מָהוּ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, הַיְינוּ דִכְתִיב, בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.

אָמַר לֵיהּ, אַבָּא, כַּמָּה זִמְנָא יְהִיבוּ לִי בְּהָאי עַלְמָא, אָמַר לֵיהּ, לֵית לִי רְשׁוּתָא וְלָא מוֹדְעֵי

החברים העומדים כאן, התעטרו, בשביל רבי שמעון, שבקש בקשה [מהקדוש ברוך הוא, דהיינו שלא ימות רבי יצחק], וניתנה לו, ולא זה בלבד, כי שבעים מקומות מתעטרים כאן בשבילו, וכל מקום ומקום, פתחים פתוחים לשבעים עולמות, וכל עולם ועולם נפתח לשבעים רצים, וכל רץ ורץ לשבעים כתרים עליונים, ומשם נפתחים דרכים לעתיקא, שהוא סתום מכל, לראות בנועם העליון ההוא, המאיר ומענג לכל, כמו שכתוב: "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" (תהלים כ"ז), מהו, "ולבקר בהיכלו", הוא שכתוב: "בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר י"ב).

אמר לו: אבי, כמה זמן נתנו לי לחיות עוד בעולם הזה.

לֵיהּ לְבַר נָשׁ, אֲבָל בְּהִלּוּלָא רַבָּא דְרִבִּי שִׁמְעוֹן, תְּהֵא מְתַקֵּן פָּתוֹרֵיהּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ.

אַדְהָכִי אִתְּעַר רִבִּי יִצְחָק וְהָוָה חַיֵּיךְ וְאַנְפּוֹי נְהִירִין, חָמָא רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאִסְתַּכַּל בְּאַנְפּוֹי, אָמַר לֵיהּ מִלָּה חַדְתָּא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי. סַח לֵיהּ וְאִשְׁתַּטַּח קַמֵּיהּ דְרִבִּי שִׁמְעוֹן.

תָּאנָא, מֵהַהוּא יוֹמָא הָוָה רִבִּי יִצְחָק אָחִיד לִבְרֵיהּ בִּידֵיהּ, וְלָעֵי לֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא הָוָה שַׁבְקֵיהּ. כַּד הָוָה עָאל קַמֵּיהּ דְרִבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹתְבֵיהּ

אמר לו: אין לי רשות להודיעך את זה, ואין מודיעים זה לאדם, אבל בשמחה הגדולה של רבי שמעון, [דהיינו ביום פטירתו, שהיה שמחה גדולה בכל העולמות, מחמת רוב הסודות שגילה אז, כנזכר באדרא זוטא האזינו דף רפ"ז], תהיה שם עורך שלחנו, כמו שאמר הפסוק: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו, ביום חתונתו, וביום שמחת לבו" (שיר השירים ג).

בתוך כך הקיץ רבי יצחק, והיה צוחק, ופניו מאירים. ראה רבי שמעון, והסתכל בפניו, אמר לו: דבר חדש שמעת, אמר לו [רבי יצחק]: ודאי [שמעתי], וסיפר לו, [מה שראה בחלומו], השתטח [רבי יצחק על הארץ] לפני רבי שמעון.

למדנו, מיום ההוא והלאה, היה אוחז רבי יצחק את בנו בידו, ועסק עמו בתורה, ולא הניח אותו מידו, כשנכנס לפני

לִבְרֵיהּ לְבַר, וְיָתִיב קַמֵּי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְהָוָה קָרֵי קַמֵּיהּ, יְיָ עָשְׁקָה לִּי עָרְבֵנִי [ויחי דף ריז ע״ב ריח ע״ב].

רבי שמעון, הושיב את בנו בחוץ, ונכנס וישב לפני רבי שמעון והיה קורא לפניו: ״ה׳ עשקה לי ערבני״ (ישעיה ל״ח).

56.

Rabbi Yossi était en route accompagné de Rabbi 'Hiya le fils de Rav. Alors qu'il marchaient, Rabbi Yossi dit à Rabbi 'Hiya. vois-tu ce que je vois ? Il lui dit : Je vois un homme sur la rivière avec un oiseau sur sa tête, et dans le bec de l'oiseau un morceau de viande, qu'il mange et piétine de ses pattes. Quant à l'homme, il élève la voix et crie mais je ne comprends pas ce qu'il dit.

Il [R. Yossi] dit : Approchons-nous de lui et écoutons. Rabbi 'Hiya lui dit : J'ai peur de m'approcher. Il lui dit : Y a t'il [vraiment] un homme en ce lieu ? Mais [c'est] le Saint béni soit-il qui nous transmet un signe de sagesse ! Il s'approchèrent et ils entendirent qu'il disait : Couronne, couronne, deux enfants sont en dehors de leur place, il n'ÿ aura ni repos ni tranquilité, avant que l'oiseau se soit jeté à Césarée !

Rabbi Yossi pleura et dit : C'est ce qui a été enseigné (Cantique des Cantiques 1:6) :

[...] Les fils de ma mère se sont irrités contre moi [...]. Pour quelle raison ? Car (ibid.): [...] Ma vigne qui est à moi, je ne l'ai point gardée. Il dit : Certes, l'exil se prolonge et c'est pour cela que la présence des oiseaux ne cessera pas tant que le gouvernement des peuples idolâtres n'aura pas disparu de ce monde. Quand [cela arrivera t'il] ? Lorsque viendra le jour où le Saint béni soit-il réveillera sa justice dans le monde, ainsi qu'il est écrit (Zacharie 14:7) : Mais ce sera un jour connu de l'Eternel - pas jour et pas nuit [...].

Alors qu'ils marchaient, ils entendirent une voix qui disait : Que la flamme du feu vienne le juger ! Une flamme sortit et brûla l'oiseau. Il [R. Yossi] dit : Certes, cela est écrit (Daniel 7:11) : [...] Et elle fut livrée pour être brûlée au feu.

Rabbi Yossi dit : Le Saint béni soit-il exile Israel lorsque la foi ne se trouve plus parmi eux. Et lorsque la foi cesse [d'être] parmi eux, c'est comme si elle n'existait plus, ainsi qu'il est écrit (Isaïe 28:18) : Et votre alliance avec la mort sera abolie [...].

Rabbi 'Hiya dit : Que signifie (Isaïe 25:8) : Il engloutira la mort pour toujours [...] ? Il lui dit : Lorsque le Saint béni soit-il réveilllera sa droite, il fera cesser la mort de ce monde. Mais il ne réveillera pas sa droite avant qu'Israel ne s'éveille à la droite du Saint béni soit-il. Et quelle est-elle [sa droite] ? [C'est] la Tora, ainsi qu'il est écrit (Deutéronome 33:2) : [...] De sa droite [sortit] une loi de feu pour eux. A ce moment là (Psaume 118:16-17) : La droite de l'Eternel agit puissamment ; Je ne mourrai pas, mais je vivrai, et je raconterai les oeuvres de Dieu. (Zohar, vol. 1, p. 219a-b)

נו.

רִבִּי יוֹסֵי הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי חִיָּיא בַּר רַב, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לְרִבִּי חִיָּיא, חֲמֵיתָא מָה דַּאֲנָא חָמֵית. אָמַר לֵיהּ חָמֵינָא גַּבְרָא חָד בְּנַהֲרָא, וְצִפֳּרָא חָד עַל רֵישֵׁיהּ, וְעַלְעָא בְּפוּמֵיהּ דְּצִפֳּרָא, וְאַכְלָא וְרַפְסָא בְּרַגְלוֹי. וְהַהוּא גְּבָר רָמֵי קָלִין וְצוֹוֵחַ, וְלָא יְדַעְנָא מָאי קָאָמַר.

אָמַר, נִקְרַב גַּבֵּיהּ וְנִשְׁמַע, אָמַר מִסְתְּפֵינָא לְמִקְרַב. אָמַר לֵיהּ, וְכִי בַּר נָשׁ הוּא בְּאָתַר דָּא, אֶלָּא רְמִיזָא דְחָכְמְתָא דְּרָמִיז לָן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. קְרִיבוּ גַּבֵּיהּ שַׁמְעוּ דַּהֲוָה אָמַר, עִטְרָא עִטְרָא, תְּרֵין בְּנִין

נו.

רבי יוסי, היה מהלך בדרך, ועמו רבי חייא בן רב, בעודם הולכים אמר רבי יוסי לרבי חייא: ראית מה שראיתי, אמר לו: ראיתי אדם בנהר, וצפור על ראשו, וצלע בפי הצפור, ואוכל ודורס ברגליו והאיש מרים קולו, וצועק, ולא ידעתי מה שהוא אומר.

אמר [רבי יוסי]: נתקרב אליו ונשמע, אמר לו רבי חייא: ירא אני להתקרב, אמר לו רבי יוסי: וכי בן אדם הוא במקום הזה, אלא רמז חכמה, רמז לנו הקדוש ברוך הוא. התקרבו אצלו, שמעו שהיה אומר: עטרה עטרה, שני בנים נמצאים חוץ למקומם, אין נח ואין מנוחה, עד שהצפור יהיה שסוע

שַׁרְיָין לְבַר, (ס״א: שַׁדְיָאוּ לְבָרָא) לָא נָח וְלָא נַיְיחָא, עַד דְּצִפֳּרָא בְּקִיסְרָא רָמִיו.

בָּכָה רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הַיְינוּ דְּתָנֵינָן, בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי וְגוֹמֵר. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכַרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי. אָמַר וַדַּאי גָּלוּתָא אִתְמְשָׁךְ, וְעַל דָּא (ס״א: דִּי) צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא לָא אַעְדִּיאוּ, עַד דִּי שָׁלְטָנוּתָא דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה יַעְדִּיאוּ מִן עַלְמָא. וְאֵימָתַי, עַד דְּיִמְטֵי יוֹמָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר דִּינוֹי בְּעַלְמָא, דִּכְתִיב, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה.

עַד דְּהָווֹ אַזְלִין, שַׁמְעוּ חַד קָלָא דְּהָוָה אָמַר, אוֹקִידָא דְקוּפְטִירָא מָטָא בְּדִינוֹי, נָפַק חַד

ומושלך, [צפור, רומז לאומות העולם, המשעבדים ומענים את ישראל בגלות, ואיש אחד בנהר, רומז לישראל שהצפור עומד על ראש ישראל, ואוכל ודורס אותם ברגליו, ולא תהיה להם מנוחה, עד שינקום נקמתו מהאומה ההיא].

בכה רבי יוסי ואמר: זהו ששנינו: ״בני אמי נחרו בי״ וגו׳, ומה הטעם: מפני ש״כרמי שלי לא נטרתי״ (שיר השירים א), אמר: ודאי שהגלות נמשך, ולכן ציפורי השמים לא הועברו, עד שממשלת העמים, שעובדים עבודה זרה, יועברו מהעולם, ואימתי, עד שיבא יום, שהקדוש ברוך הוא יעורר את דיניו בעולם, שכתוב: ״והיה יום אחד הוא יודע לה׳, לא יום ולא לילה״ (זכריה יד).

בעודם הולכים, שמעו קול אחד, שהיה אומר: שלהבת

שַׁלְהוֹבָא וְאוֹקִיד לְהַהוּא צִפֹּרָא, אָמַר וַדַּאי כְּמָה דִכְתִיב, וִיהִיבַת לִיקֵדַת אֶשָּׁא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָא אַגְלֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְזִמְנָא דְלָא אִשְׁתְּכַח מְהֵימְנוּתָא בֵינַיְיהוּ. וְכַד אִתְמְנַע מְהֵימְנוּתָא מִבֵּינַיְיהוּ, כַּבְיָכוֹל הָכִי אִשְׁתְּכַח בְּכֹלָּא, דִכְתִיב, וְכֻפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, מָאי דִכְתִיב בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. אָמַר לֵיהּ, כַּד יַתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינָא

אש הגיע בדיניו, של אותו הצפור, יצא שלהבת אחת ושרף לאותו הצפור. אמר רבי יוסי זהו כמו שכתוב: "ויהיבת ליקדת אשא", [פירוש זה כתוב בדניאל ז, בחיה הרביעית מארבע חיות, הרומזים על האומות, ששעבדו את ישראל בד' גלויות, וחיה הרביעית, הוא גלות האחרון: ונראה שצפור הנזכרת לעיל, שכתוב בה: "ושנין די פרזל לה, רברבן אכלא ומדקה, ושארא ברגליה רפסה" וגו', דהינו כעין שאומר אצל הצפור. ועל כן מסיים גם כן בה הכתוב: "ויהיבת ליקדת אשא" הנאמר באותה החיה].

אמר רבי יוסי: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל, אלא בזמן שלא היה נמצא בניהם אמונה, כי כשנמנע מהם האמונה, כביכול כך נעשה בכל, שכתוב: "וכפר בריתכם את מות" (ישעיה כ"ח).

אמר רבי חייא: מהו שכתוב: "בלע המות לנצח" (שם כה). אמר לו: כשהקדוש ברוך הוא יעורר את ימינו, ימנע

דִילֵיהּ, יִתְמְנַע מוֹתָא מִן עַלְמָא, וְלָא יִתְעַר הָאי יְמִינָא אֶלָּא כַּד יִתְעֲרוּן יִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמָאי נִיהוּ, תּוֹרָה, דִכְתִיב בָּהּ, מִימִינוֹ אֵשׁ דָת לָמוֹ. בְּהַהוּא זִמְנָא יְמִין יְיָ עוֹשָׂה חָיִל וְגוֹמֵר. לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂה יָהּ [ויחי דף ריט ע״א וע״ב].

המות מהעולם, והימין הזה לא יתעורר, אלא כאשר יתעוררו ישראל, להדבק בימין הקדוש ברוך הוא, ומה הוא [ימין ה׳] זו התורה, שכתוב בה: ״מימינו אש דת למו״ (דברים לג), באותו זמן, ״ימין ה׳ עושה חיל וגו׳, לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יה״ (תהלים קיח).

57.

"Ce jour là [pendant la fête de Soukot] Israel sort avec les signes distinctifs de la maison du Roi, car il a gagné le procès. Et quels sont ces signes ? Ce sont les signes de la foi, le sceau du Roi supérieur. [Ceci est analogue] à deux hommes qui étaient entrés en jugement devant un roi et personne ne savait qui l'avait remporté. Un délégué sortit de la maison du roi et on lui demanda. Il leur dit : Celui qui sortira avec les signes du roi est le gagnant.

De la même façon, le monde entier entre en jugement devant le Roi supérieur à partir du début de l'année [Roch hachana], au jour du Pardon [Yom kipour] et jusqu'au quinzième jour du mois. Entre-temps, Israel est entièrement purifié par la repentance [tchouva], ils s'occupent des Tabernacles [Soukot], des branches de palmiers [loulavim] et des cédrats [étroguim]. Mais on ne sait pas [encore] qui a remporté le jugement. Les anges supérieurs demandent : Qui a gagné le procès ? Et le Saint béni soit-

il leur répond : Ceux qui sortent avec mes signes en mains; ceux-là ont gagné le procès.

En ce jour, Israel sort avec les signes du Roi, avec la louange du Hallel [Psaumes 113-118] ils pénètrent dans les tabernacles, le cédrat à gauche et la branche de palmier à leur droite. Tous voient qu'Israel est marqué par les signes du saint Roi. Ils prennent [alors] la parole en disant (Psaume 144:15) : Bienheureux le peuple pour qui il en est ainsi ! Bienheureux le peuple qui a l'Eternel pour son Dieu ! (Zohar, vol. 1, p. 221)

נז.

בְּיוֹמָא דָא, נַפְקֵי יִשְׂרָאֵל בְּסִימָנִין רְשִׁימִין מִבֵּי מַלְכָּא, בְּגִין דְאִינוּן נַצְחִין דִינָא, וּמָאי סִימָנִין אִינוּן, סִימָנֵי מְהֵימְנוּתָא, חוֹתָמָא דְמַלְכָּא עִלָּאָה. לִתְרֵי בְּנֵי נָשָׁא דְעָאלוּ קֳדָם מַלְכָּא לְדִינָא, וְלָא יַדְעֵי עַלְמָא מָאן מִנַּיְיהוּ נָצַח, נָפִיק חָד לְגִיוֹן מִבֵּי מַלְכָּא, שָׁאִילוּ לֵיהּ, אָמַר לוֹן מָאן דְיִפּוֹק וּבִידוֹי סִימָנִין דְמַלְכָּא, הוּא נָצַח.

כָּךְ כּוּלֵּי עַלְמָא עָאלִין לְדִינָא קֳדָם מַלְכָּא עִלָּאָה, וְדָאִין לוֹן מִיּוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים עַד חָמֵשׁ סָרֵי יוֹמִין לְיַרְחָא, וּבֵין כָּךְ אִשְׁתְּכָחוּ

נז.

ביום הזה [בחג הסוכות], יוצאים ישראל בסימנים רשומים מן המלך, משום שהם ניצחו בדין, ומה הם הסימנים, הם סימני האמונה, חותם של המלך העליון. [משל] לשני בני אדם, שנכנסו לפני המלך לדין, ולא ידעו בני העולם, מי מהם ניצח, יצא שר אחד מבית המלך, שאלו לו, אמר להם: מי שיצא, וסימנים של המלך בידיו, הוא ניצח.

כך כל העולם נכנסים לדין, לפני המלך העליון, ודן אותם מיום ראש השנה, ויום הכפורים, עד חמש עשרה ימים לחודש, ובתוך כך נמצאו ישראל זכאים כולם, על ידי

יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין כֻּלְּהוּ בְּתִיוּבְתָּא, טַרְחִין בְּסֻכָּה וְלוּלָב וְאֶתְרוֹג, וְלָא יָדְעֵי מָאן נָצַח דִּינָא. מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי שַׁאֲלֵי, מָאן נָצַח דִּינָא. קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְהוּ, אִינּוּן דְּמַפְקֵי בִּידַיְיהוּ סִימָנִין דִּילִי. אִינּוּן נַצְחִין דִּינָא.

בְּהָאי יוֹמָא נַפְקֵי יִשְׂרָאֵל בִּרְשִׁימוּ דְּמַלְכָּא בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּהַלֵּילָא, עָאלִין בְּסֻכָּה, אֶתְרוֹג בִּשְׂמָאלָא, לוּלָב בִּימִינָא, חָמָאן כֻּלְּהוּ דְּיִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין בִּרְשִׁימִין דְּמַלְכָּא קַדִּישִׁין. פַּתְחֵי וְאַמְרֵי אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו [ויחי דף רכא ע"א].

התשובה, טורחים בסוכה ולולב ואתרוג, ולא יודעים מי נצח בדין, מלאכים העליונים שואלים מי נצח בדין, הקדוש ברוך הוא אומר להם: אותם שמוציאים בידם סימנים שלי, הם ניצחו בדין.

ביום הזה יוצאים ישראל בסימני המלך, בשבח ההלל נכנסים בסוכה, אתרוג בשמאל, לולב בימין, רואים כולם שישראל רשומים ברושם המלך הקדוש, פותחים ואומרים: "אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלקיו" (תהלים קמד).

58.

"Il a été enseigné : Un jour Rabbi Chimon allait de Cappadoce à Lod et il était accompagné par Rabbi Abba et par Rabbi Yéhouda. Rabbi Abba était fatigué et il courait derrière Rabbi Chimon qui, lui, chevauchait. Rabbi Abba dit : (Osée 11:10) : Ils marcheront après l'Eternel. Il rugira comme un lion [...]. Rabbi Chimon descendit [et] il lui dit : Certes, il est écrit (Deutéronome 9:9) : [...] Je demeurai sur la montagne quarante jours et quarante nuits. Certes, la sagesse ne s'intalle que lorsque l'homme est assis et ne marche pas, lorsqu'il se fixe. Nous avons déjà interprété ce qui est écrit (ibid.) : [...] Je demeurai [...]. Maintenant tout dépend du repos. Ils s'assirent.

Rabbi Abba dit : Il est écrit (1 Rois 4:30) : Et la sagesse de Salomon était plus grande que la sagesse de tous les fils de l'orient et toute la sagesse de l'Egypte. Quelle est la sagesse de Salomon ? Quelle est la sagesse de l'Egypte ? Et quelle est la sagesse des fils de l'orient

? [R. Chimon répondit et lorsqu'il termina]. Rabbi Abba dit : Béni soit le Compatissant [grâce auquel] je t'ai posé cette question, car [c'est ainsi que] j'ai mérité toutes ces choses. Rabbi Chimon dit : J'ai déjà expliqué ces choses, et elles ont déjà été exprimées. Il a été enseigné : (Ecclésiaste 1:3) : Quel profit a l'homme de tout son labeur [...] ? - S'agit-il du labeur de la Tora ? Le verset continue (ibid.) : [...] De tout le travail qu'il fait sous le soleil ? Le labeur de la Tora est différent car il est au dessus du soleil ! Rabbi 'Hiya dit : Même le labeur de la Tora - lorsqu'il est fait pour les hommes ou pour leur gloire - est [intitulé] "sous le soleil", car il ne s'élève pas ! (Zohar, vol. 1, p. 223b)

נח.

תָּאנָא, יוֹמָא חָד הֲוָה אָתֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן מִקַּפּוֹטְקִיָא לְלוּד. וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה, רִבִּי אַבָּא הֲוָה לָאֵי וַהֲוָה רָהִיט אֲבַתְרֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן דַּהֲוָה רָכִיב. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַדַּאי אַחֲרֵי יְיָ יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג.

נַחַת רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי. כְּתִיב, וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וַדַּאי חָכְמְתָא לָא מִתְיַישְׁבָא אֶלָּא כַּד בַּר נָשׁ יָתִיב וְלָא אָזִיל, אֶלָּא קָאִים בְּקִיוּמֵיהּ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי עַל מַה כְּתִיב וָאֵשֵׁב, הַשְׁתָּא בְּנַיְיחָא תַּלְיָיא מִלְּתָא. יַתְבוּ.

נח.

שנינו: יום אחד היה בא רבי שמעון מקפוטקיא ללוד, והיה עמו רבי אבא, ורבי יהודא, רבי אבא היה עיף והיה רץ אחרי רבי שמעון, שהיה רוכב, אמר רבי אבא: ודאי כתוב: "אחרי ה׳ ילכו כאריה ישאג" (הושע יא).

ירד רבי שמעון, אמר לו: ודאי כתוב: "ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה" (דברים ד), ודאי שהחכמה אינה מתישבת, אלא כשהאדם יושב, ואינו הולך, אלא עומד על עומדו, וכבר בארנו הדברים על מה כתוב: "ואשב". עתה הדבר תלוי במנוחה ישבו.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב, וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרַיִם. מָאי הִיא חָכְמַת שְׁלֹמֹה, וּמָאי הִיא חָכְמַת מִצְרַיִם, וּמָאי הִיא חָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וכו׳. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשָׁאִילְנָא קַמָּךְ מִלָּה דָא, דְּהָא בְּכָל הַנֵּי מִלֵּי (בְּמִלָּה דָא) זָכֵינָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִלִּין אִלֵּין הָא אוֹקִימְנָא לוֹן וְהָא אִתְמָרוּ. תָּאנָא, מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, יָכוֹל אַף עֲמָלָהּ דְּאוֹרַיְיתָא, תַּלְמוּד לוֹמַר שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, (כְּתִיב) שָׁאנֵי עֲמָלָהּ דְּאוֹרַיְיתָא דִּלְעֵילָּא מִן שִׁמְשָׁא הוּא. רִבִּי חִיָּיא אָמַר, אַף עֲמָלָהּ דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִיהוּ עָמֵל בְּגִינֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא, אוֹ בְּגִין יְקָרָא דִילֵיהּ. הָאי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּתִיב, דְּהָא לָא סָלִיק לְעֵילָּא [ויחי דף רכג ע״א וע״ב].

אמר רבי אבא: כתוב: ״ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, ומכל חכמת מצרים״ (מלכים א ה), מה היא חכמת שלמה, ומה היא חכמת מצרים, ומה היא חכמת כל בני קדם וכו׳, [והשיב לו רבי שמעון באריכות, כשסיים] אמר רבי אבא: ברוך הרחמן, ששאלתי לפניך דבר זה, כי בגלל זה זכיתי בכל אלו הדברים. אמר רבי שמעון: דברים אלו כבר העמדתי אותם, וכבר נאמרו, שנינו: ״מה יתרון לאדם בכל עמלו״ (קהלת א), יתכן שגם עמלה של תורה, לכן כתוב: ״שיעמול תחת השמש״, שונה עמלה של תורה שהוא למעלה מן השמש. רבי חייא אמר: אף עמלה של תורה, באם הוא עמל בשביל בני האדם, או בשביל כבוד עצמו, על זה כתוב תחת השמש, שהרי אינו עולה למעלה.

59.

"Rabbi Chimon dit : Lorsque je me trouve parmi les collègues de Babylonie, ils se rassemblent près de moi et je les instruis ouvertement alors qu'ils incrustent [les secrets] dans un puissant sceau de fer, fermé hermétiquement et de toute part. Combien de fois leur ai-je enseigné les chemins du jardin du Roi, ainsi que les chemins du Roi ! Combien de fois leur ai-je enseigné tous les niveaux des justes dans ce monde-là [le monde futur] ! Mais eux craignent de parler de ces choses et ils étudient en bredouillant. C'est ainsi qu'ils sont appelés "bègues", comme les bègues qui balbutient de leur bouche.

Mais je les juge favorablement du fait qu'ils ont peur, car l'air saint et l'esprit saint les ont quittés et ils sont nourris [en Babylonie] par l'air et par l'esprit de l'autre pouvoir. De plus, l'arc en ciel est visible au dessus d'eux. Ils n'ont pas le mérite de voir le visage d'Elie [le prophète]. A plus forte raison d'autres visages [manifestations].

Mais ils profitent [quand même] de ma présence dans le monde, car je suis le support de l'univers et pendant ma vie le monde ne souffre pas et n'est pas jugé par la justice supérieure. Après moi, il n'y aura pas de génération semblable à celle-ci. Et dans le futur, le monde ne trouvera pas de protecteurs et tous les visages seront insolents, en haut comme en bas. En haut, à cause des transgressions et de l'effronterie d'en bas.

Les hommes crieront et personne ne fera attention à eux. Ils tourneront la tête dans toutes les directions mais ils ne trouveront pas de rémède. J'ai pourtant trouvé un seul médicament pour eux dans le monde. Là où se trouve ceux qui étudient la Tora, s'il y a parmi eux un livre de la Tora sans fautes, lorsqu'ils sortent ce livre [de l'arche] alors le haut le bas se réveillent. A plus forte raison si le nom divin y est écrit comme il se doit. Nous avons déjà étudié cette chose. Malheur à la génération dont la sortie du livre de la Tora ne réveille pas le haut le bas ! Qui se réveillera alors, lorsque le monde souffre, lorsqu'il a besoin de pluie, lorsque le livre de la Tora doit sortir a cause de l'état d'urgence

du monde ?

Lorsque le monde souffre les hommes viennent prier sur les tombes et tous les morts se réveillent pour eux. Car l'âme vitale [nefech] vient dire au souffle [roua'h] que le livre de la Tora est en exil, qu'il est sorti à cause de la détresse du monde et que les vivants sont venus demander la compassion. Ensuite le souffle informe l'esprit [nechama] et l'esprit [informe] le Saint béni soit-il. Ensuite le Saint béni soit-il s'éveille et prend le monde en pitié. Et ceci, à cause de l'exil du livre de la Tora de son lieu et pour les vivants qui viennent demander la compassion sur les tombes des morts. Malheur à la génération dans laquelle le livre de la Tora doit s'exiler d'un endroit à un autre ! Même s'il s'agit d'une synagogue à l'autre, car [cela signifie qu']il n'y a personne parmi eux qui puisse s'occuper d'eux ! Ceci n'est pas connu de tous les hommes, mais avant que la présence divine ne remonte en haut lors de son dernier exil, qu'est-il écrit (Jérémie 9:1)? : Oh ! qui me donnera dans le désert un gîte de caravaniers ? [Mais] après cela, au temps de la détresse elle est présente dans le monde, ainsi qu'au

moment de l'exil du livre de la Tora, tous se réveillent alors à son sujet, supérieurs et inférieurs.

Rabbi Chimon dit : Les Babyloniens sont stupides car s'ils connaissent les secrets de la sagesse sur laquelle repose le monde et son support, pourquoi sont-ils émus lorsqu'il est en détresse ? Ils connaissaient la louange du Rav Hamnouna lorsqu'il était parmi eux, mais [c'était comme si] ils ne la connaissaient pas. [Voici que] j'ai trouvé des interprétations secrètes de la sagesse supérieure liées aux paroles du roi Salomon, alors qu'eux ne voyaient pas leurs mérites. Maintenant ils cherchent les choses de la sagesse, mais personne ne peut s'y tenir et personne ne peut l'enseigner. Pourtant, il y a parmi eux des intelligents dans [l'établissement de] l'année embolismique et dans le cycle des néoménies, bien que cela ne relève pas de leur autorité.

Il a été enseigné : Pendant douze mois l'âme vitale est attachée au corps dans la tombe et ils sont jugés ensemble. Ceci, à l'exception de l'âme vitale du juste, ainsi

que cela a été expliqué. Elle réside dans la tombe et elle connaît sa propre douleur mais pas celle des vivants et elle ne peut [donc] pas intervenir pour eux. Après douze mois, elle revêt un vêtement et va planer dans le monde. Elle apprend du souffle ce qu'elle apprend et intervient au sujet de la souffrance du monde et demande la compassion. Elle connait la souffrance des vivants et elle peut s'éveiller à tout cela si un juste l'informe convenablement. Et ce juste est réputé parmi eux, ainsi qu'il a été enseigné : Lorsque le juste est présent dans le monde, cela est connu parmi les vivants comme chez les morts, car chaque jour une proclamation est faite à son sujet parmi eux. Et lorsque la souffrance augmente dans le monde et qu'il ne peut protéger sa génération, il fait savoir [aux morts] la douleur du monde. Mais lorsqu'il n'y a pas de juste proclamé parmi eux et que personne ne peut les éveiller sur les douleurs du monde à l'exception du livre de la Tora - qui cause l'éveil des supérieurs et des inférieurs - à ce moment là, tout le monde doit se repentir. Et s'ils ne s'exécutent pas, alors les "Maîtres du jugement" se lèvent contre eux. Et [alors] même le souffle du

jardin d'Eden s'élève contre eux, à cause du livre de la Tora, ainsi que cela a été expliqué.

Il a été enseigné (Genèse 47:30) : Quand je serai couché avec mes pères [...] - C'est à dire avec le corps, l'âme vitale, le souffle et l'esprit ; en un ensemble [et] au niveau le plus élevé.

Rabbi Yéhouda dit : Comme les gens du monde sont insensibles à tout, ils ne savent rien, ils ne font pas attention, ils n'entendent pas et ne voient pas les choses du monde et comment le Saint béni soit-il les pourvoit avec compassion à tout moment ; personne n'y fait attention ! Trois fois par jour, un souffle entre dans la grotte de Makpêla et il se propage sur les tombes des patriarches et tous leurs corps sont guéris et se conservent. Ce souffle entraîne une rosée d'en haut, de la tête du Roi, du lieu où se trouvent les patriarches supérieurs. Lorsque cette rosée arrive, les patriarches inférieurs se réveillent.

Il a été enseigné : La rosée descend par des niveaux connus - niveau après niveau - et elle parvient au jardin d'Eden inférieur. Et de cette

rosée se lavent les parfums du jardin d'Eden [ensuite], se lève un souffle qui composé de deux autres [souffles], monte et plane parmi les parfums et entre par la porte de la grotte. C'est alors que s'éveillent les patriarches et les matriarches qui demandent la compassion pour leurs enfants. Lorsque le monde souffre, ils sommeillent sur les transgressions du monde et la rosée ne descend pas, à moins que le livre de la Tora ne cause l'éveil dans le monde comme il se doit et que l'âme vitale informe le souffle, le souffle l'esprit et l'esprit le Saint béni soit-il. C'est alors que le Roi s'assied sur le siège de compassion et que la rosée du bdellion descend de l'Ancien Saint supérieur et arrive à la tête du Roi et que les patriarches sont bénis et que la rosée descend vers ceux qui sommeillent. Lorsqu'ils sont tous unis, le Saint béni soit-il prend le monde en pitié. Il a été enseigné : Le Saint béni soit-il n'a pas pitié du monde avant d'informer les patriarches et c'est par eux que le monde est béni.

Rabbi Yossi dit : cela est certainement vrai ! Et j'ai trouvé ces choses dans le livre du

roi Salomon. Il est supérieur et il s'intitule "Conseil de toute sagesse". Rav Hamnouna a révélé ceci et a déclaré qu'on lui a montré Rachel qui se tenait à la croisée des chemins au moment où le monde en éprouve le besoin. Le secret de la chose [est] : L'arche, le propitiatoire et les chérubins sur le territoire de Benjamin qui est né en chemin. Et la présence divine repose sur tout." (Zohar, vol. 1, p. 224b-225b)

נט

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּד אֲנָא בֵּין אִינּוּן חַבְרַיָּיא דְבָבֶל, מִתְכַּנְּשֵׁי גַּבָּאי, וְאוֹלְפֵי מִלֵּי בְּאִתְגַּלְיָיא, וְאִינוּן עַיְילֵי לוֹן בְגוּשְׁפַּנְקָא דְפַרְזְלָא תַקִּיפָא סְתִימָא מִכָּל סִטְרִין, כַּמָּה זִמְנִין אוֹלִיפְנָא לוֹן אוֹרְחוֹי דְגִנְּתָא דְמַלְכָּא, אוֹרְחוֹי דְמַלְכָּא, (נ"א: כַּמָּה זִמְנִין אֲמֵינָא לוֹן אוֹרְחוֹי דְאוֹרַיְיתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא וְאוֹרְחִין עִלָּאִין). כַּמָּה זִמְנִין אוֹלִיפְנָא לוֹן כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין דְצַדִּיקַיָּיא דְבְהַהוּא עַלְמָא, וְכֻלְּהוּ מִסְתָּפוּ לְמֵימַר מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא (מְעַלְעֲלִין) לָעָאן בְּגִמְגּוּמָא, בְּגִינֵי כַּךְ פְּסִילוּסִין אִקְרוּן, כְּהַהוּא פְּסִילוּסָא דִמְגַמְגֵּם בְּפוּמֵיהּ.

נט.

אמר רבי שמעון: כשאני בין החברים שמבבל, מתאספים אלי, ולומדים דברים בגלוי, והם מכניסים את הדברים בחתימה מברזל קשה, שסתום מכל הצדדים, כמה פעמים למדתי אותם, דרכי גן המלך, ודרכי המלך, כמה פעמים למדתי אותם כל אותם דרגות של הצדיקים שבאותו עולם. וכולם יראים לומר דברים אלו, אלא לומדים בגמגום, בשביל כך כבדי פה נקראים, כמו הכבד פה שמגמגם בפיו.

אבל אני דן אותם לכף זכות, הואיל שהם יראים, כי אויר

אֲבָל לִזְכוּתָא דָאִינְנָה לְהוּ, הוֹאִיל וּמִסְתָּפוּ, דְּהָא אֲוִירָא קַדִּישָׁא וְרוּחָא קַדִּישָׁא אִתְעֲדֵי מִנַּיְיהוּ, וְיַנְקֵי מֵאֲוִירָא וְרוּחָא דִרְשׁוּתָא אַחֲרָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְקֶשֶׁת אִתְחֲזֵי עֲלַיְיהוּ, וְלָאו אִינוּן כְּדָאי לְמֶחֱמֵי סְבַר אַנְפּוֹי דֶאֱלִיָּהוּ, כָּל שֶׁכֵּן סְבַר אַנְפִּין אַחֲרָנִין.

אֲבָל דָא מְהַנְיָא לְהוּ, דַאֲנָא שְׁכִיחַ בְּעַלְמָא, וַאֲנָא סִימָנָא (נ"א: סַמְכָא) בְעַלְמָא, דְהָא בְחַיַּי לָא יָתִיב עַלְמָא בְצַעֲרָא וְלָא אִתְּדָן בְּדִינָא דִלְעֵילָא. בַּתְרָאי לָא יְקוּם דָרָא כְּדָרָא דָא, וְזַמִּין עַלְמָא דְלָא יִשְׁתְּכַח מָאן דְיָגִין עֲלַיְיהוּ, וְכָל אַנְפִּין חֲצִיפִּין יִשְׁתַּכְחוּן בֵּין לְעֵילָא בֵּין לְתַתָּא. לְעֵילָא, בְּחוֹבַיְיהוּ דִלְתַתָּא וַחֲצִיפוּתָא דִילְהוֹן.

הקדוש, ורוח הקדוש סר מהם, [להיותם בחוצה לארץ], ויונקים מאויר ורוח של רשות אחרת, ולא עוד אלא שהקשת נראית עליהם, ואינם כדאים לראות ולקבל פני אליהו, כל שכן לקבל פנים אחרים.

אבל זה מועיל להם, שאני נמצא בעולם, ואני עמוד בעולם, כי בחיי לא ישב העולם בצער, ולא נידון בדין של מעלה, אחרי לא יקום דור כדור הזה, ומזומן העולם, שלא ימצא מי שיגין עליהם, וכל פנים חצופים, ימצאו בין למעלה ובין למטה, למעלה, בגלל העוונות של למטה, והחציפות שלהם, ומזומנים בני העולם שיזעקו, ואין מי

וּזְמִינִין בְּנֵי עַלְמָא דְצַוְוחִין וְלֵית מָאן דְיִשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ, וְיְהַדְרוּן רֵישָׁא לְכָל סִטְרֵי עַלְמָא וְלָא יְתוּבוּן בְּאַסְוָותָא. אֲבָל חָד אַסְוָותָא אַשְׁכַּחְנָא לְהוּ בְעַלְמָא וְלָא יַתִּיר, בְּהַהוּא אָתָר דְיִשְׁתַּכְחוּן אִינוּן דְלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא וְאִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ סֵפֶר תּוֹרָה דְלָא מִשְׁתַּקַּר בֵּיהּ, כַּד מַפְקֵי הָאי בְּגִינֵיהּ, מִתְעֲרֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְכָל שֶׁכֵּן אִי אַכְתִּיב בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּדְקָא חָזֵי, וְהָא אוֹלִיפְנָא מִלָּה. וַוי לְדָרָא דְאִתְגַּלְיָיא בֵּינַיְיהוּ סֵפֶר תּוֹרָה, וְלָא מִתְעֲרֵי עָלֵיהּ לְעֵילָא וְתַתָּא. מָאן אִתְעַר עָלֵיהּ, בְּשַׁעְתָּא דְעַלְמָא בְּצַעֲרָא טָפֵי, וְאִצְטְרִיךְ עַלְמָא לְמִטְרָא, וְאִצְטְרִיךְ לְאַגְלָאָה סֵפֶר תּוֹרָה יַתִּיר בְּדוֹחֲקָא דְעַלְמָא.

כַּד עַלְמָא בְּצַעֲרָא וּבָעָאן בְּנֵי נָשָׁא רַחֲמִין עֲלֵי קִבְרֵי, כֻּלְּהוּ מֵתִין מִתְעָרִין עֲלֵיהּ. דְהָא נַפְשָׁא

שישגיח עליהם, יסובבו ראשיהם בכל צדדי העולם, ולא ישובו ברפואה. אבל, רפואה אחת מצאתי להם בעולם, ולא יותר, באותו מקום שימצאו אותם שעוסקים בתורה, ומצוי ביניהם ספרי תורה, שאין בו פסול, כשיוציאו אותו, בגללו מתעוררים העליונים והתחתונים. וכל שכן אם נכתב בו שם הקדוש כמו שצריך, וכבר למדנו הדבר, אוי לדור שגולה ביניהם ספר תורה, ולא מתעוררים עליו למעלה ולמטה, מי יתעורר עליו בשעה שהעולם בצער הרבה, וצריך העולם למטר, וצריך להגלות ספר תורה יותר בדוחק העולם.

שכאשר העולם בצער, ומבקשים האנשים רחמים על

אַקְדִימַת וּמוֹדְעָא לְרוּחָא, דְהָא סֵפֶר תּוֹרָה אִשְׁתְּכַח בְּגָלוּתָא, דְאִגְלֵי בְּדוֹחֲקָא דְעָלְמָא, וְחַיָּיא אָתָאן וּבָעָאן רַחֲמֵי. כְּדֵין רוּחָא מוֹדְעָא לְנִשְׁמָה, וּנְשָׁמָה לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר וְחָס עַל עָלְמָא, וְדָא עַל גָּלוּתָא דְסֵפֶר תּוֹרָה מֵאַתְרֵיהּ, וְחַיָּיא אַתְיָין לְמִבְעֵי רַחֲמֵי עַל קִבְרֵי מֵתַיָּיא, וַוי לְדָרָא אִי אִצְטְרִיךְ סֵפֶר תּוֹרָה לְאַגְלָאָה לֵיהּ מֵאָתָר לְאָתָר, אֲפִילוּ מִבֵּי כְנִשְׁתָּא לְבֵי כְנִשְׁתָּא, דְהָא לָא אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ עַל מַה יִשְׁגְּחוּן עֲלַיְיהוּ. וְדָא לָא יַדְעִין כֻּלְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא, דְהָא שְׁכִינְתָּא כַּד אִתְגַּלְיָיא בְּגָלוּתָא בַתְרָאָה, עַד לָא תִּסְתַּלֵּק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, מִי יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. לְבָתַר בִּזְמְנָא דְדָחֲקָא אִשְׁתְּכַח טָפֵי בְּעָלְמָא, תַּמָּן

הקברות, כל המתים מתעוררים על זה, כי הנפש מקדימה ומודיעה לרוח, שהספר תורה נמצא בגלות, שגלה בדוחק העולם, והחיים באים ומבקשים רחמים, אז הרוח מודיע לנשמה, והנשמה להקדוש ברוך הוא. ואז הקדוש ברוך הוא חס על העולם, וזה על גלות הספר תורה ממקומו, והחיים באים לבקש רחמים על קברות המתים, אוי לדור אם צריכים להגלות הספר תורה ממקום למקום, אפילו מבית כנסת לבית כנסת, שהרי לא נמצא על מה שישגיחו עליהם, וזה לא יודעים כל בני האדם, שהשכינה כשגלתה גלות האחרון, עד שלא עלתה למעלה, מה כתוב בה: "מי יתנני במדבר מלון אורחים" (ירמיה ט א), אחר כך בזמן שהעולם נמצא בדוחק רב, שם היא נמצאת, ובגלות ספר תורה שם היא, וכולם

אִשְׁתְּכָחַת, וּבְגָלוּתָא דְסֵפֶר תּוֹרָה תַּמָּן הִיא, וְכֹלָּא מִתְעֲרִין עֲלֵיהּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִי הַנֵּי בַּבְלָאֵי טִפְּשָׁאֵי יִנְדְּעוּן מִלִּין דְּרָזֵי דְחָכְמְתָא עַל מַה קָאִים עַלְמָא, וְסַמְכוֹי עַל מַה קָא מִתְרַגְּשָׁן כַּד יִשְׁתְּכַח בְּדוֹחֲקָא, יִנְדְּעוּן שְׁבָחָא דְרַב (הַמְנוּנָא) יֵיבָא סָבָא כַּד אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, וְלָא הָווֹ יַדְעֵי שְׁבָחֵיהּ. וְהָא אַשְׁכַּחְנָא מִלּוֹי מִתְקַשְׁרָן בְּמִלּוֹי דִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, בְּרָזָה עִילָּאָה דְחָכְמְתָא, וְאִינּוּן לָא הָווֹ יַדְעֵי שְׁבָחֵיהּ. וְהַשְׁתָּא אַזְלִין בָּתָר מִלֵּי דְחָכְמְתָא וְלֵית מָאן דְּקָאִים עָלָהּ, וְלֵית מָאן דְּקָארֵי. וְעִם כָּל דָּא, אִית בֵּינַיְיהוּ פִּקְחִין בְעִבּוּרָא דְשַׁתֵּי וּבִקְבִיעוּתָא דְיַרְחֵי, אַף עַל גָּב דְּלָא אִתְיְהִיב לְהוּ וְלָא אִתְמְסָר בִּידַיְיהוּ.

מתעוררים עליה, העליונים ותחתונים.

אמר רבי שמעון: אם אלו הבבלים הטפשים, ידעו דברים של רזי החכמה, על מה עומד העולם, ועמודיו מדוע מתרגשים כאשר נמצא העולם בדוחק, ידעו שבח של רב ייבא סבא, כאשר היה נמצא אתם, ולא היו יודעים שבחו, ואני מוצא את דבריו, מתקשרים בדברי שלמה המלך, ברז המעולה של החכמה, והם לא היו יודעים שבחו, ועכשיו הם הולכים, אחר דברי החכמה, ואין מי שיעמוד עליהם, ואין מי שילמוד, ובכל זאת, יש בניהם פקחים בעבור השנה, ובקביעות החודשים, אפילו שלא ניתן להם [רשות], ולא

תָּנֵינָן, תְּרֵיסַר יַרְחֵי הַאי נֶפֶשׁ אִיהִי מִתְקַשְׁרָא בְגוּפָא בְקִבְרָא, וְאִתְּדָנוּ בְדִינָא כַּחֲדָא, בַּר הַהִיא נֶפֶשׁ דְצַדִּיקָא כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, וּזְמִינָא בְקִבְרָא וְיָדְעָה בְּצַעֲרָא דִילָהּ וּבְצַעֲרָא דְחַיֵּי לָא יָדְעָה וְלָא אִשְׁתַּדְלַת עֲלַיְיהוּ. לְבָתָר תְּרֵיסַר יַרְחֵי, אִתְלַבָּשׁ בִּלְבוּשָׁא חָד וְאָזִיל וְשָׁאט בְּעַלְמָא, וְיָדַע מִן רוּחָא מַה דְיָדַע, וְאִשְׁתַּדַּל עַל צַעֲרָא דְעַלְמָא וּלְמִבְעֵי רַחֲמִין, וּלְמִנְדַּע לְהוּ צַעֲרָא דְחַיֵּי. וּמָאן אִתְעַר לְכָל הַאי, בִּזְמְנָא דְאִית זַכָּאָה דְאוֹדַע לְהוּ כִּדְקָא יֵאוֹת, וְהַהוּא זַכָּאָה אִשְׁתְּמוֹדַע בֵּינַיְיהוּ. דְתַנְיָא, זַכָּאָה כַּד אִשְׁתְּאַר בְּעַלְמָא, בֵּין חַיָּיא וּבֵין מֵיתַיָּיא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְהָא כָל יוֹמָא מַכְרְזֵי עָלֵיהּ בֵּינַיְיהוּ, וְכַד צַעֲרָא טָפֵי בְעַלְמָא וְהוּא לָא יָכִיל

נמסר בידם.

שנינו: שנים עשר חודש, הנפש מתקשרת בגוף בקבר, ונידונים בדין כאחת, חוץ מנפש הצדיק, כמו שנתבאר, ומזומנת בקבר, ויודע בצער שלו, ובצער החיים יודע ולא משתדלת עליהם, ולאחר שנים עשר חודש, מתלבשת בלבוש אחד, והולכת ושטה בעולם, ויודע מן הרוח, מה שיודע, ומשתדל על צער העולם, ולבקש רחמים, ולדעת צער החיים, ומי מעורר לכל זה בזמן שיש צדיק, שמודיע להם כראוי, ואותו צדיק הוכר ביניהם.

ששנינו: צדיק שנמצא בעולם, בין החיים ובין המתים הוא ידוע, שהרי בכל יום מכריזים עליו ביניהם, וכאשר

לְאַגָּנָא עַל דָּרָא, הוּא אוֹדַע לְהוּ צַעֲרָא דְעַלְמָא וְכַד לָא אִשְׁתְּכַח זַכָּאָה דְּמַכְרְזֵי עָלֵיהּ בֵּינַיְיהוּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח (בֵּינַיְיהוּ) מָאן דְּאַתְעַר לְהוּ בְּצַעֲרָא דְעַלְמָא אֶלָּא סֵפֶר תּוֹרָה, כְּדֵין עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי מִתְעֲרִין עָלֵיהּ, וּצְרִיכִין כֹּלָּא דְיִשְׁתַּכְחוּן בְּהַהוּא זִמְנָא בִתְשׁוּבָה, וְאִי לָא מִשְׁתַּכְחֵי, הָא מָארֵי דְדִינָא אִתְעָרוּן עֲלַיְיהוּ, וַאֲפִילוּ רוּחֵי דְגִנְתָּא דְעֵדֶן מִתְעַרִין עֲלַיְיהוּ בְּגִינֵיהּ דְּסֵפֶר תּוֹרָה כִּדְאִתְמַר.

תָּאנָא, וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי, בְּגוּפָא בְּנַפְשָׁא בְּרוּחָא בְּנִשְׁמָתָא, בִּרְתִיכָא חֲדָא, בְּדַרְגָּא עִלָּאָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כַּמָּה אֲטִימִין מִכֹּלָּא, בְּנֵי עָלְמָא, דְּלָא יַדְעֵי וְלָא מַשְׁגִּיחֵי וְלָא שַׁמְעֵי וְלָא

העולם בצער גדול, והוא לא יכול להגן על הדור, הוא מודיע להם צער העולם, וכאשר לא נמצא צדיק בעולם, שמכריזים עליו ביניהם, ולא נמצא מי שיעורר אותם בצער העולם, אלא ספר תורה, אז עליונים ותחתונים מתעוררים עליו, וצריכים כלם להמצא בתשובה, בזמן ההוא, ואם לא נמצאים בתשובה, הנה בעלי הדין מתעוררים עליהם, ואפילו רוח גן עדן, מתעורר עליהם, בשביל הספר תורה.

שנינו: "ושכבתי עם אבותי" (בראשית מו), בגוף בנפש ברוח בנשמה, במרכבה אחת בדרגה עליונה.

אמר רבי יהודה: כמה בני העולם אטומים הם מן הכל, שאינם יודעים, ואינם משגיחים, ולא שומעים, ולא

מִסְתַּכְּלֵי בְּמִלֵּי דְעַלְמָא. וְהֵיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ בְּרַחֲמִין, בְּכָל זְמָן וְעִידָן, וְלֵית מָאן דְּיַשְׁגַּח. תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא עָאל רוּחָא חֲדָא בִּמְעַרְתָּא דְכָפֶלְתָּא, וְנָשִׁיב בְּקִבְרֵי אֲבָהָתָא וְאִתַּסְיָין כָּל גַּרְמִין וְקַיְימֵי בְקִיוּמָא. וְהַהוּא רוּחָא נָגִיד טַלָּא מִלְּעֵילָּא מֵרֵישָׁא דְמַלְכָּא, אָתָר דְּמִשְׁתַּכְחֵי אֲבָהָן עִלָּאֵי. וְכַד מָטֵי (ס"א: מִתְעַר) הַהוּא טַלָּא מִנַּיְיהוּ, מִתְעָרִין אֲבָהָן דִּלְתַתָּא. וְתָאנָא, נָחִית הַהוּא טַלָּא בְּדַרְגִּין יְדִיעָן, דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, וּמָטֵי לְגַן עֵדֶן דִּלְתַתָּא. וּמֵהַהוּא טַלָּא אִתְסָחֵי בְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וְאִתְעַר רוּחָא חֲדָא דְכָלִיל בִּתְרֵין אַחֲרָנִין, וְסָלִיק וְשָׁאט בֵּינֵי בוּסְמִין וְעָיֵיל בְּפִתְחָא דִמְעַרְתָּא, כְּדֵין מִתְעָרִין אֲבָהָן אִינּוּן וְזִווּגָן, וּבָעָאן רַחֲמֵי עַל

מסתכלים, בדברי העולם, ואיך שהקדוש ברוך הוא משגיח עליהם ברחמים, בכל עת וזמן, ואין מי שישים לב. שלש פעמים ביום, נכנס רוח אחד במערת המכפלה. ונושב בקברי האבות, ומתרפאים כל העצמות, ועומדים על עומדם, ואותו רוח מושך טל מלמעלה, מראש המלך, מקום שנמצאים האבות העליונים, וכשמגיע הטל ההוא מהם מתעוררים האבות שלמטה.

ושנינו: יורד הטל ההוא, במדרגות ידועות, מדרגה אחר מדרגה ומגיע לגן עדן התחתון, ומאותו טל מתרחצים בבשמים של גן עדן, ומתעורר רוח אחד, שכלול בשנים אחרים, ועולה ושט, בין הבשמים, ונכנס בפתח המערה, ואז

בְּנוֹי. וְכַד אִשְׁתְּכַח עַלְמָא בְּצַעֲרָא, בְּגִין דְּאִינּוּן דְּמִיכִין עַל חוֹבֵי עַלְמָא, וְהַהוּא טַלָּא לָא אִתְנְגִיד וְלָא אִשְׁתְּכַח, עַד דְּאִתְּעַר סֵפֶר תּוֹרָה כִּדְקָא חָזֵי בְּעַלְמָא, וְנַפְשָׁא אוֹדְעָא לְרוּחָא וְרוּחָא לְנִשְׁמָתָא, וְנִשְׁמָתָא לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדֵין יָתִיב מַלְכָּא בְּכוּרְסְיָיא דְּרַחֲמֵי, וְנָגִיד מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה נְגִידוּ דְּטַלָּא דִּבְדוּלְחָא, וּמָטֵי לְרֵישָׁא דְּמַלְכָּא וּמִתְבָּרְכִין אֲבָהָן, וְנָגִיד הַהוּא טַלָּא לְאִינּוּן דְּמִיכִין, וּכְדֵין מִתְחַבְּרָן (נ"א: מִתְבָּרְכָן) כֻּלְּהוּ וְחַיִּיס קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא. וְתָאנָא, לָא חָיִיס קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא עַד דְּאוֹדַע לַאֲבָהָן, וּבְגִינַיְיהוּ עַלְמָא אִתְבָּרְכָא.

מתעוררים האבות והאמהות, ומבקשים רחמים על בניהם, וכשהעולם נמצא בצער, מפני שהם ישנים, מחמת עוונות העולם, ואותו טל לא נמשך, ולא נמצא, עד שמתעורר ספר תורה, כראוי בעולם, והנפש מודיעה לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה להקדוש ברוך הוא. אז יושב המלך בכסא הרחמים, ונמשך מעתיקא קדישא העליון, המשכה מטל הבדולח, ומגיע לראש המלך, ומתברכים האבות, וממשיך אותו טל, לאותם הישנים, ואז מתחברים כולם, וחס הקדוש ברוך הוא על העולם. ושנינו: לא חס הקדוש ברוך הוא, על העולם, עד שמודיע לאבות, ובזכותם העולם מתברך.

אמר רבי יוסי: ודאי כך הוא. ומצאנו הדברים בספרו של שלמה המלך, הוא העליון, שקוראים לו עצת החכמה של

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא אַשְׁכַּחְנָא מִלֵּי בְּסִפְרָא דִשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, הַהוּא עִלָּאָה דְקָרָא לֵיהּ עֵיטָא דְחָכְמְתָא דְכֹלָּא. וְרַב הַמְנוּנָא הָכִי גַלֵּי וְאָמַר, דְּהָא אַחְזִיוּ לֵיהּ דְיַתִּיר עֲבְדַת רָחֵל דְּקַיְימַת בְּפָרָשַׁת אוֹרְחִין, בְּכָל זִמְנָא דְאִצְטְרִיךְ עָלְמָא מִכֻּלְּהוּ, וְרָזָא דְמִלָּה אֲרוֹן וְכַפּוֹרֶת וּכְרוּבִים בְּחוּלָקָא דְבִנְיָמִן, דְאִתְיְילִיד בְּאָרְחָא, וּשְׁכִינְתָּא עַל כֹּלָּא [ויחי דף רכד ע״ב רכה ע״ב].

כל, ורב המנונא כך גילה ואמר: שהראו לו, שרחל עשתה יותר מכולם שעמדה בפרשת דרכים, בכל זמן שצריך העולם [לרחמים], וסוד הדברים: ארון וכפורת וכרובים, בחלק בנימין שנולד בדרך, והשכינה על הכל.

60.

"Rabbi 'Hizkiya dit : J'ai appris une interprétation que je crains de révéler ; la sagesse se trouve dans les coutumes de ce monde.

Rabbi Abba vint, lui tapa sur l'épaule et dit : Dis [nous] ton interprétation, sort ton arme, car à l'époque de Rabbi Chimon ces choses sont révélées ! Il dit : J'ai appris les coutumes du monde des chapitres du Rav Yessa l'Ancien. Lorsqu'un homme a mérité d'un fils dans ce monde, celui-ci doit poser de la poussière sur ses yeux à son enterrement ; c'est un honneur. Et cela, afin de montrer que le monde s'est fermé à lui et que [le fils] hérite ce monde à sa place. Car le monde se voit dans les yeux de l'homme et ainsi s'y trouvent, en cercles, toutes les couleurs. Le blanc est l'océan qui entoure l'univers de tout côté. D'une autre couleur est la terre entourée par les cieux. Et la terre se trouve entre les mers ; ainsi est la couleur entre les mers. Une autre couleur, la troisième, est au milieu; c'est Jérusalem [qui

est] le centre du monde. La quatrième couleur est l'apparence de tout l'oeil ; elle s'appelle "pupille", car c'est dans cette pupille que se voit le visage et l'apparence la plus précieuse de toutes. C'est Sion qui est le point central de tout. Toute l'apparence du monde se trouve là-bas. Et c'est là-bas que réside la présence divine ; la beauté de tout et l'apparence de tout. Cet oeil hérite du monde et c'est ainsi qu'il le quitte [le père] et que celui-ci [le fils] en hérite.

Il lui dit : Tu as bien parlé, mais ton interprétation est très hermétique et les gens du monde ne savent pas et ne voient pas. Car au moment où l'homme quitte le monde son âme est cachée avec lui. Et avant de quitter [ce monde] les yeux de l'homme voient ce qu'ils voient comme nous l'avons expliqué, ainsi qu'il est écrit (Exode 33:20) ; Car l'homme ne peut me voir et vivre. - Durant leur vie ils ne voient pas mais après la mort ils voient. Et ses yeux s'ouvrent à ce qu'il voit et ceux qui se trouvent près de lui, doivent passer le main sur ses yeux afin de les fermer. Ceci, à cause du secret des coutumes de ce monde. Car au moment où ses yeux restent ouverts

à la précieuse vision qu'il a vu - s'il a un fils - celui-ci doit s'avancer et passer la main sur ses yeux et les lui fermer, ainsi qu'il est écrit (Genèse 46:4) : [...] Et Joseph mettra sa main sur tes yeux. Car une autre vision non-sacrée vient vers lui et [il ne faut pas que] l'oeil qui vient de voir une vision sublime et sacrée, voit l'autre vision. De plus, l'âme est proche dans la demeure et si l'oeil reste ouvert et que l'autre vision reste dans [le regard] de l'oeil tout ce qu'il regardera sera maudit. Cela est un manque de respect pour l'oeil. A plus forte raison, pour ses proches [et] pour le mort. Car il est contraire à son honneur qu'il voit ce qui n'est pas nécéssaire, qu'il porte son regard sur une chose étrangère. Ensuite, il est recouvert de poussière et les collègues ont déjà expliqué la nature du jugement de la tombe. Il est respectueux pour le fils de [lui] fermer l'oeil de sa main lorsqu'il quitte la monde." (Zohar, vol. 1, p. 226a)

ס

רִבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, מִלָּה אוֹלִיפְנָא וְדָחִילְנָא לְגַלָּאָה, וּבְעוֹבָדֵי עַלְמָא חָכְמְתָא אִשְׁתְּכַח.

אָתָא רִבִּי אַבָּא (וּנְשָׁקֵיהּ) וּבָטַשׁ בֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ, אִימָא מִלָּךְ וְזָיֵין זַיְינָךְ, בְּיוֹמוֹי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן מִלִּין אִתְגַּלְיָין. אָמַר, אוֹלִיפְנָא מִפִּרְקִין דְרַב יֵיסָא סָבָא, בְּנִמוּסֵי עַלְמָא, בַּר נָשׁ דְזָכֵי לְבַר בְּהָאי עַלְמָא, לִבְעֵי לֵיהּ לְנַגְדָא עַפְרָא עַל עֵינוֹי כַּד אִתְקְבַר, וְדָא הוּא יְקָרָא דִילֵיהּ, לְאַחֲזָאָה דְעַלְמָא אַסְתִּים מִנֵּיהּ, וְהוּא יָרִית לֵיהּ לְעַלְמָא תְּחוּתוֹי. בְּגִין דְעֵינוֹי דְבַר נָשׁ חֵיזוּ דְעַלְמָא בֵּיהּ אִתְחֲזֵי, וְכָל גּוֹוָנִין הָכִי אִינּוּן דְּאַסְחָרוּ, חִוָּורָא דְבֵיהּ הוּא יַמָּא

ס.

רבי חזקיה אמר: דבר למדתי, ואני ירא לגלותו, ובמנהגי העולם החכמה מצויה.

בא רבי אבא והכה לו על כתפו, אמר: אמור דבריך, וחגור כלי זיין שלך, בימיו של רבי שמעון, הדברים מתגלים. אמר: למדתי מפרקי רב ייבא סבא, במנהגי העולם, אדם שזכה לבן בעולם הזה, צריך הוא להשים עפר על עיניו, בעת הקבורה, וזהו כבודו, להראות שהעולם נסתם ממנו, והוא יורש את העולם במקומו. משום שעיני האדם, מראה העולם נראה בהם, וכל הגוונים כך הם סובבים, הלבן שבהן,

רַבָּא דְאוֹקְיָינוֹס דְּאַסְחַר כָּל עַלְמָא בְּכָל סִטְרוֹי. גּוֹוָנָא אַחֲרָא הוּא יַבֶּשְׁתָּא דְאַקִּיפוּ (נ"א: דְאָפִיקוּ) מַיָּיא, וְיַבֶּשְׁתָּא קָאִים בֵּין מַיָּיא, הָכִי הוּא גּוֹוָנָא בֵּין מַיָּיא. גּוֹוָנָא אַחֲרָא, תְּלִיתָאָה הִיא בְּמְצִיעוּתָא דְבֵיהּ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם דְּהִיא אֶמְצָעִיתָא דְעַלְמָא. גּוֹוָנָא רְבִיעָאָה הִיא חֵיזוּ דְכָל עֵינָא וְאִקְרֵי בַּת עַיִן, דִּבְהַהוּא בַּת עַיִן אִתְחֲזֵי פַּרְצוּפָא וְחֵיזוּ יְקָרָא מִכֹּלָא, דָּא צִיּוֹן דְּאִיהִי נְקוּדָה אֶמְצָעִיתָא מִכֹּלָא, דְּחֵיזוּ דְכָל עַלְמָא תַּמָּן אִתְחֲזֵי, וְתַמָּן שַׁרְיָיא שְׁכִינְתָּא דְּהִיא שַׁפִּירוּ דְכֹלָּא וְחֵיזוּ דְכֹלָּא, וְעֵינָא דָא הוּא יְרוּתַּת עַלְמָא, וּבְגִינֵי כָּךְ הָאִי שָׁבִיק לֵיהּ, וְהָאִי נָטִיל לֵיהּ וְיָרִית לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר קָאַמַרְתְּ, אֲבָל מִלָּה סְתִימָא אִיהִי יַתִּיר, וּבְנֵי עַלְמָא לָא יַדְעִין וְלָא מִסְתַּכְּלָן.

הוא הים הגדול אוקינוס, המקיף את כל העולם, בכל צדדיו. גוון אחר הוא היבשה, שמים מקיפים אותה, והיבשה נמצאת בין מים, כך הוא הגוון, בין מים. גוון אחר שלישי, הוא באמצעית שבה, זו ירושלים שהיא אמצע העולם. גוון רביעי, הוא מראה של כל העין, ונקרא בת עין, שבאותה בת עין נראה פרצוף, ומראה יקר מכל, זו ציון, שהיא נקודה האמצעית מכל, שמראה כל העולם שם נראה, ושם השראת השכינה, שהיא יופי הכל, ומראה הכל, ועין זו, היא יורשת העולם, ומשום כך, זה מניחו, וזה נוטלו ויורשו.

אמר לו: יפה אמרת, אבל דבר יותר סתום הוא, ובני

דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ נָפִיק מֵעַלְמָא, נַפְשָׁא דִילֵיהּ טְמִירָא עִמֵּיהּ, וְעַד לָא נַפְקַת, עֵינוֹי דְּבַר נָשׁ חָמוּ מַה דְּחָמוּ כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. בְּחַיֵּיהוֹן לָא חָמָאן אֲבָל בְּמִיתַתְהוֹן חָמָאן. וְעֵינוֹי פְּקִיחָן מֵהַהוּא חֵיזוּ דְּחָמָא. וְאִינּוּן דְּקַיְימִין עָלֵיהּ בָּעָאן לְשַׁוָּאָה יְדָא עַל עֵינוֹי וּלְאַסְתְּמָא עֵינוֹי, בְּגִין הַהוּא דְּאוֹלִפְנָא בְּרָזָא דְנִמּוּסֵי עַלְמָא. דִּבְשַׁעְתָּא דְּאִשְׁתָּאֲרוּ עֵינוֹי פְּקִיחָן מֵהַהוּא חֵיזוּ יַקִּירָא דְּחָמָא, אִי זָכֵי לְבַר. בְּרָא קָדִים לְשַׁוָּאָה יְדֵיהּ עַל עֵינוֹי וּלְאַסְתְּמָא לוֹן כְּמָה דִּכְתִיב וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ, בְּגִין דְּהָא חֵיזוּ אַחֲרָא דְּלָא קַדִּישָׁא אִזְדַּמְנָא לְקָבְלֵיהּ, וְעֵינָא דְּחָמָא הַשְׁתָּא חֵיזוּ קַדִּישָׁא עִלָּאָה, לָא יִסְתַּכַּל בְּחֵיזוּ

העולם לא יודעים, ולא מסתכלים, שהרי בשעה שאדם יוצא מן העולם, נפשו סמוכה עמו, ועד שלא יצאה, עיני האדם ראו מה שראו, כמו שפירשנו שכתוב: "כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג, כ), בחייהם אינם רואים, אבל במיתתם רואים (במדבר רבה פרשת יד כב), ועיניו פקוחות, מאותו מראה שראה, ואותם שעומדים לידו, צריכים לשים יד על עיניו, ולהעצים עיניו, משום זה שלמדנו, מסוד נמוסי העולם. שבשעה שנשארים עיניו פקוחות, מאותו מראה נכבד שראה, אם זכה לבן, הבן קודם להשים ידיו על עיניו, ולהעצים אותן, כמו שכתוב: "ויוסף ישית ידו על עיניך" (בראשית מו, ד), משום שהרי מראה אחר, שאינו קדוש מזדמן לקראתו, והעין שראתה עכשיו מראה קדוש נעלה,

אַחֲרָא. וְעוֹד דְהַהוּא נֶפֶשׁ סְמִיכַת לְקָבְלֵיהּ בְּבֵיתָא, וְאִי אִשְׁתָּאַר עֵינָא פְּקִיחָא, וְהַהוּא חֵיזוּ אַחֲרָא יִשְׁרֵי עַל עֵינוֹי, בְּכָל מַה דְּאִסְתַּכַּל אִתְלַטְיָיא, וְלָאו יְקָרָא דְעֵינָא הוּא, וְכָל שֶׁכֵּן מִקְרִיבוֹי, וְכָל שֶׁכֵּן מִן מִיתָה, דְלָאו יְקָרָא דִילֵיהּ לְאִסְתַּכְּלָא בְּמָה דְלָא אִצְטְרִיךְ, וּלְאַשְׁרְיָיא עַל עֵינוֹי מִלָּה אַחֲרָא. לְבָתַר, אִתְכַּסֵּי בְּעַפְרָא, וְהָא אִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא עַל דִּינָא דְקִבְרָא מַהוּ. וִיקָרָא הוּא דְיַסְתִּים עֵינָא מִן כֹּלָא עַל יְדָא דִבְרֵיהּ דְשָׁבַק בְּעַלְמָא [ויחי דף רכו ע״א].

לא תסתכל במראה אחר. ועוד, שהנפש סמוכה למולו בביתו, ואם תישאר העין פקוחה, ואותו מראה האחר ישרה על עיניו, בכל מה שיסתכל יקולט, ולא כבוד הוא לעין, וכל שכן לקרוביו, וכל שכן למת, שלא כבודו להסתכל, במה שאינו צריך, ולהשרות על עיניו דבר אחר, אחר כך היא נכסית בעפר, וכבר התעוררו החברים על דין הקבר מהו, וכבוד הוא שיעצם עיניו מהכל, על ידי בן שהניח בעולם.

61.

"Rabbi Yéhouda l'Ancien, un jour, se sentit mal et ils lui montrèrent en rêve l'image puissante de sa lumière qui brillait aux quatres points cardinaux. Il dit : Qu'est ce que cela ? Ils lui dirent : C'est ton vêtement dans ton logement d'ici [dans le monde futur]. A partir de ce jour, il fut joyeux. Rabbi Yéhouda dit : Tous les jours, les âmes des justes sont assises revêtues de leurs vêtements, rangées par rangées, dans le jardin d'Eden. Elles louent le Saint béni soit-il par la gloire supérieure. C'est ce qui est écrit (Psaume 140:14) : Mais les justes célébreront ton nom, les hommes droits habiteront devant toi." (Zohar, vol. 1 P; 226b)

סא.

רִבִּי יְהוּדָה סָבָא אִתְרְגִישׁ בְּדַעְתּוֹי יוֹמָא חָד, וְאַחְזוּ לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ חָד דְּיוּקְנָא מִנְּהוֹרָא דִּילֵיהּ תַּקִּיף, דְּאִזְדְּהַר לְאַרְבַּע סִטְרִין. אָמַר לְהוּ, מָאי הָאי. אָמְרוּ לֵיהּ לְבוּשָׁא דִּילָךְ הוּא, לְדִיוּרָא דְּהָכָא, וּמֵהַהוּא יוֹמָא הֲוָה חָדֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא רוּחִין דְּצַדִּיקַיָּיא יַתְבִין בִּלְבוּשֵׁיהוֹן שׁוּרִין שׁוּרִין בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וּמְשַׁבְּחָן לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרָא עִלָּאָה, הָדָא הוּא דִכְתִיב, אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ [ויחי דף רכו ע"ב].

סא.

רבי יהודה סבא: התרגש בדעתו יום אחד, והראו לו בחלומו, דיוקן אחד שלו, מאור חזק, שמזהיר לארבע רוחות. אמר להם: מה זה. אמרו לו: הלבוש שלך הוא, לישיבתך כאן. ומאותו יום היה שמח. אמר רבי יהודה: כל יום ויום, רוחות הצדיקים יושבים בלבושיהם, שורות שורות בגן עדן, ומשבחים להקדוש ברוך הוא, בכבוד מעלה, זהו שכתוב: "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך". (תהלים קמ. יד).

62.

″Rabbi 'Hizqiya, Rabbi Yossi et Rabbi Yéhouda étaient en route. Rabbi Yossi dit : Que chacun d'entre nous dise des paroles de la Tora. Rabbi Yéhouda prit la parole et dit (Psaume 79:8) : Ne te souviens pas contre nous des iniquités anciennes; que tes compassions viennent en hâte [...]. Viens et vois : Le Saint béni soit-il, dans sa compassion envers Israel, son lot et son héritage, ne laisse personne - à l'exception de lui-même - scruter leur jugement. Et c'est parce qu'il inspecte leur jugement qu'il est plein de compassion pour eux, car il est comme un père aimant ses enfants, ainsi qu'il est dit (Psaume 103:13) : Comme un père a compassion de ses enfants, ainsi l'Eternel [...]. Et s'il leur trouve des transgressions, il les enlève une par une, jusqu'à ce qu'il les enlève toute de devant lui. Après qu'il les ai toutes enlevées, il ne reste plus de transgressions qui les mettraient aux mains du ″pouvoir étranger″ qui les jugerait. Mais lorsqu'il [Israel] péche devant lui comme auparavant, il recompte les premieres transgressions qu'il

avait enlevées. C'est à ce propos qu'il est écrit (Psaume 79:8) : Ne te souviens pas contre nous des iniquités anciennes ; que tes compassions viennent en hâte [...] - Car si tes compassions ne viennent pas en faveur d'Israel, ils ne peuvent subsister dans le monde. Car il y a beaucoup de "Maîtres du jugement", de "Maîtres de la guerre", ainsi que des accusateurs. Et si ce n'était pour la compassion du Saint béni soit-il envers Israel, avant même qu'il ne scrute leur jugement, il ne pourraient pas exister dans le monde, ainsi [il est écrit] (ibid.) : [...] Que tes compassions viennent en hâte au devant de nous, car nous sommes devenus fort misérables. - [Il s'agit de] la misère des bonnes actions, du manque d'actes propices devant le Saint béni soit-il.

Viens et vois : Si Israel n'amassait pas de bonnes actions devant le Saint béni soit-il, les idolâtres ne pourraient pas exister dans le monde. Mais c'est à cause d'Israel si les autres nations relèvent la tête dans le monde. Car lorsque Israel ne transgresse pas devant le Saint béni soit-il, les nations idolâtres se courbent devant eux.

Viens et vois : Si Israel n'était pas attiré vers le mauvais penchant par leurs mauvaises actions en terre sainte - n'a t'il pas été dit que les nations ne pourraient pas régner sur la terre sainte - ils ne seraient pas exilés du pays, ainsi qu'il est écrit (ibid.) : [...] Car nous sommes devenus fort misérables. - Car nous n'avons pas de bonnes actions comme il se doit et c'est à cause de cela que (ibid.) : Nous sommes fort misérables ; que tes compassions viennent en hâte au devant de nous.

Alors qu'il marchaient, ils arrivèrent à une montagne. Rabbi Yossi dit : Cette montagne est effrayante, marchons et ne nous attardons pas ici, car cette montagne est terrifiante ! Rabbi Yéhouda dit : Si j'étais seul, je dirais la même chose car il a été enseigné que celui qui prend la route seul est coupable, mais pas à trois ! Et [de plus] chacun d'entre nous mérite que la présence divine ne le quitte pas. Rabbi Yossi dit : Il a été enseigné qu'une personne ne doit pas s'attendre à un miracle. Et d'où [l'avons nous appris] ? : De Samuel, ainsi qu'il est écrit (1 Samuel 16:2) : Et Samuel dit : Comment irai-je ? Dès que Saül l'entendra,

il me tuera. Et Samuel était plus méritant que nous. Il lui dit : Malgré tout il était seul et il courait un danger alors que nous sommes trois et nous ne courons pas de danger. Car s'il s'agit de démons [maziqin], il a été enseigné qu'ils ne se montrent pas et ne font pas de mal à trois personnes. Et s'il s'agit de voleurs, il n'y en a pas ici car cette montagne est [trop] éloignée de toute habitation et personne ne passe par ici. Mais il faut craindre que ne se trouvent ici des bêtes sauvages.

Il prit la parole et dit (Genèse 48:16) : L'ange qui me délivre de tout mal [...]. Il faut questionner ce verset, car il est écrit "qui me délivre" [au présent] alors qu'il devrait être écrit "qui m'a délivré" [au passé]. Que veut donc dire "qui me délivre" ? Mais il [l'ange] est toujours présent chez les hommes et il ne quitte jamais l'homme pur. Viens et vois (ibid.) : L'ange qui me délivre [...] - La présence divine marche constamment avec l'homme et ne le quitte pas lorsqu'il observe les commandements de la Tora. Ainsi, l'homme doit faire attention de ne pas prendre la route seul. Que veut

dire "seul"? L'homme doit être attentif à l'observance des commandements de la Tora, afin que la présence divine ne le quitte pas [de peur] qu'il ne soit obligé de marcher seul, sans la compagnie de la présence divine.

Viens et vois : Lorsqu'un homme part en voyage, il doit prier devant son Maître afin d'attirer à lui la présence divine. Ensuite, il prendra la route et il trouvera la compagnie de la présence divine pour le délivrer sur le chemin et l'aider dans tous ses besoins. Qu'est il écrit à propos de Jacob (Genèse 28:20) ? : [...] Si Dieu est avec moi [...]. - Il s'agit de la compagnie de la présence divine. (Ibid.) Et me garde en chemin [...] - Afin de me sauvegarder de tout danger. Jacob était seul à ce moment là et la présence divine marchait devant lui. A plus forte raison [cela est-il vrai] pour les collègues parmi lesquels se trouvent les paroles de la Tora. Rabbi Yossi dit : Cela est certes vrai ! Entre-temps, le soleil se couchait.

Rabbi Yossi dit : Si nous restons ici, le jour disparaît et si nous montons sur la montagne, elle est élevée et j'ai peur des bêtes sauvages.

Rabbi Yéhouda dit : Je m'étonne de toi Rabbi Yossi ! Il lui dit : Il a été enseigné que l'homme ne doit pas dépendre d'un miracle car le Saint béni soit-il n'accomplit pas de miracle à tout moment. Il lui dit : C'est le cas pour un undividu, mais nous sommes trois, les paroles de la Tora sont parmi nous et la présence divine est avec nous ; je n'ai pas peur !

Alors qu'ils marchaient, ils virent sur le haut de la montagne, un rocher dans lequel il y avait une grotte. Rabbi Yéhouda dit : Allons et montons sur ce rocher car j'y vois une grotte. Ils montèrent et virent la grotte. Rabbi Yossi dit : Je crains que cette grotte ne soit l'habitat de bêtes [alors qu'] ici elles ne nous feront rien. Rabbi Yéhouda dit à Rabbi 'Hizqiya : Je vois que Rabbi Yossi a peur. Si tu dis que c'est parce que c'est un pécheur, et que tout pécheur est effrayé, ainsi qu'il est écrit (Isaïe 33:14) : Les pécheurs ont peur [...] - Mais il [R. Yossi] n'est pas un pécheur ! Et il est écrit : (Proverbes 28:1) : [...] Les justes sont pleins d'assurance comme un lionceau. Rabbi Yossi dit : [C'est] parce que le danger existe. Il lui dit : Le danger existe, c'est vrai,

mais ici il n'y a pas de danger. Et après notre entrée dans la grotte aucun danger ne nous menacera. Ils pénétrèrent dans la grotte.

Rabbi Yéhouda dit : Divisons la nuit en trois gardes et que chacun d'entre nous prenne son poste, sans dormir pendant ces trois périodes de la nuit.

Ensuite, le jour se leva, ils sortirent de la grotte ; ils ne dormirent pas de la nuit.

Ils prirent la route. Lorsqu'ils sortirent des montagnes ils prièrent. Ils arrivèrent à un village et ils y restèrent toute la journée. Cette nuit là, ils dormirent jusqu'à minuit [ensuite] ils se levèrent pour étudier la Tora." (Zohar, vol. 1, p. 229b-233a)

סב

רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יְהוּדָה הֲווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל חָד וְחָד מִינָּן לֵימָא מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ וְגוֹמֵר. תָּא חָזֵי, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּרְחִימוּתָא דְרָחִים לוֹן לְיִשְׂרָאֵל דְאִינּוּן עַדְבֵיהּ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ, לָא מִסְתַּכַּל אַחֲרָא בְּדִינַיְיהוּ בַּר אִיהוּ בִּלְחוֹדֵיהּ. וְכֵיוָן דְּאִיהוּ מִסְתַּכַּל בְּדִינַיְיהוּ אִתְמְלֵי עֲלַיְיהוּ רַחֲמִין, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּאָב דְּרָחִים עַל בָּנִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר, כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים רִחַם יְיָ וְגוֹמֵר. וְכֵיוַן דְּאַשְׁכַּח

סב.

רבי חזקיה, ורבי יוסי, ורבי יהודה, היו מהלכים בדרך. אמר רבי יוסי: כל אחד ואחד מאתנו, יאמר דברי תורה. פתח רבי יהודה ואמר: ״אל תזכור לנו עונות ראשונים, מהר יקדמונו וגו׳״ (תהלים עט. ח), בא וראה: הקדוש ברוך הוא באהבת ישראל, שאוהב אותם, שהם גורלו ונחלתו, לא מסתכל אחר בדיניהם, רק הוא לבדו, וכיון שהוא מסתכל בדיניהם, מתמלא רחמים עליהם, משום שהוא כאב שמרחם על בנים, כמו שכתוב: ״כרחם אב על בנים רחם ה׳ וגו׳״ (תהלים ק״ג. יג), וכיון שמצא להם עונות, מעביר אותם

לוֹן חוֹבִין מַעְבַּר לוֹן רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן, עַד דְּאַעְבָּר לוֹן לְכֻלְּהוּ מִקַּמֵּיהּ. וְכֵיוָן דְּאַעְבַּר לוֹן מִקַּמֵּיהּ, לָא אִשְׁתְּאַר עֲלַיְיהוּ חוֹבִין לְמֵיהַב שָׁלְטָנוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא לְדַיְּנָא עֲלַיְיהוּ. אָתֵי לְמֵיחַב קַמֵּיהּ כִּדְבְקַדְמִיתָא, אִינּוּן חוֹבִין קַדְמָאֵי דְּאַעְבַּר מִקַּמֵּיהּ חָשִׁיב עֲלַיְיהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְגוֹמֵר. דְּאִי רַחֲמֶיךָ לָא יַקְדִּימוּ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, לָא יַכְלִין לְקַיְּימָא בְּעָלְמָא. בְּגִין דְּכַמָּה אִינּוּן מָארֵי דְּדִינָא קַשְׁיָא, מָארֵי תְּרִיסִין, וְכַמָּה דַּלְטוֹרִין דְּקַיְימֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, וְאִלְמָלֵא דְּאַקְדִּים קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמִין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל עַד לָא יַשְׁגַּח בְּדִינֵיהוֹן, לָא יַכְלִין לְקַיְּימָא בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד, דַּלּוּתָא דְּעוֹבָדִין

ראשון ראשון, עד שמעביר את כולם מלפניו, וכיון שהעבירם מלפניו, לא נשאר להם עונות, לתת שלטון לסטרא אחרא שהדין עליהם, וכשבא לחטוא לפניו כבראשונה, אותם העונות הראשונות, שהעביר מלפניו, מחשיב אותם, ועל זה כתוב: "אל תזכר לנו עונות ראשונים, מהר יקדמונו רחמיך וגו'", שאם רחמיך לא יקדימו על ישראל, לא יכולים לעמוד בעולם, מפני שכמה הם בעלי הדין הקשה, בעלי מלחמות, וכמה מקטרגים, שקמים על ישראל למעלה, ואלמלא שמקדים הקדוש ברוך הוא, רחמים על ישראל, מטרם שישגיח בדיניהם, לא יכלו להתקיים בעולם, ולכן "מהר יקדמונו רחמיך, כי דלונו מאד". דלות

טָבִין, דַלוּתָא דְעוֹבָדִין דְכַשְׁרָן קַמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חָזֵי, אִלְמָלֵא יְסַגְּלוּן יִשְׂרָאֵל עוֹבָדִין דְכַשְׁרָן קַמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא קַיְימָן עַמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְעַלְמָא, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִינוּן גָּרְמִין לִשְׁאַר עַמִין לְזַקְפָא רֵישַׁיְיהוּ בְּעַלְמָא, דְאִלְמָלֵא יִשְׂרָאֵל לָא יְהוֹן חָטָאן קַמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁאַר עַמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה אִתְכַּפְיָין קַמַיְיהוּ.

וְתָא חָזֵי, אִלְמָלֵא דְאַמְשִׁיכוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין לְסִטְרָא אַחֲרָא בְּאַרְעָא קַדִישָׁא, הָא אִתְמַר דְלָא שַׁלְטוּ שְׁאַר עַמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּאַרְעָא קַדִישָׁא, וְלָא אִתְגָּלוּ מֵעַל אַרְעָא וְעַל דָא

של מעשים טובים. דלות של מעשים ישרים לפני הקדוש ברוך הוא.

בא וראה: אלמלא יסגלו ישראל מעשים טובים, לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו קמים עליהם עמים עובדי עבודה זרה בעולם, אבל ישראל הם הגורמים לעמים עובדי עבודה זרה להרים את ראשם בעולם, כי אם ישראל לא היו **חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, שאר העמים עובדי עבודה זרה היו נכפפים לפניהם.**

בא וראה: אלמלא המשיכו ישראל במעשיהם הרעים, את הסטרא אחרא לארץ הקדוש, הרי למדנו: שלא שלטו שאר העמים בארץ הקודש, ולא גלו מארץ [הקודש], ועל זה

כְּתִיב כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד. דְּלֵית לָן עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן כִּדְקָא חָזֵי, וּבְגִין כַּךְ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ וכו׳. עַד דַּהֲווּ אַזְלֵי עָאלוּ בְּחָד טוּרָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי טוּרָא דַּחֲלָא, נֵהַךְ וְלָא נִתְעַכֵּב הָכָא, בְּגִין דְּטוּרָא דְחִילָא הוּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי הֲוָה חַד, הֲוָה אֲמֵינָא הָכִי, דְּהָא תָּנֵינָן דְּמַאן דְּאָזִיל יְחִידָאִי בְּאָרְחָא אִתְחַיָּיב בְּנַפְשֵׁיהּ, אֲבָל תְּלָתָא לָא. וְכָל חַד וְחַד מִינָּן אִתְחֲזֵי דְלָא תַעְדֵי מִנֵּיהּ שְׁכִנְתָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הָא תָּנֵינָן, דְּלָא יִסְמוֹךְ בַּר נָשׁ עַל נִסָּא, מְנָלָן מִשְּׁמוּאֵל, דִּכְתִיב, אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי. וְהָא אִתְחֲזֵי שְׁמוּאֵל יַתִּיר מִנָּן. אָמַר לֵיהּ, אֲפִילוּ הָכִי, אִיהוּ הֲוָה חַד וְהֶזֵּיקָא אִשְׁתְּכַח לְעֵינָא, אֲבָל אֲנָן תְּלָתָא וְהֶזֵּיקָא לָא אִשְׁתְּכַח לְעֵינָא.

כתוב: ״כי דלונו מאד״, שאין לנו מעשים ישרים כראוי, ועל כן ״כי דלונו מאד, מהר יקדמונו רחמיך״ וכו׳.

בעודם מהלכים, באו להר אחד, אמר רבי יוסי: הר זה מפחיד, נלך ולא נתעכב כאן, משום שהר נורא הוא. אמר רבי יהודה: אם היית יחידי, הייתי אומר כך, משום ששנינו: שמי שהולך יחידי בדרך, מתחייב בנפשו, אבל שלשה לא, וכל אחד ואחד מאתנו ראוי שלא תסתלק מאתנו השכינה. אמר רבי יוסי: הרי שנינו, שלא יסמוך אדם על הנס. מנין למדנו: משמואל שכתוב: ״איך אלך ושמע שאול והרגני״ (שמואל א. טז. ב), והרי ראוי שמואל יותר מאתנו. אמר לו: אפילו הכי, הוא היה אחד, וההיזק מצוי לעין, אבל אנחנו

דְּאִי מִשּׁוּם מַזִּיקִין, הָא תָּנֵינָן דִּלְתְלָתָא לָא מִתְחֲזֵי וְלָא מַזִּיקֵי, וְאִי מִשּׁוּם לְסַטְיָא לָא מִשְׁתַּכְחֵי הָכָא, דְּהָא רָחִיק מִיִּשּׁוּבָא הָאי טוּרָא, וּבְנֵי נָשָׁא לָא מִשְׁתַּכְחֵי הָכָא, בְּרַם דְּחִילוּ הוּא דְּחֵיוָון בָּרָא דְּמִשְׁתַּכְחִין הָכָא.

פָּתַח וְאָמַר, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, הָאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, (דְּהָא כְתִיב) הַגּוֹאֵל, אֲשֶׁר גָּאַל מִבְעֵי לֵיהּ, מָאי הַגּוֹאֵל, בְּגִין דְּהוּא מִשְׁתְּכַח תָּדִיר לְגַבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא אַעֲדֵי מִבַּר נָשׁ זַכָּאָה לְעַלְמִין. תָּא חֲזֵי, הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי, הָא שְׁכִינְתָּא דְּאָזִיל עִמֵּיהּ דְּבַר נָשׁ תָּדִיר, וְלָא אַעֲדֵי מִנֵּיהּ, כַּד בַּר נָשׁ נָטִיר פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא יִזְדְּהַר בַּר נָשׁ דְּלָא יִפּוּק יְחִידָאִי בְּאָרְחָא, מָאי

שלשה, וההיזק לא מצוי לעין, שאם משום מזיקים, הרי שנינו: שלשלשה לא נראה ולא מזיק. ואם משום לסטים לא מצויים כאן, שהר זה רחוק מהישוב, ובני אדם לא מצויים כאן, אבל הפחד הוא שחיות המדבר מצויים כאן.

פתח ואמר: "המלאך הגואל אותי מכל רע" (בראשית מח. טז), פסוק זה יש לעיין בו, הגואל אשר גאל צריך לומר, מהו הגואל, משום שהוא מצוי תמיד אצל בני האדם, ולא נפרד מאדם צדיק לעולם. בא וראה: "המלאך הגואל אותי", זו השכינה, שהולכת תדיר עם האדם, ואינה נפרדת ממנו, כשהאדם שומר מצות התורה, ולכן יזהר האדם, שלא יצא יחידי בדרך, מהו יחידי, שיזהר האדם לשמור מצות התורה,

יְחִידָאִי, דְיִזְדְהַר בַּר נָשׁ לְמֵיטָר פִּקוּדֵי דְאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְלָא תַעֲדֵי מִנֵּיהּ שְׁכִינְתָּא, וְיִצְטְרִיךְ לְמֵיזַל יְחִידָאִי בְלֹא זִווּגָא דִשְׁכִינְתָּא.

תָּא חָזֵי, כַּד נָפִיק בַּר נָשׁ לְאָרְחָא יְסַדֵר צְלוֹתָא קַמֵּיה מָארֵיהּ, בְּגִין לְאַמְשְׁכָא עָלֵיהּ שְׁכִינְתָּא, וּלְבָתַר יִפּוּק לְאָרְחָא, וְיִשְׁכַּח זִווּגָא דִשְׁכִינְתָּא לְמִפְרַק לֵיהּ בְּאָרְחָא וּלְשֵׁזָבָא לֵיהּ בְּכָל מַה דְיִצְטְרִיךְ. מַה כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דָא זִווּגָא דִשְׁכִינְתָּא. וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, לְמִפְרַק לִי מִכֹּלָּא. וְיַעֲקֹב יְחִידָאִי הֲוָה בְּהַהוּא זִמְנָא, וּשְׁכִינְתָּא אַזְלַת קַמֵּיהּ. כָּל שֶׁכֵּן חַבְרַיָּיא דְאִית בֵּינַיְיהוּ מִלִּין דְאוֹרַיְיתָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַדַּאי כָּךְ הוּא. אַדְהָכִי מָאִיךְ שִׁמְשָׁא לְעַרְבָא.

בשביל שלא תפרד ממנו השכינה, ויצטרך ללכת יחידי, בלי חיבור השכינה.

בא וראה: כשיצא האדם לדרך, יסדר תפלתו לפני רבונו, בשביל להמשיך עליו את השכינה, ואחר כך יצא לדרך, וימצא חיבור השכינה לפדות אותו בדרך, ולהצילו בכל מה שצריך, מה כתוב ביעקב: "אם יהיה אלקים עמדי" (בראשית כח. כ), זה התחברות השכינה, "ושמרני בדרך הזה", לפדות אותי מכל, ויעקב יחידי היה באותו זמן, והשכינה הולכת לפניו, כל שכן החברים שיש בניהם דברי תורה, על אחת כמה וכמה. אמר רבי יוסי ודאי כך הוא. בנתיים נטה השמש להעריב.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מָאי נַעְבִיד, אִי נִתְעַכֵּב הָכָא הָא יוֹמָא מָאִיךְ לְמֵיעַל, אִי נֵיהַךְ לְעֵילָּא טוּרָא רַב אִיהוּ, וּדְחִילוּ דְחֵיוָון חַקְלָא דָחִילְנָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, תָּוַוהְנָא עָלָךְ רִבִּי יוֹסֵי, אָמַר לֵיהּ הָא תָנֵינָן דְּלָא יִסְמוֹךְ בַּר נָשׁ עַל נִסָּא, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יַרְחִישׁ נִסָּא בְּכָל שַׁעְתָּא. אָמַר לֵיהּ, הַנֵּי מִילֵּי יְחִידָאִי, אֲבָל אֲנַחְנָא תְּלָתָא וּמִלֵּי אוֹרַיְיתָא בֵּינָנָא, וּשְׁכִינְתָּא עִמָּנָא, לָא דָחִילְנָא.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמוּ לְעֵילָּא בְּטוּרָא, טִנְרָא חָד וְחָד מְעַרְתָּא בְּגַוָּוהּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נֵיהַךְ וְנִיסַּק לְהַהוּא טִנְרָא, דַּאֲנָא חָמֵי חָדָא מְעַרְתָּא תַּמָּן. סְלִיקוּ לְתַמָּן וְחָמוּ הַהִיא מְעַרְתָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, דָּחִילְנָא דִילְמָא הַהִיא מְעַרְתָּא אֲתַר דִּלְחֵיוָון אִיהוּ,

אמר רבי יוסי: מה נעשה אם נתעכב כאן, הרי היום נוטה ללכת, אם נלך למעלה, הר גדול הוא, ויראת חיות השדה אני ירא. אמר רבי יהודה: תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו: הרי שנינו: שלא יסמוך האדם על הנס, שלא בכל שעה הקדוש ברוך הוא עושה נס. אמר לו: הדברים אמורים באדם יחידי, אבל אנחנו שלשה ודברי תורה בינינו, והשכינה אתנו, אינני מתירא.

בעודם מהלכים, ראו למעלה בהר סלע אחד, ומערה אחת בתוכה, אמר רבי יהודה: נלך ונעלה לאותו סלע, שאני רואה מערה אחת שם. עלו לשם, וראו את אותה המערה, אמר רבי יוסי: מתירא אני שמא זו המערה, מקום של חיות היא, ולא

וְלָא יִפְגְּעוּ לָן הָכָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי חִזְקִיָּה, הָא חָמֵינָא דְּרִבִּי יוֹסֵי דָּחִיל אִיהוּ, אִי תֵּימָא בְּגִין דְּאִיהוּ חַטָּאָה, דְּכָל מָאן דְּדָחִיל חַטָּאָה אִיהוּ, דִּכְתִיב פָּחֲדוּ בְּצִיּוֹן חַטָּאִים, הָא לָאו אִיהוּ חַטָּאָה, (וְהָא) וּכְתִיב, וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּגִין דְּנִזְקָא שְׁכִיחַ. אָמַר לֵיהּ, אִי נִזְקָא שְׁכִיחַ, הָכִי הוּא. אֲבָל הָכָא לָא אִשְׁתְּכַח נִזְקָא, וּלְבָתָר דַּאֲנָן נֵיעוּל לִמְעַרְתָּא, לָא יֵיעוּל נִזְקָא לְצַעֲרָא לָן. עָאלוּ לִמְעַרְתָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, נִפְלוּג לֵילְיָא לִתְלַת מִשְׁמָרוֹת דַּהֲוֵי לֵילְיָא, כָּל חָד וְחָד מִינָּן לֵיקוּם עַל קִיוּמֵיהּ בְּהַנֵּי תְּלַת סִטְרֵי לֵילְיָא, וְלָא נִדְמוּךְ וכו׳.

יפגעו בנו כאן. אמר רבי יהודה, לרבי חזקיה: רואה אני שרבי יוסי מפחד, אם תאמר בשביל שהוא חוטא, שכל מי שפוחד, חוטא הוא, שכתוב: ״פחדו בציון חטאים״ (ישעיה לג. יד), הרי הוא לא חוטא, וכתוב: ״וצדיקים ככפיר יבטח״ (משלי כח. א). אמר רבי יוסי: משום שההיזק מצוי. אמר לו: אם ההיזק מצוי, נכון הוא, אבל כאן לא נמצא נזק, ולאחר שאנחנו נכנס למערה, לא יכנס מזיק לצער אותנו, נכנסו למערה.

אמר רבי יהודה: נחלק את הלילה, לשלשה משמרות, שמתחלק הלילה, כל אחד ואחד מאתנו, יעמוד על עומדו, באלו שלשה חלקי הלילה, ולא נישן וכו׳, [ועסקו בתורה כל הלילה].

אַדְּהָכִי הֲוָה נָהִיר צַפְרָא, נַפְקוּ מִן מְעַרְתָּא, וּבְהַהוּא לֵילְיָא לָא דְמִיכוּ.

אַזְלוּ בְּאָרְחָא. כַּד נַפְקוּ מֵאִינּוּן טוּרִין, יַתְבוּ וְצַלּוּ צְלוֹתָא. מָטוּ לְחָד כְּפָר וְיַתְבוּ תַּמָּן כָּל הַהוּא יוֹמָא. בְּהַהוּא לֵילְיָא נַיְימוּ עַד דְּהָוָה פַּלְגוּת לֵילְיָא, קָמוּ לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרַיְיתָא [ויחי דף רכט ע״ב רלג ע״א].

בתוך כך האיר הבוקר, יצאו מן המערה, ובאותה לילה לא ישנו, הלכו בדרך, כאשר יצאו מאותם הרים, ישבו והתפללו תפלה, באו לכפר אחד, וישבו שם כל אותו יום, באותה לילה ישנו, עד שהגיע חצות לילה, קמו לעסוק בתורה וכו׳.

סג

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי יֵיסָא הֲווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא הָא וַדַּאי תָּנֵינָן, כָּל בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב אֶתְתַּקָּנוּ בְּסִדּוּרָא שְׁלִים, וְאִתְבְּרָכוּ כָּל חָד וְחָד כִּדְקָא יֵאוֹת לֵיהּ, מָאי קָא נֵימָא בְּהָאי קְרָא דִכְתִיב, מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְגוֹמֵר. אָמַר לֵיהּ לָא יְדַעְנָא, בְּגִין דְּלָא שְׁמַעְנָא בֵיהּ מִבּוּצִינָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא אַנְתְּ וַאֲנָא נֵיזִיל לְגַבֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא. אַזְלוּ, כַּד מָטוּ לְגַבֵּי דְרִבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ מִלָּה וְשָׁאִילוּ שְׁאֶלְתָּא. אָמַר לוֹן וַדַּאי רָזָא דְחָכְמְתָא הוּא. פָּתַח וְאָמַר וכו׳. אַמְרוּ אִי לָא אָתֵינָא לְעַלְמָא אֶלָּא לְמִנְדַּע דָא טָב לָן [ויחי דף רלה ע״ב].

סג.

רבי יוסי ורבי ייסא: היו מהלכים בדרך, אמר רבי ייסא: הרי ודאי שנינו, כל בניו של יעקב, נתקנו בסדר שלם, והתברכו כל אחד ואחד כראוי לו, נפרש במקרא זה שכתוב: "מאשר שמנה לחמו" וגו' (בראשית מט. כ). אמר לו: לא ידעתי, משום שלא שמעתי בו מהמאור הקדוש, [הוא רבי שמעון], אלא אתה ואני נלך אצל המאור הקדוש. הלכו, כשהגיעו לפני רבי שמעון, אמרו הדבר ושאלו השאלה, אמר להם: ודאי סוד החכמה הוא, ופתח ואמר, וכו' [להם סודות, כשסיים], אמרו: אם לא באנו לעולם, אלא לדעת דבר זה, טוב לנו.

63.

"Rabbi Yossi et Rabbi 'Hiya étaient en route. Rabbi Yessa dit: Il a certainement été enseigné : Tous les fils de Jacob ont été organisés dans un ordre parfait et chacun d'entre eux a été béni selon son propre rang. Que pouvons nous dire sur ce verset (Genèse 49:20) ? : d'Aser, le pain excellent [...]. Il lui dit: Je ne sais pas, car je n'ai rien entendu de la lampe sainte à ce propos, mais allons, toi et moi, trouver la lampe sainte. Ils partirent. Lorsqu'ils arrivèrent chez Rabbi Chimon, ils répétèrent la chose et posèrent la question. Il leur dit : Certes, ceci est un secret de la sagesse. Il prit la parole et dit [des secrets et lorsqu'il termina]. Ils dirent : Si nous n'étions venus au monde que pour apprendre cette chose, cela aurait été bon." (Zohar, vol. 1, p. 235b)

64.

"Rabbi Yéhouda et Rabbi Its'haq étaient en route. Rabbi Yéhouda dit : Entrons dans ce champ, car c'est un chemin bien plane. Il y entrèrent. Alors qu'ils marchaient, Rabbi Yéhouda dit : Il est écrit (Proverbes 31:21) : Elle ne craint pas la neige pour sa maison, car toute sa maison est vêtue d'écarlate. Ce verset a été expliqué par notre collègue Rabbi 'Hizqiya en disant : Le jugement des coupables de la Géhenne dure douze mois ; une moitié dans le feu, une moitié dans la neige. Lorsqu'ils entrent dans le feu, ceux-ci disent : Ceci est véritablement la Géhenne ! Lorsqu'ils entrent dans la neige, ils disent : C'est l'âpreté de l'hiver du Saint béni soit-il. Ils commencent par dire : Ouah ! Ensuite ils s'écrient : Aïe ! David a dit (Psaume 40:3) : Il m'a fait monter des puits de la destruction, hors d'un bourbier fangeux [...] - [C'est à dire] de l'endroit où l'on dit : Ouah ! Et ensuite : Aïe ! Mais où les âmes finissent-elles ? Dans la neige, ainsi qu'il est dit (Psaume 68:15) : Quand le Tout-Puissant y dispersa des rois [le pays] devint blanc comme la neige

du Tsalmon. En va-t'il de même pour Israel ? Le verset dit (Proverbes 31:21) : Elle ne craint pas la neige [...]. Quelle en est la raison ? Car (ibid.) : [...] Toute sa maison est vêtue d'écarlate [chanim]. - Ne lis pas "écarlate" [chanim], mais "pairs" [chniym] ; comme par exemple, la circoncision et la mise à nu du gland, les franges et les phylactères, la mézouza et la lampe de 'Hanouka etc.

Viens et vois (ibid.) : Elle ne craint pas la neige pour sa maison [...] - Il s'agit de la congrégation d'Israel ; car elle et toute sa maisonnée sont vêtues d'écarlate, ainsi qu'il est dit (Isaïe 63:1) : [...] Avec des habits teints en rouge [...] - Il s'agit des vêtements du jugement rigoureux [dina qachia], afin de rétribuer les nations idolâtres. Le Saint béni soit-il s'apprête à se vêtir du vêtement rouge et de l'épée rouge afin de se venger d'Edom [rouge]. Le vêtement rouge, ainsi qu'il est écrit (ibid.) : [...] Avec des habits teints en rouge [...]. Et il est écrit (Isaïe 63:2) : Pourquoi y a-t'il du rouge à tes vêtements [...] ? L'épée rouge, ainsi qu'il est écrit (Isaïe 34:6) : L'épée de l'Eternel est pleine de sang [...]. Afin de se venger d'Edom [rouge], ainsi

qu'il est écrit (ibid.) : [...] Car l'Eternel a un sacrifice à Botsra [...].

Alors qu'ils marchaient, ils rencontrèrent un enfant qui allait à Cappadoce en conduisant un âne alors qu'un vieillard chevauchait. Le vieillard dit à l'enfant : Mon enfant, récite-moi un verset. Il lui dit : Je n'en [possède] pas qu'un seul, mais descend ou bien laisse moi monter avec toi et je te les dirai. Il lui dit : Je ne veux pas - vu que je suis un vieillard et que tu es un enfant - que tu sois mon égal. Il lui dit : S'il en est ainsi, pourquoi m'avoir demandé mon verset ? Il lui dit : Afin de marcher [agréablement] sur la route. Il dit : Que l'esprit du vieillard le quitte ; il chevauche et il ne sait rien, et il dit que je ne suis pas son égal. Je me sépare de ce vieillard, qu'il aille son chemin !

Lorsque Rabbi Yéhouda et Rabbi Its'haq arrivèrent , il s'approcha d'eux. Ils le questionnèrent et il leur raconta l'événement. Rabbi Yéhouda lui dit : Tu as bien agit, joins-toi à nous, asseyons-nous ici et nous écoutons [les paroles] de ta bouche. Il leur dit : Je suis très fatigué car je n'ai pas mangé aujourd'hui.

Ils sortirent du pain et lui en donnèrent. Un miracle se produisit et ils trouvèrent une petite source d'eau sous un arbre. Ils y burent et ils s'assirent. [Puis] l'enfant prit la parole et dit [des paroles de la Tora et lorsqu'il termina]. Rabbi Its'haq et Rabbi Yéhouda vinrent et l'embrassèrent sur la tête et dirent : Béni soit le Compatissant de qui nous avons mérité d'entendre ceci et béni soit le Compatissant, car ces paroles ne se sont pas gaspillées chez ce vieillard !

Ils se levèrent et partirent. Alors qu'ils marchaient ils virent une vigne plantée dans un jardin. L'enfant prit la parole et dit (Genèse 49:11) : Il a attaché à la vigne son ânon, et au cep excellent le petit de son ânesse [...]. Ce verset [contient un] secret supérieur [il continua et lorsqu'il termina]. Rabbi Its'haq dit : Si nous n'avions prit cette route que pour entendre ces paroles cela eut été suffisant.

Rabbi Yéhouda dit : Il aurait mieux valu pour cet enfant qu'il ne sache pas tout ceci, car je crains pour lui qu'il ne survive pas dans ce monde à cause de cela. Rabbi Its'haq dit : Et pourquoi ? Il lui dit : Car cet enfant

peut regarder là où personne n'a le droit et j'ai peur qu'il ne parvienne pas à l'âge du mariage ; qu'il regarde et qu'il soit puni.

L'enfant entendit et dit : Je n'aurai jamais peur d'être puni, car lorsque mon père a quitté ce monde, il m'a béni et il a prié pour moi et je sais que le mérite de mon père me protège. Ils lui dirent : Et qui est ton père ? Il dit : [Je suis] le fils de Rav Hamnouna l'Ancien. Ils le saisirent et le portèrent sur leurs épaules pendant trois kilomètres. Il citèrent à son propos (Juges 14:14) : De celui qui mange est sorti le manger, et du fort est sortie la douceur [...]. Cet enfant leur dit : Maintenant que ce verset a été cité, expliquez-le ! Il lui dirent : Le Saint béni soit-il nous a préparé un chemin de vie; c'est à toi d'expliquer. Il prit la parole et dit [des paroles de la Tora].

Ils marchèrent ensemble pendant trois jours puis ils arrivèrent à la rue du village de sa mère. Dès qu'elle les vit elle prépara la maison. Ils restèrent là-bas pendant trois jours. [Puis] ils le bénirent et partirent. Ils racontèrent ces choses à Rabbi Chimon [qui] dit : Certes, il a hérité la Tora, mais

si ce n'était pour le mérite de ses ancêtres, il serait puni d'en haut. Mais le Saint béni soit-il la donne [la Tora] en héritage à ceux qui suivent la Tora et à leurs descendants, c'est ce qui est écrit (Isaïe 59:21) : Et quant à moi, c'est ici mon alliance avec eux, dit l'Eternel ; mon esprit qui est sur toi, et mes paroles que j'ai mises dans ta bouche, ne se retireront pas de ta bouche, ni de la bouche de tes descendants [...]." (Zohar, vol. 1, p. 238b-240b)

סד.

רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק הָווֹ אַזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרִבִּי יִצְחָק, נֵיזִל בְּהָאי חֲקָל, דְּהוּא אֹרַח מֵישָׁר יַתִּיר. אַזְלוּ, עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג, כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. הָאי קְרָא, רִבִּי חִזְקִיָּה חַבְרָנָא אוֹקִים בֵּיהּ, דְּאָמַר, דִּינָא דְּחַיָּיבֵי דְּגֵיהִנָּם תְּרֵיסָר יַרְחִין. פַּלְגָא מִנַּיְיהוּ בְּחַמָּה, וּפַלְגָא מִנַּיְיהוּ בְּתַלְגָּא. בְּשַׁעְתָּא דְעָאלִין לְנוּרָא, אִנּוּן אַמְרֵי, דָּא הוּא וַדַּאי גֵּהִינָם. עָאלִין לְתַלְגָּא, אַמְרֵי, דָּא חֲרִיפָא דְּסִיטָא (דְסִיתְוָוא) דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שָׁרָאן וְאַמְרִין וָהּ,

סד.

רבי יהודה ורבי יצחק, היו מהלכים בדרך. אמר רבי יהודה, לרבי יצחק: נלך בשדה הזאת, שהוא דרך יותר ישר, הלכו. בעודם מהלכים אמר רבי יהודה: כתוב: "לא תירא לביתה משלג, כי כל ביתה לבוש שנים" (משלי לא כא), מקרא זה, רבי חזקיה חברינו ביאר אותו, שאמר: דין הרשעים בגיהנם שנים עשר חודש, מחצית מהם בחום, ומחצית מהם בשלג, בשעה שנכנסים לאש, הם אומרים ודאי זה הוא גיהנם, נכנסים לשלג, אומרים זה הוא חריפות החורף, של הקדוש ברוך הוא, מתחילים ואומרים: וה [שהוא לשון שמחה], ואחר כך אומרים: ווי, ודוד אמר:

וּלְבָתַר אַמְרִין וַוי. וְדָוִד אָמַר, וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן וַיָּקֶם וְגוֹמֵר. מֵאָתַר דְּאַמְרֵי וָהּ, וּלְבָתַר וַוי. וְהֵיכַן מִשְׁתַּלְּמֵי נַפְשַׁיְיהוּ, בַּשֶּׁלֶג. כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן. יָכוֹל אַף יִשְׂרָאֵל כֵּן, תַּלְמוּד לוֹמַר, לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכָל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים. אַל תִּקְרֵי שָׁנִים אֶלָּא שְׁנַיִם, כְּגוֹן מִילָה וּפְרִיעָה. צִיצִית וּתְפִילִּין, מְזוּזָה וְנֵר חֲנוּכָּה וְכוּלֵּי.

תָּא חֲזֵי, לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי כָּל בֵּיתָהּ לָבוּשׁ שָׁנִים, כְּמָה דְּאַמְרָן, דִּכְתִיב חֲמוּץ בְּגָדִים וְגוֹמֵר. לְבוּשָׁא דְּדִינָא קַשְׁיָא לְאִתְפָּרְעָא מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְזַמִּין קֻדְשָׁא

״ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם״ וגו׳ (תהלים מ ג), ממקום שאומרים: וה, ואחר כך אומרים: וי. והיכן נשלמים נפשיהם בשלג, כמו שכתוב: ״בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון״ (תהלים סח טו), האם גם ישראל כן, לזה נאמר: ״לא תירא לביתה משלג״, מה הטעם משום דכל ביתה לבוש שנים, אל תקרא שנים, אלא שְׁנַיִם, כמו מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה וכו׳.

בא וראה: ״לא תירא לביתה משלג״, זו כנסת ישראל, שהיא ״כל ביתה לבוש שנים״, כמו שאמרנו, שכתוב: ״חמוץ בגדים מבצרה״ וגו׳ (ישעיה סג א), לבוש הדין הקשה, להפרע מהעמים עובדי עבודה זרה, ומזומן הקדוש ברוך הוא ללבוש לבוש אדום, וחרב אדום, ולהפרע מאדום,

בְּרִיךְ הוּא לְמִלְבַּשׁ לְבוּשָׁא סֻמָּקָא, וְחַרְבָּא סֻמָּקָא, וּלְאִתְפָּרְעָא מִן סֻמָּקָא. לְבוּשָׁא סֻמָּקָא, דִּכְתִיב, חֲמוּץ בְּגָדִים, וּכְתִיב, מַדּוּעַ אָדוֹם לִלְבוּשֶׁךָ. סַיְיפָא סֻמָּקָא דִּכְתִיב, חֶרֶב לַיְיָ מָלְאָה דָם, וּלְאִתְפָּרְעָא מִן סֻמָּקָא, דִּכְתִיב, כִּי זֶבַח לַיְיָ בְּבָצְרָה וכו׳.

עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, פָּגְעוּ בֵּיהּ בְּהַהוּא יְנוּקָא דַּהֲוָה אָזִיל לְקַפּוֹטְקַיָּיא בְּקַסְטִירָא דְחָמָרָא, וְחַד סָבָא רָכִיב. אָמַר הַהוּא סָבָא לְהַהוּא יְנוּקָא, בְּרִי, אֵימָא לִי קְרָאִיךְ. אָמַר לֵיהּ, קְרָאֵי לָאו חָד הוּא, אֶלָּא חוּת לְתַתָּא אוֹ אֶרְכַּב לְקַמָּךְ וְאֵימָא לָךְ. אָמַר לֵיהּ, לָא בָעֵינָא, דַּאֲנָא סָבָא וְאַנְתְּ רַבְיָיא, דְאֶתְקָל גַּרְמִי בַּהֲדָךְ. אָמַר לֵיהּ, אִי הָכִי אַמַּאי שָׁאַלְתְּ קְרָאֵי. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּנֵיזִיל בְּאוֹרְחָא. אָמַר תִּפַּח רוּחֵיהּ

לבוש אדום, שכתוב: ״חמוץ בגדים״, וכתוב: ״מדוע אדום ללבושך״ (שם ב), חרב אדום שכתוב: ״חרב לה׳ מלאה דם״ (שם לד, ט), ולהפרע מאדום שכתוב: ״כי זבח לה בבצרה״ וגו׳ וכו׳.

בעודם הולכים, פגעו בו באותו ילד, שהיה הולך לקפוטקיא, אחורי חמור, שהיה זקן אחד רכוב [עליו]. אמר אותו זקן, לאותו ילד: בני תאמר לי פסוק שלמדת. אמר לו: פסוקים הרבה לי, ולא אחד, אלא רד למטה, או ארכב עמך, ואומר לך. אמר לו: איני רוצה, אני זקן ואתה נער, אשוה את עצמי אתך. אמר לו: אם כך למה שאלת ממני מקראות. אמר לו: בשביל שנהלך בדרך. אמר: תיפח רוחו של אותו זקן,

דְּהַהוּא סָבָא, דְּהוּא רָכִיב וְלָא יָדַע מִלָּה, וְאָמַר דְּלָא יִתְקָל בַּהֲדִי. אִתְפְּרַשׁ מֵהַהוּא סָבָא וְאָזִיל לֵיהּ בְּאוֹרְחָא.

כַּד מָטוּ רִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק, קָרִיב לְגַבַּיְיהוּ. שָׁאִילוּ לֵיהּ, וְסָח לוֹן עוֹבְדָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, שַׁפִּיר עֲבַדְתְּ, זִיל בַּהֲדָן וְנֵיתִיב הָכָא וְנִשְׁמַע מִפּוּמָךְ. אָמַר לוֹן, לָאֵי רַבָּא אֲנָא, דְּלָא אָכִילְנָא יוֹמָא דֵין. אַפִּיקוּ נַהֲמָא וְיָהִיבוּ לֵיהּ. אִתְרְחִישׁ לוֹן נִסָּא וְאַשְׁכָּחוּ חָד נְבִיעָא דְמַיָא דָקִיק תְּחוֹת אִילָנָא, שָׁתֵי מִנַּיְיהוּ וְאִינּוּן שָׁתוּ וְיָתִיבוּ. פָּתַח הַהוּא יְנוֹקָא וְאָמַר וכו'. אָתוּ רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקוּהוּ עַל רֵישֵׁיהּ. אָמְרוּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּזָכֵינָא לְמִשְׁמַע דָּא, וּבְרִיךְ רַחֲמָנָא דְּלָא אִתְאֲבִידוּ מִלִּין אִלֵּין

שהוא רוכב ואינו יודע דבר. ואמר: שאינו רוצה להשתוות אלי, נפרד מאותו זקן, והלך בדרך.

כשהגיעו רבי יהודה ורבי יצחק, התקרב אליהם, שאלו אותו: וסיפר להם המעשה. אמר לו רבי יהודה: טוב עשית, לך אתנו ונשב פה, ונשמע דבר מפיך. אמר להם: עיף אנכי, שלא אכלתי היום הזה. הוציאו לחם ונתנו לו, קרה להם נס, ומצאו מעיין מים אחד קטן, תחת האילן, שתה מהם, והם שתו, וישבו. פתח אותו ילד ואמר וכו' [דברי תורה, כשסיים], באו רבי יצחק ורבי יהודה, ונשקו אותו על ראשו, אמרו: ברוך הרחמן, שזכינו לשמוע את זה, וברוך הרחמן, שלא נאבדו דברים אלה באותו זקן.

בְּהַהוּא סָבָא. קָמוּ וְאַזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, חָמוּ חָד גֶּפֶן נְטִיעַ בְּחָד גִּנָּא. פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלַשּׂוֹרֵקָה בְּנִי אֲתוֹנוֹ. הָאי קְרָא רָזָא עִלָּאָה הוּא וכו׳. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִלְמָלֵא לָא אִזְדַּמַּן לָן אוֹרְחָא דָא, אֶלָּא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין, דַּי לָן.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יֵאוֹת הוּא לְהָאי יְנוּקָא דְּלָא יִנְדַּע כָּל הָאי, וַאֲנָא מִסְתָּפֵינָא עָלֵיהּ אִי יִתְקַיָּים בְּעַלְמָא בְּגִין הָאי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְלָמָּה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּהָאי רַבְיָיא, יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בְּאַתְרָא דְּלֵית רְשׁוּ לְבַר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, וּמִסְתָּפֵינָא עָלוֹי דְּעַד לָא יִמְטֵי לְפִרְקוֹי יַשְׁגַּח וְיִסְתַּכַּל וְיַעַנְשׁוּן לֵיהּ.

קמו והלכו, בעודם מהלכים, ראו גפן אחד, נטוע בגן אחד, פתח הילד ההוא ואמר: ״אסרי לגפן עירה, ולשורקה בני אתונו״ (בראשית מט, יא), זה הפסוק רז עליון הוא וכו׳ [והמשיך, וכשסיים] אמר רבי יצחק: אם לא נזדמן לנו דרך הזה, אלא לשמוע דברים אלה, די לנו.

אמר רבי יהודה: טוב היה לילד זה, שלא ידע כל זה, ואני מפחד עליו, אם יתקיים בעולם בגלל זה. אמר רבי יצחק: ולמה. אמר לו: משום שנער זה יכול להסתכל, במקום שאין רשות לאדם להסתכל בו, ומפחד אני עליו, שבעוד שלא יגיע לפרקו, ישגיח ויסתכל, ויענישו אותו.

שמע אותו ילד, אמר: איני מתירא מהעונש לעולם, כי

שָׁמַע הַהוּא יְנוּקָא, אָמַר, לָא מִסְתָּפֵינָא מֵעוֹנְשָׁא לְעָלְמִין, דְּהָא בְשַׁעְתָּא דְּאִסְתְּלִיק אַבָּא מֵעַלְמָא, בָּרִיךְ לִי וְצַלֵּי עָלַי. וְיָדַעְנָא דִּזְכוּתָא דְּאַבָּא יָגֵין עָלַי. אַמְרוּ לֵיהּ, וּמָאן הוּא אָבוּךְ. אָמַר (רִבִּי יְהוּדָה) בְּרֵיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא. נַטְלוּ לֵיהּ וְאַרְכְּבוּהוּ עַל כִּתְפַּיְיהוּ תְּלַת מִילִין. קָרוּ עָלֵיהּ, מֵהָאוֹכֵל יָצָא מַאֲכָל, וּמֵעַז יָצָא מָתוֹק וְגוֹמֵר. אָמַר לוֹן הַהוּא יְנוּקָא מִלָּה אָתָא לִידַיְיכוּ פָּרִישׁוּ לָהּ, אַמְרוּ לֵיהּ, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לָן אָרְחָא דְחַיֵּי, אֵימָא אַנְתְּ. פָּתַח וְאָמַר וכו׳. אָזְלוּ כַּחֲדָא תְּלַת יוֹמִין עַד דְּמָטוּ לְטוּרְסָא דְקִירָא דְּאִמֵּיהּ, כֵּיוָן דְּחָמָאת לוֹן אַתְקִינַת בֵּיתָא, וְיָתְבוּ תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין אַחֲרָנִין, בָּרְכוּהוּ וְאָזְלוּ וְסִדְּרוּ מִלִּין קַמֵּיהּ רִבִּי

בשעה שנפטר אבי מהעולם, ברך אותי והתפלל עלי, וידעתי שזכותו של אבי יגן עלי. אמרו לו: ומי הוא אביך. אמר: בנו של רב המנונא סבא. לקחו אותו, והרכבוהו על כתפיהם, שלשה מילין, קראו עליו מקרא זה: "מהאוכל יצא מאכל, ומעז יצא מתוק" וגו׳ (שופטים יד יד). אמר להם הילד ההוא: דבר זה בא לידכם, תפרשו אותו. אמרו לו: הקדוש ברוך הוא הזמין לפנינו דרך של חיים. תאמר אתה, פתח ואמר וכו׳ [דברי תורה].

הלכו ביחד שלשה ימים, עד שהגיעו לרחוב הכפר של אמו, כיון שראתה אותם, התקינה ביתה, וישבו שם שלשה ימים אחרים, ברכוהו והלכו, וספרו הדברים לפני רבי

שִׁמְעוֹן, אָמַר, וַדַּאי יְרוּתַת אוֹרַיְיתָא אַחֲסִין. וְאִלְמָלֵא זְכוּתָא דַאֲבָהָן, יִתְעֲנַשׁ מִלְעֵילָא. אֲבָל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִינּוּן דְּאַזְלִין בָּתַר אוֹרַיְיתָא, אַחֲסִינוּ לָהּ אִינּוּן וּבְנַיְיהוּ לְעַלְמִין, הָדָא הוּא דִכְתִיב, וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ, רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגוֹמֵר [ויחי דף רלח ע״ב רמ ע״ב].

שמעון, אמר: ודאי ירושת התורה ירש, ולולא זכות האבות, יענש מלמעלה, אבל הקדוש ברוך הוא, לאותם שהולכים אחרי התורה, יורשים אותה הם ובניהם לעולם, זה הוא שכתוב: ״ואני זאת בריתי אותם, אמר ה׳, רוחי אשר עליך״ וגו׳ (ישעיה נט, כא).

65.

"Rabbi Abba se leva, une nuit, pour étudier la Tora. Alors qu'il était assis, Rabbi Yossi vint frapper à la porte [puis] il dit : [Lorsque] le prince et son député [jugent ensemble] la justice est présente. Ils s'assirent et étudièrent la Tora.

Sur ce, le fils de l'aubergiste se leva, s'assit devant eux et leur dit : Que signifie (Josué 2:13) : [...] Vous laisserez vivre mon père et ma mère [...]. De plus, il est écrit (ibid.): [...] Et vous me donnerez un signe certain [...]. Que voulait-elle d'eux ? Rabbi Abba dit : Tu as bien questionné, mais si tu as entendu quelque chose à ce sujet, dis-le, mon enfant [il le dit et lorsqu'il termina], Rabbi Abba et Rabbi Yossi se levèrent pour l'embrasser. Ils dirent : Tu deviendras certainement un chef d'académie ou un grand personnage en Israel ! Qui est-ce ? Rabbi Bon." (Zohar, vol. 1, p. 241b-242a)

סה.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה יָתִיב לֵילְיָא חָד וְקָם לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. עַד דַּהֲוָה יָתִיב, אָתָא רִבִּי יוֹסֵי וּבָטַשׁ אַפִּתְחָא, אָמַר, סִיפְטָא בְּטוּפְסְרָא קַפְטְלָאֵי שְׁכִיחֵי. יַתְבוּ וְלָעוּ בְּאוֹרַיְיתָא.

אַדְּהָכִי קָם בְּרֵיהּ דְּאֻשְׁפִּיזָא וְיָתִיב קַמַּיְיהוּ. אָמַר לוֹן, מָאי דִּכְתִיב וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְגוֹמֵר. וּכְתִיב וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת. מָאי קָא בָעָאת מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, יָאוֹת שָׁאַלְתְּ, אֲבָל אִי שָׁמַעְתְּ מִדִּי אֵימָא בְּרִי וכו׳. קָמוּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי

סה.

רבי אבא, היה יושב לילה אחד, וקם לעסוק בתורה. בעודו יושב, בא רבי יוסי ודפק על הפתח, אמר: בתיבת השרים, תכשיטים מצוים, [כלומר, שרוצה לשמוע פניני התורה שנמצאים עמו], ישבו ועסקו בתורה.

בתוך כך קם בנו של בעל המלון, וישב לפניהם. אמר להם: מהו שכתוב: "והחייתם את אבי ואת אמי" וגו׳, וכתוב: "ונתתם לי אות אמת" (יהושע יב, יג), מה רצתה מהם. אמר רבי אבא: יפה שאלת, אבל אם שמעת דבר, אמור בני וכו׳, [אמר, כשסיים], קמו רבי אבא, ורבי יוסי ונשקוהו,

יוֹסֵי וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וַדָּאי זַמִּין אַנְתְּ לְמֶהֱוֵי רֵישׁ מְתִיבְתָּא אוֹ גַבְרָא רַבָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמַנּוּ, רִבִּי בוֹן [ויחי דף רמא ע״ב רמב ע״א].

אמרו: ודאי מזומן אתה להיות ראש ישיבה, או איש גדול בישראל, ומי הוא, רבי בון.

66.

″Rabbi Chimon, Rabbi Yossi et Rabbi 'Hiya se rendaient de Haute-Galilée à Tibériade. Rabbi Chimon dit : Allons et étudions la Tora car celui qui sait étudier la Tora et ne le fait pas met sa vie en danger. De plus, on met sur lui le fardeau de ce monde et une dure obligation, ainsi qu'il est écrit à propos d'Issachar (Genèse 49:15) : Il tend son épaule pour porter [...]. Que veut dire ″Il tend [vayet]″ ? [Cela signifie] ″détourner″, ainsi qu'il est dit (1 Samuel 8:3) : [...] Mais ils se détournaient [vayetou] après le gain déshonnête [...]. Celui qui pervertit son chemin et son corps et qui ne porte pas le joug de la Tora devient immédiatement (Genèse 49:15) : [...] Bon pour la corvée d'esclave.

Rabbi Chimon prit la parole et dit (Proverbes 8:21) : Il y a de quoi donner à ceux qui m'aiment, je remplirai leurs trésors. Heureux sont les gens du monde qui étudient la Tora ! Et celui qui étudie la Tora est aimé en haut et est aimé en bas ! Il hérite chaque

jour l'héritage du monde futur, ainsi qu'il est écrit (ibid.) : Il y a de quoi donner à ceux qui m'aiment [...] - que veut dire "Il y a [yech]" ? C'est le monde futur dont les jours ne s'interrompent jamais et [où] l'on reçoit une récompense bonne et élevée qui n'appartient à personne d'autre, et de quoi s'agit-il ? De "Il y a [yech]". Et nous trouvons une allusion à cela dans le nom d'Issachar qui étudiait la Tora : Yech sakhar [il y a un salaire] ; il s'agit de la récompense de ceux qui étudient la Tora. : "Il y a [yech]".

Il est écrit (Daniel 7:9) : Je vis jusqu'à ce que les trônes furent placés, et que l'Ancien des jours s'assit [...]. Je vis jusqu'à ce que les trônes furent placés [...] - Lorsque le temple fut détruit, deux trônes tombèrent : deux en haut et deux en bas. Deux en haut car le haut et le bas se distancièrent : le trône de Jacob s'éloigna du trône de David et le trône de David s'effonfra, ainsi qu'il est écrit (Lamentations 2:1) : [...] Il a jeté des cieux sur la terre la beauté d'Israel [...]. [Il y a] deux trônes en bas : Jérusalem et les maîtres de la Tora. Et les trônes d'en bas ressemblent aux trônes d'en haut. Les maîtres de la Tora

sont les trônes de Jacob et Jérusalem est le trône de David, et s'est ainsi qu'il est écrit (Daniel 7:9) : [...] Jusqu'à ce que les trônes [...] - Non pas "le trône" [au singulier]. [Car] beaucoup de trônes sont tombés à cause du mépris pour la Tora.

Viens et vois : Lorsque les vrais justes étudient la Tora, tous les puissants du reste des nations, le reste des armées et tous leurs guerriers combattants sont subjugués et ne contrôlent plus le monde, et Israel est appelé à les dominer. Sinon l'âne [un démon] cause l'exil d'Israel et leur chute parmi les nations qui les contrôlent. Et tout cela pourquoi ? Car [il est écrit] (Genèse 49:15) : Il voit que le repos est bon [...] - et prêt pour lui et qu'il peut profiter du loisir et du plaisir. Il dévie de son chemin et ne porte plus le joug de la Tora, et c'est ainsi qu'il devient (ibid.) : [...] Bon pour la corvée d'esclave.

Il est écrit (Cantique des Cantiques 7:14) : Les mandragores donnent leur parfum, et à nos portes il y a tous les fruits exquis nouveaux et anciens [...]. Les mandragores donnent leur parfum [...] - Elles furent trouvées par Reuben,

ainsi qu'il est dit (Genèse 30:14) : [...] Et il [Reuben] trouva des mandragores dans les champs [...]. Les interprétations nouvelles ne sont données que par lui en Israel, ainsi qu'il est dit (1 Chroniques 12:32) : Et, des fils d'Issachar qui savaient discerner les temps [...]. (Cantique des Cantiques 7:14) : [...] Et à nos portes il y a tous les fruits [...] - Ce sont eux qui ont causé qu'ils soient à nos portes : aux portes des synagogues et des salles d'étude. (Ibid.) : [...] Tous les fruits exquis nouveaux et anciens [...] - Combien de choses anciennes et nouvelles ont été révélées par eux, afin de rapprocher Israel de leur père celèste, ainsi qu'il est écrit (1 Chroniques 12:32) : [...] Pour savoir ce que devait faire Israel.

(Cantique des Cantiques 7:14) : [...] Mon bien-aimé, je les ai gardés pour toi. De là nous avons appris que celui qui étudie la Tora comme il se doit, qui sait convenablement donner des interprétations nouvelles, [voit] ces paroles monter jusqu'au trône du Roi et la congrégation d'Israel leur ouvre les portes et les cache. Et, lorsque le Saint béni soit-il entre pour se réjouir dans

le jardin d'Eden avec les justes, elle les sort devant eux et le Saint béni soit-il les inspecte et se réjouit [...], ainsi qu'il est écrit (ibid.) : [...] Nouveaux et anciens : Mon bien-aimé je les ai gardés pour toi ! A partir de ce moment là, ses paroles sont inscrites dans un livre, ainsi qu'il est écrit (Malachie 3:16) : [...] Et un livre de souvenir a été écrit devant lui.

Heureux le sort de celui qui étudie la Tora comme il se doit ! Heureux est-il dans ce monde et heureux est-il dans le monde futur !" (Zohar, vol. 1, p. 242b-243a)

סו

רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא הָווֹ קָא אַזְלֵי מִגְּלִילָא עִלָּאָה לְטְבֶרְיָה, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, נֵיהַךְ וְנִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מָאן דְּיָדַע לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא וְלָא אִשְׁתַּדַּל, אִתְחַיָּיב בְּנַפְשֵׁיהּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּיָהֲבִין לֵיהּ עֻלָּא דְּאַרְעָא וְשִׁעְבּוּדָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב בְּיִשָּׂשכָר, וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבּוֹל. מַהוּ וַיֵּט, סָטָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר, וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע. מָאן דְּסָטָא אָרְחֵיהּ וְגַרְמֵיהּ דְּלָא לְמִסְבַּל עוּלָא דְּאוֹרַיְיתָא, מִיַּד, וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד.

פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ, וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. זַכָּאִין אִינּוּן בְּנֵי עָלְמָא,

סו.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא, היו הולכים מגליל העליון לטבריה, אמר רבי שמעון: נלך ונעסוק בתורה, שכל מי שיודע לעסוק בתורה, ואינו עוסק, מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא שנותנים עליו עול דרך ארץ, ושעבוד רע, שכתוב בישׂשכר: "ויט שכמו לסבול" (בראשית מט, טו), מה הוא ויט, סטה, כמו שכתוב: "ויטו אחרי הבצע" (שמואל א ח, ג), מי שסוטה עצמו ודרכו, שלא לסבול עול התורה, מיד "ויהי למס עובד".

פתח רבי שמעון ואמר: "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם

אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִתְרְחִים לְעֵילָּא וְאִתְרְחִים לְתַתָּא, וְאַחְסִין בְּכָל יוֹמָא יְרוּתָא דְעַלְמָא דְאָתֵי, הָדָא הוּא דִכְתִיב, לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ. מָאי יֵשׁ, דָא עַלְמָא דְאָתֵי, דְּלָא פָסַק מֵימוֹי לְעָלְמִין, וְנָטִיל אֲגַר טָב עִלָּאָה, דְּלָא זָכֵי בֵיהּ בַּר נָשׁ אַחֲרָא, וּמָאי אִיהוּ, יֵ״שׁ. וּבְגִינֵי כָּךְ רָמִיז לָן שְׁמָא דְיִשָּׂשׂכָר דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, יֵשׁ שָׂכָר. דָּא הוּא אַגְרָא דְאִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, יֵ״שׁ.

כְּתִיב, חָזֵה הֲוֵית, עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו, וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב וְגוֹמֵר. חָזֵה הֲוֵית, עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו, כַּד אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, תְּרֵי כָרְסָוָן נַפְלוּ, תְּרֵי לְעֵילָּא, תְּרֵי לְתַתָּא, תְּרֵי לְעֵילָּא, בְּגִין דְּאִתְרְחִיקַת

אמלא״ (משלי ח, כא), אשריהם בני העולם, העוסקים בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, אהוב למעלה, ואהוב למטה, ונוחל בכל יום נחלת עולם הבא, זהו שכתוב: ״להנחיל אוהבי יש״, מה הוא יש, זה עולם הבא, שלא פוסק מימיו לעולם, ונוטל שכר טוב עליון, שלא זוכה בו אדם אחר, ומה הוא, יש, ולכך רמז לנו השם של יששכר, שעסק בתורה, יש שכר, זה הוא השכר של העוסקים בתורה, יש.

כתוב: ״חזה הוית, עד די כרסון רמיו, ועתיק יומין יתיב״ וגו׳ (דניאל ז, ט), ״חזה הוית עד די כרסון רמיו״, כשחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה, ושנים למטה, שנים מלמעלה בגלל שהתרחקו התחתון מהעליון, כסא של

תַּתָּאָה מֵעִלָּאָה, כָּרְסְיָיא דְּיַעֲקֹב אִתְרְחִיקַת מִכֻּרְסְיָיא דְּדָוִד. וְכֻרְסְיָא דְּדָוִד נַפְלַת, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. תְּרֵי כָּרְסָוָן לְתַתָּא, יְרוּשְׁלֵם וְאִינּוּן מָארֵי דְּאוֹרַיְיתָא, וְכָרְסָוָן דִּלְתַתָּא כְּגַוְונָא דְכָרְסָוָן דִּלְעֵילָּא, מָרֵיהוֹן דְּאוֹרַיְיתָא הַיְינוּ כֻּרְסְיָיא דְּיַעֲקֹב. יְרוּשְׁלֵם הַיְינוּ כּוּרְסְיָיא דְּדָוִד. וְעַל דָּא כְּתִיב עַד דִּי כָּרְסָוָן, וְלָא כּוּרְסְיָיא. כָּרְסָוָן סַגִּיאִין נַפְלֵי, וְכֻלְּהוּ לָא נַפְלוּ אֶלָּא מֵעֶלְבּוֹנָהּ דְּאוֹרַיְיתָא.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוֹט מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, כָּל אִינּוּן תּוּקְפִּין דִּשְׁאַר עַמִּין, דִּשְׁאַר חֵילִין, וְכָל חֵילִין דִּילְהוֹן אִתְכַּפְיָין וְלָא שַׁלְטֵי בְּעָלְמָא. וְיִשְׂרָאֵל (וְיֵ"שׁ) אִזְדַּמַּן עֲלַיְיהוּ לְסַלְקָא לוֹן עַל כֹּלָּא. וְאִי לָאו, חֲמוֹר גַּרְמָא לוֹן

יעקב התרחק מכסא דוד, וכסא דוד נפל, זה הוא שכתוב: "השליך משמים ארץ" (איכה ב, א), שני כסאות למטה, ירושלים, ובעלי התורה, וכסאות שלמטה, כדוגמת הכסאות של מעלה, בעלי התורה זה הוא כסא של יעקב, ירושלים זה הוא כסא דוד, ועל זה כתוב: "עד די כרסון", ולא כרסיא, "כרסון", הרבה נפלו, וכולם לא נפלו, אלא מעלבונה של תורה.

בא וראה, כאשר צדיקי אמת, משתדלים בתורה, כל אותם הכוחות של שאר העמים, ושאר הצבאות, וכל הכוחות שלהם, נכנעים ולא שולטים בעולם, וישראל מזומנים על ידם, לרומם אותם על הכל, ואם לא, חמור גרם לו לישראל

לְיִשְׂרָאֵל לְמֵיהַךְ בְּגָלוּתָא, וּלְמִנְפַּל בֵּינֵי עַמְמַיָּיא, וּלְמִשְׁלַט עָלַיְיהוּ. וְכָל דָּא אַמַּאי, בְּגִין וַיַּרְא מְנוּחָה כִּי טוֹב, וּמְתַקְנָא קַמֵּיהּ, וְיָכִיל לְמִרְוַוח בְּגִינָהּ כַּמָּה טָבִין וְכַמָּה כִּסּוּפִין, וְסָטָא אוֹרְחֵיהּ דְּלָא לְמִסְבַּל עוּלָא דְאוֹרַיְיתָא, בְּגִין כַּךְ וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד.

כְּתִיב הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים וְגוֹמֵר. הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ, (הַדּוּדָאִים) אִלֵּין אִינּוּן דְּאַשְׁכַּח רְאוּבֵן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. וְלָא אִתְחַדְּשָׁן מִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא אֶלָּא עַל יְדוֹי בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר, וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים וְגוֹמֵר. וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים, אִינּוּן גַּרְמוּ לְמֶהֱוֵי עַל פְּתָחֵינוּ, עַל פִּתְחֵי בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מֶדְרָשׁוֹת,

ללכת בגלות, וליפול בין העמים, ולשלוט עליהם, וכל זה מדוע, משום: "וירא מנוחה כי טוב", ומתוקנת לפניו, ויכול להרויח בגללה כמה טובות, וכמה חמודות, וסטה דרכו, שלא לסבול עול התורה, משום כך: "ויהי למס עובד".

כתוב: "הדודאים נתנו ריח, ועל פתחינו כל מגדים, חדשים גם ישנים" (שיר השירים ז, יד), "הדודאים נתנו ריח", אלה אותם שמצא ראובן, כמו שכתוב: "וימצא דודאים בשדה" (בראשית ל, יד), ולא מתחדשים חידושי תורה בישראל, אלא על ידו, כמו שכתוב: "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים" (דברי הימים א יב, לב), "ועל פתחינו כל מגדים", הם גרמו להיות על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות,

כָּל מְגָדִים. חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, כַּמָּה מִלֵּי חַדְתָּאן וְעַתִּיקִין דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְגַּלְיָין עַל יְדַיְיהוּ לְקָרְבָא לְיִשְׂרָאֵל לַאֲבוּהוֹן דִּלְעֵילָּא, הָדָא הוּא דִכְתִיב, לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל. דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ, מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא כָּל מָאן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרַיְיתָא כִּדְקָא יֵאוֹת, וְיָדַע לְמֶחֱדֵי מִלִּין וּלְחַדְתּוּתֵי מִלִּין כִּדְקָא יֵאוֹת, אִינּוּן מִלִּין סַלְקִין עַד כּוּרְסַיָּיא דְמַלְכָּא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל פָּתַח לוֹן תַּרְעִין וְגָנִיז לוֹן. וּבְשַׁעְתָּא דְעָאל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִשְׁתַּעְשְׁעָא עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, אַפִּיקַת לוֹן קַמֵּיהּ. וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִסְתַּכַּל בְּהוּ וְחָדֵי וכו׳. הָדָא הוּא דִכְתִיב, חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ. וּמֵהַהִיא שַׁעְתָּא מִלּוֹי

ובתי מדרשות, ״כל מגדים חדשים גם ישנים״, כמה דברים חדשים וישנים של התורה, מתגלים על ידם, לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, זה הוא שכתוב: ״לדעת מה יעשה ישראל״ (שם).

״דודי צפנתי לך״ מכאן למדנו: שכל מי שעוסק בתורה כראוי, ויודע לחדש חדושים, אותם דברים, עולים עד כסא המלך, וכנסת ישראל פותחת להם שערים, וגונזת אותם, ובשעה שנכנס הקדוש ברוך הוא, להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, מוציאה אותם לפניו, והקדוש ברוך הוא מסתכל בהם ושמח, זה הוא שכתוב: ״חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך״, ומאותה שעה, דבריו נכתבים בספר, זה הוא שכתוב: ״ויכתב ספר זכרון לפניו״ (מלאכי ג, טז).

כְּתִיבִין בְּסִפְרָא, הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מָאן דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כִּדְקָא יֵאוֹת, זַכָּאָה הוּא בְּהָאי עַלְמָא וְזַכָּאָה הוּא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי [רמב ע״ב רמג ע״א].

אשרי חלקו, מי שעוסק בתורה כראוי, אשריו בעולם הזה, ואשריו בעולם הבא.

67.

"Rabbi Yossi et Rabbi 'Hizqiya étaient en route pour voir Rabbi Chimon à Cappadoce [...]. Alors qu'ils marchaient, ils virent un serpent qui se tortillait sur le chemin et ils quittèèrent la route. Un homme arriva près d'eux et le serpent le tua. Ils tournèrent leurs têtes et virent que cet homme était mort. Ils dirent : Ce serpent a certainement accomplit la mission de son Maître. Béni soit le Compatissant qui nous a sauvé !" (Zohar, vol. 1, p. 243b-244a)

סז.

רִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִזְקִיָּה הָווֹ אַזְלֵי לְמֶחֱמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בְּקַפּוֹטְקִיָּא וכו׳. עַד דַּהֲווֹ אַזְלֵי, חָמוּ חָד חִיוְיָא דְּהָוָה קָמִסְתָּר (אַסְטַר) בְּאָרְחָא. סָטוּ מֵאָרְחָא. אָתָא בַּר נָשׁ אַחֲרָא לְגַבַּיְיהוּ קָטִיל לֵיהּ חִיוְיָא. אַהֲדָרוּ רֵישַׁיְיהוּ וְחָמוּ לֵיהּ לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּמִית. אַמְרֵי, וַדַּאי הַהוּא נָחָשׁ שְׁלִיחוּתָא דְמָרֵיהּ קָא עָבִיד, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֶׁזְבִינָנָא [ויחי דף רמג ע״ב רמד ע״א].

סז.

רבי יוסי ורבי חזקיה היו הולכים לראות את רבי שמעון בקפוטקיא, וכו׳, בעודם מהלכים ראו נחש אחד, שהיה מסתובב בדרך, נטו מן הדרך.

בא אדם אחר אליהם, והנחש הרג אותו, החזירו ראשיהם, ראו את אותו אדם שמת. אמרו: ודאי אותו נחש, שליחות של הקדוש ברוך הוא עשה, ברוך שהצילנו.

68.

"Rabbi Elazar et Rabbi Abba se glissèrent dans la grotte de Lod; ils y entrèrent à cause de la chaleur du soleil, car ils étaient en route. Rabbi Abba dit : Faisons le tour de cette grotte avec les paroles de la Tora. Rabbi Elazar prit la parole et dit [des paroles de la Tora].

Alors qu'ils étaient assis, ils entendirent la voix de Rabbi Chimon qui venait avec Rabbi Yéhouda et Rabbi Its'haq ; il s'approchait de la grotte. Rabbi Elazar et Rabbi Abba sortirent. Rabbi Chimon dit : J'ai vu des murs de la grotte que la présence divine se trouvait ici. Ils s'assirent. Rabbi Chimon dit : De quoi vous occupiez-vous ? Rabbi Abba dit : De l'amour de la congrégation d'Israel pour le Saint béni soit-il, et Rabbi Elazar a expliqué à propos de la congrégation le verset (Cantique des Cantiques 8:6) : Mets-moi comme un cachet sur ton coeur [...]. Il lui dit : Elazar, tu as regardé dans l'amour supérieur et dans le lieu d'affection ! Rabbi

Chimon se tut un moment [puis] il dit : Le silence est toujours recommandé, sauf le silence de la Tora. Je possède un secret caché et je ne veux pas que vous le perdiez ; il s'agit d'une chose supérieure. Je l'ai trouvée dans le livre du Rav Hamnouna l'Ancien [et il leur dit des secrets de la Tora].

Ils sortirent de la grotte. Il [R. Chimon] dit : Je vois qu'aujourd'hui, une maison va s'effondrer en ville et que deux acusateurs Romains vont périr. Si je suis [présent] dans la ville la maison ne va pas s'écrouler. Ils retournèrent dans la grotte et s'assirent [et s'occupèrent de la Tora et lorsqu'ils terminèrent]. Ils se lévèrent et embrassèrent ses mains [celles de R. Chimon]. Ils dirent : Béni soit le Compatissant qui nous a fait entrer ici pour entendre ces paroles !

Ils sortirent de la grotte et partirent. Lorsqu'ils entrèrent en ville, ils virent un groupe de gens tués par l'effondrement de la maison. Ils s'assirent et virent que l'on pleurait sur ceux qui avaient péris avec les Romains. Rabbi Chimon prit la parole et dit [des paroles de la Tora et lorqu'il termina il

dit] : Ces pleurs ne sont pas ceux des Juifs, bien que des Juifs soient morts ici. Quant à ces Juifs là, ils ne seraient pas morts s'ils avaient été de bons Juifs, mais puisqu'ils sont morts, le Saint béni soit-il pardonne leurs péchés. (Zohar, vol. 1, p. 244b-250b)

סח.

רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא אִשְׁתְּמִיטוּ בִּמְעַרְתָּא דְלוּד דְּעָאלוּ מִקָּמֵי תוּקְפָּא דְשִׁמְשָׁא, דְּהָווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, נַסְחַר הַאי מְעַרְתָּא בְּמִלֵּי דְאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר וכו׳.

עַד דְּהָווֹ יַתְבֵי שָׁמְעוּ קָלֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן דְּהֲוָה אָתֵי בְּאוֹרְחָא הוּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק. קָרִיב לִמְעַרְתָּא. נַפְקוּ רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִכּוֹתְלֵי דִמְעַרְתָּא חֲמֵינָא דִשְׁכִינְתָּא הָכָא. יַתְבוּ. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּמָאי עַסְקִיתוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בִּרְחִימוּתָא דִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קֻדְשָׁא

סח.

רבי אלעזר ורבי אבא, השתמטו לתוך המערה שבלוד, שנכנסו מפני תוקף השמש, שהיו מהלכים בדרך, אמר רבי אבא: נסבב מערה זו בדברי תורה. פתח רבי אלעזר ואמר וכו׳ [דברי תורה].

בעודם יושבים, שמעו קולו של רבי שמעון, שהיה בא בדרך, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק, התקרב למערה, יצאו רבי אלעזר ורבי אבא, אמר רבי שמעון: מכותלי המערה ראיתי שהשכינה כאן. ישבו, אמר רבי שמעון: במה עסקתם, אמר רבי אבא: באהבה של כנסת ישראל להקדוש ברוך הוא, ורבי אלעזר פירש את הפסוק: ״שימני כחותם

בְּרִיךְ הוּא, וְרִבִּי אֶלְעָזָר פָּרִישׁ הָאִי קְרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ וְגוֹמֵר. אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר, בִּרְחִימוּ עִלָּאָה וּקְשִׁירוּ דַחֲבִיבוּתָא אִסְתַּכַּלְתְּ. אִשְׁתִּיק רִבִּי שִׁמְעוֹן שַׁעְתָּא, אָמַר, בְּכָל אָתָר בַּעְיָיא שְׁתִיקוּ, בַּר שְׁתִיקוּ דְאוֹרַיְיתָא, גִּנְזָא חֲדָא אִית לִי גְּנִיזָא, וְלָא בָּעֵינָא דְיִתְאֲבִיד מִנַּיְיכוּ, וְהִיא מִלָּה עִלָּאָה. וְאַשְׁכַּחְנָא לָהּ בְּסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא וכו׳. נַפְקוּ מִגּוֹ מְעַרְתָּא, אָמַר, חֲמֵינָא דְיוֹמָא דֵין יִנְפּוֹל בֵּיתָא בְּמָתָא, וְיַעְדְרוּן תְּרֵי בֵי רוֹמָאֵי מְקַטְרְגִין. אִי אֲנָא בְמָתָא, לָא יִנְפּוֹל בֵּיתָא, אַהְדָּרוּ לְגוֹ מְעַרְתָּא וְיַתְבוּ וכו׳. קָמוּ כֻּלְּהוּ וְנַשְּׁקוּ יְדוֹי. אַמְרוּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְאַעִילְנָא הָכָא וְשָׁמַעְנָא מִלִּין אִלֵּין.

על לבך" וגו׳ (שיר השירים ח, ו), בכנסת ישראל. אמר לו: אלעזר, באהבה העליונה, ובקשר החיבה הסתכלת. שתק רבי שמעון, שעה, אמר בכל מקום יפה השתיקה, חוץ משתיקה בתורה, סוד אחד גנוז יש לי, ואיני רוצה שיאבד מכם, והוא דבר נעלה, ומצאתיו בספר של רב המנונא סבא וכו׳, [ואמר להם סודות תורה].

יצאו מן המערה, אמר רבי שמעון: רואה אני שהיום הזה יפול בית בעיר, וימותו בו שני רומאים מקטרגים, אם אני בעיר, לא יפול הבית, חזרו לתוך המערה, ישבו ועסקו בתורה וכו׳, [כשסיים], קמו כולם ונשקו ידיו, אמרו: ברוך הרחמן שהביאנו כאן, ושמענו דברים אלו.

נַפְקוּ מִן מְעַרְתָּא וְאַזְלוּ, כַּד עָאלוּ בְּמָתָא חָמוּ עִירְטָא דִבְנֵי נָשָׁא דְמִיתוּ דְנָפַל בֵּיתָא עֲלַיְיהוּ, יַתְבוּ וְחָמוּ דְקָא סַפְדֵי לְאִינּוּן דְּמִיתוּ עִם אִינּוּן רוֹמָאֵי. פָּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר וכו׳. הָכָא לָאו דְיוּדָאֵי נִינְהוּ אִלֵּין בִּכְיָין, אַף עַל גַּב דְּמִיתוּ בֵּיהּ יוּדָאֵי, וְאִלֵּין יוּדָאֵי אִלְמָלֵא הֲווֹ יוּדָאֵי טָבֵי לָא מִיתוּ. וְכֵיוָן דְּמִיתוּ, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר חוֹבַיְיהוּ.

יצאו מן המערה והלכו, כשבאו לעיר, ראו קבוצת בני אדם שמתו, שנפל הבית עליהם, ישבו וראו שמספידים לאלו שמתו, עם אלו הרומאים.

פתח רבי שמעון ואמר, וכו׳ [דברי תורה, וסיים] כאן אלו הבכיות אינם של יהודים, אף על פי שמתו בו יהודים, ואלו היהודים, אם היו יהודים [טובים], לא היו מתים, וכיון שמתו, הקדוש ברוך הוא מכפר עונותיהם.

מפתח עניינים

חגים

לשמח עניים.

שבועות, לימוד תורה בליל שבועות.

סוכות, ארבעת המינים.

חידושי תורה

מעלתם.

רבי חייא

ראה את רשב״י בגן עדן בחייו.

הלך ללמוד אצל רבי אלעזר.

כשעלה מבבל היו פניו מאירות כשמש.

חצות

לימוד תורה.

עצה לקום בחצות.

רבי יהודה

מצא ספרו של אדה״ר בסודות התורה.

למד בו ונעלם.

רבי יוסי

מצא ספר של אדה״ר בסודות התורה.

למד בו ונעלם.

כוונתו בבישול.

רבי יוסי בן פזי

התקרבותו לתורה.

למה נקרא בן פזי.

רבי יוסי קטינאה

גיורו והסיבה שהביאהו לכך.

גדלותו.

מגינה על ירושלים.
הלומד לשמה אין מיתתו ע״י מה״מ.
אינו ירא ממזיקים.
זוכה לכל טוב, וניצול מפרעניות ומחשבות רעות.
מעלת חידושי תורה.

מגיפה

ביטולו.

מוסר

לעושים במחשך מעשיהם.

מזיקים

בריאתם.
כשלומד תורה אינו ירא מהם.

מילה

עי׳ ברית מילה.

מעשיות

רבי חייא ראה את רשב״י ור״א בנו בגן עדן.
רבי אלעזר ורבי אבא פגשו ברב המנונא סבא שבא מהעולם העליון.
רשב״י והחבריא עוסקים בתורה בליל שבועות.
פילוסוף אחד מתוכח עם רשב״י ומתגייר.
סעודת בריתו של יצחק אבינו.
רבי פנחס בן יאיר יוצא לקראת רשב״י ור״א בנו בצאתם מהמערה.
רשב״י מעניש לפוגמים בריתם.

רבי יוסא סבא מעניש למתלוצץ על מצות מילה.
רבי חייא ורבי יהודה מצאו עצמות של מתי המבול.
רבי חייא ורבי יוסי היו בהרי אררט.
רבי אבא מקרב את רבי יוסי בן פזי לתורה.
רבי חייא ורבי חגאי הלכו ללמוד תורה מפיו של רבי אלעזר.
רבי אבא ובנו רבי יעקב היו בכפר טרשא על ברית מילה.
פטירתו של רבי אלעזר הגדול.
רבי אבא מבטל מגיפה בכפר טרשא.
אנשי סדום הורגים את בתו של לוט.
רבי יהודה ורבי יוסי מוצאים ספר בסודות התורה, לומדים בו ונעלם.
שודדים שלא היו הורגים יהודים.
רבי אלעזר הלך להקביל פני רבי יוחנן בן זכאי בראש חדש.
רבי יהודה הולך לרבי יצחק בחצות לילה לעסוק בתורה.
בגדי אדם הראשון.
רבי יצחק פוגש את צאצאיו של רבי צדוק החלש.
אליהו הנביא מודיע על חורבן ירושלים.
רבי חייא ורבי יוסי פגשו באחד מאנשי ארקא (אחד משבעה ארצות העולם).
רבי חזקיה ראה את רבי יוסי מבשל.
רבי אלעזר ורבי יצחק פגשו בבריות משונות.

רבי אבא ראה לאדם אחד שקרה לו שתי נסים בבת אחד.
חזיונו של רבי יהודה לאחר פטירת רשב״י.
רבי יצחק נוטה למות, ורשב״י מתפלל עבורו.
רבי יוסי ורבי חייא, ראו איש אחד עומד בנהר וציפור על ראשו וצועק.
רב אבא רץ לשמוע דברי תורה מפי רשב״י.
רבי יהודה סבא ראה את לבושו בג״ע.
רבי יהודה ורבי יצחק פגשו בבנו הקטן של רב המנונא סבא, ופירש להם סודות התורה.
רבי אבא ורבי יצחק פגשו ברבי בון בקטנותו וביאר להם דברי תורה.
רבי יוסי ורבי חזקיה ראו נחש שהרג בן אדם.
רבי שמעון יוצא מהעיר כדי שרשעים ימותו.

מעביר על מדותיו
שכרו.

משיח
במתיבתא דרשב״י בג״ע.

משלים
לעושים במחשך מעשיהם.
לדרכו של היצר הרע.
בהשתתפותו של הקב״ה בצער גלותם של ישראל.
פגישתם של יעקב ועשו.
לקיחת ארבעת המינים בסוכות.

נחש
כשהורג, בשליחותו של הקב״ה.

נטילת ידים לאכילה

חיובו.

סגולותיו.

נס

אין סומכים על הנס.

נשמות

מתגלים ללומדי תורה.

סדום

רשעתם.

ביאת המלאכים.

הריגת בתו של לוט.

סעודת מצוה

לשמח עניים.

סודות התורה

חיוב לימודם וזכותם.

אחרי פטירת רשב״י.

לפני ביאת המשיח.

עניים

לשמחם בחגים.

רבי עקיבא

לומד אצל רבי אלעזר הגדול.

עשו

מכירת הבכורה ליעקב.

פגישתו עם יעקב.

פטירתו של אדם
שלשים יום לפני פטירתו.
הטעם שהבן מכסה עיני אביו בעפר.
פטירתו של רבי אלעזר הגדול.

רבי פנחס בן יאיר
יוצא לקראת רשב״י ובנו ר״א בצאתם מהמערה.

רבי צדוק החלש
הטעם שנקרא חלש.
צאצאיו, חידושי תורתם.

צדיקים
זכרם.
אינם מקבלים טומאה.
בגן עדן.

צער
כשהעולם נמצא בצער.

קטורת
מעלת אמירתם וסגולתם.

קרבנות
מעלת אמירתם וסגולתם.

רבי רחומאי
מצוה לרפב״י לצאת לקראת רשב״י ור״א.

רשעים
זכרם.
אין לומר להם שלום.
משפטם בגיהנום.

בעזהשי"ת

מפתח המעשיות

א.

גודל מעלת רבי שמעון בן יוחאי, רבי חייא ראה את רבי שמעון בן יוחאי בגן עדן, ומשיח בא אליו וקרא אותו רבי, ואמר המשיח לרבי שמעון אשריך שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות.

ב.

רבי אלעזר ורבי אבא הלכו בדרך, וראו את רב המנונא סבא מאותו עולם, ומאותו יום היה קורא רבי שמעון בן יוחאי לרבי אלעזר בנו ולרבי אבא, פניא"ל.

ג.

רבי שמעון בן יוחאי, ישב ועסק בסודות התורה בליל חג השבועות.

ד.

פילוסוף אחד מאומות העולם, שאל את רבי אלעזר הרבה שאלות, ולבסוף הלך ונתגייר, והוא בין החכמים והצדיקים שבאותו המקום.

ה.

אברהם הזמין לגדולי הדור ביום הגמל את יצחק בנו, ועשה משתה גדול, והשטן קטרג.

ו.

רבי פנחס בן יאיר חותנו של רבי שמעון בן יוחאי, הלך לקבל פניו אחרי יציאתו מהמערה, ע"י שהצפרים הודיעו לו שיצא מהמערה יחד עם רבי אלעזר בנו.

ז.

רבי שמעון בן יוחאי הלך לטבריא יחד עם החברים, ומצאו לרבי פנחס, ואמר להם הרבה דברי תורה, ונשקו רבי פנחס ואמר: ברוך הרחמן שהזמנני לכאן.

ח.

רבי שמעון ראה רשעים שהשחיתו דרכם בגלוי, נתן עיניו בהם ומתו.

ט.

צריכים להתפלל תפלת הדרך לפני יציאה לדרך. אחד התלוצץ על מצות ברית מילה, ונתן רבי יוסא סבא עיניו בו ונעשה גל של עצמות.

י.

רבי חייא ורבי יהודה מצאו עצמות של מתי המבול.

יא.

רבי חייא ורבי יוסי היו בהרי אררט,וראו שם סימנים שנשארו מדור המבול.

יב.

רבי חייא ורבי יוסי הלכו מחוץ לעיר,ופגשו באדם שהלך לקנות ארבעת המינים, ומסר להם סתרי תורה.

יג.

הטעם שהקב״ה מחה בדור המבול גם הבהמות וחיות ועופות.

יד.

תוכחת מוסר לאלה העושים במחשך מעשיהם הרעים, וחושבים שלא רואים אותם, ומשל על זה.

טו.

רבי חזקיה הלך בדרך, ופגש בר׳ יוסא ונער אחד אמר להם סודות התורה.

טז.

רבי יהודה קם בחצות לילה בעיר מחסיא, והיה שם עוד יהודי אחד ואמר לו הרבה סודות התורה, והתנצל למה צריך לעסוק בסחורה ולא לומד תמיד.

יז.

רבי שמעון תמה על בני העולם שאינם משגיחים להבין דברי תורה, ולדעת על מה העולם עומד.

יח.

רבי שמעון ראה האיך המלמד תנוקות נוטל ידיו במים במדה גדושה וברכו, ונעשה עשיר גדול.

יט.

גודל מעלת לימוד תורה לשמה. רווק אחד בא אצל רבי אבא ללמוד תורה בכדי שיהיה עשיר.

כ.

רבי חייא ורבי חגאי, הלכו ללמוד תורה, מפיו של רבי אלעזר ובעת שהתחיל רבי אלעזר לדרוש בסתרי תורה באה אש גדולה והקיפה רק אותו לבד.

כא.

רבי אבא ובנו רבי יעקב, הלכו מטבריה לטרוניא בדרך לנו בכפר טרשא, והיה שם ברית מילה, ולמדו שם כל ליל המילה.

כב.

פטירת רבי אליעזר הגדול, ומה שאמר לרבי עקיבא ולחבריו שבאו לבקרו.

כג.

מעלת אמירת הקרבנות והקטורת.

כד.

רבי אחא ביטל מגפה שהיתה בעיר על ידי אמירת הקטורת.

כה.

ביאת המלאכים סדומה, אנשי סדום משחו את בתו של לוט בדבש.

כו.

משל לדרכו של היצר הרע, איך הוא מפתה לבני אדם, והדרך להנצל ממנו.

כז.

רבי יהודה ורבי יוסי הלכו בדרך, ונכנס רבי יוסי למערה אחת ומצא ספר אחד שנמסר לאדם הראשון, וכשהתחילו ללמוד ולעסוק בו יצא אש ורוח גדולה ונאבד הספר מהם.

כח.

בימיו של רבי יוסי היו שודדים, ולא היו הורגים יהודים ושברם.

כט.

רבי אלעזר הלך לקבל פני רבי יוחנן בן זכאי רבו בראש חודש.

ל.

גדולתו של רבי שמעון בן יוחאי.

לא.

רבי יהודה קם בחצות לילה והלך לר׳ יצחק לעסוק בתורה, והלך עמו חזקיה בנו כשהיה אז ילד וחדשו הרבה דברי תורה.

לב.

רבי אלעזר בן ערך ישב והצטער הרבה על שראה שהגלות יתארך עד אלף הששי.

לג.

ביאור מכירת הבכורה ליעקב.

לד.

בגדי אדם הראשון הגיעו לידי נמרוד ועשו, ומה קרה כשלבש אותם יעקב אבינו.

לה.

ענין הברכות שברך יצחק אבינו ליעקב.

לו.

אין לך כל מלה בתורה, שאין בו סודות החכמה העליונה.

לז.

יעקב אבינו השאיר כל הברכות שנתברך מהשכינה ומאביו, לעתיד לבא לעזר לבניו בעת שיתקבצו כל העמים, משל למלך שהיו לו כמה גדודים חזקים.

לח.

רבי יצחק ישב לפני מערת אפיקותא, ועבר אדם אחד עם שני בניו מבני בניו של ר׳ צדוק החלש, ושמע מהם הרבה סודות התורה והנבואה.

לט.

אליהו בא לרבי חייא להודיע כי עתידה ירושלים להחרב, ואולי יתארך עוד מחמת קדושת תורתם.

מ.

רבי שמעון בן יוחאי יצא לכפר, נזדמן לו רבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי, כשראה אותם אמר להם חידושי תורה ואח״כ דרשו כל אחד על מעלת וגדולת רבי שמעון בן יוחאי.

מא.

רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך ועסקו בתורה, ונזדמן להם איש אחד מאנשי ארקא.

מב.

משל למלך, על גלות ישראל.

מג.

רבי יצחק ורבי ייסא סבא הלכו בדרך, ופגשו איש אחד עם ילד שברחו מפני הצבא שבא לעירם ולקח בשבי שני בניו, והלך לזכות בני אדם במצות פדיון שבויים. ואמר בינתיים חידושי תורה, ורבי ייסא סבא שבח דבריו.

מד.

שליחות יעקב אבינו לעשו עפ"י משל, בעור אביו של בלעם, היה בנו של לבן הארמי.

מה.

צדיקים העוסקים בתורה לשמה מיתתם בנשיקה ולא ע"י מלאך המות, צדיקים אינם מקבלים טומאה.

מו.

בזמן הגאולה הקב"ה יביא האור מעט מעט ולא בפעם אחת.

מז.

רבי חזקיה מצא את רבי יוסי מבשל וראה שיצא עשן מתוך תבשילו, והתחילו לדבר מסוד עשן הקטורת והקרבנות שהיה עולה תמיד על גב המזבח.

מח.

מי שהולך בדרכיו של הקב"ה אינו מתירא מהמזיקין.

מט.

כשעלה רבי חייא מבבל לארץ ישראל היו פניו מאירים כשמש, והכיר מי שעוסק בתורה לשמה ומי שלא עוסק בתורה לשמה. אמר רבי יוסי כשאדם רואה שהרהורים רעים באים אליו יעסוק בתורה ואז יעברו ממנו.

נ.

ע"י שהאדם מחל לכל מי שעשה לו רעה, נעשו לו נסים גדולים, וניצל ממיתה רח"ל.

נא.

רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך, וראו לפניהם איש אחד מעוטף בטלית וכלי זיין קשורים תחתיו, ולא ידעו מה טיבו של איש הזה.

נב.

סוד שינת דוד המלך, שישן רק שיתין נשמין, כי דוד המלך חי וקים.

נג.

כל זמן שרבי שמעון היה חי היו סודות התורה גלויים, וכשנפטר נסתמו מעיינות החכמה.

נד.

שלושים יום קודם פטירת האדם, מכריזין עליו מלמעלה שהגיע זמנו למות.

נה.

רבי שמעון הציל את רבי יצחק ממלאך המות ונשאר בחיים.

נו.

רבי יוסי ורבי חייא הלכו בדרך,וראו איש אחד עומד בנהר וצפור על ראשו, וזאת היתה רמז על הגלות, ואח"כ שמעו קול מבשר על הגאולה העתידה בב"א.

נז.

בחג הסוכות יוצאים ישראל בסימנים רשומים מן המלך הקדוש, שהם ניצחו בדין.

נח.

רבי אבא רץ לשמוע דברי תורה, מפי רבי שמעון בר יוחאי.

נט.

רבי שמעון בן יוחאי היה אומר סודות התורה להחברים שבבבל.

ס.

על הטעם שצריך הבן לאחר פטירת אביו, לכסות את עיניו בעפר.

סא.

רבי יהודה סבא ראה בחלום את לבושו בגן עדן.

סב.

רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה הלכו בדרך, וכל אחד חידש הרבה דברי תורה, ואח"כ באו למערה אחת ונכנסו לשם ועסקו בתורה כל הלילה.

סג.

רבי יוסי ורבי ייסא לא ידעו סוד הפסוק מאשר שמנה לחמו, עד שבאו לרבי שמעון.

סד.

רבי יהודה ורבי יצחק הלכו בדרך ופגשו בבנו של רב המנונא סבא בעודו ילד, ואמר להם הרבה סודות התורה.

סה.

רבי אבא ורבי יוסי ישבו ועסקו בתורה בלילה אחד, ובא בנו של בעל המלון ואמר חידושי תורה הרבה, ואמרו שבוודאי יהיה ראש ישיבה, והוא רבי בון.

סו.

גודל מעלת העוסק בתורה ומחדש חידושים.

סז.

רבי יוסי ורבי חזקיה הלכו לראות את רבי שמעון, ובדרך ראו נחש שהרג אדם אחד, אמרו ודאי שליחות של הקב"ה עשה. רמה

סח.

רבי אלעזר ורבי אבא ישבו במערה אחת ועסקו בתורה, ושמעו קולו של רבי שמעון, ויצאו לקראתו אמר רבי שמעון מכותלי המערה ראיתי שהשכינה כאן, וישבו ועסקו בסודות התורה, אח"כ באו לעיר, ואמר רבי שמעון שביום הזה יפול בית בעיר וימותו שני מקטריגים, וכן היה.